

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב"ה

קונטרס

בבא קמא למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דברים אחדים על הקונטרס

חשון תשפ"ד

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו. ברוב רחמי ה' הננו מגישים בזה ללומדי ועוסקי הדף היומי, לרגל התחלת מסכת בבא קמא, את הקונטרס 'בבא קמא למסקנא'. אשר בו הועלה על הכתב בלשון קצר וצח, בסגנון ערוך ומסודר, סיכום מעיקרי הדינים העולים מסוגית הגמרא 'למסקנא', על פי דרכו של רש"י ז"ל, ובזה יוכל הלומד לחדד בזכרונו את עיקרי הדברים העולים מן הסוגיא 'למסקנא', עם טעמיהם בקצרה, לחזור עליהם ולשננם, למען יעמדו בלבו ובמוחו לימים רבים.

עיקר מטרת קונטרס זה, הוא להעלות את הדינים והשיטות העולים מן הסוגיא, ולא סיכום הסוגיא עצמה, כגון השקלא וטריא, הקושיות והתירוצים, הראיות והלימודים, וכל הדומה. למעט במקומות מועטים, כאשר אינו מבורר דיו מדברי הגמרא ורש"י העולה לדינא, כגון שנאמרו תירוצים שונים ליישב דברי ברייתא או המשנה, או מאמרו של אמורא פלוני, ואינו מבורר בסוגיא מה יהא לדינא, או שיתכן ששני המהלכים הם לדינא, ולכן במקומות אלו ודומיהם כתבנו בקצרה את המהלכים השונים שיש בסוגיא. וכמו כן יסודות כלליות שנזכרו בסוגיא, או דברי אגדות ודרשות בכתובים, וכדומה, שאינם נוגעים לדינא ממש, כתבנו את עיקרי הדברים המבוארים במסקנת הגמרא, והכל על פי דרכו של רש"י ז"ל.

אין זכויות שמורות על הקונטרס, ניתן להפיצו בכל האמצעים לכל החפץ ללמוד בו, כדי להגדיל תורה ולהאדירה

הערות והארות יתקבלו בברכה במייל: 7691265@gmail.com

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מסכת בבא
קמא למסקנא

דף ב' ע"א

א. ארבעה אבות נזיקין, השור, והבור, והמבעה, וההבער. הצד השווה בכל אלו, שדרכן להזיק, ושמירתן עליך, וכשהזיק חייב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ.

ב. אבות מלאכות שאסור לעשותם בשבת, הם ארבעים חסר אחת. ויש להם תולדות שדינם שווה, כי העושה אב או תולדה בשוגג חייב חטאת, והעושה אותה במזיד חייב סקילה.

ג. עשה שתי אבות מלאכות או שתי תולדות בבת אחת, חייב שתיים. עשה אב ותולדה שלו, לחכמים חייב אחת ולרבי אליעזר שתיים.

ד. מלאכה שהיתה במשכן חשובה, נקראת אב מלאכה. ושלא היתה במשכן חשובה, נקראת תולדה.

דף ב' ע"ב

א. אבות הטומאות, השרץ והשכבת זרע וטמא מת. ומטמאים אדם וכלים. והנוגע בהם נקרא 'תולדה', ואין התולדה שווה לאב, שהתולדה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין ולא אדם וכלים.

ב. שלשה אבות נאמרו בשור, הקרן והשן והרגל.

ג. אין למדים דברי תורה מדברי קבלה. ו'גילוי מילתא', כגון שמה שאמרה תורה 'נגיחה', בקרן היא, למדים מדברי קבלה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. נגיפה (שדחפה הבהמה בגופה בכוונה), נשיכה, רביצה, ובעיטה, תולדות של קרן הם. שכוונתם להזיק, ואין הנאה להזיקה, ואין הזיקה מצוי. ודינם שוה לקרן, שכל זמן שלא הועדה שלשה פעמים בבית דין, משלמת חצי נזק.

ה. אדם יש לו 'מזלא', פירוש דעת לשמור את גופו, ולכך אמרה בו תורה 'כי יגח', שנתכוין השור להרע ובא עליו בכח. בהמה אין לה דעת, ולכך נאמר בה 'כי יגוף', שמצאה עומדת ודחפה בקרניו. ולפיכך, שור שהועד לבהמה שלשה פעמים, אינו מועד לנגיחת אדם. (וי"מ) שלאדם צריך נגיחה בכח ובכוונה ותחיבת קרן בגוף).

דף ג' ע"א

א. נאמר בתורה 'וְשַׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ וּבְעִיר בְּשָׂדֶה אֲחֵר'. ודרשו חכמים: 'ושלח' זה הרגל (בהמה שהזיקה ברגלה), ובער זה השן (שהזיקה בשיניה).

ב. שן חייב בין ב'מכליא קרנא', שאכלה וביערה לגמרי, ובין כשלא 'מכליא קרנא', כגון שאכלה ערוגה וסופו לחזור ולצמוח אבל לא כבתחילה. ואע"פ ששן נדרש מ'וביער' ומשמע שמבער לגמרי, אנו למדים מרגל שגם אם לא מבער לגמרי חייב. וכן רגל חייב בין כששילח את בהמתו, ובין כשהלכה מעצמה ואע"פ שרגל נלמד מ'ושלח', אנו למדים משן שגם אם הלכה מעצמה חייב.

ג. ואלו הן תולדותיה של שן: נתחככה בכותל להנאתה, או טינפה פירות להנאתה. ודינם שוה לשן, שיש בהם הנאה להזיקה כשן. ואלו תולדותיה של רגל: הזיקה בגופה או בשערה דרך הילוכה, בשליף שעליה, בפרומביא שבפיה, בזוג שבצוארה. ודינם שוה לרגל, לפי שהזיקה מצוי בהן כרגל.

ד. בור תשעה טפחים חייב על נזקין ולא על מיתתו, ששיערו חכמים שאין בו שיעור כדי להמית. ובור עשרה חייב גם על מיתתו, משום שיש בו כדי להמית. נמצא שבור עשרה הוא אב למיתתו, ובור תשעה הוא אב לנזקין.

ה. ואלו התולדות של בור: אבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים והפקירם, והזיקו. ולשמואל, גם אם לא הפקירם. ודינם שוה לבור, שתחילת עשייתם לנזק כבור. ולרב, אם לא הפקירם, דינם כשור שממונו הוא.

דף ג' ע"ב

א. אמוראים נחלקו מהו 'מבעה' שנשנה בין ארבעה אבות נזיקין: לשמואל זה שן (ודינו מבואר לעיל). לרב זה אדם. והוא מועד לעולם, בין ער ובין ישן.

ב. ואם הזיק האדם ע"י כיחו וניעו, אם הזיקו בדרך הילוכם, כוחו הוא וחייב כמו גופו. ואם הזיקו לאחר שנחו, דינם כבור.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

בארבעה דברים. ושור שהזיק את האדם, פטור.

דף ד' ע"ב

א. רב אושעיא היה שונה בברייתא שלשה עשר אבות נזיקין, ואלו הן: שומר חנם, שואל, נושא שכר, והשוכר. נזק, צער, ריפוי, שבת, ובושת שמשלם אדם המזיק את חברו. ועוד ארבעה ששינו במשנתנו.

ב. רבי חייא היה שונה עשרים וארבעה אבות נזיקין, ואלו הן: תשלומי כפל של גנב, תשלומי ארבעה וחמשה של גונב שור וטבחיו ומכרו, תשלומי קרן של גנב, גזלן, עדים זוממין, האונס, המפתה, מוציא שם רע, המטמא, המדמע, והמנסך. ועוד י"ג של רב אושעיא.

דף ה' ע"א

א. עדים זוממין שהודו, משלמים על פי עצמן, כי התשלומים שלהם ממון, שאינם משלמים יותר ממה שהזיקו. ולרבי עקיבא קנס הוא. ואם הודו פטורים כדין המודה בקנס.

ב. תם שחבל באדם, לרבי עקיבא משלם נזק שלם מגופו.

ג. י"א שהזיק שאינו ניכר חשוב הזיק, ולפי דבריו, המטמא את טהרותיו של חברו, או המדמע חולין בתרומה, או המנסך יין של חברו לעבודה זרה, משלם

ג. ואלו תולדותיה של אש: אבנו סכיננו ומשאו שהניחין בראש גגו, ונפלו ברוח מצויה, והזיקו דרך הילוכם, שכח אחר מעורב בהם כאש, ודינם שוה לאש.

ד. יש תולדה בנזיקין שאין דינה שוה לאב, והיא בהמה שהתיזה צרורות והזיקה, שהלכה למשה מסיני שמשלמת חצי נזק, ונקראת תולדה של רגל, שמשלמת מן העליה. ורבא נסתפק אם משלמת מגופו או מן העליה, ולדבריו היא תולדה של רגל לפוטרה ברשות הרבים. ועליה אמר רב פפא שיש תולדות של אבות נזיקין שאינם כיוצא בהם.

דף ד' ע"א

א. עבד או אמה שהזיקו פטורים. וגם אדון שלהם פטור, שמא יקניטנו האדון, וילך וידליק גדישו של חברו, ונמצא מחייב את רבו מאה מנה בכל יום.

ב. 'שור' שנמנה במשנתנו בין ארבעה אבות נזיקין, לדעת רב יש בכללה קרן שן ורגל, ולדעת שמואל אין בכללה אלא 'רגל'. ומבעה זה השן, ו'כשהזיק חב המזיק' בא לרבות קרן. ולא נשנה קרן בפירוש, שהתנא אינו שונה אלא מועדים מתחילתם.

ג. שור שהרג את האדם, משלם את הכופר. אבל אדם שהרג את חברו, אינו משלם כופר. אדם שהזיק את חברו, חייב

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ולרבי יהודה לחייב כשליחכה נירו
וסכסכה אבניו.

דף ו' ע"א

א. אבנו סכינו ומשאו שהניחם בראש גגו,
ונפלו ברוח מצויה, והזיקו בדרך הילוכם,
דינם כאש, שכח אחר מעורב בהם,
וממונך ושמירתן עליך.

ב. ואם הזיקו לאחר שנחו והפקירם,
למדים לחייב אותם בצד השוה מאש
ובור, כי מבור לבד אין ללמוד שהבור אין
כח אחר מעורב בו ואלו הרוח הולכים,
ומאש לבד אין ללמוד שאש דרכו לילך
ולהזיק ואלו הזיקו לאחר שנחו, אבל הצד
השוה שבאש ובור שדרכן להזיק וממונך
ושמירתן עליך, אף אני אביא אלו.

ג. בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה
שהפקירם, נלמדים לחיוב בצד השוה
מבור ושור, כי מבור לבד אין ללמוד
שהבור מעשיו גרמו לו ואלו אין מעשיו
גרמו לו, אלא אדם ובהמה שגלגלם,
ומשור לבד אין ללמוד ששור דרכו לילך
ולהזיק מה שאין כן באלו, אבל הצד השוה
בשור ובור שדרכן להזיק וכו', אף אני
אביא אלו.

ד. כל אלו שאמרו חכמים שיש להם
רשות להשליך נזיקיהם ברשות הרבים,
כגון אלו שפותקין ביבותיהן וגורפין
מערותיהן, בימות החמה אין להם רשות,
ובימות הגשמים יש להם רשות. ואף על

מעיקר הדין. ואם הודה חייב, שממון הוא.
וי"א שאינו חשוב היזק, והתשלומים שלו
קנס.

ז. שני אבות נזיקין לא נשנו גם בדברי רבי
חייא, ואלו הם: (א) מוסר, שמלשין ומוסר
ממון חבירו לגוי. (ב) מפגל, כגון כהן
ששחט קרבן חטאת של ישראל לשם
שלמים. ולא מנאם רבי חייא לפי שאינו
עוסק בקדשים, ובדיבור שאין בו מעשה.

ה. אבות אלו שנשנו בברייתא של רב
אושעיא ורבי חייא, אין להם תולדות, והם
חשובים אבות לשלם ממיתב, שבכולם
נאמר אחד מלשונות הללו: 'תחת' 'נתינה'
'ישלם' 'כסף'. ולמדים אותם משאר אבות
שמשלמין ממיתב.

דף ה' ע"ב

א. אם לא היה כתוב בתורה אלא שור
ואחד משאר מזיקים, היינו למדים כל
שאר האבות מהם. חוץ מקרן, שיש
לדחות מה לשאר מזיקים שמועדים
מתחילתם. ולסובר שאין זו פירכא, כי
אדרבא, יותר יש לחייב קרן שכוונתו
להזיק, היינו למדים גם קרן. ולא נכתבו
בתורה אלא להלכותיהם.

ב. ואלו הן הלכותיהם: קרן, לחלק בין
תמה למועדת. שן ורגל, לפטורם ברשות
הרבים. בור, לפטור בו כלים. ולרבי יהודה
לפטור בו את האדם. אדם, לחייבו
בארבעה דברים. אש, לפטור בו טמון,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. המזיק משלם כשיעור דמי נזקו ממיטב השדות הקרויה 'עידית'.

ה. ואם היתה עידית של הניזק כזיבורית של המזיק, לרבי ישמעאל למדים בגזירה שזה ששמין בשל ניזק, וישלם המזיק מזיבורית שלו. ולרבי עקיבא שמין בשל מזיק, כי כן הוא משמעות הכתוב 'מיטב שדהו', שישלם מן העידית שלו.

ו. אם יש למזיק עידית וזיבורית, ועידית של ניזק עומדת בין העידית של מזיק לזיבורית שלו, ישלם המזיק מעידית שלו גם לרבי ישמעאל, שלכך בא משמעות הכתוב ששמין בשל מזיק, שאם אין למזיק כעידית של ניזק, ישלם מעידית שלו.

דף ו' ע"א - ע"ב

א. של הדיוט שנגח שור של הקדש, לחכמים פטור, שנאמר שור רעהו ולא של הקדש. לרבי שמעון בן מנסיא, בין תם ובין מועד משלם נזק שלם. שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור.

ב. האומר הרי עלי מנה לבדק הבית, דינו כבעל חוב ומשלם בבינונית.

ג. המזיק יכול לשלם את נזקו בשוה כסף ואפילו בסובין, שנאמר 'שיב'. בין אם משלם מדעתו, ובין אם משלם בעל כרחו. ולא אמרה תורה שצריך לשלם מעידית רק בקרקעות, אבל המטלטלים, כולם

פי שיש להם רשות, אם הזיקו חייבים לשלם. ואם הזיקו בדרך הילוכם, כחו הוא, וחייב משום אדם המזיק. ואם הזיקו לאחר שנחו, למדים אותם בצד השוה מבור ושור, כי מבור לבש יש לדחות שבור הוא שלא ברשות מה שאין כן באלו, ומשור לבד יש לדחות ששור דרכו לילך ולהזיק ואלו לא, אבל הצד השוה בבור ושור שדרכן להזיק וכו', אף אני אביא אלו.

דף ו' ע"ב

א. הכותל והאילן שנפלו לרשות הרבים והזיקו, פטור מלשלם. נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, ונפלו בתוך הזמן והזיקו, פטור. נפלו לאחר הזמן והפקירם, חייב. ולמדים זאת בצד השוה מבור ושור, כי מבור לבד יש לדחות מה לבור שתחילת עשיתו לנזק מה שאין כן באלו, ומשור לבד יש לדחות שהשור דרכו לילך ולהזיק ואלו לא, אבל הצד השוה שבבור ושור שדרכן להזיק וכו', אף אני אביא אלו.

ב. תנא ירושלמי שונה משנתו בלשון קלה, כמו 'חב' במקום 'חייב'.

ג. המזיק ערוגה כחושה, אינו משלם אלא כחושה. ואפילו כאשר יש ספק אם הזיק כחושה או שמינה, משלם כחושה, שכלל הוא בידינו "המוציא מחבירו עליו הראיה".

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מיטב הם, שאם לא יוכל למכרם כאן, ימכרם במקום אחר.

ד. מי שהיו לו בתים שדות וכרמים שהם שוים מאתים זוז, ואינו מוצא למוכרן בשוויים. אם משום שהוזלו כל הקרקעות, מותר לו לקבל מעשר עני אפילו אלף זוז, כדין עני שאין לו מאתים זוז, שאם נתנו לו אלף זוז בבת אחת יטול. ואם לא הוזלו הקרקעות, ורק שלו הוזלו לפי שדחוק למעות, אין נותנים לו כלום, שקרקעותיו שוות מאתים זוז. ואם בימי ניסן שוות קרקעותיו מאתים זוז, ובימי תשרי אינם שוות (כי הלוקח ניר, חורש בקיץ וזורע בתשרי, ובימי תשרי לא יספיק לזרוע באותה שנה). וכל המוכרים ממתינים לניסן, והוא דחוק למעות וצריך למכור בתשרי, משלימים לו למאתיים זוז עד מחצה (מאה זוז), אבל לא יתנו לו אלף, שהרי בניסן שוות מאתיים. ויותר ממאה לא יתנו לו, כי לעולם לא יוזלו בתשרי יותר ממחצה.

ה. יש מפרשים הענין בסגנון אחר:

מי שיש לו בתים שדות וכרמים ששוות הרבה, ואינו מוצא למוכרן בשוויים. אם כל הקרקעות אינם נמכרים בשוויים, נותנים לו מעשר עני עד שיוכל למכרם בשוויים. ואם כל הקרקעות נמכרים בשוויים, והוא אינו מוצא למכור לפי שדחוק למעות, אין נותנים לו גם אם לא יוכל למכור אלא בדמים מועטים, שפושע הוא. ואם הוא עומד בתשרי שהקרקעות בזול, ואינו יכול

להמתין עד ניסן ולמכור ביוקר, אם מוצא למכור אותם בחצי דמיהם, אין נותנים לו. אבל אם אינו מוצא למכור גם בחצי דמיהם, נותנים לו מעשר עני עד שיוכל למכור אותם בחצי דמיהם.

ו. ניזק הרוצה לקבל תשלומין בבינונית, צריך המזיק ליתן לו כשער של עכשיו. ואין יכול לדחותו וליתן לו בתשרי כשער של ניסן, כי התורה נתנה לו מיטב כשער של עכשיו, ואין יכול לגרוע כוחו בבינונית וזיבורית. וכן בעל חוב הרוצה לקבל זיבורית, צריך ליתן לו כשער של עכשיו, כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, שאילו היה לו דמים היה קונה בהם כשער של עכשיו.

ז. אבל אשה שהבעל צריך לשלם לה כתובתה בזיבורית, והיא חפיצה בבינונית, יכול לומר לה, אם תטלי זיבורית כדינך אתן לך כשער של עכשיו, אבל אם תרצי בבינונית שהוא יותר מדינך, אתן לך כשער היוקר של ימי ניסן.

דף ח' ע"א

א. לרבי ישמעאל שמין את העידית בנכסי הניזק. ולרבי עקיבא נחלקו בגמרא אם שמין לפי נכסי המזיק, או לפי נכסי כל העולם.

ב. מי שהיו עליו בעל חוב וכתובת אשה ונזקין, ואין לו אלא עידית, כולם גובים עידית. אין לו אלא בינונית, כולם גובים

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שלקח עידית יפרע לניזק, והלוקח בינונית ישלם את החוב, ומי שקנה זיבורית ישלם את הכתובה.

ו. ואם מכרם לשלשה בני אדם בזה אחר זה, כולם גובים מן האחרון, ואפילו אם הראשונים לקחו עדית, והאחרון לקח זיבורית, דוחים את הניזק לזיבורית, שאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין, והראשונים אומרים לניזק הנחתי לך מקום לגבות ממנו. ואם אין לאחרון קרקע לשלשתם, גובה משלפניו, אין לו גובה משלפני פניו.

ז. מכרם לאחד בזה אחר זה, אם לקח זיבורית באחרונה, דוחה את כולם אל הזיבורית, שעל הקודמים הוא אומר 'הנחתי לך מקום לגבות ממנו', ואם לקח עידית באחרונה, אינם גובים מן העדית אע"פ שהיתה בת חורין באחרונה, כי חכמים תקנוה לטובתו, ויכול לומר אי אפשי בתקנת חכמים, ונותן לבעל חוב ולכתובת אשה כדינם. ולניזק יכול ליתן מבינונית, אע"פ שדינו בעדית, שיאמר לו 'אי שתקת' ותיטול מבינונית הרי טוב, ואם לא, אחזיר שטר זיבורית לבעלים ותיטול מזיבורית. אבל לבעל חוב לא יוכל לדחות לזיבורית מכח טענה זו, שיאמר לו 'לכי תחזיר'. ואם מת המוכר, צריך ליתן גם לניזק כדינו ולא יוכל לומר 'אי שתקת', שאם יחזיר ליתומים לא יגבה מהם, שהרי אין בעל חוב גובה מנכסים שקנו לאחר מיתת אביהם.

בינונית. זיבורית, כולם גובים זיבורית. היו לו עידית בינונית וזיבורית, נזקין בעידית בעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית. יש לו עידית ובינונית, נזקין בעידית, בעל חוב וכתובת אשה בבינונית. עידית וזיבורית, נזקין בעידית, ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית.

ג. היו לו בינונית וזיבורית, נזקין בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית. ובעל חוב, י"א בשלו הן שמין, ולפיכך אם לא היה לו עידית בשעת הלוואה, הבינונית היא עדית אצלו, ונדחה בעל חוב לזיבורית, ואם היה לו עידית כשלוה, ומכרה לאחר מכן, נשתעבד הבינונית למלוה בשעת הלוואה. וי"א בשל עולם הן שמין, ולפיכך אם שוה בינונית שלו כעידית של עולם, נותן לבעל חוב מזיבורית, ואם היא שוה כבינונית של עולם, נותן לו מבינונית.

ד. דבר תורה בעל חוב גובה מזיבורית, שנאמר 'בְּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אִתָּהּ נָשָׂה בּוֹ יוֹצִיא אֵלָיְךָ אֶת הָעֶבֶט הַחוּצָה', מה דרכו של אדם להוציא לחוץ, פחות שבכלים. ומה טעם אמרו חכמים בעל חוב בבינונית, כדי שלא תנעול דלת בפני לוין. וי"א שלא תקנו חכמים לבעל חוב כלום, וגם מדרבנן דינו בזיבורית.

ה. מי שהיו עליו נזקין וכתובת אשה ובעל חוב, והיו לו עידית ובינונית וזיבורית, ומכרם בבת אחת לאחד או לשלשה בני אדם, כולם נכנסו תחת הבעלים, ומי

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ח' ע"ב

ד. ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, וטרף ממנו בעל חוב של ראובן, יכול ראובן לטעון בדין כנגד הבעל חוב, ואין יכול לומר לו אינך בעל דברים שלי, שהרי שמעון יחזור ויטרף ממנו. ואם מכר בלא אחריות, י"א שאינו יכול לטעון, וי"א שיכול לטעון, שאינו רוצה שיהיה לשמעון תרעומת עליו.

דף ט' ע"א

א. ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עוררין לומר שלנו היא, אם עדיין לא החזיק, בה יכול לחזור בו. ואם כבר החזיק בה, והיינו שד"ך סביבות השדה ומצריה, אין יכול לחזור בו, שיאמר לו ראובן קנית ממני שק מלא רוח. ואם קנאה באחריות י"א שיכול לחזור בו, וי"א שאינו יכול לחזור כל זמן שלא כתבו לו בית דין שטר שבדין טרפוהו ממנו.

ב. לרב הונא ורב אסי, צריך המזיק לשלם רק כסף או מיטב, ולא שאר מטלטלין. ורק אם אין לו, יכול לשלם אפילו סובין.

ג. שני אחים שחלקו ירושת אביהם, אחד נטל קרקע והשני כספים, ובא בעל חוב ונטל קרקע (שמטלטלים של יתומים אינם משועבדים), י"א שנוטל חצי מהכספים מאחיו, וי"א שאינו נוטל, שבמכוון חלקו בצורה זו, שהאחד יטול כספים העלולים להיגב, והשני יטול קרקע העלולה להיטרף על ידי בעל חוב.

א. כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כשתקנוהו לטובתו, שומעין לו. ולפיכך יכולה אשה לומר לבעלה: "איני נזונית ואיני עושה". שהרי חכמים תקנו לטובתה שהבעל יתן לה מזונות, והיא תתן לו מעשה ידיה, וכשהיא אומרת אי אפשי בתקנה זו, שומעין לה.

ב. לוקח שלקח עידית בינונית וזיבורית, והעידית היתה באחרונה, ומכר לאחר בינונית וזיבורית, ושייר עידית לפניו, כולם גובים מעידית. שהרי אין לפניו בינונית וזיבורית שיוכל לומר 'אי אפשי בתקנת חכמים'. ואם מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית, יכול לוקח שני לדחות את הבעל חוב ואת האשה לבינונית וזיבורית שנשארו אצל לוקח ראשון, כי הראשון מכר לשני כל זכות שתבוא לידו.

ג. ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון, והלך שמעון ומכר בינונית ללוי, ובא בעל חוב של ראובן, רצה גובה משמעון, שקנה כל השדות מראובן ונכנס תחתיו להשתעבד בחובו, רצה גובה מלוי בינונית שהיא משועבדת לו. ואם השאיר לוי בינונית אצל שמעון, אינו גובה מלוי, שיאמר לו הנחתי לך בינונית אחרת לגבות ממנו. ואם לקח לוי עידית או זיבורית שהיא קרקע שאינה משועבדת לו, אינו גובה מלוי.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

השור ממילא, אלא שהחרש התירו, והוא גילה את הבור, חייב. (ולרבי יוחנן פטור). ואם מסר לו שור מותר ובור מגולה, חייב.

ד. ואם מסר לו אש, אם היא גחלת, פטור, כי כשמניחים אותה, היא נכבית והולכת. ואם מסר לו שלהבת, לריש לקיש חייב, שבוודאי תזיק. ולרבי יוחנן פטור, שאחיזתו של חרש גרמה ההבער, שהוא נטלה והולכה לגדיש.

דף י' ע"א

א. חומר בשור מבבור: שמשלם כופר כשהרג אדם, וחייב בשלשים שקלים אם הרג עבד, ואסור בהנאה כשנגמר דינו ליסקל לאחר שהמית אדם, ודרכו לילך ולהזיק, והשור חייב על שור פסולי המוקדשין, מה שאין כן בבור. ועוד חומר בשור שמשלם על כלים, ובור פטור על כלים (לחכמים). חומר בבור מבשור: שתחילת עשייתו לנזק, ומועד מתחילתו, מה שאין כן בשור (שמשלם חצי נזק בקרן כשהוא תם).

ב. חומר בשור מבאש: שמשלם כופר, ושלשים של עבד, נגמר דינו אסור בהנאה, מסרו לחרש שוטה וקטן חייב (לריש לקיש כשהוא קשור, ולרבי יוחנן כשהוא מותר), מה שאין כן באש (לריש לקיש בגחלת, ולרבי יוחנן בשלהבת) ועוד חומר בבור שחייב על טמון, ואש פטור על טמון (לחכמים). חומר באש מבשור: שמועדת מתחילתה.

ד. ואם שניהם חלקו קרקע, ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן, נחלקו אמוראים בדבר: לרב בטלה מחלוקת, כי יורשים הם. ולשמואל ויתר, שהם כלקוחות שלא באחריות. ולרב אסי, יש מפרשים שנוטל רביע בקרקע ורביע במעות, שנסתפק אם הם כיורשים וצריך לסלקו בקרקע, או כלקוחות באחריות ויכול לסלקו במעות וי"מ שנוטל רק רביע, או בקרקע או במעות, שנסתפק אם הם כיורשים וצריך לסלקו בקרקע או במעות, או שהם כלקוחות שלא באחריות ואין צריך לסלקו כלל.

דף ט' ע"ב

א. צריך להדר במצוה 'עד שליש במצוה', כגון אם מצא לקנות שתי ספרי תורות, ואחד הדור מחבירו, יוסיף עד שליש דמים מן הראשון ויקח את ההדור. ונסתפקו בגמרא אם 'שליש מלגיו', שאם הקטן נמכר בששה דינרים, יוסיף שנים, או 'שליש מלבר', שאם הקטן נמכר בששה, יוסיף שלשה. ולא נפשט. ועד כאן מקבל שכר מִשְׁלוֹ לעולם הבא, ואם יוסיף יותר משליש, יפרע לו הקב"ה בחייו.

ב. מי שמסר לחרש שוטה וקטן שור קשור, או בור מכוסה, והזיקו, לריש לקיש חייב, שאפילו החרש לא יתירו, השור יתיר את עצמו, ושמירה רעועה היא, וכן בור דרכו לנפול, ואע"פ שבסוף לא הותר

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

היה נשבר בשתי שעות ועל ידו נשבר בשעה אחת, ולא עיכב אותם מלעמוד, כולם חייבים, הוא חייב משום שבלעדו היו יושבים עוד ולא היה נשבר, והם חייבים משום שהיה להם לעמוד כשהתיישב. ואם עמד על רגליו ונסמך עליהם, ועיכב אותם מלעמוד, אם בלעדו לא היה נשבר, הוא חייב, שכוחו כגופו. והם פטורים, שלא יכלו לעמוד.

ב. הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, בבת אחת, כולם פטורים. בזה אחר זה, לחכמים פטורים, לרבי יהודה בן בתירא האחרון חייב, לפי שקירב את מיתתו.

ג. המית שור של חבריו, הבעלים מטפלים בנבילה, והמזיק ישלים לו את המותר. ואם נפחתה משעת מיתה עד שבאו לבית דין, משלם לו לפי שיעור הנזק שהיה בשעת מיתה ולא יותר. בין כשהזיק בידים, ובין כשהזיק ממילא (כגון שומר שפשע), בין בנזק המצוי (כגון שור שהזיק), ובין בנזק שאינו מצוי (כגון אדם שהזיק בהמה).

דף י"א ע"א

א. המזיק בהמה, לדברי אבא שאול, מוטל עליו לטרוח ולהביא את הנבילה לבית דין, שנאמר 'אם טָרַף יִטְרֹף יִבְאֶהוּ עַד', יביא עדודה (נבילה) לבית דין. וכן אחרים אומרים, שעל בעל הבור להעלות שור מבורו, שנאמר 'פֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהַמֵּת'. ולדברי חכמים טורח הנבילה מוטלת על

ג. חומר בבור מבאש: שתחילת עשייתו לנזק, מסרו לחרש שוטה וקטן חייב (לריש לקיש במכוסה, ולרבי יוחנן במגולה). ולחכמים שחייב על טמון ואש פטור. חומר באש מבבור: שדרכה לילך ולהזיק, ומועדת לאכול בין דבר הראוי לה ובין שאינו ראוי לה, מה שאין כן בבור. י"מ ראוי עצים, שאין ראוי כלים, ובור פטור על כלים (לחכמים). וי"א ליחכה נירו וסכסכה אבניו, מה שאין כן בבור שלא שייך בו היזק קרקע.

ד. החופר בור תשעה, ובא אחר והשלימו לעשרה, לחכמים האחרון חייב. ולרבי במיתה האחרון חייב, ובנזקין שניהם חייבים.

ה. מסר שורו לחמשה בני אדם, ופשע בו אחד מהם והזיק, אם בלעדיו לא היה נשמר, הוא חייב, שעשה כל הנזק. ואם בלעדיו נשמר, לא עשה כלום ופטור. וכן המרבה חבילות זמורות באש שהדליק חבריו, וקירבה על ידי החבילות לגדיש אחרים, אם בלעדיו לא היה בא אל הגדיש, הוא לבדו חייב, שעשה כל הנזק. ואם גם בלעדיו היה בא, לא עשה כלום ופטור.

דף י' ע"ב

א. חמשה שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו, ובא בעל בשר וישב עליו ושברו, אם בלעדו לא היה נשבר, הוא לבדו חייב. ואם בלעדו היה נשבר, פטור. אם בלעדו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף י"א ע"ב

א. בכור שנהרג בתוך שלשים יום, אין צריך לפדותו.

ב. בהמה גסה, י"א שנקנית במשיכה, וי"א במסירה, ולרבי שמעון בהגבהה. בהמה דקה נקנית במשיכה, ולרבי שמעון בהגבהה.

ג. האחים שחלקו, שמין את הבגדים שעליהם בשעת חלוקת הנכסים שירשו מאביהם, אבל לא את הבגדים שעל בניהם ובנותיהם, שאין מבזים אותם לבוא לבית דין. והבגדים שלובש גדול האחים העוסק בנכסים, אין שמין, שכדאי הוא לאחים שילבש משלהם, כדי שיהיו דבריו נשמעים.

ד. שומר שמסר לשומר, י"א שפטור בכל הדינים שהיה פטור אם היתה אצלו. וגם שומר שכר שמסר לשומר חינם ששמירתו גרועה ממנו פטור, שהרי מסרה לבן דעת. וי"א שגם שומר חינם שמסר לשומר שכר ששמירתו מעולה ממנו, חייב באונסים, לפי שלא האמינו המפקיד בשבועתו.

דף י"ב ע"א

א. העושה שורו אפותיקי ומכרו, אין בעל חוב גובה ממנו, כי אין לו קול. אבל העושה עבדו אפותיקי ומכרו, בעל חוב גובה ממנו (גם אם דינו כמטלטלים), שיש לו קול.

הניזק. וכל זה כשהנבילה שְׁוּה בבור כמו בעיר, כי אם היא שוה יותר בעיר, המזיק יטרח בעצמו להביאה כדי להרויח בתשלומין.

ב. גנב או גזל בהמה או כלים, ונפחתו אצלו, אין שמין את הנבילה והשברים לבעלים והגנב יחזיר את הפחת, אלא ישלם בהמה וכלים מעולים והשברים שלו. וי"א ששמין את השברים, והמותר יחזיר לבעלים. ולהלכה אין שמין. ולנזקין ושואל, שמין.

ג. המפלת שליא, יושבת עליה ימי טומאה וטהרה כדין יולדת, שאין שליא בלא ולד, אלא שנימוח בתוכה (וטמאה שבועיים כדין יולדת נקיבה, ולאחר מכן דמיה טהורים עד ארבעים יום כיוולדת זכר). יצתה מקצת השליא ביום ראשון, ומקצתה ביום שני, חוששת לטמא טהרות שנגעה מיום הראשון, שאין מקצת שליא בלא ולד, ואפשר שיצא רובו בראשון. ומונה ימי טוהר רק מי"ד יום לאחר יום שני, שמא יצא רובו בשני.

ד. שליא של בהמה שיצתה מקצתה קודם שחיטה, אסור לאכול גם את המקצת שלא יצאה, שאין מקצת שליא בלא ולד גם בבהמה, ואפשר שרוב וולד כבר יצא, ולא ניתן בשחיטת האם.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

בקרקע 'דלא נייד' כערים מצורות ביהודה, ולא בעבדים 'דנייד'. ולדברי האומר עבדים כמטלטלים לא קנה מטלטלים. ואם היו המטלטלין על העבד, והוא כפות, קנה אותם בקנין חצר.

ו. חצר מהלכת לא קנה גם אם הוא עומד ויושב, שהרי יכול להלך. ואם הוא כפות, קנה.

דף י"ב ע"ב

א. אין חיוב תשלומין בנזיקין אלא בנכסים שאין בהם מעילה, ולא בנכסי הקדש שיש בהם מעילה.

ב. קדשים קלים שאין בהם מעילה, לרבי יוסי הגלילי ממון בעלים הם, ויש בהם חיוב נזיקין. ואינם ממון בעלים אלא מחיים, אבל לאחר שחיטה, זכו הכהנים משולחן גבוה. ולפיכך: כהן המקדש אשה בחלקו, אפילו בקדשים קלים, אינה מקודשת.

ג. בכור שהוא ממתנות כהונה, הוא ממון גבוה גם לרבי יוסי הגלילי, ואפילו מחיים, שמשולחן גבוה זכו הכהנים. ולפיכך: בכור בארץ ישראל בזמן שבית המקדש קיים שראוי להקרבה, אין מוכרים אותו כשהוא תם. אבל בזמן הזה, או בכור בחוץ לארץ גם בזמן המקדש (לרבי שמעון שלכתחילה אין צריך להביאם), מוכרים אותו תם חי.

ב. י"א שדין העבדים כקרקעות, ובעל חוב גובה אותם מיתומים. וכן כותבים פרוזבול אם יש ללוה עבדים. וי"א שדינים כמטלטלים, ואין כותבים עליו פרוזבול. ואין גובים אותם מיורשים אלא מבעל חוב עצמו. ואם עשאו אפותיקי, לדברי הכל גובה אותו מיורשים.

ג. המוכר לחבירו קרקעות ומטלטלים: החזיק בקרקע קנה מטלטלים בקנין אגב, גם אם לא היו המטלטלין צבורים בתוכה. החזיק במטלטלים, לא קנה קרקע.

ד. המוכר לחבירו עבדים וקרקעות: החזיק בעבדים לא קנה קרקעות. החזיק בקרקעות לא קנה עבדים, בין לדברי האומר עבדים כמטלטלים לא קנאם אגב קרקע, שאין קנין אגב אלא במטלטלין 'דלא נייד' ולא בעבדים 'דנייד'. וגם לאומר עבדים כקרקעות, לא קנאם כדין 'המוכר עשר שדות בעשר מדינות שאם החזיק באחת קנה כולם', שלא אמרו כן אלא בקרקעות 'דלא נייד', ש'סדנא דארעא חד הוא', ולא בעבדים 'דנייד'. ואם העבדים עומדים בתוך הקרקע, קנה לדברי הכל.

ה. המוכר לחבירו עבדים ומטלטלים: החזיק במטלטלים לא קנה עבדים. החזיק בעבדים י"א שקנה מטלטלין, שהעבדים כקרקעות וקונה עמהם מטלטלין בקנין אגב. וי"א שלא קנה מטלטלין אע"פ שעבדים כקרקעות, שאין קנין אגב אלא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שאינו גובה מן הבשר מה שאין יכול לגבות מן האימורים (וי"מ שגובה מן הבשר כנגד האימורין גם לחכמים החולקים על רבי נתן. ולא נראה לרש"י).

דף י"ג ע"ב

א. תודה שהזיקה גובה מבשרה ולא מלחמה. והניזק אוכל את הבשר, והמתכפר מביא לחם, כי חיוב הבאת הלחם מוטלת על הבעלים.

ב. שור של ישראל שנגח שור של גוי, פטור.

ג. שני שוורים שרדפו אחר אחד, זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק, שניהם פטורים, ש'המוציא מחבירו עליו הראיה'.

ד. שור של הפקר שנגח שור של ראובן, וקדם שמעון וזכה בשור המזיק לאחר שהזיק, זכה בו, ואינו צריך לשלם לראובן כלום.

ה. שור שנגח והמית אדם, ואחר כך הקדישו בעליו או הפקירו, פטור, שנאמר והועד בבעליו והמית איש וגו', עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין בבעל אחד.

ו. שור שהזיק ברשות של בעליו, פטור, שהמזיק אומר לניזק "תורך ברשותי מאי בעי?".

ז. שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שקיבלו בהמה לשמירה, והזיקה לשור

ד. בכור בעל מום, הוא ממון בעלים, ומוכרים אותו גם חי וגם שחוט.

דף י"ג ע"א

א. לשיטת בן עזאי, קרבן שלמים הוא ממון בעלים, וכן בכור בחוץ לארץ שאינו ראוי להקרבה, שקדושתו קלה משלמים (כי השלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ובכור לא). אבל מעשר בהמה ממון גבוה הוא, ולא נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום, שנאמר 'לא יגאל'. ולאבא יוסי בן דוסתאי בשיטת בן עזאי הבכור ממון בעלים, והשלמים שקדושתו חמורה מבכור, ממון גבוה.

לרבינא קדושת בכור חמורה משלמים, שקדוש מרחם אמו. ולפיכך, לאבא יוסי בן דוסתאי, בכור ושלמים ממון בעלים, ורק מעשר בהמה ממון גבוה. ונדחו דבריו.

ב. לדברי רבא, שיטת התנא במשנתנו שקדשים קלים ממון גבוה, ואין להם חיוב תשלומי נזיקין (ולא כרבי יוסי הגלילי).

ג. שור שוה מאתים של שלמים שנגח שור שוה מאתים, אינו גובה אלא מחצי דמי בשרו, אף על פי שאין בו מנה שלם. ואינו גובה מן האימורים, לפי שעולים לגבוה. וגם אינו גובה מן הבשר כנגד חצי מן האימורים. ואפילו לרבי נתן הסובר בדין שור דחף את חבירו לבור, שבעל הבור משלם מה שאינו משתלם מבעל השור, משום שהנבילה נמצאת בבורו, מודה בבשר ואימורים שהזיקו בשוה,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג) אם היא מיוחדת לשניהם לשוורים, ולניזק גם לפירות, חייב בה על שן ורגל, שהרי לענין פירות אינה אלא של ניזק (ועיין תוספות). ולענין קרן היא כרשות הרבים, שהרי מיוחדת לשניהם לשוורים, ולפיכך אם היה תם, אינו חייב אלא חצי נזק גם לרבי טרפון.

ד) חצר שאינה של ניזק ולא של מזיק, אלא של אחרים, פטור בה על שן ורגל, שאינה 'שדה אחר'.

דף י"ד ע"ב

א. שום של נזיקין לא יהא אלא בכסף. ולפיכך: פרה שהזיקה טלית, שדרסה עליה בחצר הניזק, וטלית שהזיקה פרה ברשות הרבים, שנתקלה בהמה בטלית ונשבר רגלה, אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה, אלא שמין אותה בדמים, ומי שהזיק את חברו יותר, ישלם.

ב. מת המזיק, והניח ליורשים קרקעות, בית דין נזקקים לניזק וגובים מהם. אבל אם הניח מטלטלין, אין גובים מהם. ואם קדם ניזק ותפס מטלטלין מחיים, בית דין גובים לו מהם.

ג. לָוֶה ומכר את נכסיו, וכילה את המעות, בית דין נפרעין מן הלקוחות. וכן הדין במזיק שמכר את נכסיו.

ד. אין דנים דיני נזיקין אלא בבית דין של מומחין ולא של הדיוטות.

של אחרים, משלם השומר לניזק כדינו (תם חצי נזק, ואם היה מועד נזק שלם). הזיק לשור של השומר, המפקיד פטור. נפרצה בלילה או שפרצוה ליסטים, ויצתה והזיקה, השומר פטור. ואם קיבל עליו השומר רק שמירת גופו ולא שמירת נזקיו, והזיק השור לשור של אחרים, השומר פטור והמפקיד חייב, ואם הזיק לשור של השומר, המפקיד חייב.

ח. ואם הזיק השור של השומר, לשור שקיבל מן המפקיד לשומר, השומר חייב.

דף י"ד ע"א

א. שור שהזיק ברשות הניזק, בין בקרן ובין בשן ורגל, חייב לשלם. היה תם והזיק בקרן, לרבי טרפון משלם נזק שלם, ולחכמים חצי נזק. שור שהזיק ברשות המזיק, פטור מלשלם.

ב. דין שור המזיק בחצר השותפים:

א) אם היא מיוחדת למזיק ולניזק לפירות ולשוורים, כמו בקעה, דינה כרשות הרבים, וחייב בה על קרן (תם חצי נזק ומועד נזק שלם), ופטור בה על שן ורגל.

ב) אם היא מיוחדת לשניהם לפירות ולא לשוורים, כגון פונדק, חייב בה גם על שן ורגל, שהיא כרשות הניזק, שהרי אסור למזיק להכניס בה את שורו. וי"א שפטור בה על שן ורגל, כי מאחר שהמזיק יכול להכניס בה פירות, אינה חשובה 'שדה אחר'.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. האומר: המית שורי את עבדו של פלוני, אינו משלם שלשים שקלים על פי עצמו, לפי שהוא קנס, והמודה בקנס פטור.

ג. כל המשלם יותר על מה שהזיק נקרא 'קנס', ואינו משלם על פי עצמו.

ד. 'חצי נזק צרורות' הוא ממון, כי הלכה למשה מסיני הוא.

ה. הלכה כדברי האומר שחצי נזק שמשלם שור תם שנגח בקרן קנס הוא. ולפיכך: כלב שאכל כבשים גדולים, או חתול שאכלה תרנגולים גדולים, משונה הוא, ואין גובים אותו בבבל. ואם תפס, אין מוציאים מידו. ביקש הניזק לילך לבית דין שבארץ ישראל, קובעים לו זמן. ואם לא רצה המזיק לילך, משמתים אותו. בין כך ובין כך משמתים אותו עד שיסלק את המזיק.

ו. אסור לאדם לגדל כלב רע בתוך ביתו, או להעמיד סולם רעוע בביתו, שנאמר "לא תשים דמים בביתך".

ז. כלב שאכל כבשים קטנים, או חתול שאכלה תרנגולים קטנים, משלמים נזק שלם, לפי שדרךן בכך.

דף מ"ז ע"א

א. הבהמה אינה מועדת ליגח או ליגוף או לשוך או לרבוץ או לבעוט. עשתה כן שלשה פעמים, הרי היא מועדת. השן מועדת מתחילתה לאכול את הראוי לה, וכן רגל לשבר בדרך הילוכה.

ה. המודה בקנס, ואחר כך באו עדים, י"א שהוא פטור וי"א שהוא חייב.

דף מ"ו ע"א

א. עדים המעידים על הנזק, צריך שיהיו בני חורין ולא עבדים, ובני ברית ולא גויים.

ב. האשה שוה לאיש לכל עונשים שבתורה, ולכל דיני ממונות שבתורה, ולכל מיתות שבתורה (שההורג אותם חייב מיתה, ואם הרג אותם שור, הבעלים חייב לשלם כופר).

ג. שור תם שהזיק משלם חצי נזק. ונחלקו חכמים בתשלום זה, י"א שהוא ממון, כי סתם שוורים אין עומדים בחזקת שימור, שרגילים בנגיחה וצריכים שמירה, ולפיכך היה צריך לשלם נזק שלם, אלא שהתורה חסה עליו לשלם מחצה, לפי שעדיין לא הועד שורו. וי"א שהוא קנס, כי סתם שוורים עומדים בחזקת שימור, ובדין היה שלא ישלם כלל, והתורה קנסה אותו לשלם חצי נזק כדי שישמור שורו.

ד. הבעלים מטפלים בנבילה ולא המזיק, בין בתם ובין במועד.

דף מ"ו ע"ב

א. האומר: המית שורי את פלוני או שורו של פלוני, אם הוא מועד, משלם על פי עצמו. ואם היה תם, לסובר שחצי נזק הוא ממון, משלם. ולסובר שהוא קנס, אינו משלם, כי המודה בקנס פטור.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

להצניע, כגון בשביל גורותיו, דרכו בכך, ופטור ברשות הרבים.

ב. וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק, טרפה בהמה להניח, או שדרסה ואכלה, משלמת נזק שלם. שדרכה בכך. ואם טרפה ואכלה, משלמת חצי נזק.

ג. תם משלם חצי נזק מגופו, ומועד משלם נזק שלם ממעולה שבנכסיו.

ד. חזקיהו נקבר אצל דוד ושלמה שהם מעולים במשפחה, שנאמר 'וַיִּשְׁכֹּב יְחִזְקִיָּהוּ עִם אָבִיתָיו וַיִּקְבְּרוּהוּ בַּמַּעֲלָה קִבְרֵי בְנֵי דָוִד'.

ה. 'וַיִּשְׁכְּבוּהוּ (את אסא מלך יהודה) בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מְלֵא בְּשָׂמִים וְזָנִים: י"מ מִיָּנִים מִיָּנִים שֶׁל בְּשָׂמִים, וי"א בְּשָׂמִים שֶׁל הַמְּרִיחַ בָּהֶם בֹּא לִידֵי זִימָה.

ו. י"מ שחשדו לירמיה מזונה, וי"א שחשדוהו מאשת איש. וביקש ירמיה מהקב"ה, שגם בשעה שעושים צדקה, יכשילם בבני אדם שאינם מהוגנים, כדי שלא יקבלו עליהם שכר.

דף י"ז ע"א

א. 'וְכִבּוּד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ' (לחזקיהו, בדברי הימים ב' לב לג), מלמד שהושיבו ישיבה על קברו. י"א שלשה ימים, וי"א שבעה, וי"א שלשים. י"א שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף (שקרעו בגדיהם עד שנראו כתפיהם), וי"א שהניחו ספר תורה על מטתו ואמרו: 'קיים זה מה

ב. שור תם שהזיק ברשות הניזק, לרבי טרפון משלם נזק שלם, ולחכמים חצי נזק.

ג. בהמה שרבעה על פכים גדולים, משלמת חצי נזק, שאין דרכה בכך. ואם רבעה על פכים קטנים, י"א שדרכה בכך ומשלמת נזק שלם כרגל. וי"א שאין דרכה בכך, ומשלמת חצי נזק כקרן. ואם מיעכה אותם מן הצד בינה לבין הכותל, דרכה בכך ומשלמת נזק שלם.

ד. הזאב הארי והדוב והנמר והברדלס (צבוע זכר) והנחש, מועדים אפילו בנשיכה ובכל נזקין, ובעלים שלהם משלם נזק שלם. רבי מאיר מוסיף גם צבוע נקיבה. לרבי אלעזר בזמן שהן בני תרבות אינם מועדים. והנחש מועד לעולם.

ה. צבוע זכר לאחר שבע שנים נעשה עטלף, עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד, ערפד נעשה קימוש, קימוש נעשה חוח, חוח נעשה שד. אדם שלא כרע במודים, שדרו נעשה נחש לאחר שבע שנים.

דף ט"ז ע"ב

א. ארי שדרס ואכל מחיים ברשות הרבים, פטור, שדרכו בכך, ודינו כשן ברשות הרבים. ואם טרף והרג ולאחר מכן אכל, חייב, שאין דרכו בכך. ואם הרג כדי

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים, שנאמר 'אֲשַׁרִּיכֶם זֶרְעִי עַל כָּל מַיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר'. אין זריעה אלא צדקה, ואין מים אלא תורה, וזוכה לכילה כיוסף שנאמר 'בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור', ולנחלת יששכר שנאמר 'יששכר חמור גרם'. וי"א שאויביו נופלים לפניו כיוסף, וזוכה לבינה כיששכר.

שכתוב בזה'. וגם אנו מוציאים ספר תורה לאיש גדול, אבל אין מניחים אותו על מטתו. וגם אם מניחים אותו, אין אומרים קיים וכו' וי"א שגם אנו אומרים 'קיים', אבל אין אומרים 'לִימָד' שהוא גדול מקיום המצוות, ולחזקיה אמרוהו. ב. גדול למוד תורה שמביא לידי מעשה. והמעשה גדול ממנו. ולימוד לאחרים גדול ממעשה.

הדרן עלך ארבעה
אבות למסקנא

פרק כיצד הרגל למסקנא

דף י"ז ע"ב

א. השן מועדת לאכול את הראוי לה, בין שן של בהמה ובין של חיה, שהחיה בכלל בהמה.

ב. בהמה שנכנסה לחצר הניזק, והזיקה בגופה דרך הלוכה, ובשערה דרך הלוכה, באוכף שעליה, ובשליף שעליה, ובפרומביא שבפיה, ובזוג שבצוארה, וחמור במשאו, משלם נזק שלם כדין רגל.

ג. בהמה שהזיקה ע"י צרורות, וכן חזיר שהיה נובר באשפה והתיז צרורות והזיק, וכן תרנגולים ששברו כלים ברוח שבכנפיהן, או שהעלו עפר או צרורות על העיסה או פירות - לת"ק משלם חצי נזק. ואע"פ שכוחו כגופו, הלכה למשה מסיני שמשלם חצי נזק. ולסומכוס משלם נזק שלם, לפי שכוחו כגופו, ולא קיבל ההלכה של חצי נזק לצרורות.

ד. תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן, או שהיו מרקדין

א. בהמה מועדת לשבר ברגלה בדרך הלוכה, וזה הוא 'רגל' האמור בתורה שמשלם נזק שלם. וכן מועדת להלך כדרכה ולשבר בגופה, בשערה, ובשליף שעליה. וכל אלו תולדות של רגל הן, שהזיקן מצוי ואין כוונתה להזיק.

ב. בהמה שהיתה מבעטת ושברה את הכלים, משלם חצי נזק, שהוא משונה ותולדה של קרן. היו צרורות מנתזין תחת רגליה ברשות הניזק, ושברה כלים, משלם חצי נזק. ואע"ג דאורחיה הוא, הלכה למשה מסיני שמשלם חצי נזק. וברשות הרבים פטור, לפי שהוא תולדה של רגל.

ג. בהמה שדרסה על הכלי ושברתו, ונפל על כלי ושברו, על הראשון משלם נזק שלם משום רגל, ועל האחרון חצי נזק משום צרורות.

ד. התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר. היה קשור דבר ברגלי התרנגול, או שהיה מהדס והתיז צרורות ושיבר את הכלים, משלם חצי נזק.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ע"ג עיסה או פירות וטינפו או ניקרו
בחרטום שלהן, משלם נזק שלם.

ה. היתה עגלה מושכת בקרון, והזיק ע"י
הקרון, משלם נזק שלם, שהקרון כגופה.
(ואם התיז צרורות מתחת הקרון, משלם
חצי נזק - לחכמים).

ו. זב מטמא בגופו. אבל אם זרק חפץ על
האדם, טהור. היה הזב בקרון, והלכה על
גבי כלים, טמאים משום מדרס הזב כדין
נגיעה בגופו.

ז. דרסה תרנגולת על כלי ולא שברתו,
ונתגלגל למקום אחר ונשבר - לרבה
הולכים 'בתר מעיקרא', וכיון שדחתו
בגופה משלם נזק שלם. ולרבא הוא ספק
אם הולכים 'בתר מעיקרא' ומשלם נזק
שלם, או 'בתר תבר מנא' ומשלם חצי נזק
כצורות.

ח. זרק כלי מראש הגג, ובא אחר ושברו
במקל - לרבה השובר פטור והזורק חייב,
שהולכים 'בתר מעיקרא', והואיל וסופו
לישבר כשינוח, כאילו שברו כבר הזורק,
והשובר הכה על כלי שבור. ולרבא הוא
ספק אם הזורק חייב או השובר.

דף י"ח ע"א

א. תרנגולים שהיו מחטטים בחבל דלי,
ונפסק החבל ונשבר הדלי. צריך לשלם על
החבל ועל הדלי.

וכמה משלם? על החבל: אם היה מאוס
בלישה, משלם נזק שלם. ואם לא היה

מאוס בלישה, משלם חצי נזק, שמשונה
הוא. על הדלי: אם נתגלגל ונשבר, לרבא
יש ספק אם דינו כצורות ומשלם חצי
נזק (לחכמים), או שמשלם נזק שלם.
ולרבה הולכים 'בתר מעיקרא' ומשלם נזק
שלם. ואם דחף התרנגול את הכלי גם
בשעת שבירה, משלם נזק שלם לדברי
הכל.

ב. רב אשי נסתפק לשיטת סומכוס
שבנזק ע"י כוחו משלם נזק שלם, מה
הדין כשהזיק בכח כוחו, אם משלם נזק
שלם, שלא קיבל סומכוס הלכה של
צורות כלל, או שמשלם חצי נזק, שקיבל
את ההלכה והעמידה בכח כוחו.

ג. רבא נסתפק אם חצי נזק צורות
משלם מגופו כדין קרן, שלא מצאנו חצי
נזק המשלם מן העליה. או שמשלם מן
העליה, שלא מצאנו נזק כאורחיה
שמשלם מגופו. (ולרב פפא משלם מן
העליה. לעיל ג:).

ד. הכלב שנטל חררה והלך לגדיש, אכל
החררה והדליק את הגדיש, על החררה
משלם נזק שלם משום שן ברשות הניזק.
ועל הגדיש, אם הדליקה ע"י שינוי, ה"ז
כדין קרן ברשות הניזק, שלת"ק משלם
חצי נזק מגופו, ולרבי טרפון (ורבי אלעזר)
משלם נזק שלם מגופו.

ה. לרבי יהודה 'צד תמות במקומה
עומדת', שכל קרן מועד שמשלם נזק
שלם, משלם החצי שהיה משלם בתמות

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

להנאתה צרורות הוא, כיון שלא הזיקה בגופה).

ד. תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו, אם אין בו כלום, משונה הוא והוא תולדה דקרן. ואם היו בו זרעים, אורחיה הוא ומשלם חצי נזק משום צרורות. וכן סוס שצנף, וחמור שנער, ושיבר את הכלים - משלם חצי נזק כדין צרורות. (ולסומכוס משלם נזק שלם).

דף י"ט ע"א

א. רב אשי נסתפק אם יש שנוי לצרורות לרביע נזק או לא. וכגון שבעטה ברגלה, ומחמת ביעוט התיזה צרורות ושברה כלים, אם משלם רביע משום תם, שהרי בהעדאתו ישלם חצי נזק. או שמשלם חצי נזק לעולם ואין בהן תמות והעדאה.

ב. רב אשי נסתפק לשיטת סומכוס שבנזק ע"י כוחו משלם נזק שלם, מה הדין כשהזיק בכח כוחו, אם משלם נזק שלם, שלא קיבל ההלכה של צרורות כלל. או שמשלם חצי נזק, שגם הוא קיבל את ההלכה של חצי נזק צרורות אלא שהעמידה בכח כוחו.

ג. רבי אבא בר ממל נסתפק אם היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת, ובעטה והתיזה והזיקה, אם מאחר שלא אפשר לה אורחיה הוא ומשלמת חצי נזק, או שמכיון שעתה

מגופו, והחצי שניתוסף ע"י העדאה משלם מן העליה. ודווקא בתם שנעשה מועד, אבל מועד מתחילתו, כגון צרורות לשיטת סומכוס, משלם הכל מן העליה.

דף י"ח ע"ב

א. רבא נסתפק בדין בהמה שהתיזה צרורות שלש פעמים, אם יש העדאה לצרורות ומשלם נזק שלם, או שאין העדאה ולעולם משלם חצי נזק. (י"א) שהספק כשהתיזה שלשה פעמים ע"י שינוי, שמא יצאה מכלל רגל ונעשה מועד בשלש פעמים כקרן. וי"א שהספק בצרורות כאורחיה, שמא דינו כשאר חצי נזק שלאחר שלש פעמים משלם נזק שלם).

ב. קרן ברשות הניזק - לרבי טרפון משלם נזק שלם, ולמדו בק"ו מקרן ברשות הרבים ורגל ברשות הניזק (ראה להלן כד: - כה.). אבל אינו משלם מן העליה אלא מגופו, משום 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון'. ולענין נזק שלם אין אומרים 'דיו', לפי שישתנה הק"ו לגמרי.

ג. בהמה שהטילה גללים לעיסה, משונה הוא ותולדה דקרן הוא. ואם עומדת במקום צר דינה כצרורות, שלחכמים משלם חצי נזק ולסומכוס נזק שלם. ואע"פ שהגללים נגררין עמה לא חשוב כגופה. (י"מ) כשהטילה שלא להנאתה, אבל אם הטילה להנאתה תולדה דשן הוא ומשלם נזק שלם. ומסקנת רש"י שגם

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דליל של הפקר, אם נקשר מאליו, בעל התרנגול פטור. ואם קשרו אדם, הקושר חייב משום בורו המתגלגל ברגלי אדם ורגלי בהמה.

ה. ואם זרקו התרנגול והזיק בזריקתו, בעל התרנגול חייב חצי נזק משום צרורות, והקושר פטור.

ו. השן מועדת לאכול את הראוי לה. כיצד? בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלים הראויים לה, ושתתה משקין הראויים לה, משלם נזק שלם. וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר, משלם נזק שלם. וגם אם אוכלתם רק על ידי הדחק, כגון פרה שאכלה שעורים (שהוא מאכל חמור), וחמור שאכל כרשניים (שהוא מאכל פרה), וכלב שליך את השמן, וחזיר שאכל חתיכה של בשר, וחתול שאכל תמרים, וחמור שאכל דגים, משלם נזק שלם.

ז. ואם אכלה ברשות הרבים פטורה. ואם נהנית, משלמת מה שנהנית.

ח. אכלה כסות או כלים, משונה הוא, ומשלם חצי נזק.

ט. חמור שלעס את הסל כדי לאכול פת שבתוכו, משלם נזק שלם על הפת ועל הסל. ואם לעסו לאחר שכבר אכל את הפת, משלם על הפת נזק שלם, ועל הסל חצי נזק שהוא משונה.

התיזה בביעוט משונה הוא, ומשלם רביע לצד שיש שינוי ברביע נזק. (ויש מעמידין הספק בהתיזה שלישית, אם יש לה העדאה כקרן או לא).

ד. התיזה צרורות ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים - פטורה, שתולדה דרגל הוא. התיזה צרורות ברשות הרבים, והזיקה כלים ברשות היחיד - למסקנת הגמרא חייבת.

דף י"ט ע"ב

א. לרבי יוחנן חיוב של חצי נזק הוא בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים. יש מעמידין דבריו בחצי נזק צרורות, ובאופן שהתיזה ברשות הרבים והזיקה כלים ברשות היחיד, אבל כשהזיקה ברשות הרבים פטור. ויש מעמידין דבריו בחצי נזק של קרן.

ב. בהמה שכשכשה בזנבה ברשות הרבים, אפילו כשכוש יתירא, פטורה, דאורחיה הוא.

ג. ואם כשכשה באמתה, נסתפק רב עינא אם דינה כקרן לפי שיצרה תקפה, או שאין דינה כקרן לפי שאין כוונתה להזיק.

ד. דליל שנקשר מאליו ברגל התרנגול, וגלגלתו למקום אחר, ונתקל בו אדם וניזק, בעל התרנגול פטור, שנאמר 'כי יכרה איש בור' ולא שור בור. ובעל הדליל, אם הצניעו, אנוס הוא ופטור. ואם לא הצניעו, חייב לשלם משום בור. ואם היה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ואכלתו, ה"ז ספק אם הולכים אחר מקום האכילה, וכשגלגלתו לרשות היחיד חייב ואם גלגלתו לרשות הרבים פטור, או שהולכים אחר מקום הלקיחה, ועל מה שהיה בתחילה בפנים חייבת, ועל מה שהיה בחוץ פטורה. ולא נפשט.

ה. ואם היה משוי של שחת שעליו ארוכין, וראשו אחד בפנים וראשו אחד בחוץ, וכשגוררו בצד האחד, הצד השני הולך ובא כנגדו, חשוב כאילו כולו מונח במקום אחד, והולכים אחר מקום הבהמה, שאם גוררתו לרשות הרבים פטורה, ואם גוררתו לרשות היחיד חייבת.

ו. בהמה שאכלה כסות וכלים ברשות הרבים, לשמואל ורבי יוחנן חייבת כדין קרן ברשות הרבים. ולרב פטור, כי "כל המשנה ובא אחר ושינה בו, פטור".

ז. שתי פרות ברשות הרבים, רבוצה ומהלכת, בעטה רבוצה במהלכת חייבת. בעטה מהלכת ברבוצה פטורה, כי כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור. וגם רבי יוחנן לא חייב אלא בכסות וכלים, שכן דרך בני אדם להניחם ולפוש, אבל בפרה רבוצה מודה.

ח. בהמה שאכלה ברשות הרבים משלמת מה שנהנית. "א דמי עמיר (קשין ותבן), כי גם אם אכלה שעורין כדי שביעתה, יכול לומר הייתי מאכילה קשין ותבן. ו"א דמי שעורים בזול, אף על פי שרגיל להאכילה עמיר.

י. חיה שאכלה פת, או בשר צלוי על האש, או תבשיל, או צבי שאכל בשר (אפילו מבושל), או בהמה שאכלה מאכל שהיה על השולחן, משונה הוא ומשלמים חצי נזק.

דף ב' ע"א

א. עז שקפצה על החבית, כדי לאכול את הפת שעל פיה, ונשבר החבית, משלם נזק שלם על הפת ועל החבית, שמאחר שדרכה לאכול את הפת, דרכה גם לשבור את החבית.

ב. בהמה ברשות הרבים, שפשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה, חייבת, שגבי חברתה כחצר הניזק. וכן ההולך ברשות הרבים וקופתו מופשלת לאחוריו, ופשטה בהמה צוארה ואכלה ממנו, חייבת כחצר הניזק. ואם קפצה, שאין דרכה בכך, משלמת חצי נזק כדין קרן.

ג. בהמה ברשות הרבים, הלכה ואכלה פטורה, דאורחיה הוא. אבל אם קפצה ואכלה על צווארה חייבת חצי נזק, לפי שאין דרכה בכך.

ד. בהמה שגלגלה עמיר מרשות היחיד לרשות הרבים, ואכלתו ברשות הרבים, נסתפקו בגמרא אם הולכים אחר מקום האכילה ופטורה, או שהולכים אחר מקום הלקיחה וחייבת. וכן משוי שמקצתו ברשות הניזק, ומקצתו ברשות הרבים, וגלגלה הבהמה את כולו לרשות אחד

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. הבית והעלייה של שנים שנפלו, ורצה בעל העלייה לבנות, ובעל הבית אינו רוצה, בעל העלייה בונה בית ויושב בה, עד שיתן לו בעל הבית את יציאותיו. ובעל העלייה אינו צריך לשלם לבעל הבית את שכרו, גם אם זה נהנה וזה לא חסר חייב, כי הבית משועבד לעלייה, ויש לבעל העלייה זכות לדור בו.

ה. גזבר שנטל אבן או קורה של הקדש, לא מעל, שהרי לא הוציאה מרשות הקדש. נתנה לחבירו, הוא מעל וחבירו לא מעל. בנאה לתוך ביתו, לא מעל, שעדיין ברשות הקדש היא. הנחה על פי ארובה ודר תחתיה שוה פרוטה, מעל. וגם לסובר שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר, הקדש שלא מדעת כהדיט מדעת, שהרי יִשְׁנָה לדעת שכינה.

דף כ"א ע"א

א. השוכר בית מראובן ונמצא של שמעון, אם הוא עומד להשכיר, מעלה שכר לשמעון. וכן אם שָׁכְרוּ מבני העיר ונמצאו לו בעלים, מעלה להם שכר. ואם אינו עומד להשכיר, הדבר שנוי במחלוקת (ומבואר בדף הקודם).

ב. י"א שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר כי הדר בו הֶהָנְהוּ לבעלים, שבית שאין דרים בו מזיקים מכתתים אותו, שנאמר 'וְשָׂאִיָּה יָכַת שְׁעָרִי'. ולשיטה זו, אם היו עציו ותבנו של בעל בית בתוכו חייב, שהרי אין שם

ט. אכלה ברשות הרבים חיטים או דבר הרע לה פטורה, שהרי לא נהנית.

דף כ' ע"ב

א. הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אם החצר אינו עומד לשכירות, והדר בה אינו עשוי לשכור, פטור, שהרי "זה לא נהנה וזה לא חסר". ואם החצר עומד לשכירות והדר בה עשוי לשכור, חייב, ש"זה נהנה וזה חסר".

ב. ואם החצר אינו עומד לשכירות, והדר בה עשוי לשכור, ש"זה נהנה וזה לא חסר", י"א שצריך להעלות לו שכר. וי"א שאינו צריך. ואם הדר בו משחיר את הכתלים (כגון בבית חדש), הכל מודים שצריך לשלם לו שכרו, שהרי החסירו.

ג. המקיף את שדה חבירו משלש רוחותיו, וגדר בכולן בינו לבין חבירו, אין מחייבין את הניקף לשלם, לפי שלא הועיל לו כלום, שהרי שדהו פתוחה מצד רביעית. ואם גדר גם את הרביעית, לתנא קמא מחייבין את הניקף לשלם לכל הרוחות, גם לסובר שזה נהנה וזה לא חסר פטור, לפי שיש למקיף חסרון, שאילו לא היה ניקף בתוכו, לא היה מקיף אלא מבחוץ, ובגלל הניקף צריך להקיף יותר. ולרבי יוסי אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל, אבל אם גדר המקיף את הרביעית, פטור הניקף, שיכול לומר לו די לי בגדר של קוצים.

דף כ"א ע"ב

א. בהמה שפשטה צווארה ואכלה מעל גבי חברתה, י"א שהיא חייבת כרשות הניזק, וי"א שהיא פטורה. וכן בהמה שקפצה ואכלה מתוך קופה המופשלת לאדם מאחוריו, י"א שהיא חייבת וי"א שהיא פטורה.

ב. הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים ברשות הניזק, משלם נזק שלם, מפני שדרכן בכך.

ג. ואם נפלו מראש הגג ושברו כלים, אם היו הכלים במקום שהיו נשברים על ידי קפיצה, הרי זה "תחילתו בפשיעה וסופו באונס", ויש מחלוקת בדבר אם חייב או פטור. ואם היו סמוכים לכותל באופן שלא היו נשברים על ידי קפיצה, פטור, שאין כאן תחילתו בפשיעה. ואם היה הכותל רעוע ונפל הכותל, חייב, שפשיעה היא. ואם נפלו הם, הרי זה 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' ותלוי במחלוקת. ואם היה הכותל צר חייב.

ד. הכלב והגדי שדלגו מלמעלה למטה כדרכן, שהכלב ירד בסריכה והגדי בקפיצה, חייבים נזק שלם. ואם ירד הכלב בקפיצה והגדי בסריכה, פטורים מנזק שלם וחייבים חצי נזק, שאין דרכן בכך. קפצו מלמעלה למעלה, בכל אופן פטורים מנזק שלם וחייבין בחצי נזק, שמשונה הוא.

מזיקין. וי"א שגם באופן זה פטור, לפי שבית המיושב בדירת בני אדם יישובו קיים, שהדרין בתוכו רואים מה שצריך לתקן ומתקנים אותו.

ג. בהמה העומדת ברשות הרבים, ומחזרת את ראשה לצדי הרחבה, לדברי רב משלמת מה שהזיקה, ולשמואל פטורה (ומשלמת מה שנהנית כדין שן ברשות הרבים), כי דרכה של בהמה להחזיר את ראשה. (וי"א שגם לשמואל חייבת. ראה בסמוך). ואם קמה בצדי הרחבה, משלמת מה שהזיקה לדברי הכל, שאין דרכן של שוורים לילך שם וחשוב כרשות הניזק.

ד. אכלה הבהמה מפתח החנות, פטורה כדין שן ברשות הרבים. לשמואל אפילו במחזרת. ולרב אם היא מחזרת חייבת, ורק אם החנות עומדת בקרן זוית ופגעה הבהמה בפירות דרך הילוכה בלא חזור, פטורה. אכלה מתוך החנות, משלמת מה שהזיקה.

ה. י"א שבהמה המחזרת לצדי הרחבה חייבת לדברי הכל. ונחלקו במי שמקצה מקום מרשותו לרשות הרבים, ושטח שם פירות, ונכנסה בהמה ואכלה בדרך הילוכה, שלדעת רב פטורה כדין שן ברשות הרבים, שלא היה לו לקרב את פירותיו לרשות הרבים, ולחייב את שורו בכך. ולשיטת שמואל חייבת כדין רשות הניזק, שהרי הבהמה רואה את הפירות לפנייה, והיה לה ליזהר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

הבירה, וסכסך את כולה, בעל גמל פטור שהוא אנוס, וחנוני חייב.

ה. לרבי יהודה, אם היה נר חנוכה, פטור החנוני אפילו אם הניחו מבחוץ, שהיה לו רשות להניחו.

דף כ"ב ע"ב

א. המדליק את הגדיש, והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו, ונשרף עמו, חייב לשלם על הגדי ועל הגדיש, ופטור ממיתה על העבד, שהיה לו לברוח.

ב. היה עבד כפות לו וגדי סמוך, לו לרבי יוחנן פטור לשלם על הגדי ועל הגדיש, מאחר שחייב מיתה על העבד שהאש חציו הם, 'קם ליה בדרבה מיניה'. ולריש לקיש חייב על הגדי ועל הגדיש, ופטור ממיתה על העבד, שהאש אינה אלא ממונו, ואינו חייב מיתה על ממונו שהרג את האדם. ואם הצית בגופו של עבד, חייב מיתה, ופטור מלשלם על הגדי ועל הגדיש, גם אם הגדי הוא של אחד והעבד של אחר.

ג. מסר שלהבת ביד חרש שוטה וקטן, לרבי יוחנן פטור בדיני אדם, שחציו של חרש הם, וחייב בדיני שמים. ולריש לקיש חייב בדיני אדם. ואם מסר לו גחלת וליבה אותו, פטור בדיני אדם גם לריש לקיש. ואם מסר לו נר עם עצים יבשים וקטנים להדליק בהם, חייב בדיני אדם גם לרבי יוחנן.

ה. אדם ותרנגול שדלגו, בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה, חייבים, לפי שדרכן בכך.

דף כ"ב ע"א

א. אֶשׁוּ, לרבי יוחנן חייב משום חציו כאדם המזיק, ולריש לקיש משום ממונו, כיון שאינה הולכת מכוחו.

ב. הכלב שנטל חררה ואכלה, והדליק את הגדיש, על החררה משלם נזק שלם. ועל הגדיש, על מקום גחלת, אם הניחו משלם נזק שלם, ואם זרקו משלם חצי נזק כדין צרורות. ועל כל הגדיש, לריש לקיש פטור, כי האש אינו ממונו של בעל הכלב, ולא כוחו. ולרבי יוחנן, חייב חצי נזק כדין צרורות, שחציו של כלב הם.

ג. גמל טעון פשתן, ועבר ברשות הרבים, נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני, והדליק את הבירה, לרבי יוחנן בעל גמל חייב, כי כל האש הם חציו של הגמל. ולריש לקיש בעל גמל פטור, שאינם חציו של הגמל, והאש היא ממונו של חנוני ולא של בעל הגמל. ואם הגמל עובר בפני כל הבירה ומסכסכו, חייב בעל הגמל.

ד. ואם הניח החנווני את נרו מבחוץ, אם הגמל מסכסך את כל הבירה, בעל גמל חייב. ואם אינו מסכסך את כל הבירה, חנווני חייב. ואם עמד הגמל להטיל את מימיו, והיתה חבילתו גדולה כנגד כל

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לומר לבעל החררה מה עושה ככר שלך בפיו של כלב שלי, כי 'פי פרה כחצר הניזק היא'. [ומכאן נפשט הספק שהיה בדבר].

דף כ"ג ע"ב

א. המשסה את הכלב או את הנחש בחבירו, פטור, שאינו אלא גרמא. אבל בעל הכלב או הנחש חייב. [ואפילו אם נשכו הנחש בתוך פיו, ולא הוציא את שיניו מבחוץ, אין יכול לומר לו מה עושה ידך בפיו של כלב שלי. (לפי מה שנפשט ש'פי פרה כחצר הניזק').]

ב. הנוטל את הנחש בידו, והגיע פיו ליד חבירו עד שנכנסה לתוכו, ונשכו הנחש ומת, לרבי יהודה המכיש חייב מיתה, והנחש פטור, כי הארס עומד בין שיניו והמכיש הרגו. ולחכמים הנחש בסקילה והמכיש פטור, כי הנחש מקיא את הארס מעצמו.

ג. שור ההורג את חבירו ברשות בעליו, נהרג, כי טענת 'מה אתה עושה בתוך שלי' אינה מועילה לפטור ממיתה. אבל הבעלים פטורין מתשלומי כופר.

ד. לאב"י צריך הניזק לעשות גדר לשדהו כדי שלא תיכנס בהמת חבירו לאכול, ולא חייבה תורה על שן אלא באופן שחתרה הבהמה תחת הגדר או כשנפל הגדר בלילה. [ואין הלכה כן. תוס'].]

ה. בהמות העומדות לשחיטה, ובעליהם משהים אותן עד יום השוק, והם

ד. המקרא מסייע לרבי יוחנן, שנאמר "כי תצא אש" תצא מעצמה, "ישלם המבעיר את הבערה". וכך שנינו גם בבביתא "פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו, לומר לך אשו משום חציו".

ה. גם רבי יוחנן הסובר שאש חייב משום חציו, מודה שאם כלו חציו, כגון שנפלה דליקה לחצר, ונפלה גדר שלא מחמת דליקה, והלכה והדליקה בחצר אחרת, חייב משום ממונו, שהיה לו לגדור ולשמור שלא תלך. ובאופן זה פטרה התורה אם הזיקה את הטמון, אבל באופן שלא כלו חציו, חייב גם בטמון כדין אדם המזיק.

ו. אשו שהזיק אדם, לרבי יוחנן חייב בארבעה דברים כאדם המזיק, ולריש לקיש פטור כדין ממונו המזיק.

דף כ"ג ע"א

א. הכלב שנטל חררה והדליק את הגדיש, בעל הכלב חייב (ראה לעיל כב.). ובעל החררה, אם לא שימר את גחלתו, גם חייב. (לרבי יוחנן חצי נזק, וחצי השני ישלם בעל הכלב. ולריש לקיש ישלם בעל הגחלת לבדו - על כל הגדיש חוץ ממקום החררה). ואם שימר את גחלתו פטור בעל הגחלת, אבל בעל הכלב חייב, כי סתם דלתות חתורות הן אצל כלב.

ב. אם הכלב אכל את החררה ברשות בעל החררה, צריך לשלם. ואין בעל כלב יכול

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

כנגד יום שראתה. אבל זב שראה שלש ראיות, בין ביום אחד ובין בשלשה ימים, טמא טומאת שבעה.

ה. למסקנת הגמרא, שלשה ימים שאמרו הוא לייעד את השור (רש"י ע"ב). ולפיכך אם הגיעו שלשה כיתי עדים ביום אחד, והעידו על שלשה נגיחות בשלשה ימים, הרי הוא מועד, אע"פ שלא הועדו הבעלים בכל נגיחה.

ו. אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין.

ז. העידו שנים על נגיחה ראשונה, ושנים על השנייה, ושנים על השלישית, הרי הן שלשה עדויות, ואם בטלה אחת מהם, לא בטלו השאר, ומשלם על הנגיחה שעדותם קיימת, חצי נזק. ואם לא בטלה שום אחת מהם, הרי הוא מועד ומשלם מנגיחה שלישית נזק שלם.

ח. אם יש רגלים לדבר שכל שלשה הכתות באו לעשותו מועד, כגון שהניזק השלישי הביא את כולם ביום אחד להעיד על שלשה נגיחות, והרי בעל נגיחה שלישית אין לו בנגיחות ראשונות כלום, והביאם רק כדי שעל ידם יקבל בנגיחה שלישית נזק שלם, ויש רגלים לדבר שגם האחרונים באו לייעדו, ולא לחייבו חצי נזק על נגיחה שלישית, כגון שכת ראשונה היו מרמזים לכת שלישית שיעידו, או שבאו רצופים ביחד, או שמכירים את בעל השור ואין מכירים את

מפסידים לאחרים אפילו ברשות הרבים, מתרין אותם שנים ושלשה פעמים, ואם אינו שומרם, מכריחים אותם להקדים ולשוחטם גם אם יום השוק עדיין לא הגיע.

דף ב"ד ע"א

א. שור שהעידו בו שנגח שלשה פעמים בשלשה ימים, נעשה מועד. לאביי משלם נזק שלם מנגיחה רביעית, שנאמר 'תמול' 'מ'תמול' 'שלשום', ו'אם לא ישמרנו' בעליו לאחר מכן, ישלם נזק שלם. ולרבא מנגיחה שלישית משלם נזק שלם, שדורש 'מתמול' ליום אחד, 'שלשום' שנים, ואם לא ישמרנו בשלישי, חייב.

ב. העידו בו שנגח שלשה פעמים בפחות משלשה ימים, לרבי יהודה ורבי יוסי אינו מועד, לרבי מאיר ורבי שמעון נעשה מועד מקל וחומר, כי אם ריחק נגיחותיו חייב, קל וחומר כשקירב נגיחותיו. והלכה כרבי יוסי שנימוקו עמו.

ג. שור המועד שראה שוורים שלשה ימים ולא נגחם, לרבי יהודה ורבי שמעון חזר לתמותו, לרבי מאיר ורבי יוסי לא חזר לתמותו, עד שיהיו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח. והלכה כרבי יוסי שנימוקו עמו.

ד. זבה שראתה שלשה ראיות בשלשה ימים, טמאה שבעה. ראתה את שלשתם ביום אחד, אינה שומרת אלא יום אחד

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

וי"א שהיא חייבת, שיש לה רשות לילך, אבל לא לבעוט בה.

דף כ"ה ע"א

א. שור שנגח או נגף, או נשך, או רבץ, או בעט (כשהוא תם), ברשות הרבים, משלם חצי נזק. וברשות הניזק, לרבי טרפון משלם נזק שלם, ולמדו בקל וחומר משן ורגל שפטורים מרשות הרבים וחייבים נזק שלם, קל וחומר בקרן שחייבת ברשות הרבים חצי נזק. ואין אומרים 'דיו' כרשות הרבים, לפי שיתבטל הקל וחומר לגמרי, שלחיוב חצי נזק אין צריך קל וחומר. ולחכמים גם אם יתבטל הקל וחומר אומרים 'דיו', ולפיכך אנו אומרים מה ברשות הרבים חצי נזק, אף ברשות הניזק חצי נזק.

ב. כל מקום שלמדים מדבר הקל על החמור ע"י 'קל וחומר', אין יכולים להחמיר על החמור יותר מן הקל, ועל זה אמרו 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון'. וכלל זה הוא מן התורה ונלמד מק"ו האמור במרים, שסגרוה שבעה ימים ולא י"ד יום. ונחלקו חכמים בדין זה, לרבי טרפון אומרים כן רק במקום שלא יתבטל הק"ו לגמרי, אבל אם יתבטל לגמרי מחמירין על החמור יותר מן הקל. ולחכמים אומרים דיו אפילו אם יתבטל הק"ו לגמרי.

ג. טיפת קרי של זב, י"א שמטמא במגע, ובמשא, ונלמד בקל וחומר מרוקו,

השור, שמשום חצי נזק לא היו מעידים שהרי אין משלם אלא מגופו. לפיכך הם ככת אחת להזמה. שאם נמצאת כת ראשונה זוממת, אינו משלם על נגיחה שלישית אלא חצי נזק. והראשונים פטורים מלשלם נזק שלם שרצו לחייבו על נגיחה שלישית, שכל השלשה כתות גרמו לכך, ואין דין זוממין עד שיזומו כולם. וכן הדין אם נמצאת כת שניה זוממת. ואם נמצאו כל הכתות זוממין, כולם יחד משלמים את חצי הנזק שרצו להוסיף על ידי העדאת נגיחה שלישית, וצד תמות משלמים שני עדים האחרונים שהעידו עליה.

דף כ"ד ע"ב

א. עדים שמעידים על אחד ששורו הזיק שלשה פעמים, ואין מכירין את השור, צריך בעל השור לשמור את כל עדיו.

ב. המשסה כלבו של חברו בחבירו, המשסה פטור, שאינו אלא 'גרמא'. ועל בעל כלב נסתפקו בגמרא אם חייב, משום שהיה יודע שאם ישסוהו יהיה נושך וצריך לשמרו, או שהוא פטור. וגם אם נאמר שהוא חייב, אם נשך הכלב למשסה עצמו פטור, 'כי כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור'.

ג. שתי פרות ברשות הרבים, רבוצה ומהלכת, בעטה רבוצה במהלכת, חייבת. בעטה מהלכת ברבוצה, י"א שהיא פטורה, 'כי כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור'.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. שרץ מטמא בכעדשה, ומת מטמא בכזית.

ה. גזירה שוה שהוא מופנה מצד אחד, יש אומרים שלמדים ומשיבין, וי"א שאין משיבין. והמופנה משני הצדדים, לדברי הכל למדים ואין משיבין.

ו. דין הנלמד מחבירו על ידי גזירה שוה, וי"א דון מינה ומינה, כלומר שהוא שוה לדיני המלמד וי"א דון מינה ואוקי באתרה, כלומר שהוא שוה לשאר הדינים של הנלמד.

דף כ"ו ע"א

א. שן ורגל פטורים ברשות הרבים, שנאמר 'ובער בשדה אחר' ולא ברשות הרבים. ואפילו חצי נזק אינם משלמים, שנאמר בקרן 'וחצו את כספו', כספו של זה ולא כספו של אחר. וברשות הניזק משלמים נזק שלם, שנאמר 'ישלם', תשלומים מעולים.

ב. קרן חייב חצי נזק בין ברשות הרבים ובין ברשות הניזק (לחכמים), שנאמר 'יחצון', ללמד, שאין חצי נזק חלוק לא ברשות הרבים ולא ברשות היחיד.

ג. אדם שהרג אדם, פטור מכופר, שנאמר בשור 'עליו' ולא על אדם.

ד. שור שהזיק אדם, פטור מארבעה דברים, שנאמר 'איש בעמיתו', ולא שור בעמיתו.

שבאדם טהור הוא טהור ובזב מטמא במגע ובמשא, קרי שמטמא במגע באדם טהור, אינו דין שיטמא בזב גם במשא. ואין אומרים דיו כאדם טהור שיטמא רק במגע, כי למגע אין צריך קל וחומר, שאינו גרוע מאדם טהור ולרבי אליעזר, מטמא במגע ולא במשא. לרבי יהושע מטמא במשא, אבל לא משום קל וחומר, אלא משום שלא יתכן שיהיה בלא צחצוחי זיבה.

דף כ"ה ע"ב

א. זובו של זב, רוקו, ומימי רגליו, ודם הנדה, מטמאין בין במגע בין במשא. (ודין שכבת זרעו נתבאר לעיל).

ב. מִפֶּץ, והוא מחצלת של קנים הראוי למשכב, נטמא על ידי שרץ, ונלמד בקל וחומר מפכים קטנים שטהורים בזב (לפי שאצבעו לא נכנס לתוכו ואינו מטמא מגבו), ונטמאים בשרץ (שמטמא בכעדשה ויוכל להכניסו), מפץ שטמא על ידי זב (שראוי למשכב), קל וחומר שנטמא בשרץ.

ג. מפץ נטמא טומאת שבעה במת, ונלמד בגזירה שוה מ'בגד ועור' האמור במת ואמור בשרץ. וגם לסובר 'דון מינה ומינה', יש בו טומאת שבעה, שנאמר 'וכבסתם בגדיכם ביום השביעי', ללמד שכל טומאות שאתם מטמאין במת, לא יהו פחותין משבעה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

יצא לחירות, ולרשב"ג פטור עד שיתכוין לשחתה.

ג. נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע, לענין נזקין חייב, לענין ארבעה דברים פטור, לענין שבת פטור, שאין זו מלאכת מחשבת. לענין גלות, י"א שחייב וי"א שפטור (עיין רש"י). לענין עבד מחלוקת רשב"ג וחכמים.

ד. ואם נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמונה, לענין שבת אם אומר כל מקום שתרכה תנוח, חייב, שהרי נתכוין לזרוק ארבע שהיא מלאכה. ואם לאו, פטור.

ה. כלי שזרקו בעליו מראש הגג, ובא אחר ושברו במקל. לרבה פטור, כי 'מנא תבירא תבר'.

ו. זרק כלי מראש הגג, והיו תחתיו כרים או כסתות, ובא אחר וסילקן, או שקדם הזורק וסילקן, פטור, כי על ידי הזריקה אין סופו לישבר עד שינטלו הכרים. וזה שנטל הכרים, גם אם הוא הזורק עצמו, אינו אלא גרמא בנזקין.

דף כ"ז ע"א

א. זרק תינוק מראש הגג, ובא אחר וקבלו בסייף, לחכמים שניהם פטורים, לרבי יהודה בן בתירא המקבלו בסייף חייב, לפי שקירב את מיתתו. וכן אם הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות, אם בבת אחת כולם פטורים. ואם בזה אחר זה, לחכמים

ה. רגל בהמה שדרסה על תינוק בחצר הניזק, חייב בעליה לשלם כופר.

ו. הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו לבעל הבית ומת, השור בסקילה. ובעליו, אם היה מועד משלם כופר שלם. ואם היה תם, לרבי טרפון משלם כופר שלם, שסובר כרבי יוסי שתם משלם חצי כופר, וברשות הניזק משלם כופר שלם מקל וחומר.

ז. אדם מועד לעולם, בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן. שנאמר 'פצע תחת פצע', לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון. אלא שבמזיד משלם ארבעה דברים, ובשוגג אינו משלם אלא נזק בלבד.

דף כ"ז ע"ב

א. היתה אבן מונחת לו בחיקו, ולא הכיר בה, ועמד ונפלה, לענין נזקין חייב. לענין ארבעה דברים, פטור. לענין שבת פטור, כי 'מלאכת מחשבת' אסרה תורה, שנתכוין לעשות את המלאכה. ואם הרג בשוגג פטור מגלות, שאין זו 'שגגה', לפי שלא היתה לו ידיעה מעולם. נפלה על עין עבדו ושיחתה, לרשב"ג פטור ולחכמים חייב. ואם הכיר בה תחילה, ושכחה ועמד ונפלה והרג את חבירו, חייב בגלות, לפי שהיתה לו ידיעה תחילה.

ב. רופא שביקש ממנו עבדו כחול לי עיני וסימאה, חתור לו שיני והפילה, לחכמים

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

נתכוין לבייש. ואם נפל ברוח שאינה מצויה, חייב בנזק ופטור מארבעה דברים.

ד. נפל מן הגג ברוח מצויה ונתקע ביבמתו, לא קנה, שלא נתכוין לביאה.

ה. הניח גחלת על לבו של אדם ומת, פטור, שהיה לו לסלקה. הניח על בגדו ונשרף, חייב. כבש עליו לתוך האור, או למים ואינו יכול לעלות משם, ומת, חייב. דחפו לתוך האור או למים ויכול לעלות משם, ומת פטור. האומר לחבירו 'קרע את כסותי' או 'שבר את כדי', חייב. ואם אמר על מנת לפטור, פטור. הניח גחלת על לב עבדו, פטור. על לב שורו חייב.

כולם פטורים, ולרבי יהודה בן בתירא האחרון חייב, לפי שקירב את מיתתו.

ב. זרק תינוק מראש הגג, ובא שור וקיבלו בקרניו, לחכמים פטור בעל השור מכופר, ששמין לפי דמי הניזק, ותינוק לאחר זריקתו אינו שוה כלום. ולרבי ישמעאל בנו של ריב"ב משלם כופר, ששמין כדמי המזיק.

ג. נפל מראש הגג ברוח מצויה, והזיק ובייש, חייב בנזק צער ריפוי ושבת, אבל לא בבושת, שאינו חייב על הבושת עד שיתכוין. ואם נתהפך ונתכוין ליפול על האדם ולהזיקו, חייב בבושת גם אם לא

הדרן עלך ביצד
הרגל למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק המניח למסקנא

ג. במקום שיש רשות להניח כד ברשות הרבים, כגון בקרן זוית הסמוכה לבית הבד, הכל מודים שההולך שם צריך לעיין, ואם נתקל בחבית ושברה חייב.

ד. אדם שיהיה לו הפסד עד שילך ויתבע את חבירו בבית דין, רשאי לעשות דין לעצמו. ואם אין לו הפסד, י"א שרשאי לעשות דין לעצמו, וי"א שאינו רשאי.

ה. מנהג דיינים לגבות מן הבועט את חבירו בארכובתו, שלש סלעים לבשתו. ולבעיטה ברגל, חמש סלעים. ומי שהכה את חבירו באוכף של חמור, נותן לו שלש עשרה סלעים לבשתו.

דף כ"ח ע"א

א. לבן בג בג, לא יכנס אדם לחצר חבירו ליטול את שלו שלא ברשות, שמא יראה עליו כגנב, אלא ישבור את שיניו ויאמר לו 'שלי אני נוטל'. שאדם עושה דין לעצמו. וי"מ שישבור את שיניו בדין, אבל לא יקחנו בעצמו, ונדחו דבריו.

א. המוכר לחבירו 'חבית', והוא במקום שהחבית נקראת בפי כל חבית, והכד נקראת כד, אינו יכול ליתן לו כד. ואם מיעוט בני אדם באותו מקום קורים לכד חבית, אע"פ שרובם קורים לכד כד, יכול ליתן לו כד, שאין הולכים בממון אחר רוב. (ועיין להלן מזו).

דף כ"ז ע"ב

א. המניח את הכד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושברה, י"א שהוא פטור, כי אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים. וי"א שהוא חייב, לפי שצריך לעיין בהילוכו. ורק במקום שאינו יכול לעיין, כגון באפילה, או בקרן זוית, פטור. ואם מילא אדם את כל הרשות הרבים בחביות, מותר לעבור ולשבור אותם בכוונה.

ב. ואם ההולך הוזק בה, אם נתקל, בעל החבית חייב בנזקו. אבל אם שברם בכוונה, פטור בעל החבית בנזקו, שהרי הוא הזיק את עצמו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ו. היתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו, נטלה ונתן להם מן הצד, מה שנתן נתן, כי מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו. ושללו לא הגיעו. ו"א גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון. וי"א שכל דרך מן הצד עקלתון היא, שקרובה לזה ורחוקה לזה. וי"א שאם נתן להם דרך עקלתון לא הגיעו, אבל אם נתן להם דרך מעולה, יפזר את העוברים בשדהו במקלו, שאדם עושה דין לעצמו.

ז. בעל הבית שהניח פאה מצד אחד, ונטלו עניים מצד אחר, זה וזה פטור ממעשר, אבל העניים לא יטלו משתי המקומות. ואם נוטלים, יכול לפזר אותם במקלו, שאדם עושה דין לעצמו.

ח. המפקיר את כרמו, והשכים בבוקר ובצרו לעצמו, חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, ופטור ממעשר.

דף כ"ח ע"ב

א. נשברה כדו ברשות הרבים ולא הפקירה, והוחלק אחד במים, ונטנפו כליו, לרב חייב, כי כל תקלה שלא הפקירה דינה כשור, וחייב על כלים. ולשמואל פטור, שדינה כבור. (ולרבי יהודה המחייב כלים בבור, חייב). ואם הוזק האדם, לרב פטור, לפי ש'קרקע עולם' הזיקתו. ולשמואל חייב, כי התורה חייבה בבור גם לחבטו. ולא נתמעט אדם מבור אלא למיתה, ולא לנזיקין.

ב. שור שעלה על חבירו להורגו, ובא בעל התחתון ושמט את שלו, ונפל עליון ומת. אם העליון תם, פטור, שאם היה מזיקו ותובעו בבית דין, לא היה פורע לו אלא חצי נזק, ונמצא שהיה מפסיד אם לא יעשה דין לעצמו. ואם היה מועד, לסובר שאדם עושה דין לעצמו גם באופן שאין לו הפסד, פטור. ולסובר שאינו עושה דין לעצמו, חייב. ואם דחפו לעליון ומת, גם בתם חייב, שהיה לו לשמטו ולא שמטו.

ג. הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן, בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס. לסובר שאדם עושה דין לעצמו רק במקום הפסד, משבר ויוצא לבית דין, ומשבר ונכנס כדי להביא זכויותיו מביתו.

ד. נרצע שכלו לו ימיו, ורבו מפציר בו לצאת, ועשה בו חבורה, לסובר שאסור לעשות דין לעצמו כשאין לו הפסד, צריך לשלם לו. ואם הוא עבד גנב פטור, שיש לו הפסד, כי מעתה לא יהיה עליו אימת רבו. וכן אם מסר לו שפחה כנענית, ומעתה היא אסורה לו, פטור, שמותר להלקותו כדי להפרישו מאיסור.

ה. האשה שהכו את בעלה, ושלחה את ידה במכה וביישתו, אם היתה יכולה להציל בדבר אחר, צריכה לשלם דמי בושתו. ואם אינה יכולה להציל על ידי דבר אחר, פטורה, שיש לה הפסד בכך שבעלה מוכה כל שעה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פטור. ואם נתכוין לזכות בחרסית ולא הפקירה, חייב. וטעם המחלוקת: לרבי אלעזר, רבי מאיר סובר שהמפקיר נזקיו חייב, שהתורה חייבה על בור ברשות הרבים. ולרבי יהודה המפקיר נזקיו פטור, ולא חייבה תורה אלא בבור ברשותו. ולרבי יוחנן (ע"ב) לא פטר רבי יהודה אלא כשהפקירה לאחר נפילת אונס (ולשיטתו, שנתקל אינו פושע). אבל המפקיר נזקיו לאחר שהשליכם מדעת, חייב, שהתורה חייבה גם על בור ברשות הרבים.

ד. וכן אם נתקל בדרך, ונתקלה בו גמלו ונפלה, והזיקה בשעת נפילה, לרבי מאיר חייב כי 'נתקל פושע', ולרבי יהודה פטור שאינו פושע. אבל אם העבירה במקום שגדל הנהר וכסה את עין הדרך ונפלה גמלו, חייב גם לרבי יהודה, שפושע הוא.

ה. ואם הפקירה לאחר נפילה ולא העמידה, והזיקה, לרבי מאיר חייב, ולרבי יהודה בדיני אדם פטור מטעם שנתבאר (באות ג'), ובדיני שמים חייב.

דף כ"ט ע"ב

א. שני דברים אינם ברשותו של אדם, ועשאו הכתוב כאילו הם ברשותו. ואלו הן: בור ברשות הרבים (לסובר בור ברשות הרבים חייב), וחמץ משש שעות ולמעלה, שאסור בהנאה, ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא כאילו הוא שלו.

ב. שור שנפל לבור עם כליו ונשתברו, או חמור עם כליו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים. שכך דרשו חכמים: "ונפל שמה שור או חמור", שור ולא אדם חמור ולא כלים.

ג. המניח אבן ברשות הרבים, ונתקל אחד באבן, והוזק באבן, חייב המניחו. ואם נתקל בקרקע והוזק באבן, לרבי נתן בעל האבן חייב, כדין שור שדחף את חבירו לבור, שמשלם בעל הבור כשאי אפשר להשתלם מבעל השור. ולחכמים פטור.

דף כ"ט ע"א

א. המעלה קנקנים על הגג על מנת לנגבן, ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו, פטור, שהאונס פטור מתשלומי נזיקין כמו שהוא פטור מחיוב מיתה. אבל אם הניח אבנו סכינו ומשאו ונפלו ברוח מצויה, חייב.

ב. הנתקל בדרך, ונפלה כדו ונשברה, והוחלק אחד במים בשעת נפילה, לרבי מאיר חייב, כי ה'נתקל פושע', שהיה לו לעיין וליזהר בהליכתו. ולרבי יהודה, אם נתכוין לשוברה חייב, ואם לא נתכוין אלא להורידה מכתיו, ונתקל ונשברה, פטור, כי ה'נתקל אינו פושע'. ואם נימוחה הכד מעצמה על כתיפו, פטור גם לרבי מאיר, לפי שהוא אנוס.

ג. ואם לקה אחד בחרסית לאחר שנפלה והפקירה, לרבי מאיר חייב, ולרבי יהודה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

להם רשות, אם הזיקו חייבים לשלם.
(ולרבי יהודה פטורים, ראה להלן אות ט').

ג. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית, והגודר את גדרו בקוצים, והוזקו בהם אחרים, אם הפריח ראשי הקוצים לרשות הרבים, חייב, שבור ברשות הרבים הוא. ואם צמצם אותם לתוך שלו, פטור, שאין דרכם של בני אדם להתחכך בכתלים.

ד. גדר שנפל לרשות הרבים, והוזקו בהם אחרים, בעל הגדר חייב בנזקם.

ה. המצניע קוצותיו וזכוכיותיו בכותל של חברו, וסתר בעל כותל את כותלו, ונפלו הקוצים לרשות הרבים והזיקו, אם היה כותל רעוע, המצניע חייב, שהיה לו להעלות על דעתו שהכותל עומד לסתירה. ואם היה כותל בריא, המצניע פטור ובעל הכותל חייב.

ו. המכסה בורו בדליו של חברו, ובא בעל דלי ונטל דליו, חייב בעל הבור, ובעל הדלי פטור גם אם היה יודע מי בעל הבור, ולא הודיעו שהוא נוטל את דליו.

ז. חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהם, ומעמיקים להן שלשה טפחים כדי שלא יעכב המחרישה. רב ששת היה זורקם לאור, ורבא היה זורקם לנהר.

ח. הרוצה להיות חסיד, יזהר בעניני נזיקין, וי"א בענינים של מסכת אבות, וי"א בעניני ברכות.

ב. ההופך את הגלל ברשות הרבים, והעבירה למקום אחר, חייב השני בנזקו. ולסובר שמפקיר נזקיו פטור, אינו חייב עד שיתכוין לזכות בו.

ג. ואם החזירה למקומה הראשון, אם הגביהה למעלה משלשה טפחים, נסתלקו מעשה ראשון, והשני חייב. ואם הגביהה למטה משלשה, אם לא נתכוין לזכות בו, השני פטור, שלא כרה בור, וכאילו לא נגע בה. ואם נתכוין לזכות בה, חייב בנזקו, לפי שהוא ממונו.

ד. המוצא בור מגולה, וכסהו, וחזר וגילהו, השני פטור, שלא נסתלקו מעשה ראשון. ואם טממה וחזר וחפרה, חייב, שנסתלקו מעשה ראשון, והיא עומדת ברשותו.

דף ל' ע"א

א. השופך מים ברשות הרבים, ונטנפו בהם כליו של אחר, לרב חייב (אם לא הפקירם, ראה לעיל כח:). ואם ניזוק האדם עצמו, אם לא כלו המים, ונעשו רפש וטיט והוזק בהם, חייב. ואם כלו המים, והוזק בקרקע, פטור, שקרקע עולם הזיקתו (ושיטת שמואל נתבארה לעיל שם).

ב. כל אלו שנתנו להם חכמים רשות להשליך נזקיהם ברשות הרבים, כגון אלו שפותקים ביבותיהן וגורפים מערותיהם, בימות החמה אין להם רשות, ובימות הגשמים יש להם רשות. ואף על פי שיש

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

רבית. ולחכמים גובה את הקרן ולא את הרבית.

דף ל"א ע"א

א. שני קדרים שהיו מהלכין זה אחר זה, ונתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, אם הראשון שהה בנפילתו וכבר היה יכול לעמוד, חייב בנזקי שני. ואם לא היה יכול לעמוד, י"א שהוא חייב לפי שהיה לו להזהיר, וי"א שלחכמים פטור, שלא היה יכול להזהיר לפי שהוא טרוד. ולרבי מאיר חייב כי ה'נתקל פושע'.

ב. זה בא בחביתו וזה בקורתו, והיה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון, ונשברה חבית בקורה, פטור. ואם עמד בעל קורה לפוש, חייב, שמשונה הוא ואין רשות הרבים עשוי לכך. ואם עמד לתקן את הקורה על כתיפו כדרך נושאי משאוי (ונקרא בלשון הש"ס: לכתף), י"א שהוא חייב שהיה לו להזהיר ולא הזהיר, וי"א שפטור, שהוא טרוד ואינו יכול להזהיר. ואם אמר בעל קורה לבעל חבית: 'עמוד', פטור גם אם עמד לפוש.

דף ל"א ע"ב

א. הקדרים והזגגים שהיו הולכים זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, והשלישי בשני, ראשון חייב בנזקי שני, ושני בנזקי שלישי. ואם מחמת ראשון נפלו, כגון שנפל לרוחב הדרך ומילא את כולה, ראשון חייב בנזקי כולם.

ט. בשעת הוצאת זבלים, אדם מוציא את זבלו לרשות הרבים, וצוברו כל שלשים יום, כדי שיהא נישוף ברגלי אדם ובהמה, שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ. ואם הזיק, לתנא קמא חייב לשלם, ולרבי יהודה פטור. ושלא בשעת הוצאת זבלים, אסור להוציא, ואם הוציא והזיק, חייב לדברי הכל.

י. ותבן וקש שעדיין לא נעשו זבל, אסור להוציא גם בשעת הוצאת זבלים, לפי שהם מחליקים. ואם הוציא והזיקו, חייב.

דף ל' ע"ב

א. המוציא תקלה לרשות הרבים, כל הקודם בו זכה. י"א בין בגופן ובין בשבחן, שקנסו גופן משום שבחן. וי"א רק בשבחן, שלא קנסו על גופן משום שבחן. וי"א, שהבא לימלך מתירים לו רק בשבחן, ובדיעבד אם זכה כבר בגופן, הרי הוא שלו. ואם התרו בבעלים ולא סלקוהו, מתירים לזכות בגופן גם לכתחילה.

ב. בגמרא נסתפקו, אם לסובר שקנסו גם בגופן, קנסוהו מיד, או רק לאחר שהגיע השבח.

ג. גם לסובר שקנסו על גופן, לא גזרו אלא בתקלה שיש בה שבח, אבל אם אינה משבחת ברשות הרבים, כגון גלל, אסורה משום גזל לדברי הכל.

ד. שטר שכתוב בו רבית, לרבי מאיר קונסים אותו ואינו גובה לא קרן ולא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שלא היה בעל החבית יכול לעבור מצד אחר, חייב. ואם אמר לבעל חבית עמוד, פטור. ואם היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון, ונשברה חבית בקורה, חייב בעל הקורה. ואם עמד בעל חבית, פטור. ואם אמר לבעל קורה עמוד, חייב. וכן הדין כשאחד בא בנרו והשני בפשתנו.

ג. המזיק את אשתו בתשמיש המטה, חייב, מה יער שנכנס לרשותו וחייב, קל וחומר בזה שנכנס לרשות חבירו.

ד. שתי פרות ברשות הרבים, רבוצה ומהלכת, בעטה מהלכת ברבוצה, לריש לקיש פטורה. (ויש חולקים, כי יש לה רשות לילך עליה אבל לא לבעוט בה). ואם בעטה רבוצה במהלכת, חייבת. ואם הוזקה מהלכת ברבוצה, פטורה, שהיה לה לעבור מצד אחר.

ה. שנים שהיו מהלכים כדרך ברשות הרבים, והזיקו זה את זה פטורים. היה אחד רץ ואחד מהלך, הרץ חייב, לפי שהוא משונה. ובערב שבת בין השמשות פטור, מפני שרץ ברשות להכין את עצמו לקראת שבת. ואם היו שניהם רצים, גם בחול פטורים.

דף ל"ב ע"ב

א. רבי חנינא היה מתעטף בערב שבת ואומר: בואו ונצא לקראת כלה מלכתא. וי"א לקראת שבת כלה מלכתא. רבי ינאי היה מתעטף ואומר: בואי כלה בואי כלה.

ואם הזהירו זה את זה, גם אם היה להם שהות לעמוד, פטורים. ואם לא היה להם שהות לעמוד, ולא הזהירו זה את זה, י"א שחייבים, וי"א שהם פטורים.

ב. הקדר הראשון שנתקל מעצמו, פושע הוא, ולפיכך חייב בין כשהזיק בגופו, את גופו או את כליו של השני, כדין אדם המזיק. ובין אם ממונו הזיק את גופו של שני. אבל אם ממונו הזיק את כליו של שני, פטור כדין בור. ואם לא הפקירו, לרב חייב ולשמואל פטור.

ג. והקדר השני, אם הזיק בגופו, חייב גם אם הזיק את כליו של שלישי, כדין אדם המזיק, ואע"פ שנפל באונס, הרי היה לו לעמוד. ואם כליו הזיקו פטור, שלא פשע בכריית הבור שהרי הראשון הפילו. וגם אם יש לו שהות להגביהו, אם הפקירו פטור, כדין מפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס.

דף ל"ב ע"א

א. היה בא בדרך בחביתו, ובא השני כנגדו בקורתו, ופגעו זה בזה, ונשברה הכד בקורה, פטור בעל הקורה, שלשניהם יש רשות להלך.

ב. אם היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון, ונשברה חבית בקורה, פטור בעל הקורה, שבעל הקורה הלך כדרכו, ובעל החבית מיהר ללכת. ואם עמד בעל הקורה, והיו ראשי הקורה לרוחב הדרך,

דף ל"ג

א. מי שיצתה אבן מתחת ידו, והוציא הלה את ראשו וקיבלה, ונהרג, פטור מגלות, שנאמר 'ומצא' פרט לממציא את עצמו. ואם הוזק, י"א שהזורק חייב בארבעה דברים, וי"א שהוא פטור.

ב. פועלים שנכנסו לביתו של בעל הבית כדי לתבוע את שכרם, ונגחם שורו של בעל הבית, או שנשכם כלבו, ומתו, אם הוא מצוי בעיר, פטור. ואם אינו מצוי אלא בבית, חייב. ואם פעמים הוא מצוי בעיר ופעמים לא, וקראו לו מפתח ביתו, והשיב אין, לת"ק פטור, שכוונתו שימתינו מבחוץ והוא יבוא אליהם, ולאחרים חייב, כי משמעו שיכנסו אליו בפנים.

ג. שני שוורים תמים שחבלו זה את זה, שמיין מי הזיק את חברו יותר, ומשלם חצי מן המותר. היו שניהם מועדים, משלמים במותר נזק שלם. אחד תם ואחד מועד, אם המועד הזיק יותר, משלם במותר נזק שלם. ואם התם הזיק יותר, משלם במותר חצי נזק.

ד. שני אנשים, או אדם ושור המועד, שחבלו זה בזה, משלמים במותר נזק שלם. אדם ותם שחבלו זה בזה, אם האדם הזיק יותר, משלם במותר נזק שלם, ואם התם הזיק יותר, לתנא קמא משלם חצי נזק מן המותר, ולרבי עקיבא נזק שלם מגופו.

ב. המבקע עצים ברשות הרבים והזיק ברשות היחיד, או ברשות היחיד והזיק ברשות הרבים, או ברשות היחיד והזיק ברשות היחיד אחר, חייב.

ג. הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות, ונתזה בקעת וטפחה על פניו, ומת, פטור מגלות. ואם הוזק, ללשון ראשון פטור מארבעה דברים, וחייב בנזק כדין אונס (רש"י ד"ה חייב). וללשון שני חייב בארבעה דברים (חוץ מבושת). ואם נכנס ברשות, אם הוזק חייב בארבעה דברים. ואם מת, ללשון ראשון פטור מגלות, שהוא שוגג קרוב למזיד. וללשון שני חייב. ואם תלמידו הוא, והפציר בו שיצא, וסבור שאימתו עליו ויפא, פטור מגלות.

ד. שליח בית דין שהוסיף רצועה אחת למי שחייב מלקות, ומת, אם לא היה טעות במנין, אינו גולה, שהיה לו להעלות על דעתו שיכול למות והוא שוגג קרוב למזיד. ואם הדיין המונה טעה במנין, גולה.

ה. הזורק אבן לרשות הרבים, והרג, אינו גולה, שהיה לו להעלות על דעתו שאנשים מצויים ברשות הרבים, והוא שוגג קרוב למזיד. ואם סתר את כותלו לאשפה, והיה שם אדם והרגו, אם רבים מצויים שם, מזיד הוא (ואינו גולה). ואם אינם מצויים שם, אנוס הוא (ואינו גולה). ואם אנשים נפנים בה בלילה ולא ביום, ולפעמים יש מי שנפנה בה ביום, גולה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ה. שור תם שהזיק, לרבי ישמעאל, שמין אותו בבית דין, והמזיק יתן לניזק מעות כנגדו כשיעור חצי נזקו. ולרבי עקיבא יוחלט השור לניזק. ולפיכך, אם המזיק שוה מנה, ונגח לשור שוה מאתיים, והנבילה אינה שוה כלום, לרבי עקיבא נוטל את השור, ולרבי ישמעאל ישלם לו מנה.

ו. הקדיש הניזק את השור המזיק, לרבי ישמעאל אינו קדוש, שאין לו בו כלום. ולרבי עקיבא קדוש. ואם הקדישו המזיק, צריך ליתן דבר מועט בפדיונו, שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון.

ז. מכרו המזיק, או שנתנה במתנה, לרבי עקיבא אינו מכור, שהוא של ניזק. ולרבי ישמעאל מכור 'לרידיא', שאם חרשו הקונה אינו נותן דמי חרישה לניזק, אבל הניזק חוזר וגובהו, גם לסובר שלוה המוכר מטלטלים אין בעל חוב גובה מלקוחות אפילו אם עשאו אפותיקי, שור הנוגח יש לו קול, ודינו כעבד שעשאו אפותיקי ומכרו, שבעל חוב גובה ממנו. ואם מכרו הניזק, לרבי עקיבא הוא מכור ולרבי ישמעאל לא.

ח. וכל זה קודם שעמד בדין, אבל לאחר שעמד בדין, נשתעבד גופו לניזק גם לרבי ישמעאל ונעשה שלו, ולפיכך אם מכרו המזיק או הקדישו או שנתנו במתנה לאחר העמדה בדין, לא עשה כלום.

ט. שור תם שהזיק, ושחטו המזיק קודם שנגמר דינו, גובה הניזק מבשרו, והמזיק פטור מן הדמים שפחתו שחיטה, כי המזיק שעבודו של חבירו פטור. אבל אם שחטו לאחר שנגמר דינו, צריך לשלם לניזק דמים שפחתו שחיטה.

י. שור מועד שהזיק, ומכרו המזיק, או הקדישו, או שחטו ונתנו במתנה, מה שעשה עשוי, ואפילו לאחר שעמד בדין. לפי שמשלם מן העליה.

יא. המזיק שעבודו של חבירו, כגון שחפר בורות שיחין ומערות בקרקע המשועבדת לו, פטור. וכן השורף שטרותיו של חבירו, פטור.

יב. בעל חוב של מזיק, שקדם לניזק וגבה שור תם שהזיק, מוציא ממנו ניזק, בין אם לזה המזיק קודם שהזיק, ובין אם הזיק קודם שלוה, ואע"פ שהלוה קודם לניזק, וגם אם הניזק קדם יש מי שאומר שבעל חוב מאוחר שקדם וגבה, גבה, מוציא ממנו ניזק, כי גם אם היה גובה אותו קודם שהזיק היה מזיק אצלו ומשלם לו. ואם היה מועד, וקדם בעל חוב וגבאו, אין מוציאים ממנו, כי המזיק לא נתחייב לו אלא מן העליה.

דף ל"ד ע"א

א. שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים, וחבל בו בחמשים זוז, והשביח הניזק ועמד על ארבע מאות זוז, ואלמלא

דף ל"ד ע"ב

א. שור שוה מנה (כ"ה סלעים), שנגח שור שוה חמש סלעים, והנבילה יפה סלע, לא יטול הניזק חצי החי וחצי המת גם לרבי יהודה, כי לא יתכן שתם ישלם יותר ממועד. וכן אם שור שוה חמש סלעים, שנגח שור שוה מנה, והנבילה יפה חמשים זוז, אין אומרים שיטול מזיק חצי המת, שלא יתכן שיהא המזיק נשכר.

ב. שור השוה חמש סלעים, שנגח שור שוה חמש סלעים, והוקרה הנבילה לאחר מיתה ושוה שלשים זוז, אין המזיק נוטל בשבח הנבילה, גם לרבי יהודה, שנאמר 'שלם ישלם', בעלים משלמין ולא נוטלים.

ג. שור שוה חמישים שנגח לשור שוה ארבעים, והנבילה יפה עשרים, אין אומרים לרבי יהודה שיטלו חצי חי וחצי מת ויקבל הניזק ל"ה. שגם לרבי יהודה לא ישלם המזיק יותר מחצי נזק, שנאמר 'וגם' את המת יחצון, ללמד שפחת שפחתו מיתה מחצין בחי.

ד. שורו שבייש, או שסימא את עין עבדו או הפיל את שינו, פטור. והאדם שעשה כן, חייב. שורו שחבל באביו ובאמו, או שהדליק את הגדיש בשבת, חייב. והאדם שעשה כן, פטור לפי שמתחייב בנפשו, ו'קם ליה בדרכה מיניה'.

הזיקו היה עומד על שמנה מאות, בין אם פיטמו הניזק, ובין אם השביח מעצמו, נותן לו המזיק חמשים זוז כשעת הנזק. ואם כיחש הניזק, אם מחמת המכה, נותן לו כשעת העמדה בדין. ואם מחמת מלאכה שעשו עמו, נותן לו כשעת הנזק.

ב. ואם השביח המזיק מעצמו, לרבי ישמעאל נותן לו כשעת הנזק. ולרבי עקיבא, נותן לו כשעת העמדה בדין (ששמינית מן השבח נותן לניזק). ואם השביחו המזיק, נותן לו כשעת הנזק. ואם כיחש המזיק מעצמו, לרבי ישמעאל נותן לו כשעת הנזק, ולרבי עקיבא כשעת העמדה בדין (ששמינית מן הפחת של ניזק הוא).

ג. שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים, והנבילה אינה יפה כלום, על זה נאמר "ומכרו את השור החי וחצו את כספו".

ד. ואם הנבילה יפה חמשים זוז, לרבי מאיר הניזק נוטל את הנבילה, וחצי שפחתו מיתה (ע"ה), מן המזיק החי. ולרבי יהודה המזיק נוטל חצי החי וחצי המת, וכן הניזק. ולדברי שניהם יש ביד כל אחד מהם קכ"ה, ואם הופחתה הנבילה לאחר הנזק, ההפסד על הניזק בלבד. ולא נחלקו אלא באופן שהושבחה הנבילה לאחר הנזק, שלרבי מאיר השבח של ניזק, שאין למזיק בנבילה כלום. ולרבי יהודה השבח של שניהם.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ל"ה ע"א

א. כל המקלקלים בשבת, פטורים. י"א שחובל ומבעיר חייבים גם כשהם מקלקלים, וי"א שגם אלו פטורים, ורק אם הוא חובל וצריך את הדם לכלבו, או המבעיר שצריך לאפרו, חייבים.

ב. המבייש את חברו, אע"פ שלא נתכוין לביישו, אם נתכוין להזיקו, חייב לשלם דמי בשתו.

ג. מכה אדם ומכה בהמה הוקשו זה לזה, ללמד, מה מכה בהמה לא חלקת בין שוגג למזיד בין מתכוין לשאין מתכוין, בין דרך ירידה לדרך עליה לפוטרו ממון, אלא לחייבו ממון, כך מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד, בין מתכוין לשאין מתכוין, בין דרך ירידה לדרך עליה לחייבו ממון, אלא לפוטרו. ואע"פ שבשוגג פטור ממייתה, מאחר שבמזיד חייב מיתה, פטור מממון גם בשוגג.

ד. המבעיר בשבת כשאינו צריך לאפרו, י"א שחייב לשלם ממון, לסובר שפטור ממייתה משום מקלקל. ורק אם צריך לאפרו פטור מממון. ולרבא פטור מלשלם ממון אע"פ שאינו חייב מיתה, כמו שאמרו לענין השוגג.

דף ל"ה ע"ב

א. שור שהיה רודף אחר שור והוזק, הניזק אומר שורך הזיק, וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה, לשיטת חכמים פטור המזיק,

כי "המוציא מחבירו עליו הראיה". ולשיטת סומכוס: אם המזיק אומר שמא והניזק אומר ברי, חולקים. אם שניהם אומרים 'ברי' י"א שחולקים (וי"א שאינם חולקים. רש"י ד"ה ראוי העובר לדף לו). ואם הניזק אומר שמא והמזיק אומר ברי, המוציא מחבירו עליו הראיה.

ב. היו שנים רודפים אחר אחד, זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק, שניהם פטורים. אם היו שניהם של איש אחד, שניהם חייבים (עיין לו).

ג. היו שניהם תמין, אחד גדול ואחד קטן, הניזק אומר גדול הזיק ויש בו שוה חצי נזק, והמזיק אומר קטן הזיק ולא תיקח יותר משויו. או שאחד תם ואחד מועד, הניזק אומר מועד הזיק ושלם לי נזק שלם מן העליה, והמזיק אומר תם הזיק ולא אשלם אלא חצי נזק מגופו, המוציא מחבירו עליו הראיה.

ואם לא הביא הניזק ראיה, אם הניזק אומר ברי, לרבה בר נתן פטור המזיק לגמרי, לפי שהניזק הודה שהקטן או התם לא הזיק, והרי זה כטענו חטים והודה לו בשעורים, שהמודה פטור גם מדמי שעורים, שהנתבע מחל לו על השעורים. ואם הניזק אמר שמא, ישלם המזיק כפי הודאתו.

ד. היו שני ניזקין, גדול וקטן, ושני מזיקים, גדול וקטן, הניזק אומר גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן, וישלם לגדול מן

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מדמי חטים. ולרבה בר נתן פטור גם מדמי שעורים. שהודה לו התובע שאינו חייב לו שעורים, ומחל לו עליהם.

דף ל"ו

א. אדם שיש לו שני שוורים תמין, ואחד מהם הזיק, ואין יודעים מי הוא, ולאחר מכן נאבד אחד מהם, לרבי עקיבא אינו גובה כלום, כי הניזק שותף בגופו של שור המזיק, ועליו להביא ראיה ששורו לא נאבד. ולרבי ישמעאל המזיק חייב לו דמים, ולא איבד את זכותו.

הגדול ולקטן מן הקטן, והמזיק אומר להיפך, ולא ישלם מן הגדול יותר מחצי נזקו של קטן. או שאחד מן המזיקין תם והשני מועד, הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן, וישלם לגדול נזק שלם מן העליה. והמזיק אומר להיפך, המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם לא הביא הניזק ראיה, לרבה בר נתן פטור לגמרי (כשהניזק אומר ברי). ואם קדם הניזק ותפס כדברי המזיק, אין מוציאים מידו.

ה. טענו חטים, והודה לו בשעורים, פטור

הדרן עלך המניח למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק שור שנח ד' וה' למסקנא

שבכסף צורי. ולפיכך, התוקע לחבירו נותן לו דמי בושתו 'סלע מדינה'.

ג. האומר על סלע תנהו לעניים, אם יש שם גבאי צדקה, אע"פ שאין שם עניים, זכו בהם עניים ואינו יכול לחזור.

ד. יתומים אין צריכים פרוזבול, כי רבן גמליאל ובית דין אביהם של יתומים הם, ושטרות שלהם כמסורים לבית דין.

דף ל"ז ע"א

א. שור שהוא מועד למינו, וידוע שאינו מועד לשאינו מינו (שראה מין אחר ולא נגח), או שהיה מועד לשוורים קטנים (עגלים), וידוע שאינו מועד לגדולים, או שהיה מועד לאדם וידוע שאינו מועד לבהמה, את שהוא מועד לו משלם נזק שלם, ושאינו מועד לו משלם חצי נזק. לרבי יהודה גם אם הוא מועד לשבתות, וידוע שאינו מועד לחול, משלם בשבת נזק שלם ובחול חצי נזק.

ב. ואם נגח שלשה פעמים את מינו, ואין ידוע אם הועד גם לשאינו מינו (שלא ראה

א. שור תם, שנגח ארבעה וחמשה שוורים בזה אחר זה, ונשאר בתמותו (כגון שנגח לסירוגין שלא כסדר):

לשיטת רבי ישמעאל: ישלם לראשון חצי נזק, ואם יש בו מותר ישלם לזה שלאחריו, ואם יש בו מותר ישלם לזה שלאחריו. ואם תפסו הניזק הראשון, נעשה שומר עליו, וישלם את חלקו לזה שלאחריו, ואם יש מותר בנזקיו (שהיה נזקו של התופס, גדול מהנזק של אחריו), ישלם המזיק בשבילו. אבל מה שנשאר מן הנזק הראשון, יחזיר לבעלים.

לשיטת רבי עקיבא: נעשה הניזק שותף בשור המזיק, ולפיכך אם המזיק שוה מאתים ונגח לשור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, זה נוטל מנה וזה מנה. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, והניזק הראשון והמזיק נוטלים כל אחד חמשים זוז. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו חמשים זוז, ושנים הראשונים דינר זהב.

ב. כל כסף האמור בתורה, כסף צורי. ושל דבריהם, כסף מדינה, שהוא שמינית

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לשוורים או לכל. וכן אם נגח שבת שבת ושבת אחד ושני בשבת, או בחמישי ובערב שבת שבת שבת ושבת, נסתפקו אם נעשה מועד רק לשבת או גם לחול. ולא נפשט.

ב. נגח שור ביום ט"ו לחודש זה, וביום ט"ז לחודש שלאחריו, וביום י"ז לחודש שלאחריו, לרב נעשה מועד לדילוג, ומשלם נזק שלם בנגיחה שלישית. ולשמואל אינו נעשה מועד עד שישלש בדילוג, והוא כשיגח פעם רביעית ביום י"ח לחודש שלאחריו.

ג. וכן אשה שראתה ביום ט"ו לחודש זה, וביום ט"ז לחודש שלאחריו, וביום י"ז לחודש שלאחריו, לרב קבעה לה ווסת, ולשמואל לא קבעה עד שתשלש בדילוג, והוא כשתראה ביום י"ח לחודש שלאחריו.

ד. שור ששמע שלשה פעמים קול שופר ונגח, נעשה מועד לשופרות.

ה. שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור, שנאמר שור 'רעהו' ולא של הקדש. שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, לתנא קמא פטור, ולרבי שמעון בן מנסיא בין תם ובין מועד משלם נזק שלם. שהכל היו בכלל נזק שלם האמור במועד, שלא נאמר בו רעהו, ופרט לך הכתוב רעהו בתם, ללמד שרעהו משלם חצי נזק, אבל הקדש משלם נזק שלם גם בתם.

אותם), או שנעשה מועד לקטנים ואין ידוע אם גם לגדולים, או שנעשה מועד בשבת ואין ידוע אם גם בחול, לרב זביד נעשה מועד לכל, ולרב פפא אינו משלם נזק שלם אלא למין שנעשה עליו מועד.

ג. ואם נעשה מועד לאדם ואין ידוע אם גם לבהמה, לרב זביד נעשה מועד לבהמה. ולרב פפא, לתנא קמא הוא מועד רק לאדם, ולסומכוס הוא מועד גם לבהמה.

ד. שור שהיה מועד לאדם ולבהמה, וראה בהמה שלשה פעמים ולא נגח, אע"פ שלא חזר מאדם, חזרתו חזרה ואינו מועד שוב לבהמה. ולרב זביד לשיטת סומכוס, נשאר מועד גם לבהמה כל זמן שלא חזר בו מאדם.

ה. שור שנגח שור חמור וגמל, נעשה מועד לכל (גם לרב פפא).

ו. שור שראה שור ונגח שור ולא נגח, שור נגח שור לא נגח, שור נגח שור

ולא נגח, נעשה מועד לסירוגין לשוורים. ראה שור ונגח חמור ולא נגח, סוס נגח גמל ולא נגח, פרד נגח ערוד ולא נגח, נעשה מועד לסירוגין לכל.

דף ל"ז ע"ב

א. שור שנגח שור שור ושור חמור וגמל, או שנגח חמור וגמל שור שור ושור, נסתפקו בגמרא אם נעשה מועד רק

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ל"ח ע"א

א. שור של ישראל שנגח לשור של כנעני, פטור. ושל כנעני שנגח לשור של ישראל, בין תם בין מועד משלם נזק שלם. שנאמר "עֹמֵד וְיִמְדָּד אֶרֶץ רָאָה וַיֵּתֶר גּוֹיִם", ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח, ולא קיימו אותם, עמד והתיר ממונם לישראל. וי"א שנאמר "הוֹפִיעַ מִהָר פֶּאֶרֶן", מפארן הופיע ממונם לישראל.

ב. יש דורשים 'ויתר גוים' שלא קיימו שבע מצוות והגלה אותם מעל אדמתם, וי"א שהתירם להם שבע מצוות, ולא שיהיה מותר להם, שאם כן החוטא נשכר, אלא שגם אם קיימו אותם, אין מקבלים שכר כמצווה ועושה.

ג. אפילו נכרי ועוסק בתורה הוא ככהן גדול, שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, לא נאמר כהנים לויים וישראלים אלא אדם.

ד. הקב"ה הזהיר את משה שלא ילחם במואב, לפי שנשא קל וחומר ממדינים שלא באו אלא לעזור להם, אמר לו הקב"ה שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואביה ונעמה העמונית. וזו היתה נחמתו של עולא לרב שמואל בר יהודה שְׁמִתָּה בתו, כי אם כשרה היתה וראויה לצאת ממנה דבר טוב, בוודאי היתה חיה.

דף ל"ח ע"ב

א. אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, אפילו שכר שיחה נאה, שהרי בכירה אמרה מואב, ולא הזהיר הקב"ה אלא שלא לעשות עמהם מלחמה, אבל להתגרות בהם מותר, וצעירה שאמרה בן עמי, הזהיר הקב"ה גם שלא להתגרות בהם.

ב. לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה, קדמתה ארבע דורות לישראל, עובד ישי ודוד ושלמה, שרחבעם בנו היה בן נעמה העמונית.

ג. שור של ישראל שנגח שור של כותי, פטור. שקנסו אותם חכמים בממונם, כדי שלא יטמעו בהם. ושל כותי שנגח לשור של ישראל, לתנא קמא תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם. ולרבי מאיר גם תם משלם נזק שלם, אע"פ שגרי אמת הם, שגם בזה קנסו אותם כדי שלא יטמעו בהם.

ד. כל הכתמים הבאים מרקם, לתנא קמא טהורים, ולרבי יהודה טמאים, שהם גרים וטועים. והבאים מבין הכותים, רבי מאיר מטמא שגרי אמת הם ואין משגיחים על כתמיהם, וחכמים מטהרים שהם מצניעים את כתמיהם.

ה. הבא על הכותית משלם קנס, ולא קנסו אותה שלא תקבל כדי שלא יטעמו בהם, שלא יהא חוטא נשכר. ולא אמרו שיתן

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

כי 'רשות משנה'. ולרבי יוסי הוא בחזקתו,
כי רשות אינה משנה.

דף ל"ט ע"ב

שור של חרש שוטה וקטן שנגח, רבי
יהודה מחייב, ורבי יעקב אומר חצי נזק.
ונחלקו אמוראים באיזה אופן מדובר
ובמה נחלקו:

א) רבא פירשו במועד ששמרו שמירה
פחותה, ופטור מחציו של מועד, כי
המועד די לו בשמירה פחותה, אבל החצי
ששילם בתמורתו חייב לשלם, כי מעמידים
אפטרופוס לתם לגבות מגופו, והתם
צריך שמירה מעולה, ו'צד תמות במקומה
עומדת' גם לאחר שנעשה מועד. ולא
נחלקו רבי יהודה ורבי יעקב, אלא מה
שמחייב זה פירש זה.

ב) אבוי פירשו במועד שלא שמרו כלל,
ולרבי יעקב משלם רק חציו של מועד,
אבל מן החצי ששילם בתמורתו פטור,
שאינ מעמידים אפטרופוס לתם לגבות
מגופו, וצד תמות במקומה עומדת. ולרבי
יהודה מעמידים אפטרופוס גם לתם,
ולפיכך משלם נזק שלם.

ג) רבינא פירשו כשנעשה מועד אצל
אפטרופוס, ונתפקח החרש ונשתפה
השוטה והגדיל הקטן, לרבי יהודה משלם
נזק שלם שהוא בחזקת מועד כי רשות
אינה משנה, ולרבי יעקב רשות משנה
וחזר לתמותו.

את המעות לעניים, כדי שלא יהיה ממון
שאינ לו תובעים.

דף ל"ט ע"א

א. שור של פיקח שנגח שור של חרש
שוטה וקטן, חייב.

ב. שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור
של פיקח פעם אחת, לשיטת התנא
במשנתנו פטור, שאין מעמידין
אפטרופוס לתם לגבות מגופו. וי"א
שהוא חייב, שמעמידים אפטרופוס לתם
לגבות מגופו. (להלן ע"ב).

ג. ואם הוחזק השור נגחן, מעמידים להם
אפטרופוס, ומעידין בפני אפטרופוס
שאם יגח פעם נוספת ישלם נזק שלם מן
העליה.

ד. ונחלקו אמוראים מאיזה 'עליה' גובים
את הנזק, י"א מעליה של יתומים, ואע"פ
שאינ נזקקים לנכסי יתומים אלא אם
רבית אוכלת בהם, או לכתובה משום
מזונות, במזיק החמירו. אבל אין גובים
מעלית אפטרופוס, כדי שלא ימנעו בני
אדם מלהיות אפטרופוס. וי"א שגובים
מעלית אפטרופוס, והוא יחזור ויגבה מן
היתומים כשיגדלו.

ה. שור שהועד אצל אפטרופוס, ונתפקח
החרש או נשתפה השוטה או הגדיל
הקטן, לרבי מאיר וסומכוס חזר לתמותו,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף מ' ע"א - ע"ב

א. שור שהרג את האדם, הבעלים משלמים כופר לכפרה. לתנא קמא משלם דמי שויו של הנהרג. ולרבי ישמעאל בנו של ריב"ב משלם דמי שויו של המזיק, שנאמר 'ונתן פדיון נפשו'.

ב. שור של יתומים שהרג אדם, אין אפוטרופוס משלם כופר, שיתומים אין צריכים כפרה.

ג. שור של שני שותפין שהרג אדם, נסתפקו בגמרא איך ישלמו, כי אם כל אחד ישלם כופר שלם, התורה אמרה כופר אחד ולא שנים, ואם כל אחד ישלם חצי, התורה אמרה כופר שלם ולא חצי כופר.

ד. חייבי ערכין ממשכנים אותם, שאינם באים לכפרה, וחוששים שמא יהיו אותם. אבל חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנים אותם, שהם באים לכפר על חטא, ואין לחשוש שמא ישהנו. חייבי כופר, נסתפקו בגמרא אם אין ממשכנים אותם לפי שבא לכפרה, או שממשכנים אותם, משום שאינו חמור על האדם, שמשלם אותו לחבירו ולא לגבוה, או משום שהוא בעצמו לא חטא, ורק ממנו הזיק.

ה. השואל מחבירו שור בחזקת תם, ונמצא מועד, אם לא הכיר בו השואל שהוא נגחן, בעלים משלמים ושואל פטור, שאומר לו שור שאלתי ולא 'ארי'.

ואם הכיר בו השואל שהוא נגחן, ותפסו בית דין את השור, הבעלים משלמין חצי נזק והשואל חצי נזק. ואין הבעלים יכולים לומר שהיה מבריוח לאגם, שבין כך היה משלם מן העליה. וגם אם אין לו נכסים, השואל מתחייב לניזק מכח הדין של 'רבי נתן'. ואם לא תפסוהו בית דין, השואל פטור, שיאמר אילו היה תם הייתי מודה ונפטר, וגם לסובר 'פלגא נזקא ממונא' הייתי מבריוח לאגם.

ו. וי"א שרשות השואל משנה את דינו, ולפיכך גם אם היה מועד אצל בעלים, כשנכנס בבית השואל חוזר לתמותו ואינו משלם אלא חצי נזק. וי"א שרשות שואל אינו משנה (גם לסובר רשות משנה), כי כל מקום שהולך שם בעליו עליו.

ז. ואם הועד השור בבית השואל, והחזירו לבעלים, י"א שנשאר מועד, ששינוי הרשות אינו משנה את דינו. וי"א שחזר לתמותו כי 'רשות משנה'. וי"א שחזר לתמותו גם לסובר שרשות אינה משנה, שאין ביד השואל לייעד את שורו של הבעלים.

דף מ' ע"ב

א. שור הרובע והנרבע, בין באונס ובין ברצון נהרג. שור הנוגח והרג אדם, ברצון נהרג, ובאונס אינו נהרג, וכמו ששינוי ש'שור האצטטדין' אינו חייב מיתה, שנאמר 'כי יגח' ולא שיגיחוהו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. שור הרובע, והנרבע, והנעבד (שהשתחו לו), והמוקצה (שייחדו לע"ז), והנוגח ברצון, פסול למזבח. שור הנוגח לאונסו (שור האצטדין) לרב כשר למזבח. ולשמואל פסול, שהרי נעבד בו עבירה.

ג. שור הנוגח והרג אדם, בעליו משלמים כופר. שור הרובע ולא הרג, אע"פ שמחמתו הרגו את האשה שבא עליה בבית דין, הבעלים פטורים מכופר. ואם הרג את האשה ברביעה, לאביי משלם כופר, כרגל שחייב ככופר. ולרבא פטור, שאין חיוב כופר אלא בקרן שכוונתו להזיק.

דף מ"א ע"א

א. שור שנגח את האדם ומת, מועד משלם כופר, ותם פטור מכופר. ושניהם חייבין מיתה. וכן הדין אם נגח בן או בת קטנים.

ב. שור שנגח עבד או אמה, נותן שלשים סלעים, בין אם העבד שוה מאה מנה, ובין אם אינו שוה אלא דינר.

ג. באלו הדרכים נעשה השור מועד להריגת אדם [ואין הורגים אותו בתמותו]: א) שסיכן לשלשה בני אדם, ולאחר שנגח השלישי מתו כולם. ב) שהרג וברח לאגם לאחר שהעידו בו, ובנגיחה שלישית תפסוהו. ג) שבשתי נגיחות ראשונות, העידו בו שתי כיתות עדים, והזימום כת אחת, ופטרוהו. והעידו בו אחרים על

נגיחה שלישית, ובאתה כת המזמת להזימן, והוזמו המזימין גם על הזמות ראשונות. (ולסובר 'ייעודי גברא', העידו שבעל השור עמד על שורו בכל נגיחה). ד) שהעדים הכירו את בעל השור ולא את השור, והזהירו את הבעלים לשמור את כל עדיו, ובנגיחה שלישית הוכר השור. ה) ו"א שאם רץ השור שלשה פעמים אחר אדם, וברח מפניו, ואמדהו שאם לא ברח היה הורגו. ו"א ש'אומדנא' אינה כלום. ו) ו"א שאם הרג שלשה בהמות נעשה מועד לאדם. ו"א שההורג שלשה גויים נעשה מועד לישראל. ו"א שההורג שלשה טריפה נעשה מועד לשלם. ונדחו דבריהם.

ד. שחט שור הנסקל לאחר גמר דינו, אסור באכילה ובהנאה. שנאמר בו 'לא יאכל', ואין לפרש כוונת הכתוב לאסור באכילה לאחר סקילה, שהרי בין כך אסור משום נבילה. ו"א שלא יאכל מלמד איסור הנאה לאחר סקילה (כרבי אבהו), ואיסור אכילה כשנשחט נלמד מ'את בשרו', שגם אם שחטו ועשאו כעין בשר, לא יאכל.

ה. לרבי אבהו, כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל ולא תאכלו, גם איסור הנאה במשמע, עד שיפרט לך הכתוב שמותר בהנאה כמו שפרט בנבילה. ו"א שכלל זה הוא רק במקום שהתורה מלמדת איסור אכילה והנאה, אבל במקום שכבר אסור באכילה, אין לומר שלשון אכילה בא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לרב אדא בר אהבה פטור ממיתה וחייב בדמי וולדות (וי"א שחייב במיתה, וי"א שגם אם פטור ממיתה פטור מדמי וולדות. עיין ברש"י).

ב. שור שנגף אשה הרה ויצאו ילדיה, למסקנת הגמרא: בין תם ובין מועד, בין אם לא היה אסון באשה ובין אם היה אסון, בין אם לא נתכוון לאשה ובין אם נתכוון, פטור מדמי וולדות. שנאמר 'בעל השור נקי', שנקי מדמי וולדות.

דף מ"ב ע"ב

א. לרבי עקיבא, שור תם שהרג עבד, אינו משלם דמי עבד, לא מגופו של שור כשקדם ושחטו, ולא מן העליה. ואע"פ שהחמירה תורה בעבד שגם אם יפה סלע משלם שלשים, אין אנו מחמירים בתם שישלם מן העליה, שנאמר 'בעל השור נקי'.

ב. שור שהרג את האשה נהרג, שנאמר 'כי יגח שור את איש או את אשה'. ובעל השור משלם כופר ליורשיה האחרים ולא לבעלה, שהכופר אינו משתלם אלא לאחר מיתה, ולא זכתה בו האשה מחיים, והבעל אינו יורש את אשתו בראוי לבוא לאחר מיתה.

ג. שור שהזיק את האשה, ולאחר מכן מתה, לרבי משלם נזק וצער וכו' לבעלה, כי המל'ה חשובה 'מוחזק' ובעלה יורשה. ולשיטת חכמים, לרבה אם גבו מעות

להנאה בלבד, כי היה לו לומר 'לא יהנה'. וי"א שאפשר שילמד גם איסור הנאה בלבד.

דף מ"א ע"ב

א. עורו של שור הנסקל אסור בהנאה, י"א שנאמר בעל השור נקי, וי"א מ'את' בשרו, את הטפל לבשרו.

ב. שמעון העמסוני וי"א נחמיה העמסוני, היה דורש כל אֶתִין שבתורה, כשהגיע ל'את ה' אלקיך תירא' פירש, שהיה ירא לרבות שום דבר להשוותו למורא המקום. אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהם? אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ולימד, את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים.

ג. תם שהרג אדם, לרבי אליעזר פטור מחצי כופר. אפילו כשפטור ממיתה ואפשר להשתלם מגופו, כגון שהמית על פי עד אחד, או על פי הודאת בעלים, או שנתכוין להרוג בהמה או גוי והרג ישראל, אינו משלם כופר מגופו, שנאמר 'בעל השור נקי'.

דף מ"ב ע"א

א. המכה אשה הרה, ויצאו ילדיה, אם לא היה אסון באשה, משלם דמי וולדות לבעל. ואם היה אסון באשה, אם נתכון לה, חייב מיתה ופטור מדמי וולדות משום קם ליה בדרכה מיניה. ואם לא נתכוון לה,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דמים של העבד. ולרבי יוחנן משלם שלשים שקלים, שנאמר 'אם' עבד.

ד. אדם שהודה המית שורי את פלוני, אין השור נסקל. ולרבה אינו משלם כופר, כיון שאין השור בסקילה, אבל משלם דמים של הנהרג. ואם אמר המית שורי את עבדו של פלוני, אינו משלם לא שלשים שקלים ולא דמים. שבבן חורין יתכן שישלם כופר על פי עצמו (ראה להלן בסמוך), יש חיוב דמים, אבל בעבד שלא יתכן שישלם שלשים שקלים על פי עצמו, אין חיוב דמים.

ה. עדים שהעידו על שור שהרג אדם, ואינם יודעים אם היה תם או מועד, השור בסקילה. ואם הודו הבעלים שהוא מועד, משלמים כופר, שהוא כפרה ולא קנס. אבל אם העידו שהרג עבד, והודו הבעלים שהיה מועד, אינו משלם שלשים שקלים, לפי שהוא קנס, והמודה בקנס פטור.

ו. בגמרא נסתפקו אם אשׁו שהרג אדם שלא בכוונה צריך לשלם דמים כמו שור, או שמאחר שאין בו חיוב כופר כשהרג בכוונה, אין עליו חיוב דמים כשהרג שלא בכוונה.

דף מ"ד ע"א

א. שור תם או מועד, שהרג איש או אשה, קטן או גדול, חייב סקילה. וכן אם הזיק אחד מאלו, חייב בתשלומין.

חשוב 'ראוי' ונותן ליורשיה האחרים, ואם גבו קרקע חשוב 'מוחזק' ונותן לבעלה, ולרב נחמן להיפך.

ד. ואם היתה האשה גרושה, משלם נזקיה ליורשיה.

ה. המכה את האשה ויצאו ילדיה, נותן נזק וצער לאשה, ודמי ולדות לבעל, ואם מת הבעל נותן דמי ולדות ליורשיו. ואין לאשה חלק בדמי וולדות, גם אם גרושה היא, או שבא עליה בזנות, שנאמר כאשר ישית עליו 'בעל האשה'.

דף מ"ג

א. שור שהמית אדם שלא בכוונה, פטור מסקילה.

ב. שור שהמית בן חורין שלא בכוונה, לרבה פטור מכופר, שנאמר 'השור יסקל וגו' אם כופר יושת עליו', כשהשור בסקילה בעלים משלמים כופר, ולא כשאינו בסקילה. אבל משלם דמים של הנהרג. ולרבי יוחנן וריש לקיש משלם כופר, שנאמר 'אם' כופר, לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה.

ג. שור שהמית עבד שלא בכוונה, לריש לקיש פטור משלשים שקלים, שנאמר כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל, כשהשור בסקילה בעלים משלמים שלשים שקלים, ולא כשאינו בסקילה. ואין דורשים 'אם' עבד כמו בבן חורין, שלא נאמר במקום תשלומין. אבל משלם

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. אדם שנתכוין להרוג את זה והרג את זה, לרבי שמעון פטור ממיתה, שנאמר 'וארב לו', ולחכמים חייב. וכן שור שנתכוין להרוג ישראל זה והרג ישראל אחר, דינו כאדם, שלחכמים נסקל ולרבי שמעון לא, שנאמר 'השור יסקל וגם בעליו יומת', כמיתת הבעלים כך מיתת השור.

ה. הזורק אבן לתוך חבורת אנשים שיש בה כנענים וישראלים, אפילו אם תשעה ישראלים ואחד כנעני פטור ממיתה, אע"פ שהרוב ישראל, כל קבוע כמחצה על מחצה, וספק נפשות להקל.

ו. שור האשה, ושור של יתומים שאין להם אפוטרופוס, ושור של יתומים שיש להם אפוטרופוס, שור המדבר שהוא הפקר, ושור של הקדש, ושור הגר שמת ואין לו יורשים, שהרגו, חייבין מיתה. ולרבי יהודה שור המדבר ושל הקדש ושל גר שמת בלא יורשין, פטורים ממיתה, לפי שאין להם בעלים. וגם אם היה לשור בעלים בשעה שנגח, ולאחר מכן הפקירו או הקדישו, פטור. שנאמר והועד בבעליו והמית וגו', עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד.

דף מ"ה ע"א

א. שור שהמית אדם, ומכרו בעליו קודם גמר דינו, הרי הוא מכור לחרישה עד שיפסקו את דינו. וכן אם הקדישו, מוקדש. שחטו בעליו, בשרו מותר.

ב. אדם קטן שהרג, פטור ממיתה. שור קטן שהרג, חייב סקילה (ש'שור בן יומו' קרוי שור).

ג. שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם, פטור ממיתה. ואם היה מועד להתחכך בכתלים ולדחוף את הכותל בגופו ולהפילו על האדם, ולא התכוין להרגו אלא להנאתו (שהתחכך גם לאחר שנפל הכותל), לשמואל חייב בכופר אע"פ שאינו נסקל, ולרב פטור.

ד. ואם נפל הכותל על האדם מכוחו, פטור מכופר לדברי הכל, שאין חיוב כופר בצרורות.

דף מ"ד ע"ב

א. שור מועד שהרג בכוונה, חייב במיתה ובכופר. הרג שלא בכוונה, חייב בכופר (וי"א שפטור), ופטור ממיתה. תם שהרג בכוונה, חייב במיתה ופטור מכופר, שלא בכוונה פטור מזה ומזה.

ב. שור שהזיק שלא בכוונה, י"א שחייב לשלם, שתשלומי נזיקין נלמד מתשלומי כופר. וי"א שהוא פטור, שלמדים חיוב תשלומין שבא מחמת השור, מחיוב מיתה שבא מחמת השור, ולא מכופר שבא לכפרת בעלים.

ג. שור שנתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם, לכנעני והרג בן ישראל, לנפלים והרג בן קיימא, פטור ממיתה.

דף מ"ה ע"ב

א. המוסר את שורו לשומר, ולא קיבל עליו שמירת נזקיו, בין אם הזיק השור ובין אם הוזק מאחרים, פטור. ואם קיבל עליו שמירת נזקיו, חייב. ואם הכיר בו שהוא נגחן, אע"פ שקיבל עליו שמירת נזקיו, הזיק חייב והוזק פטור, כי מן הסתם קיבל עליו רק שלא יזיק ולא שלא יוזק.

ב. לרבי מאיר, תם ומועד צריכים שמירה מעולה, שסתם אדם אינו משמר את שורו, וריבתה תורה שמירה בתם לשמירה פחותה, ושמירה במועד להוסיף שמירה מעולה, ושוב למדים תם בגזירה שוה ממועד.

ג. לרבי יהודה תם צריך שמירה מעולה, שסתם אדם משמר את שורו שמירה פחותה, וריבתה תורה שמירה בתם לשמירה מעולה. אבל מועד די לו בשמירה פחותה, שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. ואין למדים תם ממועד.

ונחלקו אמוראים בשיטתו: י"א שמועד ששמרו שמירה פחותה פטור רק מחצי נזק של העדאה, אבל חצי הנזק של צד תמות במקומה עומדת, וחייב. וי"א שפטור לגמרי. ורק אם היה מועד לקרן ימין, יש בו צד תמות, שאם שמרו שמירה פחותה והזיק בקרן שמאל משלם חצי נזק, ואם הזיק בקרן ימין פטור.

החזירו השומר לבית בעליו, מוחזר. אבל אם מכרו לאחר גמר דינו, אינו מכור, ולא מוקדש. ואם שחטו, בשרו אסור בהנאה.

ב. החזירו השומר לבעליו לאחר גמר דינו, לרבי יעקב הוא מוחזר, שאומר לו הרי שלך לפניך. ולחכמים אינו מוחזר, שיאמר לו הבעלים, אילו החזרת לי קודם גמר דין, הייתי מבריחו, ולא היו גומרים את דינו לסקילה שלא בפניו, כי 'כמיתת הבעלים כך מיתת השור'. ולרבי יעקב גומרים דינו של שור שלא בפניו, לפי שאינו בר טענה.

ג. מסר את שורו לשומר חנם, לשואל, לשומר שכר, לשוכר, נכנסו תחת הבעלים, ואם הזיק, מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק.

ד. ואם הרג אדם, השור נסקל. ואם היה מועד, אם שמרוהו שמירה מעולה, פטורים מכופר. ואם שמרו שמירה פחותה, לרבי מאיר שהמועד צריך שמירה מעולה, ולרבי אליעזר שאין לו שמירה אלא סכין, חייבים בכופר. ולרבי יהודה שהמועד די לו בשמירה פחותה, פטורים.

ה. ולענין השבת דמים לבעלים תחת השור: אם שמרוהו שמירה מעולה, כולם פטורים (חוץ משואל שחייב באונסים). ואם לא שמרוהו כלל, חייבים. ואם שמרוהו שמירה פחותה, שומר חנם פטור, שומר שכר ושואל חייבים, ובשוכר נחלקו תנאים אם דינו כשומר חנם או שומר שכר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

סכין, שדינו ככלב רע וסולם רעוע.
שעליהם אמרו: לא יגדל אדם כלב רע
בתוך ביתו, ולא יעמיד סולם רעוע בתוך
ביתו, שנאמר ולא תשים דמים בביתך.

ד. לרבי אליעזר בן יעקב תם ומועד די
להם בשמירה פחותה, שסובר כרבי
יהודה, ולמד גם תם בגזירה שוה ממועד.
ה. לרבי אליעזר אין שמירה למועד אלא

הדרן עלך שור שנגח
ד' וד' למסקנא

פרק שור שננח את הפרה למסקנא

דף מ"ו ע"א

יכול ליתן לו את השור במקום הדמים, כיון שיש לו מעות. ולשמואל המקח קיים, שאין הולכים בממון אחר רוב, ויכול לומר לשחיטה מכרתיו לך.

דף מ"ו ע"ב

א. "המוציא מחבירו עליו הראיה" סברא היא, שזה שיש לו כאב, הולך לרופא להתרפאות.

ב. ראובן שתובע משמעון מנה שהלוהו בעדים או בשטר, ושמעון משיבו תפסת משלי, או משכון היה בידך ונפחת מדמיו שנשתמשת בו, נזקקים תחילה לטענת ראובן התובע ומוציאים את המנה משמעון, ואחר כך נזקקים לטענת שמעון לדון על דבר התפיסה והמשכון. שנאמר 'מי בעל דברים יגש אליהם', מכאן שנזקקים לתובע תחילה.

ג. ואם יש תגרים שיקנו את המשכון בדמים יקרים ומחר ילכו להם, או שקרקעותיו של נתבע זלות על ידי התביעה, שרואים אותו דחוק, ואם יוציא

א. שור (תם) שננח את הפרה, ונמצא עוברה מת בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה ולא מת מחמת הנגיחה, אם משנגחה ילדה ומחמת הנגיחה הפילתו, משלם לפרה חצי נזק. ולולד, לסומכוס משלם רביע, כי ספק ממון חולקים. ולחכמים פטור לגמרי. ואפילו אם הניזק אומר ברי שמחמת נגיחה הפילה, והמזיק אומר שמא, כלל גדול הוא בדין ש"המוציא מחבירו עליו הראיה".

ב. דין המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן: (א) אם הלוקח רגיל לקנות שוורים לחרישה, המקח בטל. ואם הוא רגיל לקנות לשחיטה, המקח קיים. (ב) ואם הוא רגיל לקנות לשניהם: אם שור העומד לחרישה שוה יותר, ונתן דמי שור העומד לחרישה, המקח בטל. ואם נתן דמי שור העומד לשחיטה, המקח קיים. (ג) ואם דמי שניהם שוים, לרב הולכים אחר רוב אנשים שקונים לחרישה והמקח בטל, וצריך להחזיר לו את הדמים. ואינו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

זה כמה הוא שוה עכשיו וכמה היה שוה תחלה.

ד. וכן המזיק שדה של חבירו, שקצץ נטיעותיו או אכל ערוגה אחת, אין שמין אותה לבדה, אלא שמין בית סאה באותה שדה, כמה היתה יפה תחלה ומה פחתו דמיה בשביל ערוגה זו.

ה. אם היתה הפרה של אחד, והוולד של אחר, נותנים מה שהיתה יפה מפני שומנה לבעל הפרה. ומה שהיתה יפה מחמת נפח, י"א שנותנים אותו לבעל פרה. וי"א שחולקים, וכן הלכה.

דף מ"ז ע"ב

א. הקדר שהכניס את קדירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ושברה אותם בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הקדרות חייב. וכן מי שהכניס פירות לחצר בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור. ואם הוזקה בהן (שהוחלקה בהם), בעל הפירות חייב. וכן מי שהכניס את שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ונגחו שורו של בעל הבית, או שנשכו כלבו, פטור. נגח הוא את שורו של בעל הבית, או שנפל לבורו והבאיש מימיו, חייב. ואם היה אביו או בנו לתוכו והרגו, משלם כופר.

ב. ואם הכניס את הקדירות או את הפירות או את השור לחצר בעל הבית

לו תפיסתו או משכנו ימכרם וישלם לו מהן, נזקקים לנתבע תחילה.

ד. פרה שנגחה את השור, ונמצא ולדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה, אם הפרה והולד של אחד, והפרה לפנינו, גובה חצי נזק מן הפרה, שהרי בכל אופן חייב לו חצי נזק. ואם הפרה אינה לפנינו, לדברי רבא, גובים מן הולד רביע נזק.

ה. ואם הפרה של אחד והולד של אחר, אם תבע תחילה לבעל הולד, מקבל ממנו שמינית נזק, ומבעל הפרה רביע, שגילה דעתו שיש לו שותף. ואם תבע תחילה לבעל הפרה, י"א שגובה חצי נזק מבעל הפרה, וי"א שאינו גובה ממנו אלא רביע.

דף מ"ז ע"א

א. פרה מעוברת שהזיקה, והיא תמה, גובים מולדה, שגופה היא. אבל תרנגולת שהזיקה, אין גובים מביצתה, שאינה אלא 'פירשא בעלמא'.

ב. שור שנגח פרה מעוברת, ומתה הפרה והפילה את וולדה, אין שמין כל אחד בפני עצמו, אלא שמין פרה מעוברת כמה היתה יפה תחילה, וכמה היא שוה עכשיו לאחר מיתתה.

ג. וכן הקוטע יד עבדו של חבירו, אין שמין את היד בפני עצמה לומר כמה אדם רוצה ליטול לקטוע יד עבד כזה, אלא שמין עבד

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. הכניס פירות לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר ואכלם, בעל החצר פטור, ובעל השור פטור, שאין זה ברשות הניזק, שלא היה לו רשות להניחם שם. ואם הכניסם ברשות, נסתפקו בגמרא אם בעל החצר חייב (כנ"ל אות א'). ובעל השור חייב כשן ברשות הניזק, שהרי היה לבעל פירות רשות להניחם שם.

ג. הכניס את שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר ונגחו, בעל החצר פטור, ובעל השור חייב חצי נזק כדין קרן ברשות הרבים. ואם הכניסו ברשות, נסתפקו בגמרא אם בעל חצר חייב. ובעל השור חייב חצי נזק, ולרבי טרפון נזק שלם כדין קרן ברשות הניזק.

ד. האשה שנכנסה לאפות בבית ברשות בעל הבית, ואכל העז של בעל הבית את העיסה ונחנק, חייבת לשלם לבעל הבית, כי דרכה לגלות את זרעותיה, ובעל הבית צריך להסתלק משם, לפיכך עליה מוטל לשמור שלא תוזק בהמתו של בעל הבית. ואם נכנסה לטחון חטים ברשות, ואכלתם בהמתו של בעל הבית והוזק, פטורה, שבעל הבית אינו צריך להסתלק, ועליו מוטל לשמור על בהמתו שלא תאכל ותינזק.

ה. הכניס את שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, וחפר בה בורות שיחין ומערות,

ברשות, והוזקו על ידי בהמתו של בעל החצר, לחכמים בעל חצר חייב, שמן הסתם קיבל על עצמו לשמרו. ולרבי פטור, עד שיקבל עליו לשמור. ואם הזיקו לבהמתו של בעל חצר, לרבי המכניס פטור, ולחכמים י"א שהוא חייב, שגם המכניס קיבל על עצמו לשמור שלא יזיק לבעל הבית. וי"א שהוא פטור.

ו. הכניס את פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ואכלתם בהמתו של בעל הבית, והוזקה, לרב בעל הפירות פטור שהיה לה שלא תאכל. אבל אם הכניס את שורו לחצר בעל הבית ברשות, ואכל השור חטים של בעל הבית והתריז ומת, בעל הבית חייב, שהבעל הבית קיבל עליו לשמור גם אם השור חנק את עצמו.

ז. הנותן סם המות לפני בהמת חבירו, פטור מדיני אדם אפילו אם היה ראוי לאכילה כגון 'אפרזתא', וחייב בדיני שמים גם אם לא היה ראוי לאכילה.

דף מ"ח ע"א

א. הכניס פירות לחצר ברשות, וקיבל עליו בעל החצר לשמור שלא יוזק, נסתפקו בגמרא אם קיבל עליו גם שלא יוזק מאחרים, ואם הזיקו שור של אחרים חייב בעל חצר. או שלא קיבל עליו רק שלא יוזק משורו שלו, אבל אם הזיקו שור אחר, חייב בעל השור ולא בעל החצר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ברשות, ונפל לבורו והבאיש מימיו בשעת נפילה, חייב. ואם הבאיש לאחר נפילה, לרב חייב, מאחר שלא הפקירו יש לו דין שור, וחייב על המים. ולשמואל פטור, כי השור דינו כבור, והמים דינם ככלים, ובור פטור על כלים. וכל זה כשהבאיש את המים מגופו, אבל אם הבאיש מריחו, אינו אלא גרמא בעלמא, ופטור.

ב. ואם היה אביו או בנו בתוכו ונהרגו על ידי השור, אם היה מועד ליפול על בני אדם בבורות, ולא היה מתכוין להרוג, כגון שראה ירק שלשה פעמים ונפל, חייב עליו כופר. ואם היה תם, לרבי יוסי משלם כופר שלם, כי התם משלם חצי כופר, ובחצר הניזק כופר שלם כרבי טרפון. ודווקא שנפל על בנו או אביו, אבל אם נפל על אחר אין זה בחצר הניזק, ואינו משלם אלא חצי כופר.

ג. לרב הלכה כתנא קמא, שהמכניס פירות בחצר ברשות, קיבל עליו בעל הבית לשמור. ולשמואל הלכה כרבי, שהוא פטור עד שיקבל עליו לשמור.

ד. האומר לחבירו: כנוס שורך ושמר, אם הזיק חייב בעל השור, ואם הוזק פטור בעל החצר. ואפילו לחכמים שמן הסתם קיבל בעל הבית לשמור, מאחר שאמר 'שמרו' לא קיבל עליו לשמור. ולרבי טרפון חייב נזק שלם כדין חצר הניזק, שהקנה לו מקום בחצר. ואם לא אמר לו שמרו, לרבי חייב שמן הסתם קיבל עליו

בעל השור חייב בנזקי החצר, ובעל חצר חייב בנזקי הבור, אע"פ שנאמר 'כי יכרה איש בור ולא שור בור', כיון שבעל החצר צריך למלאותו ולא מלאהו, חשוב כאילו כרה אותו.

ו. הכניס את שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, והזיק את בעל הבית, או שבעל הבית הוזק בו, חייב. ואם הרביץ גללים, ונטנפו כליו, פטור, שבוודאי הפקירם, ולדברי הכל יש להם דין בור, שפטור על כלים. ואם הבעל הבית עצמו הוזק בו, בעל השור חייב.

ז. הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, והזיק את בעל הבית, או שבעל הבית הוזק בו, חייב. ואם הזיקו בעל הבית כשלא היה יודע בו, פטור. ואם היה יודע בו, חייב, שיש לו רשות להוציאו, אבל לא להזיקו.

ח. שנים שהיו במקום אחד ברשות, כגון ברשות הרבים או חצר השותפים, או שנתן בעל הבית לשניהם רשות, או שהיו שניהם שם שלא ברשות, והזיקו זה את זה אפילו שלא במתכוין, חייבים. הוזקו זה בזה, פטורים. ואם אחד נכנס ברשות והשני שלא ברשות, אם זה שנכנס ברשות הזיק (כשלא היה יודע שהשני כאן), פטור. ואם זה שנכנס שלא ברשות הזיק, חייב.

דף מ"ח ע"ב

א. שור שנכנס לחצר בעל הבית שלא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון, או במקום שיש שם חמימות לוולד, אבל אם הכה אותה ביד או ברגל, פטור.

ד. המכה לאשה שאין לה בעל ויצאו ילדיה, נותן דמי ולדות ליורשיו.

ה. המכה לשפחה משוחררת או לגיורת הנשואה לגר, ויצאו ילדיה, ולאחר מכן מת בעלה ואין לו יורשים, זכה המכה מן ההפקר. ואם הכה אותה לאחר שכבר מת בעלה, י"א שמשלם לאשה. וי"א שהוא פטור, שלא זיכתה תורה דמי ולדות אלא לבעל, ומאחר שאין לה בעל פטור. ולרבן שמעון בן גמליאל, נותן שבח ולדות לאשה, שהרי גם בחייו יש לה חלק בהם, אבל דמי ולדות שאין לה חלק בהם בחיי בעלה [ולחכמים גם שבח ולדות], אין לה בה כלום לאחר מיתה.

דף מ"ט ע"ב

א. גר שמת, והחזיק ישראל בשטרותיו ששיעבד לו ישראל אחר קרקעות, לא זכה בקרקעות, שהרי שלא החזיק בהם. ונסתפקו בגמרא אם קנה את הנייר לצור על פי צלוחיתו, או לא.

ב. משכנו של ישראל ביד גר, ומת הגר, ובא ישראל אחר והחזיק בו, מוציאין אותו מידו, ששעבודו של גר פקע לאחר מיתה, וזכה בה הלוח.

ג. משכנו של גר ביד ישראל, ומת הגר,

לשמור, אבל רק חצי נזק, שלא הקנה לו מקום בחצר, ואינו כחצר הניזק.

ה. ואם אמר לו 'כנוס שורך ואני אשמרנו', חייב בעל החצר לשמרו גם לרבי, ולפיכך אם הוזק חייב בעל החצר, ואם הזיק פטור בעל השור.

דף מ"ט ע"א

א. שור שהתכוין לחבירו והכה את האשה, או שהיה מתכוין לאשה עצמה, ויצאו ילדיה, פטור מדמי ולדות. ואם נגח את השפחה ויצאו ילדיה, משלם דמי ולדות, שהיא כחמורה מעוברת, שנאמר 'שבו לכם פה עם החמור', ודרשו חכמים 'עם הדומה לחמור'.

ב. אדם שהתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה, לתנא קמא משלם דמי ולדות, ושבח ולדות (שהאשה משובחת מחמת הריונה) ושניהם לבעל, והיאך משלם? שמין כמה היתה האשה יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה, ונותן לבעל.

ולרבי שמעון בן גמליאל, אם היתה מבכרת, דמיה פחותין קודם לידה מלאחר לידה, שהיא מסוכנת. ולפיכך לא שייך תשלומין של שבח ולדות, אלא שמין את הוולדות לבדם כמה שווים, ונותן לבעל. ואם אינה מבכרת, שמין את הוולדות ונותן לבעל דמי ולדות. ושבח ולדות, חולקים בין הבעל ובין האשה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

יסוד לחומת ביתו על פני רוחב הבית), שדרך לעשות כן, פטור. ולרבי יוסי ב"ר יהודה חייב, עד שיעשה מחיצה עשרה או שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם ובהמה ארבעה טפחים.

ה. החופר בור, ומסרו לבני עירו שישתו ממי הגשמים, פטור. וכן היה מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות. ומעשה בבתו שנפלה לבור גדול, וזקן אחד שהנהיג איל (אברהם ואילו של יצחק) הציל אותה, כי דבר שאותו צדיק מצטער בו לא נכשל בו זרעו. ואע"פ כן מת בנו בצמא, שהקב"ה מזקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה.

ו. האומר הקדוש ברוך הוא ותרן, יותרו חייו.

דף נ' ע"ב

א. למה נאמר 'ארך אפים' ולא 'ארך אף', לפי שהקב"ה מאריך לצדיקים מלשלם שכר טוב לאלתר, ולרשעים שלא ליפרע מהם לאלתר.

ב. לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים, מעשה באחד שעשה כן, ולימים נצרך למכור שדהו, ונכשל ברשות הרבים באותם אבנים.

ג. החופר בור (עגול) ברשות הרבים, או שיח (ארוך וקצר), או מערה (מרובעת ומכוסה בקירוי), חריצין (מרובע בלא קירוי), נעיצין (קצר למטה ורחב למעלה),

קנה המלוה במשכון כנגד מעותיו. ואם היה המשכון בחצירו של מלוה בשעת מיתת הגר, זכה גם בשאר, שחצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו גם אם אינו בעיר. ואם לא היתה בחצירו, כל הקודם זכה בו.

דף נ' ע"א

א. בור הנמצא תחת רשות אחד, ופיתחו ברשות אחרת, הולכים אחר פיתחו, שפתח הבור הוא התקלה.

ב. לרבי ישמעאל, בור ברשות הרבים הוא הבור האמור בתורה, שנאמר 'כי יפתח וכי יכרה', שעל עסקי פתיחה וכריה באה לו. ולרבי עקיבא בור ברשותו הוא האמור בתורה, וכשהפקיר רשותו ולא בורו, שנאמר 'בעל הבור'.

ונחלקו אמוראים בשיטתם: לרבה, הכל מודים בבור ברשות הרבים שחייב, ונחלקו בבור ברשותו, לרבי עקיבא חייב ולרבי ישמעאל פטור. ולרב יוסף הכל מודים בבור ברשותו שחייב, ונחלקו בבור ברשות הרבים, שלרבי ישמעאל חייב ולרבי עקיבא פטור.

ג. החופר בור ברשות הרבים, ופיתחו לרשותו, ולא הפקיר את רשותו, פטור. ואע"פ שאינו רשאי לעשות חלל תחת רשות הרבים.

ד. החופר בור ברשותו, והרויחו לרשות הרבים, חייב. ואם חפרו לאושין (לבנות

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ליאור של ששה טפחים, כששחטו בעליו קודם ששהתה מעת לעת.

ד. דין בור של שני שותפין, כגון חצר ובור של שנים, והפקירו רשותם ולא בורם, או שעקרו שניהם חוליא בבת אחת בבור ברשות הרבים, והשלימו לעשרה, יבואר להלן (ע"ב).

ה. השולח את חבירו לחפור בור בשבילו ברשות הרבים, הכורה חייב והמשלח פטור, ש"אין שליח לדבר עבירה".

ו. החופר בור תשעה, ובא אחר והשלימה לעשרה, לחכמים האחרון חייב, שנאמר כי יכרה איש בור ולא שנים, ופוטרים את הראשון ולא את האחרון, שנאמר 'והמת יהיה לו', זה שעשה שיעור מיתה. ולרבי, השני חייב למיתה ושניהם חייבים לנזקין.

דף נ"א ע"ב

א. החופר בור עשרה, ובא אחר והשלימה לעשרים, ובא אחר והשלימה לשלשים, ללשון ראשון כולם חייבים גם לחכמים, משום שהראשון עשה שיעור מיתה. וללשון שני, לחכמים האחרון חייב ולרבי כולם חייבים.

ב. החופר בור עשרה והיה בו הבל למיתה, ובא אחר וסייד וכייד, דינו כחופר בור עשרה והשני השלימה לעשרים. ואם לא היה בו הבל למיתה, והשני הוסיף הבל למיתה, לרבי שניהם חייבים ולחכמים האחרון חייב. לא היה בו הבל לא למיתה

שיש בהן עשרה טפחים, ונפל שמה שור או חמור ומת, חייב. היו פחותים מעשרה, אם מת פטור ואם הוזק חייב, שאין בו הבל למיתה רק לנזקין.

ז. לשמואל חייבה תורה בבור להבלו ולחבטו, ולפיכך אם עשה גובה ברשות הרבים חייב, אע"פ שאין בה הבל. לרב חייבה תורה על הבלו ולא על חבטו, כי 'קרקע עולם הזיקתו. ולפיכך אם עשה גובה ברשות הרבים, פטור.

דף נ"א ע"א

א. בית הסקילה גבוה שתי קומות, וקומה שלו הרי כאן שלש, אע"פ שעשרה טפחים יש בהם כדי להמית, בוררים לו מיתה יפה (שימות מהר), שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך'. ואין מגביהים לו יותר משתי קומות, כדי שלא יתנוול.

ב. מי שהיתה רשות הרבים גבוהה מחצירו עשרה טפחים, אינו צריך לעשות מעקה שלא יפלו מתוכה לתוכו, שנאמר "כי יפול הנופל ממנו" ולא בתוכו. היתה עמוקה ממנו עשרה טפחים, חייב. היתה עמוקה פחות מעשרה, פטור, שאין חבטה בפחות מעשרה טפחים.

ג. לרב נחמן, שור שנפל בעמידה לבור של ששה טפחים ומת חייב, שארבעה טפחים שיש מבטנו ועד הקרקע, מצטרפים לעשרה. ואם נתגלגל ונפל בשכיבה, פטור. ומטעם זה טרף רב נחמן שור שנפל

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ח. בור של שני שותפין, שעברו עליו שניהם זה אחר זה ולא השתמשו בו, ולא כיסוהו, שניהם חייבים. (רש"י ד"ה וראשון). ואם הראשון היה משתמש ודולה בו מים, ובא חבירו ואמר לו הנח לי ואני אדלה, י"א שמשנהיחו הראשון להשתמש, הראשון פטור והשני חייב, שאין ברירה, והשני נעשה שואל על חלקו של ראשון. וי"א שגם כשהניח הראשון לשני להשתמש שניהם חייבים, שיש ברירה וכל אחד ממלא משלו, ורק כשמסר לו הכיסוי נעשה שומר לחלקו.

דף נ"ב ע"א

א. המוכר בור או בית לחבירו בחזקה, צריך לומר לו 'לך חזק וקני'. ואם מסר לו את הכיסוי של הבור, או המפתח של הבית, אינו צריך.

ב. וכן המוכר עדר לחבירו במשיכה, צריך לומר לו לך משוך וקני. ואם מסר לו 'משכוכית', והוא הזוג שמקרקש בה לפני העדר, וי"מ שהוא העז החרף ההולך בראש העדר ומנהיגו, חשוב כאילו אמר לו לך משוך וקני.

ג. רועה הכועס על עדרו, מנקר את עיניה של העז ההולכת בראש, והיא נכשלת ונופלת וכולם נופלים אחריה. וכך גם כשהמקום נפרע משונאי ישראל, ממנה להם פרנסים שאינם מהוגנים.

ולא לנזקין, והשני הוסיף הבל למיתה ונזקין, השני חייב.

ג. המניח אבן על פי בור של תשעה טפחים והשלימה לעשרה, באנו למחלוקת רבי ורבנן, אע"פ שההבל של הראשון הרגו.

ד. החופר בור תשעה, ובא אחר השלימו לעשרה, וחזר וסתם בעפר את הטפח שהוסיף. או שהניח אבן על פי הבור, ולאחר מכן סילק את אבניו, נסתפקו בגמרא אם הראשון חייב, לפי שהשני סילק את מה שהוסיף, או שהשני חייב. ולא נפשט.

ה. בור שמונה, ומהן שני טפחים מים, חייב, שטפח אחד עם מים, יש בה הבל כשני טפחים של יבשה. היה בור תשעה ומהן טפח אחד מים, או בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים, נסתפקו בגמרא אם חייב או לא. ולא נפשט.

ו. החופר בור, ובא אחר והרחיבה, י"א שאם מת על ידי הבל השני פטור, שהרי מיעט הבלה. ואם מת בחבטה, השני חייב, שהרי קירב את הזיקו. וי"א שאם נפל מן הצד שהרחיבה חייב, ואם נפל מצד אחר, הראשון חייב.

ז. בור שעומקה כרחבה, י"א שיש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה, וי"א שלעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן, או סומא, או שור פקח בלילה, חייב. אבל שור פקח ביום פטור, שהיה לו לעיין.

דף נ"ג ע"א

א. שור שנפל על פניו לתוך הבור, ומת מן ההבל, חייב בעל הבור. ואם נפל לתוכו מאחוריו, ומת בחבטה, לרב בבור ברשות הרבים פטור, שקרקע עולם הזיקתו, ובבור ברשותו חייב, שקרקע שלו הזיקתו. ולשמואל גם ברשות הרבים חייב. ואם נתקל בבור, ונפל לאחוריו מחוץ לבור, גם לשמואל פטור. נפל בבור על פניו, ונתהפך ונפל על גביו, גם לרב חייב, שכבר הועיל ההבל להרגו.

ב. שור שנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, ולא הפקיר רשותו ולא בורו, ונפל לבור והבאיש את מימיו, בין כשנפל על פניו ובין מאחוריו חייב.

ג. שור שנפל בבור מקול הכריה (שעמד כורה בבור כרויה וחפר בו), הכורה פטור משום גרמא. ובעל הבור, לרבי נתן חייב, לפי שבו נמצא הנזק, ומאחר שאי אפשר להשתלם מן הכורה, משלם בעל הבור.

ד. שור שדחף את חברו לבור, לחכמים בעל השור חייב ובעל הבור פטור. לרבי נתן, במועד משלם בעל השור מחצה ובעל הבור מחצה, ובתם בעל הבור משלם שלשה חלקים ובעל השור רביע. והטעם: י"א שכל אחד עשה את כל הנזק, ובעל

ד. בור של שותפין, שנשתמש בו הראשון וכסהו, ובא השני ומצאו מגולה (שהכיסוי התלע), השני חייב. והראשון פטור עד שידע (פירוש עד שיִראנו, רש"י בלשון א'), וי"א עד שיודיעוהו (ואפילו עדיין לא ראה). וי"א בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו.

ה. המכסה את הבור כראוי, והתלע הכיסוי מתוכו, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור. לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב. נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים. נפל לתוכו בן או בת עבד או אמה, פטור. (שאר דיני המשנה יבוארו במקומם בגמרא).

דף נ"ב ע"ב

א. כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ולא בפני גמלים, ובאו גמלים ונפלו לתוכו, חייב. (רש"י ע"א ד"ה ואתו). ואם הגמלים החלישוהו, ולאחר מכן נפלו שוורים לתוכו, אם הגמלים מצויים שם, פושע הוא וחייב. ואם אינם מצויים, אנוס הוא ופטור. ואם הם באים לפרקים, י"א שהוא ספק אם חייב, וי"א שהוא חייב.

ב. כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ולא בפני גמלים, וגמלים מצויים שם, והתלע מתוכו, פטור, ואין אומרים 'מיגו' שהוא פושע לענין גמלים, הוא פושע גם לענין התלעה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ולרבי יהודה חייב, שנאמר 'או' לרבות את הכלים. ואע"פ שנאמר 'והמת יהיה לו', שייך לשון מיתה בכלים, ששבירתם זו היא מיתתם, והם מתבקעים מן ההבל כשהם חדשים.

ב. כל רוח חיים שנפל לבור (חוץ מאדם) חייב, שנאמר כסף ישיב לבעליו, כל שיש לו בעלים.

דף נ"ד ע"ב

א. שור שהוא חרש או שוטה או קטן שנפלו לבור, חייב. אבל אם נפל שור פקח, בעל הבור פטור, שהיה לו לעיין. ואם היה השור סומא, או שמהלך בלילה, חייב גם אם הוא פקח.

ב. אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור, ולהפרשת הר סיני, לתשלומי כפל, להשבת אבידה, לפריקה, לחסימה, להרבעת כלאים, ולשבת. וכן היה ועוף כיוצא בהן, ולמה נאמר שור או חמור, שדיבר הכתוב בהוה.

ג. אדם מותר לחרוש ולמשוך עם בהמה וחיה, שנאמר 'למען ינוח עבדך ואמתך כמוך', להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר.

דף נ"ה ע"א

א. מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר טוב, ובדברות האחרונות נאמר טוב? הואיל וסופן להשתבר, וחס ושלום פסקה טובה מישראל.

השור משלם רביע ולא מחצה, כי השותפות צריכה להועיל לו. וי"א שכל אחד עשה חצי הנזק, ובעל הבור משלם שלשה חלקים ולא מחצה, לפי שבבור שלו נמצא הנזק.

ה. המניח אבן על פי הבור, ובא שור ונתקל בה ונפל בבור, לחכמים בעל האבן חייב ובעל הבור פטור, ולרבי משלם כל אחד מחצה.

דף נ"ג ע"ב

א. שור ושור פסולי המוקדשין (בכור בעל מום שלא נפדה, שדינו כשור של הקדש). בעל הבכור פטור, שאין זה שור 'רעהו'. ובעל השור של הדיוט, אם היה מועד, לחכמים משלם מחצה ולרבי נתן נזק שלם. ואם היה תם, לחכמים משלם רביע ולרבי נתן חצי נזק.

ב. שור ואדם שדחפו לבור, לענין נזקין כולם חייבין. לענין ארבעה דברים ודמי ולדות, אדם חייב ושור ובור פטור. לענין כופר ושלשים של עבד, שור חייב אדם ובור פטורים. לענין כלים ושור פסולי המוקדשין, אדם ושור חייבים, ובור פטור, שנאמר והמת יהיה לו, יצא זה שאין המת שלו, שנאמר 'ואכלת' ולא לכלבך.

דף נ"ד ע"א

א. כלים שנפלו בבור, לחכמים פטור, שנאמר 'ונפל שמה שור או חמור', ודרשו חכמים 'שור' ולא אדם 'חמור' ולא כלים.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ה. גמל פרסי וערבי אינם כלאים זה בזה, אע"פ שצווארו של זה עב, ושל זה דק.

ו. המרביע שני מינים שבים לוקה, שלמדים גזירה שוה 'למינהו' מיבשה.

ז. הקושר קרון לעז ולדג, זה צף על המים וזה מושך עמו על שפת הים, נסתפקו בגמרא אם הדבר אסור או לא.

ח. חיבר חיטה ושעורה בידו, וזרע חיטה בארץ ושעורה בחוצה לארץ, פטור, שחוצה לארץ אינו מקום חיוב.

ב. הרואה טי"ת בחלומו סימן יפה לו, הואיל ופתח בו הכתוב לטובה תחילה, שמ'בראשית' עד 'וירא אלהים את האור כי טוב', לא נאמר אות טי"ת.

ג. הרואה תיבת 'הספד' בחלומו, חסו עליו מן השמים ופדאוהו.

ד. תרנגול טווס ופסיוני, אע"פ שהם גדלים יחד, הם כלאים זה בזה ואסור להרביען. וכן אווז ואווז הבר, כלאים זה בזה. י"א משום שזה ביציו מבחוץ וזה מבפנים, וי"א שזה טוען ביצה אחת וזה כמה ביצים.

הדרן עלך שור שנגח
את הפרה למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק הכונס למסקנא

דף נ"ה ע"ב

היה רעוע פטור בדיני אדם, שהרי עומד ליסתר ולא הפסידו, וחייב בדיני שמים.

ב. הכופף את קומתו של חבירו בפני הדליקה, אם משכפפה הגיע בה הדליקה ברוח מצויה, חייב בדיני אדם. ואם הגיע ברוח שאינה מצויה, פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. וכן אם כיסה את הקמה בסדינים כשראה דליקה אצלה, ועשאה טמון כדי שיפטור המבעיר משום טמון, פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

ג. השוכר עדי שקר להוציא ממון מחבירו לעצמו, חייב להחזיר הממון שהוציא. ואם שכרם להוציא מנה מראובן לשמעון, פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

ד. היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו, פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. אם שנים הם חייבים מן התורה, שנאמר 'אם לא יגיד ונשא עונו'. וגם אם עד אחד הוא, חייב, שאם היה מעיד היה מחייבו שבועה, ושמא היה משלם כדי שלא לישבע לשקר.

א. הכונס צאן לדיר, ונעל בפניה כראוי, והיא דלת שיכולה לעמוד בדלת מצויה, ויצתה והזיקה בשן או ברגל, פטור. כי גם הסובר שקרן מועד צריך שמירה מעולה, מודה בשן ורגל שהתורה מיעטה בשמירתם, שנאמר 'ושלח' ו'בער' עד שיעשה בפשיעה כעין ושלח או ובער.

ב. ואם הדלת אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה, חייב. (שאר דיני המשנה, יתבארו בס"ד במקומם בגמרא).

ג. וכן בור ואש די להם בשמירה פחותה, שנאמר בחופר 'וכסהו' (ואין צריך לטממה בעפר), ובאש נאמר 'המבעיר' עד שיעשה בפשיעה כעין מבעיר. הרי לנו ארבעה דברים שהתורה מיעטה בשמירתם ודי להם בשמירה פחותה (לדברי הכל), בור, אש, שן, ורגל.

דף נ"ו ע"א

א. הפורץ גדר בפני בהמת חבירו, אם היה הכותל בריא חייב לשלם על הכותל, ואם

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. מסר את הבהמה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה, חייב. מסרה לרועה, נכנס הרועה תחתיו. ואם מסרה הרועה לשומר אחר, י"א שהרועה פטור והשני חייב, וי"א שהרועה חייב. ואם מסרה לתלמידו, לדברי הכל הרועה פטור, שכן דרכו למסור אותה לתלמידו.

דף נ"ז ע"א

א. שומר אבידה, לרבה דינו כשומר חנם, שאין לו שום הנאה. ולרב יוסף דינו כשומר שכר, שנהנה במה שאינו צריך ליתן צדקה לעני, כי העוסק במצוה פטור מן המצוה. ומודה רבה בבעלי חיים שמאחר שהם מלומדות לצאת, צריכים שמירה יתירה כשומר שכר.

ב. המחזיר את האבידה בשחרית למקום שיראנה בעליה כשהוא נכנס ויוצא, אינו חייב לטפל בה. ואם החזירה בצהרים שאינו נכנס ויוצא מביתו, אם נגנבה או אבדה חייב באחריותה.

ג. 'הכל צריכים דעת בעלים', כגון גונב וגוזל או אחד מארבעה שומרין שהחזיר, צריך להודיע לבעלים, ואם לא הודיעו חייב המחזיר באחריותם. חוץ מהשבת אבידה שאינה צריכה דעת בעלים, שנאמר 'השב תשיבם', ולפיכך אם החזיר לגינתו וחורבתו המשתמרת פטור (ולרבה גם אם אינה משתמרת).

ה. העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת, והנותן סם המות בפני בהמת חברו, והשולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן, והמבעית את חברו ולא עשה מעשה בגופו, ומי שנשברה כדו ברשות הרבים ולא סלקה, נפלה גמלו ולא העמידה (לשיטת חכמים), פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.

ו. הנועל בפני הבהמה בכותל בריא, ונפרצה בלילה או שפרצוה לסטים, או שחתרה ויצאה והזיקה, פטור. ואם היה הכותל רעוע, אם נפל מאליו חייב. ואם חתרה, תחילתו בפשיעה וסופו באונס הוא, שי"א שהוא חייב, וי"א שהוא פטור. ואם הניחה בחמה, אפילו אם היה הכותל בריא וסתרה את הכותל, או שחתרה, חייב לדברי הכל, ואינו נחשב 'סופו באונס', לפי שתעשה כל תחבולה שיש ביכלתה כדי ליפטר מצערה.

דף נ"ז ע"ב

א. הוציאוה לסטים והזיקה, לסטים חייבין. י"א שגם אם לא הוציאוה בידים, אלא שעמדו בפניה לכל צד שלא תלך אנה ואנה אלא לקמה לאכול. וי"א שאינו חייב אלא אם משכוה, או שהכישוה במקל שהיא כמשיכה.

ב. וכן המעמיד בהמת חברו על קמת חברו, חייב. י"א שאפילו אם עמד בפניה שלא תלך אלא לקמה, וי"א שאינו חייב אלא אם משכה או שהכישוה במקל.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שנהנית. ואם דחפתה חברתה, י"א שהוא אונס ומשלמת מה שנהנית, וי"א שמשלמת מה שהזיקה, שהוא פושע, שהיה לו להעבירן כל אחת בפני עצמה.

ב. י"א שכל זה בערוגה שנפלה עליה, אבל אם אכלה מערוגה אחרת משלמת מה שהזיקה. וי"א שגם בערוגה אחרת משלמת מה שנהנית, עד שתצא לדעת. ואם יצתה לדעת וחזרה, אפילו שלא לדעת, משלמת מה שהזיקה, שהיה לו לשומרה שלא תרוץ לשם, מאחר שהיא למודה לאכול שם.

ג. וכן אם נפלה באונס ונחבטה, משלמת מה שנהנית, ומה שאמרו 'מבריה ארי מנכסי חבריו' פטור, היינו מדעתו, ולא היה לו הפסד, אבל כאן שלא היה מדעתו, וגם יש לו הפסד, חייב.

ד. ירדה לגינה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה. ואם הזיקה במי לידה, לסובר תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב, משלמת מה שהזיקה. ולסובר שהוא פטור, נסתפקו בגמרא שמא חשוב סופו בפשיעה, שהיה לו לשמור אותה כשנתקרבה ללדת. ולא נפשט.

דף נ"ח ע"ב

א. כיצד משלמת מה שהזיקה? שמין בית סאה באותה שדה, כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ואין שמין בית סאה בפני עצמו, שהוא נמכר ביוקר וקרחת ערוגה של קב

ד. הטוען טענת גנב באבידה, לרבה נשבע לשקר ונפטר, ואם באו עדים לאחר מכן שהוא עצמו גנבו, משלם כפל. ולרב יוסף חייב לשלם מיד כדין שומר שכר. ואם טען טענת לסטים מזוין שמסתתר מבני אדם, נשבע ונפטר. ואם באו עדים שהוא עצמו גנבו, דינו כטוען טענת גנב ומשלם כפל.

דף נ"ז ע"ב

א. השואל חייב בשבורה ומתה, שנאמר 'ונשבר או מת', וחייב על גניבה ואבידה, בקל וחומר משומר שכר, שפטור משבורה ומתה וחייב בגניבה ואבידה.

ב. השוכר פרה מחבירו ונגנבה, לסובר שדינו כשומר שכר, הרי הוא נשבע ונפטר. ואם אמר השוכר הריני משלם ואיני נשבע, ואחר כך נמצא הגנב, משלם תשלומי כפל לשוכר. ולסובר שדינו כשומר שכר חייב לשלם על גניבה ואין יכול לפטור עצמו בשבועה. ואם טוען טענת לסטים מזוין, נשבע ונפטר. ואם רצה השוכר לשלם, ונמצא הגנב המזוין, י"א שדינו כגנב ומשלם כפל לשוכר. וי"א שדינו כגזלן ואינו משלם כפל, אבל אם נמצא שהיה גנב שאינו מזוין, משלם תשלומי כפל לשוכר.

דף נ"ח ע"א

א. נפלה לגינה באונס, כגון שהוחלקה במימי רגליה, ואכלה, משלמת מה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

(בשישים) כמה היתה יפה קודם שאכלה, וכמה היא יפה עכשיו. לרבי יהושע ור"ש בן יהודה, אם אכלה לולבי גפנים או ייחורי תאנים (שעדיין לא פרחו), שמין כמה היתה יפה וכמה היא יפה. ואם אכלה סמדר (מיד לאחר שפרחו) או בוסר או פגים (כפול הלבן), רואים כאילו הם ענבים העומדות ליבצר. ו"א שמנכה מן התשלומין מה שיכחישו הענבים בגפנים אם יעמדו שם עד הבציר, וי"א שאינו מנכה.

ג. המכה את האשה ויצאו ילדיה, משלם דמי וולדות לבעל. ו"א שמנכה ממנו מה שהיה צריך להוסיף מזונות לאשתו בימי עיבורה. וי"א שמנכה לו גם מה שהיה עתיד ליתן בשכר המילדת. וי"א שאינו מנכה דמי מילדת, שיכול לומר אשתו אינה צריכה מילדת.

ד. לענין הלכה: הקוצץ דקל ארמי, שמין אותו בשישים. והקוצץ דקל פרסי שהוא חשוב, שמין אותו בפני עצמו.

דף נ"ט ע"ב

א לרבי שמעון אם אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים, שנאמר 'ובער בשדה אחר', ללמד שאם הם צריכים לשדה שמין אותם אגב השדה, אבל לא כשהם גמורים. ופסק רב להלכה כרבי שמעון.

או קביים חשוב בו, אלא שמין כמה שוים ששים סאים, ורואין כמה דמים מגיעים לבית סאה, וחוזרין ושמין כמה נפחתו דמיו בשביל קרחת ערוגה זו. וי"א ששמין בששים תרקבים שהם שלשים סאים. וי"א ששמין מה שאכלה בששים שיעורים כמותו.

ב. אין שמין קב בפני עצמו, מפני שמשביח ניזק. ולא קב בבית כור, שאין קרחתו ניכרת ויפסיד הניזק, אלא בששים.

ג. וי"א שאין שמין בששים אלא בנזקי ממונו ולא בנזקי גופו. וי"א שגם בנזקי גופו שמין בששים.

ד. בהמה שקטמה נטיעה, גוזרי גזירות שבירושלים אומרים שאם היא בת שנתה משלם שתי כסף, ואם היא בת שתי שנים משלם ארבעה כסף.

דף נ"ט ע"א

א. בהמה שאכלה שחת (חזיז), לרבי יוסי הגלילי רואים את הנותר לפי מה שתעלה כל ערוגה בימי הקציר, ומשלם. וכן פירש אב"י שיטת רבי ישמעאל, ש'מיטב שדהו' שאמרה תורה הוא שישלם לפי מה שתהיה שויה בשעת הקציר. ולחכמים שמין את הקרקע (בשישים), כמה היתה יפה עם השחת, וכמה היא יפה עכשיו.

ב. בהמה שאכלה ענבים שאינם מבושלים, לחכמים שמין את הקרקע

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

הרוח מצד אחר, או שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה, או שלא נפח ממש אלא בנשימה כדרך המחמם בנשימתו את ידיו, פטור. וי"א שבכל אופן שהרוח מסייעתו פטור, ואין למדים משבת שמלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל בנזיקין נקרא גרמא ופטור.

ב. השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר, חייב.

ג. אש חייב על קוצים אע"פ שהוא הפסד מועט, ועל גדיש אע"פ שאין אש מצוי בהם, ועל כל בעלי קומה (בעלי חיים ואילנות), וכן אם ליחכה נירו וסכסכה אבניו, שנאמר 'קוצים גדיש קמה ושדה'.

ד. טמון באש, לחכמים פטור, שנאמר 'קמה' מה קמה בגלוי אף כל בגלוי. ולרבי יהודה חייב.

ה. אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם, שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים, אימתי אש יוצאה, כשקוצים מצויים לה. ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים, שנאמר ונאכל גדיש, שנאכל כבר. כשניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים, ומתחיל מן הצדיקים תחלה, כדי שלא יראו ברעה העתידה לבוא.

דף ס' ע"ב

א. לעולם יכנס אדם בכי טוב (בעוד החמה זורחת), ויצא בכי טוב (כשהאיר הבוקר),

ב. בעל שכתב לאחד שדה המיוחדת לכתובת אשתו, ולא חתמה לו האשה. ולאחר מכן כתב לשני וחתמה לו, לרבי מאיר אבדה כתובתה, ואין יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, שהרי לראשון לא חתמה. ולרבי יהודה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי. מעשה ודן רב כרבי מאיר.

ג. המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל השדה, פטור. ואם הוזקה בהן, בעל הגדיש חייב. ואם הגדיש ברשות, לחכמים בעל השדה חייב, ולרבי אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור. ואם הוא שומר הגרנות, חייב גם אם לא קיבל עליו לשמור.

ד. השולח גחלת ביד חרש שוטה וקטן, וליבה, פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים. ואם מסר לו שלהבת, לריש לקיש חייב כי מעשיו גרמו לו, ולרבי יוחנן אינו חייב עד שימסור לו קוצים, עצים דקים, ונר.

ה. שלח אש ביד פיקח, הפיקח חייב. אחד שהביא את האור ואחד הביא את העצים, האחרון חייב. בא אחר וליבה, המלבה חייב. ואם ליבתה הרוח, כולם פטורים.

דף ס' ע"א

א. ליבה וליבתה הרוח, אם יש בלבוי כדי ללבותה, חייב. ואם לאו, י"א שחייב כדין הזורה בשבת שחייב גם אם הרוח מסייעתו. ואם ליבה מצד אחד וליבתו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שנאמר 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר'.

ב. אם יש דבר בעיר, כנס רגליך, אפילו ביום. ואפילו אם יש אימה מבפנים, לא יצא בין חבורת אנשים כדי להפיג דאגתו. רבא היה סותם חלונותיו בזמן הדבר, שנאמר 'כי עלה מות בחלוניו'.

ג. אם יש רעב בעיר, פזר רגליך מן המקום, ואפילו למקום שיש בו ספק נפשות.

ד. אם יש דבר בעיר, לא יהלך אדם באמצע הדרך, לפי שניתן רשות למלאך המות, ומהלך באמצע הדרכים. ואם יש שלום בעיר, אל יהלך בצדי דרכים, שאין לו רשות והוא נחבא.

ה. אם יש דבר בעיר, לא יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שתינוקות של בית רבן אין קוראין בו, ואין מתפללים שם בעשרה, לפי שמלאך המות מפקיד שם כליו.

ו. היו כלבים בוכים, זה סימן שמלאך המות בא לעיר. היו כלבים משחקים, אם אין בהם נקיבה, הוא סימן שאליהו הנביא בא לעיר.

ז. כך דרשו חכמים: 'כי תצא אש ומצאה קוצים', שתצא מעצמה, 'שלם ישלם המבעיר את הבערה', אמר הקדוש ברוך הוא, עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון, ואני עתיד לבנותה באש.

ח. אסור להציל את עצמו בממון חבירו. הגוזל על מנת לשלם רשע הוא, אבל מלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו. ודוד המלך לא רצה להסתמך על היתר זה.

דף ס"א ע"א

א. כל המוסר עצמו למות על דברי תורה, אין אומרים דבר הלכה משמו.

ב. אש שעברה גדר שהוא גבוה פחות מארבע אמות, חייב. ואם הוא גבוה ארבע אמות או יותר, פטור. ואפילו בשדה קוצים, אם הגדר גבוה ארבע אמות משפת קוצים ולמעלה, פטור. עברה דרך הרבים שרחבה ט"ז אמות פטור. (ולהלן ע"ב נחלקו תנאים בדבר).

ג. לשיטת רב לא אמרו שיעור זה אלא בקולחת, שהאש מתמר ועולה, אבל באש נכפפת, שהרוח מטה אותה לצדדים, אפילו אם עברה גדר גבוה מאה אמה חייב. ולשיטת שמואל אמרו שיעור זה בנכפפת, אבל בקולחת אפילו עברה גדר כל שהוא פטור. (וי"מ המחלוקת כשעברה דרך רשות הרבים, שאש נמוכה נסרכת בעשבים והולכת למרחוק, וגם עד מאה מיל חייב).

ד. עברה נהר או שלולית שרחבה שמונה אמות, פטור. י"מ נהר ממש ואפילו אם אין בה מים, לפי שרחבה כדרך הרבים. וי"מ יאור שמשקים ממנו, ורק אם יש בו מים.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

יהודה משלם כל מה שבתוכו אפילו ארנקי. ולחכמים, אינו משלם אלא כלים שדרכן להטמין בגדיש, כגון מוריגין וכלי בקר. וכן המדליק את הבירה, משלם כל מה שבתוכה, שכן דרך בני אדם להניח בבתיים.

ד. המדליק אש, והיה גדי כפות לו, ועבד סמוך לו ונשרף עמו, חייב לשלם על הגדי ועל הגדיש, ופטור ממיתה על העבד שהיה לו לברוח. היה עבד כפות לו וגדי סמוך לו, חייב מיתה על העבד, ופטור מלשלם על הגדי ועל הגדיש, משום 'קם ליה בדרכה מיניה'.

דף ס"ב ע"א

א. המשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש, והגדיש והטמין, אינו משלם אלא דמי גדיש בלבד. להגדיש חטים והגדיש שעורים, חטים וחיפן בשעורים, חייב רק בדמי שעורים, אע"פ שנתן לו רשות לחטים, הרי לא ראה אלא שעורים. וכן אם נתן לו רשות להגדיש שעורים והגדיש חטים, או שעורים וחיפן בחטים, אינו משלם אלא דמי שעורים, שלא קיבל עליו לשמור חטים.

ב. הנותן דינר זהב לאשה, ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא, והזיקתו בידים, משלמת דינר זהב. ואם פשעה בו, משלמת של כסף, שלא קיבלה עליה לשמור של זהב.

ה. ואלו מפסיקין לפאה (שצריך ליתן פאה מכל שדה): הנחל, דרך היחיד, ודרך הרבים. וכן השלולית. ומה היא שלולית: "מ מקום שמי גשמים שוללין שם, וקל וחומר שאמת המים המחלקת שלל לאגפיה מפסקת. וי"מ אמת המים, אבל מקום שמי גשמים שוללין שם בטל לשדה ואינו מפסיק.

דף ס"א ע"ב

א. המדליק בתוך שלו, עד כמה תעבור הדליקה ויהא חייב? לרבי אלעזר בן עזריה אם יש לו חצי בית כור לכל רוח, פטור, ולרבי אליעזר ט"ז אמות כדרך רשות הרבים, לרבי עקיבא חמשים אמה לו, לרבי שמעון הכל לפי גובה הדליקה, כי אש גבוהה וגדולה קופצת למרחוק. והלכה כדבריו.

ב. לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ארבע אמות, ובעליה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים. ובכירה טפח. ואם הזיק, לתנא קמא משלם בכל אופן, ולרבי שמעון אם הרחיקו כשיעור, פטור.

ג. המדליק אש בתוך שלו, והלכה ושרפה גדיש בתוך של חבירו, והיו כלים טמונים בו, לרבי יהודה חייב, ולחכמים אינו משלם אלא גדיש של חטים או שעורים, ורואים מקום הכלים כאילו הוא מלא תבואה. ואם הדליק בתוך של חבירו, לרבי

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

חפץ בדמים. ואם הלה אמר רוצה אני, מכירתו מכירה.

דף ס"ב ע"ב

א. גץ שיצא מתחת הפטיש והזיק, חייב. גמל טעון פשתן שעבר ברשות הרבים, ונכנסה פשתנו לתוך החנות, ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה, בעל גמל חייב. ואם הניח החנוני את נרו מבחוץ, החנוני חייב. (פרטי הדינים בענין, נתבארו לעיל כב.).

ב. לרבי יהודה בנר חנוכה פטור החנוני גם אם הניחו מבחוץ. ואין ראיה מזה שמצוה להניח נר חנוכה למטה מעשרה טפחים, כי גם אם יכול להניחה למעלה מגמל ורוכבו, לא הטריחוהו חכמים.

ג. נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה, פסולה כסוכה וכמבוי.

ג. לרבי יהודה המחייב נזקי טמון באש, עשו תקנת נגזל באשו, שישבע הניזק מה הטמין בו ויטול.

ד. מסור, לסובר שגרמי פטור, אינו משלם. ולסובר שגרמי חייב, משלם. ונסתפקו בגמרא אם עשו בו תקנת נגזל שישבע כמה נטלו ממנו ויטול, או לא.

ה. המזיק תיבה שמניחים בה כספים, וטוען הניזק כך וכך מעות היו בה, נאמן. ואם טוען מרגלית היה בה, נסתפקו בגמרא אם דרך בני אדם לשמור מרגלית בתיבה או לא.

ו. השורף את הבירה, והניזק אומר שהיו בה כלי כסף, אומדים אותו, אם הוא עשיר, או שהוא נאמן ומפקידים אצלו כלי כסף, נשבע ונוטל.

ז. גזלן זה הנוטל מחבירו בלא דמים. חמסן זה הכופה את חבירו שימכור לו

הדרן עלך
הכונס למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק מרובה למסקנא

דף ס"ג

א. אין קונים ממעות מעשר שני אלא פרי מפרי וגידולי קרקע, שנאמר, 'ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך' כלל, 'בבקר ובצאן ובין ובשכר' פרט, 'ובכל אשר תשאלך נפשך' חזר ופָּלַל, מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע, אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע.

ב. מוצא אבידה שטוען טענת גנב, ונמצא שהוא עצמו גנבו, משלם כפל, שנאמר 'על כל אבידה'.

ג. שומר שטוען שהפקדון אבד ממנו, ונשבע, והעדים מעידים שהוא עצמו גנבו, משלם קרן ולא כפל. ואם הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם. ואם טוען שנגנב ממנו, ונשבע, והעדים מעידים שהוא עצמו גנבו, משלם כפל. ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.

ד. הגנב עצמו, חייב לשלם כפל גם אם לא נשבע לשקר.

[בדפים הראשונים של פרק זה, העוסק רבות בלימודים שונים של פרט וכלל ופרט ודומיהן, הבאנו רק את הדינים העולים וטעמיהם בקצרה].

א. תשלומי כפל נוהג בכל דבר המיטלטל שגופו ממון, בין אם יש בו רוח חיים ובין אם אין בו, חוץ משטרות שאין גופן ממון, וקרקעות, ועבדים שהוקשו לקרקעות. ואין נוהג בהקדש, לפי שנאמר 'רעהו'. וכן בדבר שאינו מסוים, כלומר שאין לבעלים סימן בו.

ב. תשלומי ארבעה וחמשה אינו נוהג אלא בשור ושה בלבד.

ג. הגונב אחר הגנב, אינו משלם כפל. וכן הטובח או המוכר אחר הגנב, אינו משלם ארבעה וחמשה.

ד. הטוען טענת גנב בפקדון, משלם תשלומי כפל, ואם טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה כדין הגנב עצמו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ס"ד

א. כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה, הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט.

ב. מודה בקנס פטור, שנאמר 'אשר ירשיעון אלקים' פרט למרשיע את עצמו. ואם אחר כך באו עדים, י"א שהוא חייב וי"א שהוא פטור.

ג. כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה.

ד. גנב שנמצאת הגניבה בידו, או בגגו חצירו וקרפיפו, משלם כפל, שנאמר 'המצא תמצא'.

דף ס"ה ע"א

א. הגונב בהמה, והוזלה, וטבחה או מכרה, משלם קרן כעין שגנב, תשלומי כפל וארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין, שנאמר 'גניבה וחיים', הִקְיָה את הקרן כעין שגנב. אבל אם הוקרה וטבחה, משלם קרן כשעת העמדה בדין.

ב. הגונב בהמה כחושה והשמינה, משלם כפל וארבעה וחמשה כעין שגנב, שאומר לו הגנב 'אני אֶפְטָמְנָה ואתה תִּשְׁקָלְנָה'! (אבל אם נתפטמה מאליה או הוקרה, משלם כפל כשעת העמדה בדין). וכן אם גנב שמינה והכחישה, משלם כפל וארבעה וחמשה כעין שגנב, שההכחשה תחילת טביחה היא, ומה לי שחטה כולה מה לי שחטה חציה.

ג. הגונב חבית ששויה זוז, ונתיקרה ועמדה על ארבע, אם נשברה מאליה משלם זוז כשעת הגזילה, ואם שברה בידים, משלם ארבעה, שעדיין ברשות בעלים היא, ונמצא שהוא גזלן בשעה ששברה.

דף ס"ה ע"ב

א. בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון, ונשבע, והודה, ואחר כך באו עדים, משלם קרן וחומש ואשם.

ב. ואם הודה לאחר שבאו עדים, נחלקו תנאים בדבר: א) לרבי יעקב, משלם כפל ואשם. ואם החומש שוה כמו הכפל, כגון שהיתה שוה מתחילה ארבעה והוזלה ועמדה על זוז, שהחומש הוא זוז כעין שגנב, והכפל הוא זוז כשעת העמדה בדין. או שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה, שחייב ארבעה חומשין, החומש עולה לו בכפילו. ואם אינו שוה כמותו, צריך להוסיף גם חומש. ב) לחכמים אינו משלם חומש, שנאמר 'בראשו וחמישיתו', ממון המשתלם בראש מוסיף חומש, ולא שאינו משתלם בראש. אבל צריך להביא אשם. ג) לרבי שמעון בן יוחאי פטור גם מאשם, שנאמר 'בראשו וחמישיתו ואת אשמו'.

ג. הגונב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, י"א שנעשה שינוי בידו וקנאו, ואם טבחו ומכרו, שלו הוא טובח ומוכר ופטור. ולבית שמאי ששינוי אינו קונה, חייב

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לאבידה לפי שבא לידו באיסור. ולרב יוסף לא קנה אפילו מדרבנן.

דף ס"ז ע"ב

א. גזל חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך. ואע"פ שנתיאשו בעליו כשהגיע זמן איסורו, אין אומרים שקנאו הגזלן וישלם דמים [לרב יוסף שייאוש קונה], לפי שלא רצה הגזלן לקנותו.

ב. הגזל בהמה מחבירו, והקדישה לקרבן, אם הנגזל לא נתייאש, אינה קדושה, שלא קנאה הגזלן. ואם הנגזל נתייאש, לרבה שקנה בייאוש קדושה ויכול להקריבה. ואם גזל קרבן מחבירו, אינה קריבה, שנאמר 'קרבנו' ולא הגזול. (י"מ לפני יאוש, ואינו עולה לרצון גם לבעלים הראשונים. וי"מ לאחר ייאוש, ולא קנאו הגזלן כי בכל מקום היא ברשות הקדש).

ג. הגזל צמר מחבירו ועשאו משכב, וישב עליו כשהוא זב, נטמא המשכב, שקנאה בשינוי. ואם גזל משכב מחבירו וישב עליו, אינה טמאה, שנאמר 'משכבו' ולא הגזול.

ד. עורות של בעל הבית, משחשב עליהם לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה, מקבלין טומאה מיד. אבל של עבדן העומד למכור, אין מחשבתו מטמאתם, שמא ימלך למכרו לאחר, והלה יעשה מהם מנעלים, ונמצא שעדיין לא נגמרה מלאכתו.

לשלם. וי"א שאינו שינוי ולא קנאו, וגם שינוי השם אין כאן, ששור בן יומו קרוי שור, וכן איל בן יומו. ומשלם כפל וארבעה וחמשה כעין שגנב. אבל לא כשעת העמדה בדין, לפי שגנב ממנו טלה ולא איל. וי"א שאם משלם בטלאים, משלם כעין שגנב, ואם משלם דמים משלם כשעת העמדה בדין. (להלן סו.).

ד. נתן לה חיטים באתנן, ועשאתן סולת, זיתים ועשאתן שמן, ענבים ועשאתן יין, לבית שמאי אסור למזבח, שנאמר גם לרבות שינוייהם. ולבית הלל מותר, שנאמר הם ולא שינוייהם.

ה. וולד של אתנן מותר למזבח, שנאמר 'הם' ולא וולדותיהם.

דף ס"ז ע"א

א. גנב חפץ ושינהו בידים, קנאו ומשלם דמים, שנאמר והשיב את הגזלה 'אשר גזל', אם כעין שגזל יחזיר, ואם לא, ישלם דמים.

ב. מי שלא הספיק ליתן ראשית הגז לכהן עד שצבעו, פטור, שקנאו בשינוי. וגם דמים אינו משלם, שהכהן אינו יכול להזמינו בדין, שיכול לומר לו לאחר אתננו.

ג. גנב חפץ ונתיאשו ממנו הבעלים, לשיטת רבה קנה ומשלם דמים. והוא ספק אם קנה מן התורה כאבידה, או רק מדרבנן מפני תקנת השבים, ואינו דומה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ונעשה צינור, אינו פוסל, שפסול מים שאובים במקוה אינו אלא מדרבנן, ולא פסלו באופן שאין עליו תורת כלי בתלוש.

ג. הגנב והגזלן והאנס שהקדישו (לאחר ייאוש בעלים, עיין תוס'), הקדישן הקדש, ותרומתם תרומה, ומעשרותם מעשר. ואפילו לסובר שייאוש אינו קונה, יש כאן גם שינוי השם, שתחילה נקרא חולין ועתה הקדש.

ד. י"א ששינוי קונה, שנאמר 'אשר גזל' אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו משלם דמים. וי"א שאינו קונה, כי 'אשר גזל' בא למעט חיוב חומש על גזל אביו. (דין חומש על גזל אביו 'בואר בס"ד להלן קד:).

ה. י"א שייאוש אינה קונה, שנאמר והבאתם גזול את הפסח, מה פסח אין לו תקנה כלל, כך גזול אין לו תקנה אפילו אם נתיאשו הבעלים. ויש למדים ממה שנאמר 'קרבתו', ולא הגזול, ופירשוהו שגזל בהמה ונתיאשו הבעלים, ואע"פ כן אינו יכול להקריבה. (ועיין לעיל סו:).

דף ס"ז ע"ב

א. אין חיוב תשלומי ארבעה וחמשה אלא בשור ושה בלבד. שנאמר שור ושה שני פעמים, לומר שאין למדים 'שור שור' משבת.

ה. לשיטת תנא קמא, עורות של גנב מחשבה מטמאתם, כי סתם גניבה ייאוש בעלים, שאינו יודע מי גנבו. ושל גזלן אין מחשבה מטמאתם, שלא נתיאש, שיוודע מי הוא ויתבענו בדין. ולרבי שמעון חילוף הדברים, כי מן הגזלן שהוא אֵלם הוא מתייאש, ומגנב אינו מתיאש, שסובר שימצאנו. וגם לרב יוסף שייאוש אינו קונה, מחשבת הגזלן מועילה לאחר יאוש, שיש כאן גם שינוי השם, שמתחילה נקראת 'משכא' ולבסוף 'אברזין'.

ו. כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו, ואם יש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו, חוץ מעיצבא (כעין שולחן), שאע"פ שצריכה קיצוע מחשבה מטמאתו, אינו אלא לייפותו.

דף ס"ז ע"א

א. הגזול קורה, ובנאו בבירה, משלם לנגזל את דמיו מפני תקנת השבים. אבל מעיקר הדין היה צריך להחזירה, ולא קנאו בייאוש ושינוי השם, י"א משום ששמו עליו גם לאחר שבנאו. וי"א משום שחוזר לברייתו.

ב. צינור שחקקו, ולבסוף קבעו במקוה, פוסל את המקוה משום מים שאובים. קבעו ולאחר מכן חקקו, הרי הוא כחלק מן הקרקע, ואינו פוסל את המקוה. ואע"פ שיש בו שינוי השם, שהיה קציצת עץ

דף ס"ח ע"א

א. הגונב שור או שה ומכרו לפני ייאוש, לשיטת רב ורב נחמן ורבי יוחנן, חייב לשלם ארבעה וחמשה, ואע"פ שלא הועילו מעשיו, שלא קנאו הלוקח, כיון ששנה בחטא, חייב. (וכן מצאנו בגונב נפש ומכרו שלא הועילו מעשיו, והוא חייב. ע"ב). לרב ששת ורב אלעזר פטור, לפי שלא הועילו מעשיו. ורק אם נשתרש בחטא, שמכרו לאחר ייאוש וקנאו הלוקח בייאוש ושינוי רשות, חייב.

מכרו לאחר ייאוש, לשיטת רב וריש לקיש פטור מד' וה', שקנאו בייאוש, ושלו הוא מוכר. לרב נחמן ורב ששת ורב אלעזר ורב יוחנן חייב, שייאוש לבד אינו קונה.

ב. 'וטבחו או מכרו' - כשם שהטביחה אינה חוזרת, כך מכירה חייב רק כשאינה חוזרת. יש שפירשוהו ללמד שאינו חייב רק כשאינה חוזרת לבעלים, כגון שמכרו לאחר ייאוש וקנאו לוקח בייאוש ושינוי רשות. ויש שפירשו, שצריך למכרו מכירת עולם, אבל אם מכרו רק לשלשים יום פטור.

ג. הגונב מן הגנב קודם שנתיאשו הבעלים, אינו משלם כפל. לאחר שנתיאשו הבעלים, לסוברים שייאוש קונה משלם כפל לגנב, ולסוברים שייאוש אינו קונה, פטור מכפל.

ד. גנב ומכר, ובא אחר וגנבו מן הלוקח, אם לא נתיאשו הבעלים עדיין, השני פטור

מכפל (והראשון תלוי במחלוקת הנ"ל באות א'). ואם נתיאשו הבעלים אצל גנב ראשון, השני חייב בכפל, שהלוקח כבר קנאו מגנב ראשון בייאוש ושינוי רשות. והראשון, תלוי במחלוקת אם ייאוש קונה (עיין אות א').

ה. גנב וטבח, ובא אחר וגנבו, הראשון משלם תשלומי ד' וה'. והשני משלם כפל, שקנאו הגנב בשינוי מעשה. ולבית שמאי שינוי אינו קונה, והשני פטור מכפל.

דף ס"ח ע"ב

א. לרבי אלעזר סתם גניבה ייאוש בעלים היא, שהרי גנב שמכר משלם ד' וה' אפילו אם מכרו לאלתר, כמו בטביחה שחייב לאלתר, ואין החיוב אלא לאחר ייאוש שהועילו מעשיו.

ב. הגונב נפש ומכרו, חייב, אע"פ שאין אדם מתייאש על עצמו ולא הועילו מעשיו.

ג. גנב שור והקדישו קודם שנתיאשו הבעלים, אינו קדוש, שנאמר 'איש כי יקדיש את ביתו קדש', מה ביתו שלו אף כל שלו. הקדישו לאחר ייאוש, קדוש. טבחו לאחר מכן, פטור מד' וה', שהוא טובח של הקדש.

ד. אם הקדישוהו הבעלים ביד גנב, לרבי יוחנן אינו חל, שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. ולפי הצנועין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. ואם לא עמד

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. בשאר שני שבוע, אין מציינים לאלו שבאים לגזול, כי 'הלעיטהו לרשע וימות'. והצנועין עושים תקנה גם להם (ע"ב), ומחללים בערב על המעות, ואומרים כל הנלקט מזה, מחולל על המעות הללו. שיכול לחלל גם כשאינו ברשותו. ולסובר יש ברירה, מחלל בבוקר קודם שילקטוהו, ויאמר 'כל המתלקט' מכאן מחולל על המעות האלו, וכשילקטוהו יתברר למפרע שהוא מחולל.

ד. שני שבולין לקט ושלש לא. ומאחר שלא כל העניים בקיאים בהלכה, צריך בעל הבית להפקיר את כל מה שיטלו העניים יותר משנים, ולפיכך סובר רבי יהודה, שיאמר בשחרית, כל שילקטו עניים היום יהא הפקר. ולרבי דוסא, אומר בערב כל שילקטו עניים יהא הפקר, ואין יכול לומר בשחרית, כי אין ברירה. (ויש מהפכים דברי רבי יהודה ורבי דוסא). ולאביי, לא עשו תקנה זו אלא לעניים שיש להם רשות ללקוט, אבל לא לגנב כמו שעשו הצנועים.

ה. הלוקח יין מבין הכותים בערב שבת בין השמשות, וקידש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת, ואין לו פנאי להפריש. לרבי מאיר ורבי יהודה אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש (ממאה) הרי הן תרומה, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני, ומחללה על המעות שיש לו בביתו, ושותה מיד. כי יש ברירה. ולרבי

בעלים בדין, פטור מכפל, שכבר חזרה קרן לבעלים שההקדש חל בכל מקום שהוא. ואם כבר עמד בדין, ואמרו לו חייב אתה ליתן לו, חייב בכפל.

ה. גנב שעמד בדין, ואמרו לו בית דין חייב אתה ליתן לו, וטבח ומכר, משלם ד' וה'. ואם אמרו לו 'צא תן לו', פטור מד' וה', שנעשה כגזלן שאין בו חיוב ד' וה'.

דף ס"ט ע"א - ע"ב

א. גזל ולא נתיאשו הבעלים, לרבי יוחנן שניהם אינם יכולים להקדיש, זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו. ולצנועים יכול אדם להקדיש או לחלל דבר שאינו ברשותו. לשיטת רבא גם צנועים מודים שאין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו, ולא אמרו אלא בחילול כרם רבעי, שהוקש למעשר שני, שהוא ממון גבוה כרבי מאיר, וכשם שיכול לחללו כשהוא אצלו אע"פ שהוא ברשות גבוה, כך יכול לחללו כשהוא ברשות אחרים.

ב. בשנת השביעית שהפירות מופקרים, היו מציינים כרם רבעי בקזוזות אדמה, שיש בהם הנאה, לומר שניתן ליהנות ממנו לאחר חילולו. של ערלה בחרסית שאין הנאה ממנו, לומר שאסור בהנאה. ושל קברות מציינים בסיד, שלבן כעצמות. וממחה את הסיד במים ושופך סביבות הקבר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

כשותף, ותופס מן הנאמן מחצה. (על פי לשון א' ברש"י).

ד. י"מ המחלוקת בסגנון אחר (לשון ב' ברש"י): אם תפס השליח לעצמו מה שהוציא מהנתבע, ואין רוצה להחזירו למי שהרשהו, י"א שאין מוציאים מידו. וי"א שדינו כשליח ומוציאים מידו, והלכה כדבריו. וי"א שהוא שותף ומוציאים ממנו מחצה.

ה. גנב על פי שני עדים, וטבח ומכר על פיהם, משלם ארבעה וחמשה. וכן אם טבח ומכר על פי שנים אחרים, משלם ד' וה'. ואפילו לרבי עקיבא, אין כאן 'חצי דבר', שאין עדי גניבה צריכים לעדי מכירה.

ו. גנב ומכר לעבודה זרה, גנב וטבח ביום הכפורים, גנב משל אביו וטבח ומכר ואחר כך מת אביו, גנב וטבח ואחר כך הקדיש, גנב וטבח לרפואה או לכלבים, משלם ארבעה וחמשה.

ז. השוחט ונמצאת טריפה, או חולין בעזרה, לת"ק משלם ד' וה'. ולרבי שמעון פטור, לפי שהיא שחיטה שאינה ראויה.

דף ע' ע"ב

א. האוכל פירות בקרקע שלש שנים, שנה ראשונה בפני שנים, שניה בפני שנים אחרים, ושלישית בפני שנים אחרים, לת"ק יש לו חזקה. ולרבי עקיבא אין זו

יוסי ורבי שמעון אסור לעשות כן, כי אין ברירה.

ו. לדעת רבי יוחנן אין ברירה, ולפיכך: האחין שחלקו ירושת אביהם, דינם כלקוחות, ומחזירים זה לזה ביובל.

ז. הגונב אחר הגנב, אינו משלם כפל לגנב ראשון, שנאמר וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב. ולרבי יוחנן אינו משלם כפל גם לבעלים, לפי שאינו ברשותו.

דף ע' ע"א

א. י"א שאין כותבים הרשאה ביד אחר להוציא מטלטלים מיד הנפקד, שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו. וי"א שאם תבע את הנפקד בדין וכפר בו, אין כותבים, לפי שנראה כשקר. ואם לא כפר בו, כותבים.

ב. הרשאה שלא כתבו בה שהמורשה יכול לדון ולזכות לעצמו, אין בה כלום, שיאמר לו הנתבע אינך בעל דברים שלי. ואם כתבו בה שיזכה למחצה לשליש או לרביע, מתוך שיכול לדון עמו על חלקו, יכול לדון עמו על כולה.

ג. אם תפס השליח והוציא מיד הנאמן, י"א שאין מוציאים מידו גם אם לא כתוב בה שיזכה לעצמו, וי"א שמאחר שקיבל המשלח על עצמו כל מה שיוציא המורשה בדין, לא עשאו אלא שליח, ואפילו תפס מוציאים מידו, שאין אדם תופס לבעל חוב. וכן הלכה. וי"א שדינו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פטור, שחיוב מיתה ותשלומים באים כאחד. ואם לאו, חייב, שהמכירה חלה כשהוא באויר החצר, ולא נתחייב מיתה עד שתנוח.

דף ע"א

א. גנב וטבח ביום הכיפורים, לחכמים אינו משלם ארבעה וחמשה, שאין אדם לוקה ומשלם. ולרבי מאיר חייב, שאדם לוקה ומשלם.

ב. גנב וטבח על ידי אחר משלם ארבעה וחמשה, ואע"פ שאין שליח לדבר עבירה, למדים טביחה ממכירה שהיא על ידי אחר. וי"א ש'או' מרבה את השליח, וי"א 'תחת' לרבות את השליח.

ג. גנב וטבח בשבת על ידי עצמו, פטור, שאין אדם מת ומשלם. טבח על ידי אחר, לרבי מאיר משלם ארבעה וחמשה. ולחכמים פטור, שסוברים כרבי שמעון ששחיטה שאינה ראויה אינה שחיטה, וכרבי יוחנן הסנדלר שהשוחט במזיד בשבת אסור באכילה מן התורה. וי"א שמעשה שבת אסור מדרבנן, ולדבריו משלם גם לחכמים.

ד. גנב וטבח לעבודה זרה, לרבי מאיר, אם אמר שבגמור זביחה הוא עובדה, משלם ארבעה וחמשה. אבל אם מתחילה שחטה לעבודה זרה, פטור, שמיד היא נאסרת ואינו שוחט ממון בעלים. ולחכמים פטור

חזקה, שנאמר על פי שני עדים יקום דבר' ולא חצי דבר.

ב. היו שני עדים אומרים קידש ושנים אומרים בעל, נאמנים גם לרבי עקיבא, אע"פ שעדי ביאה צריכים לעדי קדושין כדי לעשותה אשת איש, כיון שעדי קדושין אין צריכים לעדי ביאה חשוב 'דבר' שלם.

ג. עד אחד מעיד על קטנה שיש לה שיער בגבה, ואחר מעיד שיש לה בכריסה, אין לה עונשים, שהוא חצי עדות. ואפילו שנים אומרים אחד בגבה ושנים אומרים אחד בכריסה, אין זו עדות, ששני הזוגות מעידים שהיא קטנה, וחשוב 'חצי דבר' גם לחכמים.

ד. גנב ומכר בשבת, חייב. ואם אמר לו הלוקח עקוץ תאינה מתאינתי, והקנה לי תמורתה את גניבותיך, פטור. והטעם: י"א משום שאין זו מכירה, שלא יוכל לתבעו בדין משום קם ליה בדרבה מיניה. וי"א שהיא מכירה אע"פ שאינו יכול לתבעו בדין, כדין אתנן שאסרה תורה אע"פ שלא נתחייב לה משום שחייב מיתה. אבל פטור מד' וה', משום שחייב מיתה על המכירה, וקם ליה בדרבה מיניה.

ה. ואם אמר לו זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי גניבותיך, לרבי עקיבא פטור, כי המכירה וחיוב מיתה נעשה באויר החצר, ש'קלוטה כמי שהונחה'. ולחכמים, אם אמר לו לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. גנב משל אביו, וטבח ומכר, ואחר כך מת אביו, בין אם עמד בדין עם אביו, ובין אם לא עמד בדין, משלם לאִחָיו את חלקם, אע"פ שעל חלקו שירש לעצמו פטור, 'חמשה בקר' אמרה תורה ואפילו חמשה חצאי בקר. ואם טבח לאחר שמת אביו פטור, שאין כאן 'וטבח' כולו באיסור.

ג. השוחט חולין בעזרה, לסובר 'אינה לשחיטה אלא לבסוף' משלם ד' וה' (לחכמים ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה), כי עד סוף השחיטה הוא ממון בעלים. ולסובר 'ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף', אם חולין שנשחטו בעזרה אסורים בהנאה מן התורה, ושחט כולה בחוץ, פטור, שבתחילת השחיטה נאסרה, ומעתה אינה ממון בעלים. ואם שחט מקצת סימנים בחוץ וגמרם בפנים, חייב. ולסובר חולין שנשחטו בעזרה מותרים בהנאה מן התורה, גם אם שחט כולה בחוץ חייב, שהוא ממון בעלים.

דף ע"ב ע"ב

א. עד זומם: לשיטת אביי נפסל למפרע, כגון אם העיד בניסן, והוזם על עדות זו באייר, כל העדיות שהעיד בינתיים פסולות, שמשעה שהעיד 'רשע' הוא, והתורה אמרה 'אל תשת רשע עד'.

ולשיטת רבא לא נפסל אלא משעה שהוזם. והטעם: "מ כי עד זומם חידוש הוא, שהרי שנים כנגד שנים הם, ואין לך

בכל אופן, לפי שהיא שחיטה שאינה ראויה.

ה. גנב שור הנסקל וטבח, פטור, שאיסורי הנאה הוא ואינו ממון בעלים. ואם מסרוהו הבעלים לשומר, והזיק והועד ונגמר דינו בבית שומר, וגנבו מבית שומר, לרבי מאיר חייב, שסובר רבי יעקב שאם החזירו שומר לבעליו מוחזר, וכרבי שמעון שממון הגורם לממון כממון. ולחכמים פטור, ששחיטה שאינה ראויה היא.

ו. המבשל בשבת: לרבי מאיר, בשוגג יאכל אפילו הוא עצמו ואפילו בו ביום, במזיד לא יאכלוהו בו ביום אפילו אחרים, ולמוצאי שבת מותר גם לעצמו. לרבי יהודה, בשוגג, דינו כמזיד לרבי מאיר. ובמזיד, הוא לא יאכלנו לעולם, ואחרים אוכלים למוצאי שבת. לרבי יוחנן הסנדלר, בשוגג, דינו כמזיד לרבי יהודה. ובמזיד, לא יֵאָכַל לעולם, לא לו ולא לאחרים, שנאמר 'ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם', מה קדש אסור באכילה, כך מעשה שבת. אבל בהנאה מותר, שנאמר 'לכם'. וי"א שמעשה שבת מותר מן התורה, שנאמר 'קדש הוא' ולא מעשיו, ואינו אסור אלא מדרבנן.

דף ע"ב ע"א

א. גנב שור של שני שותפין, וטבח, והודה לאחד מהם, פטור לשלם על חלקו משום שמודה בקנס פטור, אבל לחבירו, משלם חמשה חצאי בקר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שאין לומר בשעת עדות טביחה פסולים היו, כיון שהעידו תוך כדי דיבור.

ב. ואם הוזמו רק על הגניבה, משלמים שנים, ועדותם על הטביחה בטל, וזה שהעידו עליו פטור מלשלם על הטביחה, שכיון שלא גנב, לא טבח.

ג. ואם הוזמו רק על הטביחה: אם העידו בזה אחר זה, עדותם על הגניבה קיימת, שלא נפסלו אלא משעה שהעידו על הטביחה, ולפיכך הגנב משלם כפל, והעדים משלמים שלשה.

ואם העידו על הגניבה ועל הטביחה בתוך כדי דיבור, והוזמו רק על הטביחה, לסובר שמכאן ולהבא הוא נפסל, לא בטלה אלא עדות גניבה, והגנב משלם כפל והם משלמים שלשה. ולסובר שלמפרע הוא נפסל, לחכמים לא בטלה עדות גניבה, כי 'תוך כדי דיבור לאו כדיבור', ולפיכך, אע"פ שנפסלו למפרע בשעת עדות טביחה, לא בטלה עדות גניבה שהעידו בתוך כדי דיבור. ולרבי יוסי אם העידו בתוך כדי שאילת רב לתלמיד 'שלום עליך', בטלה גם עדות גניבה וזה שהעידו עליו פטור לגמרי, שמאחר שבטלה עדות טביחה שהעידו בתוך כדי דיבור של עדות גניבה, בטלה עדותם לגמרי.

ד. גנב על פי שנים, וטבח ומכר על פי שנים אחרים, אלו ואלו נמצאו זוממים, הראשונים משלמין תשלומי כפל, ואחרונים משלמין תשלומי שלשה.

בו אלא משעת חידוש ואילך. וי"מ שמעיקר הדין נפסל למפרע, אלא שחששו חכמים שלא להפסיד הלקוחות שהחתימו אותם על שטרותיהם בין עדות להזמה, והכשירום עד שעת הזמה.

ב. אם הזימו שני עדים לעד אחד, ושנים אחרים לעד השני, או שלא הזימום השנים, אלא שהעידו שהם גזלנים, לטעם הראשון נפסלו למפרע גם לרבא, שאין כאן חידוש. ולטעם השני פסולים גם באופן זה רק מכאן ולהבא, משום תקנה.

ג. הלכה כאב"י ביע"ל קג"ם. (סימני הלכות הם שנחלקו בהם אב"י ורבא: ייאוש שלא מדעת, עד זומם למפרע נפסל, לחי העומד מאליו, קידושין שלא נמסרו לביאה, גילוי דעת בגיטא, מומר אוכל נבילות להכעיס. רש"י בקידושין נב.). (דינים השנויים במשנה, יתבארו בס"ד להלן דף ע"ג).

דף ע"ג

א. גנב על פי שנים, וטבח ומכר על פיהם, ונמצאו זוממים, אם העידו על הגניבה, וחזרו והעידו על הטביחה, לאב"י שעד זומם נפסל למפרע, משלמים שנים על הגניבה, ואין משלמים על הטביחה, שמאחר שהוזמו על הגניבה, התגלה למפרע שבשעת עדות טביחה פסולים היו. ואין חילוק אם הוזמו על הגניבה תחילה או על הטביחה תחילה. ואם העידו על שניהם בבת אחת, משלמים הכל.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שינו, שנאמר 'תחת עינו' ולא תחת עינו ושינו, 'תחת שינו' ולא תחת שינו ועינו.

ג. עדים שהעידו על האדון שסימא את עין עבדו, ואחר כך הפיל את שינו, או שמתחילה הפיל את שינו ואחר כך סימא עינו, ונמצאו זוממים, משלמים לאדון דמי עבד שרצו להפסידו. ולעבד אין משלמים כלום, שלא רצו אלא להרויחו שיהיה בן חורין.

ד. שנים שהעידו על האדון שהפיל לעבד את שינו ואחר כך סימא עינו, וצריך לשלם לו דמי עינו. ושנים אחרים מעידים, שמתחילה סימא עינו ואחר כך את שינו, וצריך לשלם לו רק דמי שינו, משלם האדון מספק רק דמי שינו כדברי כת השניה. ואם אחר כך הוזמו כת שניה, משלמים לעבד דמי עין שרצו להפסידו. ואפילו לאביי שהכחשה אינה תחילת הזמה, לא היה כאן הכחשה לכת שניה, שהרי בית דין היו פוסקים כדבריהם שישלם דמי שינו (מסקנת הגמרא עד.).

ה. ואם הראשונים העידו שהרב סימא את עינו ואחר כך הפיל שינו, וכת שניה העידו שמתחילה הפיל שינו ואחר כך את עינו, והוזמו כת שניה. פטורים מלשלם לרב דמי עינו (גם לרבא), שגם אם לא היו מזימים אותם, היו בית דין פוסקים מספק שישלם הרב דמי שינו כדברי כת הראשונה, ונמצא שכת שניה לא רצו להפסידו. (רש"י עד. ד"ה ואזמינהו).

נמצאו אחרונים זוממין, הוא משלם תשלומי כפל, והם משלמים תשלומי שלשה. אחד מן האחרונים זוממין, בטלה עדות שניה. אחד מן הראשונים זוממין, בטלה כל העדות, שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה.

ה. האומר 'הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים', לרבי מאיר תפוס לשון ראשון והיא תמורת עולה, ולרבי יוסי דבריו קיימין, ותרעה עד שתסתאב, ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים.

ו. אם אמר תחילה 'תמורת עולה', ונמלך בתוך כדי דיבור ואמר תמורת שלמים, לשיטת רבי יוסי, אם היה כדי שאילת תלמיד לרב שהוא 'שלום עליך רבי מורי', הרי זו תמורת עולה, ואם היה בכדי שאילת רב לתלמיד שהוא 'שלום עליך', הרי זו תמורת שלמים.

דף ע"ד

א. עדים שהעידו על פלוני שהוא חייב מיתה, והוכחשו, ולבסוף הוזמו, לשיטת רבא נהרגים, שהכחשה תחילה הזמה היא, וכשנגמרה יש בהם דין 'כאשר זמם'. ולאביי אינה תחילת הזמה, ואינם נהרגים.

ב. אדון שהפיל את שן עבדו, או שסימא את עינו, יצא לחירות. ואם הפיל את שינו וגם סימא את עינו, יוצא בשינו, ומשלם לו דמי עינו. ואם סימא את עינו ואחר כך הפיל את שינו, יוצא בעינו ומשלם לו דמי

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

להודות, ולא יצא העבד לחירות, שמודה בקנס פטור.

אבל אם כת שניה אומרת שכבר עמד בדין קודם שבאת כת ראשונה להעיד, וחייבוהו בית דין לשחררו, אין הראשונים משלמים דמי עבד לרב, שכבר היה בן חורין. אלא משלמים לאדון מה שהפסידוהו, שאם העידו שמתחילה הפיל את שינו ואחר כך סימא עינו, והמזימים אמרו להיפך, משלמים לרב דמי עין. ואם העידו שמתחילה סימא עינו ואחר כך הפיל שינו, והמזימים אמרו להיפך, משלמים לעבד דמי עין שרצו להפסידו.

ח. גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם, וכגון שהעידו על הגניבה, וחזרו והעידו על הטביחה, והוזמו על הטביחה, וחזרו והוזמו על הגניבה, משלמים את הכל. ואם הוזמו על הגניבה תחילה, לרבא משלמים על הכל. ולאביי אין משלמים על הטביחה, שמשהוזמו על הגניבה כבר הוכחו על הטביחה, שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה, והכחשה אינה תחילת הזמה.

ט. עדים שהוכחו בנפש, לסוברים שעדיין אפשר להזימם [שהכחשה תחילת הזמה], אינם לוקים, שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין. ולסוברים שאי אפשר להזימם, אם הוכחו על ידי שנים אחרים, אינם לוקים, כי 'תרי ותרי' הם ואין יודעים על מי לסמוך. ואם בא הרוג ברגליו, לוקים.

ו. ואם הראשונים העידו שהרב הפיל את שינו ואחר כך את עינו, ופסקו בית דין כדבריהם שישלם הרב לעבד דמי עין. ואחר כך העידו כת שניה שהיה להיפך, הוכחו הראשונים, ובית דין פוסקים שמספק לא ישלם אלא דמי שינו כדברי כת שניה. ואם לאחר מכן הוזמו עדים הראשונים, לרבא משלמים דמי עין לרב, אע"פ שהוכחו תחילה, כי הכחשה תחילה הזמה היא. ולאביי פטורים, כי הכחשה אינה תחילת הזמה.

ז. אם לא היו אלא שני כתי עדים, שכת השניה הזימו את הראשונה, וגם העידו שהיה להיפך. כגון שאמרו הראשונים שסימא האדון את עינו ואחר כך הפיל שינו, וכת שניה אומרת: אותו היום שאתם מעידים עליו שחבל בו רבו, הייתם עמנו במקום פלוני, אלא שביום אחר חבל בו, ולהיפך היה. הדין יהיה כדלהלן:

אם הראשונים העידו שחבל בו ביום ראשון, וכת שניה אומרת שלא חבל בו עד יום שני, משלמים הראשונים דמי עבד לרב, שלדבריהם יצא לחירות מיום ראשון, ואז עדיין עבדו היה.

וגם אם הראשונים העידו שחבל בו ביום שני, וכת שניה אומרת שכבר חבל ביום ראשון, אם לדברי כת שניה עדיין לא עמד בדין על חבלתו קודם שבאת כת ראשונה להעיד, משלמים הראשונים דמי עבד לרב, כי גם לאחר חבלה עדיין יכול

דף ע"ה

בקנס ובאו עדים חייב, וי"מ משום שלא הודה אלא משום פחד העדים.

ה. הודה שגנב, ובאו עדים שגנב, לסובר 'מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור', פטור מכפל. אמר תחילה לא גנבתי, ובאו עדים שגנב, וחזר ואמר טבחתי ומכרתי, ובאו עדים שטבח ומכר, י"א שהוא חייב, שלא אמרו מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא כשחייב עצמו בקרן, אבל כאן פטר את עצמו לגמרי. וי"א שהוא פטור.

ו. היו שנים מעידים על פלוני שגנב, ושנים אחרים מעידים שטבח ומכר, והוזמו עדי גניבה, פטור לגמרי, שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה. ואם הוזמו עדי טביחה, הגנב משלם כפל, ועדי טביחה משלמים שלשה.

ז. שנים שהעידו על פלוני שגנב, והוא אומר, אכן גנבתי, וגם טבחתי או מכרתי, אבל לא בפניכם גנבתי. והביא עדים והזימו אותם, והביא בעל הבית עדים אחרים שגנב וטבח ומכר. המזימים משלמים לגנב תשלום של כפל (פירוש הסכום שצריך להוסיף על הקרן, אבל הקרן הראשון לא הפסידוהו, שהרי בין כך צריך לשלם לפי מה שהודה שגנב), והוא חייב לשלם אותנו כפל לבעל הבית. כי אע"פ שהודאה על הגניבה, לא נפטר משום מודה בקנס, שלא הודה אלא מחמת עדים הראשונים. וצריך להוסיף גם

א. גנב וטבח בשבת, או שטבח לעבודה זרה, משלם כפל ולא ד' וה', שמתחייב בנפשו על הטביחה, וקם ליה בדרכה מיניה. (דין גנב משל אביו מבואר לעיל עב., דין גנב והקדיש יבואר בס"ד להלן עו.).

ב. גנב על פי שני עדים, וטבח ומכר על פי עד אחד, משלם כפל ופטור מד' וה'. בא עד נוסף להעיד על הטביחה, משלם ד' וה'.

ג. גנב על פי שנים, וטבח ומכר על פי עצמו, פטור מד' וה', שמודה בקנס פטור. ואם אחר כך העידו עדים שטבח, י"א שמודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב, וי"א שהוא פטור [ואם הודה לפי שראה עדים ממשמשים ובאים, מבואר בסמוך]. אם הודה שלא בפני בית דין, אפילו לפני אב בית דין, אינה הודאה, ואם אחר כך באו עדים, חייב.

ד. גנב שראה עדים הממשמשים ובאים, ובא לבית דין ואמר גנבתי, אבל לא טבחתי ולא מכרתי, ובאו העדים והעידו שגנב וטבח ומכר, לתנא קמא אינו משלם אלא קרן, אבל מכפל פטור כי המודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור, וגם מד' וה' פטור, משום שאינו משלם כפל, והתורה אמרה ארבעה וחמשה ולא שלשה וארבעה. ולרבי אלעזר ב"ר שמעון משלם ד' וה'. י"מ כי לשיטתו המודה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ולא מבית הקדש. ולרבי שמעון, אם היו קדשים שהבעלים חייב באחריותם משלם כפל, ואם שחטו שחיטה שמתיר אותו לאכילה, משלם ד' וה'.

ג. ובאיזה אופן ראוייה בהמת הקדש לאכילה על ידי שחיטת הגנב: (א) י"א ששחט תמימים בפנים לשם בעלים, ונשפך הדם, שהשחיטה מתירתו באכילה [אם היה נזרק לאחר מכן]. אבל אם לא נשפך הדם, עלה הקרבן לבעלים לשם חובה, ופטור מלשלם, שכבר חזרה קרן לבעלים. (ב) י"מ ששחטה בפנים שלא לשם בעלים, שהשחיטה מתרת אותה לאכילה, אבל לא עלה לבעלים לשם חובה. ואע"פ שבשעת שחיטה אסורה עד שתזרק, כל העומד לזרוק כזרוק הוא. (ג) י"מ ששחט בעלי מומים בחוץ, ואע"פ שאסורה באכילה עד שתתפדה, כל העומד לפדות כפדוי.

ד. איסורי הנאה, לרבי שמעון אינם מטמאין טומאת אוכלין. ואם היה להם שעת היתר הנאה משעה שנעשו אוכל, מקבלים טומאה גם אם נאסרו לאחר מכן. ולפיכך, הנותר מבשר הקרבן, שלן לאחר שראוי לזריקה, כגון ששחטוהו ביום כשהיה שהות לזרוק הדם, מקבל טומאה גם אם לא נזרק הדם, כי כל העומד לזרוק כזרוק, והיה נקרא אוכל קודם שלן. ואם שחטוהו סמוך לשקיעת החמה שלא היה שהות לזרוק הדם, אינו מקבל טומאה,

תשלומי שלשה על הכפל, שגם ההודאה על הטביחה אינה פוטרנו, לפי שבאו עדים לאחר מכן, ומאחר שלא חייב עצמו בהודאתו, חייב לשלם כשבאו עדים לאחר הודאה.

ח. ואם אמר לעדים הראשונים, אכן גנבתי וטבחתי ומכרתי, אבל לא בפניכם אלא בפני פלוני ופלוני, והזימו עדים את הראשונים, ובאו אותם פלוני ופלוני שאמר הגנב והעידו שגנב וטבח ומכר. לחכמים, הראשונים משלמים לגנב תשלום של כפל שרצו להפסידו, והוא משלם לבעלים הקרן מחמת הודאתו. אבל מכפל וד' וה' פטור, שעדות האחרונים אי אפשר להזימה, שהוא עצמו הודה שבפניהם גנב, ואינה עדות. ולסומכוס מוסיף תשלומי שלשה על הכפל שנתנו לו הראשונים ונותנם לגנב, שאין פסול בעדות זו משום שאי אפשר להזימה, כי אדרבא הגנב עצמו מסייע להם שעדותם אמת.

דף ע"ו

א. גנב בהמה והקדישה, ואחר כך טבח ומכר, אינו משלם ד' וה'. שלא נחשב ההקדש ל'מכירה', כי גם לאחר הקדישו נקרא שור של הבעלים. וגם על הטביחה פטור, לפי שטבח משל הקדש ולא משל בעלים.

ב. הגונב שור של הקדש מבית הבעלים פטור מכפל, שנאמר וגונב מבית האיש

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ע"ח ע"א

א. בהמת כלאים פטורה ממעשר בהמה, שלמדנו גזירה שוה 'תחת תחת' מקדשים. וכן בכור של כלאים אינו קדוש, שלמדים גזירה שוה 'העברה העברה' ממעשר. ועוד, שגם הנדמה אינו קדוש, שנאמר 'אך בכור שור' שיהא הוא שור ובכורו שור, קל וחומר בכלאים.

ב. פטר חמור נפדה בשה. ולא בעגל ולא בחיה, שנאמר שה. ולא בשה שחוט, שלא נקרא שה. ולא בטריפה, ולא בכוי (הבא מבהמה וחיה).

ג. לתנא קמא פטר חמור לא נפדה בכלאים, שנאמר שה להוציא את הכלאים. ולרבי אליעזר נפדה בכלאים, אבל לא נפדה בטמא שנולד מטהור ועיבורו מן הטמא, כגון מן הקלוט [פירוש מין טהור שפרסותיו קלוטות, שלרבי שמעון נקרא טמא].

דף ע"ח ע"ב

א. האומר הרי עלי עולה, לחכמים יביא כבש, ולרבי אלעזר בן עזריה יביא תור או בן יונה. ואם הפריש שור ובא אחר וגנבו, הגנב פוטר עצמו בכבש לחכמים, או בעוף לר"א בן עזריה, כיון שהחזיר לו דבר שיוצא בה ידי נדרו.

ב. גנב שמכר שור או שה, ושייר לעצמו אחד ממאה שבו, נחלקו תנאים בדבר: (א)

שלא היה ראוי לזריקה ולא היה עליו תורת אוכל.

דף ע"ז

א. פרה אדומה, אע"פ שאסורה באכילה, היא מטמאה טומאת אוכלים גם לרבי שמעון, לפי שהיתה לה שעת הכושר, שאם מצא אחרת נאה הימנה, יכול לפדותה גם לאחר שנשחטה כדין, ולאוכלה, ואע"פ שלא פדאה, 'כל העומד לפדות כפדוי הוא'.

ב. השוחט קדשים תמימים בפנים, לריש לקיש משלם ד' וה'. ולרבי יוחנן פטור, לפי שאינו יכול למוכרה, וכל שאינו במכירה אינו משלם על טביחתו.

ג. וכן המוכר טריפה לרבי שמעון, לריש לקיש משלם ד' וה'. ולרבי יוחנן פטור, הואיל ופטור על טביחתה, שהיא שחיטה שאינה ראויה, אינו משלם על מכירתה. ולחכמים שחייב על שחיטה שאינה ראויה, חייב גם על מכירתה.

ד. גנב כלאים הבא מכבשה ותיש, משלם ארבעה וחמשה, שנאמר 'או' לרבות את הכלאים.

ה. כלאים פסול לקרבן, שנאמר שור 'או' כשב פרט לכלאים. וכן 'נדמה', שבא מאיל ורחל ודומה לעז, פסול, שנאמר 'או' עז.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ו. גנב בהמה ומכרה חוץ משלשים יום, חוץ ממלאכתה, נסתפקו בגמרא אם משלם ד' וה' או לא.

ז. מכרה חוץ מעוברה, לסובר עובר ירך אמו, פטור. ולסובר שאינו ירך אמו, נסתפקו בגמרא אם משום שמחובר בה נחשב שיור, או שאינו נחשב לפי שעומד ליבדל ממנה. וי"מ הספק, אם אינו שיור משום שאינו ירך אמו, או שנחשב שיור לפי שניתר עמו בשחיטה. ולא נפשט.

ח. גנב בהמה, וקטע רגלה ומכרה, נסתפקו בגמרא אם פטור לפי שלא מכר כל מה שגנב, או שהוא חייב משום שלא שייר במכירתו כלום.

דף ע"ט ע"א

א. אע"פ שבכל התורה אין שליח לדבר עבירה, בטביחה ומכירה יש שליח לדבר עבירה, שהוקש טביחה למכירה שגם על ידי אחר חייב.

ב. גנב והקדיש (לבדק הבית. תוס'), חייב, כי מה לי אם מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים. גנב ומכר באשראי, גנב והחליף, גנב ונתן במתנה, גנב ופרע חובו, גנב ופרע לחבירו על מה שמכר לו באשראי, גנב ושלח סבלונות בבית חמיו, משלם ארבעה וחמשה.

ג. גנב שור ברשות הבעלים, וטבחו ומכרו חוץ מרשותו, משלם ד' וה', שבשעה שהוציאו מרשותו, נעשה עליו גנב. ואם

לתנא קמא, כל ששייר לעצמו כלום, אפילו גיזותיה, פטור מד' וה', שנאמר 'וטבחו' ומכרו', כולו. ב) לרבי, אם שייר דבר המעכב בשחיטה, כגון וושט או קנה או הירך וחלל שלה, או כבד או אחד מבני מעיים, שאם ניטל ממנה נעשית נבילה מחיים ולא תתיר לה שחיטה, פטור, שנאמר 'וטבחו' דבר הצריך להיות בטביחה. ואם שייר דבר שאינו מעכב בשחיטה, חייב. ג) י"א שאם שייר גיזותיה שעומדים לגזיזה, חייב. ואם שייר קרנה שאינה עומדת לגזיזה, פטור. ד). י"א שאם שייר קרנה או גיזותיה שאינם צריכים שחיטה, חייב. ואם שייר דבר שניתר באכילה על ידי שחיטתה, כגון ידה או רגלה, פטור.

ג. השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר והמעקר, משלם כפל ולא ארבעה וחמשה.

ד. הגונב בהמה קיטעת, חיגרת או סומא, או בהמת שותפין, וטבחה, משלם ד' וה'.

ה. שותף שגנב בהמה מחבירו וטבחה, פטור, שאין כאן 'וטבחו' כולו באיסור. שותפים שגנבו בהמה מאחד, וטבחה אחד מהם לדעת חבירו, שניהם חייבים בד' וה', שיש דין שליחות בטביחה ומכירה. ואם טבחה שלא לדעת חבירו, פטור, על חלק חבירו משום שלא עשאו שליח, ועל חלקו לפי שאין כאן 'וטבחו' כולו בחיוב.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

כיון שנטמן לא חשוב גזלן. ורק הגוזל את האדם בפניו נקרא גזלן. ואם נטמן כדי שלא יראוהו בני אדם ויברחו מפניו (אבל לא מפני שירא מהם), נקרא גזלן.

ב. מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן שמשלם כפל וד' וה', שהגזלן השוה כבוד עבד לכבוד קונו, שאינו ירא מבני אדם ולא מהקב"ה, אבל הגנב לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו, שכביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה, ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת.

ג. בא וראה כמה גדול כח של מלאכה, שור שביטלו הגנב ממלאכתו משלם חמשה, שה שלא ביטלו ארבעה. וכמה גדול כבוד הבריות, שור שהלך ברגליו חמשה, שה שהרכיבו הגנב על כתיפו, ארבעה.

ד. אין מגדלים בהמה דקה בארץ ישראל, שמבעיר את השדות וחששו חכמים ליישוב ארץ ישראל. אבל במדבר וביערות מגדלים. ובסוריא או בחוצה לארץ, מגדלים גם ביישוב.

ה. אין מגדלים תרנגולים בירושלים, שמא יביאו עצם כעדשה מן האשפה ויטמאו את הקדשים. וכנהנים לא יגדלו בכל ארץ ישראל, שצריכים לאכול את תרומתם בטהרה.

ו. אין מגדלים חזירים בכל מקום. לא יגדל אדם כלב אלא אם קשור בשלשלת, שנושך ומנבח ומפלת אשה מיראתו. אין

גנב חוץ מרשותו, קנאו במשיכה מיד, ואם טבחו ומכרו, בין ברשות בעלים ובין חוץ מרשותו, משלם ד' וה'. אבל אם גנב וטבח ומכר ברשות בעלים, לא קנאו, ופטור (מכפל וד' וה').

ז. היה הגנב מושך את השור ויוצא מרשות בעלים, ומת ברשות הבעלים, פטור מכלום, שמשכיח אינו קונה ברשות בעלים. ואם מת לאחר שהוציאו מרשות בעלים, או שהגביהו (שהגביה קונה ברשות בעלים), ומת, חייב.

ח. נתן הגנב את הבהמה בעודה ברשות בעלים לכהן, לפדות בה בנו בכורו, או שנתנו לבעל חובו, או לשומר, ומשכו הכהן או הבעל חוב או השומר, ומת ברשות הבעלים, פטור הגנב, שעדיין לא קנאו. אבל אם הגביהו, או שהוציאו מרשות הבעלים ומת, חייב הגנב.

ט. כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות, כך תיקנו משיכה בשומרים, שלא יתחייב בשמירה עד שימשוך.

י. כשם שקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה, כך שכירות קרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה. אבל שכירות מטלטלין לא נקנה אלא במשיכה.

דף ע"ט ע"ב

א. הנטמן ביער לגנוב בהמות הרועות שם, והכיש בהמה במקל, וטבחה ומכרה, דינו כגנב ומשלם ד' וה'. ואע"פ שרואים אותו,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שהיה בנה מיצר לה, קפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו, קפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים, ואמרו חכמים לא נתכוונה זו אלא להגון לה.

ד. אין מגדלים חיה דקה. לרבי ישמעאל מגדלים כלבים כופרים (י"מ קטנים וי"מ גדולים שאינם מזיקים), קופים, וחולדות הגדילות בסנה, שעשויים לנקר את הבית. (דין גידול חתולים יבואר להלן).

ה. בבל דינה כארץ ישראל לאיסור גידול בהמה דקה. י"א מיום גלות יכניה שרבו התלמידים ונתישבו בישוב קבוע, וי"א מיום שהגיע רב לבבל, ורבו מתיישבים בה מפני ישיבתו. או שרב בא ולמד שצריך ליזהר בכך, שראה שם רוב ישראל וישוב קבוע.

דף פ' ע"ב

א. חתול שחור בן שחור מותר לגדלו. חתול לבן, או שחור בן לבן בן לבן, אסור לקיימם, ומותר להרגם, ואין בהם משום גזל, ומי שמצאם, אין צריך להשיב לבעלים אפילו את עורם. חתול שחור בן לבן בן שחור, נסתפקו בגמרא אם מותר לקיימו או לא.

ב. מתריעין בשבת בציבור בתחינה בשופרות ובחצוצרות, על שחין שהוא יבש מבפנים שבא על הציבור ומתחככים בהם. אבל על שחין לח לא היו מתריעים בשבת, אלא צועקים ביחיד.

פורסים נישובים (פחים) ללכוד את היונים אלא אם רחוק מן הישוב שלשים ריס (ד' מיל), שלא ילכדו בהם יוני הישוב.

ז. מגדלים בהמה גסה בארץ ישראל, לפי שאי אפשר להביאה מחוץ לארץ, ואין גוזרים גזירה על הצבור אלא אם רוב ציבור יכולים לעמוד בה.

ח. מותר להשהות בהמה דקה קודם לרגל וקודם משתה בנו שלשים יום, אבל אם עבר הרגל אסור להשהותה, גם אם עדיין לא שהתה אצלו שלשים יום. וכן טבח המקבץ בהמות ליום השוק, לוקח ושוהה שלשים יום קודם יום השוק, אבל משעבר יום השוק, לא ישהה גם אם לא שהתה אצלו שלשים יום. ולרבן גמליאל מותר לשהות רק אם קושרה בכרעי המטה כדי שלא תצא ותרעה בעדר.

דף פ' ע"א

א. בעלי בתים שבגליל העליון חרבו, לפי שהיו מעבירים דרך שדה קטנה של אחרים לרעות בחורשין, ודנו דיני ממונות ביחיד.

ב. רועה שעשה תשובה שלא לגדל יותר בהמה דקה, וגר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו, אין מחייבים אותם למכור מיד, אלא מוכרים מעט מעט.

ג. מי שנדר ליקח בית וליקח אשה בארץ ישראל, אין מחייבים אותו ליקח מיד, עד שימצא את ההוגנת לו. מעשה באשה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ומותר ללקטם. וי"א שאם ניכר שנזרעו למאכל אדם, שעשויים ערוגות ערוגות, מותר ללקטם. ואם ניכר שנזרעו למאכל בהמה, כגון שאינם ערוגות, אסור.

(ד) שיהיו קוטמים נטיעות מאילן של חבירו. חוץ מגרופיות של זית, שצריך להניח כשיעור גובה כביצה סמוך לגזע. ובגפנים קוטמים מן הקשר ולמעלה. ושאר כל האילנות קוטמים מן הענפים הרכים והדקים, אבל לא מהגדולים והגסים. וי"מ מאמצע גובהו שיש שם ענפים הרבה, ולא מהענף האמצעי שהוא עליון ועיקר האילן. ודוקא בד חדש שניתוסף בשנה זו ועדיין אינו עושה פירות, אבל לא בד ישן שעושה פירות. ורק ממקום שאינו רואה את החמה, אבל לא ממקום הרואה את החמה, שהחמה מבשלת את הפרי וממתיקו.

(ה) מעין חדש שיוצא, בני העיר מסתפקים ממנו. וי"א שצריך לשלם דמים לבעליו, ואין הלכה כדבריו.

(ו) מטילים חֶכָה לצוד דגים בימה של טבריה, אע"פ שהיא בחלקו של נפתלי. ובלבד שלא יתקע יתידות וגדרי קנים במים, שמעכב את הספינה. אבל צדים ברשתות ומכמרות.

(ז) נפנים לאחורי הגדר אפילו בשדה מליאה כרכום, ונוטלים ממנו צרור, ואפילו בשבת. מר זוטרא חסידא היה מחזיר את האבן, וביקש ממשמשו שיחברנו יפה בטיט.

ג. דלת הננעלת על האדם מהיות מצליח, לא במהרה תפתח, וצריך להרבות ברחמים. יש שפירשוהו על סמיכה, שאם לא הושיבוהו בראש, לא יושיבוהו במהרה. ויש מפרשים שאם מריעים לו, לא במהרה מטיבים לו.

ד. הלוקח בית בארץ ישראל, אומר לנכרי לכתוב לו שטר מכירה אפילו בשבת, שמשום ישוב ארץ ישראל לא גזרו חכמים שבות.

ה. הלוקח עיר בארץ ישראל, כופים אותו ליקח לה דרך מארבע רוחותיה, משום ישוב ארץ ישראל.

דף פ"א

א. עשרה תנאים התנה יהושע כשהנחיל לישראל את הארץ. ואלו הן:

(א) שיהיו מרעים בהמה בחורשין (יערות). ודוקא בהמה דקה ביער 'גסה' (שאילנותיו גסים), אבל לא בהמה גסה אפילו ביער גסה. ולא ירעו ביער דקה, אפילו בהמה דקה.

(ב) שיהיו מלקטים 'היזמי והיגי' (מיני קוצים) משדה חבירו למאכל בהמה, אם הם מחוברים ולחים. אבל לא תלושים, או מחוברים ויבשים, שדעת בעל הבית עליהם. ובלבד שלא ישרש.

(ג) שיהיו מלקטים עשבים בכל מקום, חוץ משדה תלתן שזרעו אותו לאכול מן הזירין, שהעשבים מועיל להם. אבל אם זרעו אותו לזרע, העשבים קשים להם

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

אסור, שאפילו הטל שירד עליה בלילה, קשה לה דריסת הרגל למחרתו.

ג. י"א שהתנאים שהתנה יהושע קיימים גם בחוץ לארץ.

ד. לרבי יהודה התנה עוד יהושע כשהנחיל את הארץ, שבשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרשות הרבים, וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם ובהמה.

ה. לרבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה התנה יהושע עוד, שמי שהלכו נחיל דבורים שלו על שוכה (ענף) באילן של חבירו, קוצץ אותה ונותן לו דמים (כי אם יטול את הדבורים אחד אחד, יאבדו). וכן מי שבא בכד של דבש וחבירו בכד של יין, ונסדקה חבית של דבש, שופך זה את יינו להציל את דובשנו של חבירו, ונוטל דמי יינו מתוך הדבש. וכן אם היה אחד בא בחבילת פשתן על חמורו, והשני בא עם חבילת עצים, ומת חמורו של בעל הפשתן, מפרק השני את עציו וטוען פשתנו של חבירו, ונוטל דמי עציו מתוך הפשתן.

ו. לרבי יוחנן התנה יהושע גם שמי שיש לו אילן הנוטה לתוך שדה חבירו, או אילן הסמוך למצר, מביא ביכורים וקורא.

ז. תלושים שמצאו ישראל בהרים בכניסתם לארץ, בחזקת כל השבטים הם. עומדים, כשאר שלל ומלקוח שהיו שם. אבל מחוברים, בחזקת אותו השבט. ואין

(ח) מסתלקים לצידו הדרכים מפני יתידות הדרכים, אע"פ שנכנס בגבול שדה חבירו, ואפילו בזמן שהתבואה בשדות.

(ט) הרואה את חבירו תועה בין הכרמים, מפסיג (מנתק זמורות) ועולה, ומפסיג ויורד, עד שמעלהו לעיר או לדרך. ומן התורה היה צריך להצילו, שנאמר 'והשבותו' ללמד על השבת גופו, אבל אסור לעבור בתוך הכרם ולהפסידה, רק להקיף סביבות מצרי הכרמים, ויהושע תיקן שיכנס ויחתוך זמורות. וכן התועה עצמו מפסיג ועולה ומפסיג ויורד, עד שיעלה לעיר או לדרך, אע"פ שהוא עצמו אינו יודע להיכן הולך.

(י) מת מצוה קונה מקומו לקבורה, ואין בעל השדה מעכב עליו. ואם נמצא מוטל ברוחב הדרך, מפנהו לימין או לשמאל. אם אחד מהם שדה בור והשני ניר, מפנהו לשדה בור. שדה ניר וזרע, מפנהו לשדה ניר. שתיהם בורות או נירות או זרועות, מפנהו למקום שירצה.

ב. שלמה המלך תיקן שמותר ליכנס בשדות של תבואה כדי לקצר את הדרך, משעה שהכניסו תבואתם עד שתרד רביעה שניה (י"ז חשון), שהוא זמן הזריעה. ומי שאינו מניח בני אדם ליכנס, הבריות אומרות עליו, מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו. ועליו הכתוב אומר, אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות. ובקרקע של בבל

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ו. שתהא אשה משכמת ואופה בשחרית ביום שצריכה לאפות, כדי שתהא פת מצויה לעניים.

ז. שתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעות.

ח. שתהא אשה חופפת את שערותיה במסרק ביום טבילתה. שמן התורה אין צריכה אלא לעיין שלא נקשרו שערותיה או שנדבק בהם דבר מאוס, ועזרא תיקן שתחפוף במסרק.

ט. שיהו רוכלים המביאים בשמים לנשים להתקשט מחזרים בעיירות, ולא יעכבו עליהם בני העיירות, כדי שלא יתגנו הנשים על בעליהם.

י. תיקן טבילה לבעל קרי לדברי תורה, כי מן התורה אינו צריך לטבול אלא לתרומה וקדשים.

דף פ"ב ע"ב

עשרה דברים נאמרו בירושלים: א. המוכר בה בית יכול לגואל אותה, ואינו חלוט לקונה כדין בתי ערי חומה, שנאמר 'וקם הבית אשר לו חומה לצמיתות לקונה אותו לדורותיו', וירושלים לא נתחלקה לשבטים.

ב. אינה מביאה עגלה ערופה, שנאמר באדמה אשר ה' אלקיך נותן לך לרשתה.

ג. אינה נעשית עיר הנדחת, שנאמר 'עריך'.

לך כל שבט שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק, וכן היה בכנענים ובפרזים ובאמוריים שלפניהם.

דף פ"ב ע"א

עשרה תקנות תיקן עזרא: א. שיהיו קורים במנחה בשבת. משום יושבי קרנות שעוסקים בסחורה כל ימות החול, ואינם קורים בשני ובחמישי.

ב. שיהיו קורים בשני וחמישי עשרה פסוקים לשלשה קרואים. שבימי משה תקנו לקרות בתורה בשני וחמישי, שנאמר 'וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים', דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה, שנאמר הוי כל צמא לכו למים, שהלכו שלשת ימים בלא תורה ונלאו, תיקנו נביאים שביניהם לקרות בשבת ובשני וחמישי, שלא ילינו שלשה ימים בלא תורה. ותחילה תקנו לקרות שלשה פסוקים לאדם אחד או לשלשה קרואים, כנגד כהנים לויים וישראלים. ועזרא תיקן לקרות עשרה פסוקים לשלשה קרואים, כנגד עשרה בטלנים.

ג. שיהיו דנים בשני ובחמישי, שבני אדם מצויים בעיר משום קריאת התורה.

ד. שיכבסו בגדיהם לשבת ביום חמישי, משום כבוד שבת.

ה. שיאכלו שום בערב שבת, שמרבה את הזרע, ועונת תלמידי חכמים בליל שבת.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שהכיר בחכמת יונית, כל זמן שעוסקים בעבודה לא ימסרו בידכם. למחר העלו להם חזיר, כשהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור האיש שיגדל חזירים, וארור האדם שילמד את בנו חכמת יונית. ושל בית רבן גמליאל שקרובים למלכות, התירו להם לספר בחכמת יונית. ו'לשון יונית' מותר לכל אדם.

ב. לא יגדל אדם כלב אלא אם כן קשור בשלשלת. ובעיר הסמוכה לספר מותר, וקושרו ביום ומתירו בלילה. ובבל היא כעיר הסמוכה לספר.

ג. המגדל כלבים הוא בארור כמגדל חזירים, וגורם לשכינה שתסתלק מישראל, שאין שכינה שורה בפחות משני אלפים ושני רבבות בישראל, שנאמר שובה ה' 'רבבות אלפי' ישראל. הרי שהיו בישראל מנין זה חסר אחד, ואשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים בוולדה, ונבח בה הכלב והפילה, נמצא שגרם לשכינה שתסתלק מישראל.

ד. אין פורסים נישבין ליונים אלא אם היה רחוק מן הישוב שלשים ריס (ארבע מיל), שהוא שיעור הליכת היונים, ויש לחשוש שיוני היישוב יתפסו בהם. ואם היה ישוב של כרמים, אין פורסים גם עד מאה מיל,

ד. אינה מטמאה בנגעים, שנאמר 'בבית ארץ אחוזתכם'.

ה. אין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות, שמא יהיה כזית מן המת מוטל בארץ, והגזוזטראות מאהילות עליו ועל בני אדם הרבה, ומרבה את הטומאה. וגם שלא ינזקו מהם עולי רגלים.

ו. אין עושין בה אשפות, שדרכם של שרצים ליגדל בהם ומרבים את הטומאה, ומטמאים את הקדשים שבירושלים.

ז. אין עושין בה כבשונות, שלא ישחיר העשן את החומה.

ח. אין עושין בה גנות ופרדסות, חוץ מגנות וורדין שהיו מימות נביאים הראשונים. משום שזורקים את העשבים הרעים הגדילים שם לבחוף, והם מסריחים. וגם יש סרחון מן הזבל שמזבלים אותם.

ט. אין מגדלים בה תרנגולים, שמנקרים באשפה ומביאים בשר שרצים בפיהם, ומטמאים את הקדשים.

י. אין מלינים בה את המת. ומסורת היא בידינו ואין טעם לדבר.

דף פ"ג ע"א

א. כשצרו בית חשמונאי זה על זה, היו משלשלים בכל יום דינרים בקופה, ומעלים להם תמידים. אמר להם זקן אחד

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ה. מרחיקים את השוכך מן העיר חמשים אמה, שלא יפסידו היונים את התבואה והפירות שבסביבות העיר. ואע"פ שהם הולכים עד שלשים ריס, אינם ממלאים את כריסם יותר מחמשים אמה.

שהיונים הולכים מכרם לכרם עד למרחוק. וי"מ שאם היה ישוב של שובכים אסור עד מאה מיל, ואפילו אם אין איסור מחמת היונים שבשובכים, כגון שהם של גויים או הפקר או שלו.

הדרן עלך
מרובה למסקנא

פרק החובל למסקנא

דף פ"ד ע"א

א. אדם גדול (שיש לו גוף גדול), שהרג אדם קטן (שגופו קטן, כגון ננס), נהרג, ואע"פ שלא הרג גוף גדול כמותו, כיון שנטל נשמה, נוטלים את נשמתו.
ב. טריפה שהרג את השלם פטור ממיתה. (כי אם יזמו עדיו, לא יהיו נהרגים, שלא רצו להרוג אלא 'גברא קטילא'. ומשום כך חשובה 'עדות שאי אתה יכול להזימה').
ג. לשיטת רבי אליעזר, כשחובל עין חברו, אין שמין את העין של הניזק, אלא שמין את המזיק כאילו הוא נמכר לעבד, כמה הוא שוה עכשיו עם העין, וכמה היה שוה בלי העין, ומשלם המותר.

דף פ"ד ע"ב

א. אין גובין ממון אלא בבית דין של מומחים וסמוכין, שנאמר 'אלהים'. ולפיכך אין גובים בבבל שאין שם סמיכה. אבל ממון שאינו קנס, ויש בו חסרון כס, והוא מצוי, עושים בני בבל שליחותם של הסמוכים שבארץ ישראל, וגובים אותם.

א. החובל בחבירו, חייב לשלם חמשה דברים, נזק צער ריפוי שבת ובושת. בנזק כיצד, סימא את עין חברו או קטע את ידו או שיבר את רגלו, רואים אותו כאילו הוא עבד הנמכר בשוק, ושמין כמה היה יפה תחילה וכמה הוא יפה עכשיו, ומשלם המותר. שדרשו חכמים מכמה דרשות, שמה שאמרה תורה 'עין תחת עין', לא נתכונה לומר שיסמאו למזיק את עינו, אלא שישלם דמי שויה. וגם אם ירצה המזיק שיסמאו את עינו כדי שלא ישלם דמים, אין שומעים לו.

ב. צער כיצד? כוואו בשפוד או במסמר מקום שאינו עושה חבורה, נותן לו דמי צערו. ואומדים כמה אדם כיוצא בזה רוצה להיות מצטער כך. ריפוי הכהו חייב לרפאותו. עלו בו צמחים מחמת המכה, חייב לרפאותו. שלא מחמת המכה, פטור. חיתה ונסתרה חיתה ונסתרה, חייב לרפאותו. חיתה כל צרכה, פטור. שבת נותן לו כשומר קישואים בימי חליו. בושת, הכל לפי המבייש והמתבייש.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

בסייף, כמה דמים ישלם כדי שיקטעוהו בסם כדי של יהיה לו צער, ונותן המזיק לניזק דמים אלו.

ב. עלו לנחבל צמחים מחמת המכה, לתנא קמא חייב לשלם לו ריפוי ושבבת, לרבי יהודה חייב בריפוי ופטור משבבת, לחכמים פטור משניהם. ונאמרו בגמרא שני דרכים בביאור מחלוקתם:

י"א שלתנא קמא ניתנה רשות לנחבל לאגוד את המכה ולעוטפה מפני צער הצינה, ולפיכך אם עלו בו צמחים מחום האגד, חייב בריפוי ובשבבת. ולרבי יהודה לא ניתנה לו רשות, לפיכך פטור משבבת. אבל בריפוי חייב, שכפלה תורה 'ורפא ירפא'. ולחכמים פטור גם מריפוי, כי כל שפטור משבבת פטור גם מריפוי.

וי"א שלדברי הכל ניתנה לו רשות לאגוד, אבל אין לו רשות לאגוד אגוד יותר מן הרגיל. ולפיכך אם עשה כן, לרבי יהודה פטור משבבת, ובריפוי חייב שנאמר 'ורפא ירפא'. ולתנא קמא חייב גם בשבבת שהוקש לריפוי. ולחכמים פטור משניהם מטעם שנתבאר.

ג. ואם עלו בו צמחים שלא מחמת המכה, כגון שעבר על דברי הרופא, ואכל דבש או מיני מתיקה שקשים למכה, והעלה מכתו בשר מת, אינו חייב לרפאותו, שנאמר 'רק'.

ד. 'ורפא ירפא', מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות.

ב. ולפיכך: שור שהוזק על ידי שור אחר בשן ורגל, או שהוזק על ידי אדם, וכן הודאות והלוואות, שהם מצויים, ויש בהם חסרון כיס, והם ממון ולא קנס, גובים אותם בבבל.

ג. אבל תשלומי בושת, אין גובים אותו בבבל, לפי שאין בו חסרון כיס. וכן אדם שהוזק על ידי אדם או על ידי שור, אין גובים אותם, לפי שאינם מצויים. וכן תשלומי כפל וארבע וחמשה, וחצי נזק של שור תם שהזיק, אין גובים אותם לפי שהם קנס.

ד. וכן שור מועד שהזיק בקרן, כגון שהועד בארץ ישראל והביאוהו לבבל, אין גובים אותו לפי שאין דבר זה מצוי. ומשום כך אמר רבא: אין מועד בבבל, כי אם נגח בתמותו בבבל, אין מביאים אותו לבית דין, ואי אפשר ליעדו. וגם אם הועד בארץ ישראל והביאוהו, לא יגבו ממנו בבבל כמו שנתבאר.

ה. העושה לחבירו צער בלא נזק, כגון שכוואו בשפוד על צפרנו, ולא הפחיתו מכספו. לרבי אינו משלם דמי צערו, ולבן עזאי משלם. וי"מ המחלוקת להיפך, שלרבי משלם ולבן עזאי לא.

דף פ"ה ע"א

א. הקוטע את ידו של חבירו, נותן לו דמי ידו וצערו. וכיצד שמין דמי צער? שמין במי שהיה מוכתב למלכות לקטוע לו ידו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. קיטע את יד חברו ולא אמדוהו, שיבר את רגלו ולא אמדוהו, סימא את עינו ולא אמדוהו, ולבסוף חירשו. אינו משלם לו נזק וריפוי על ידו ורגלו ועינו, שכבר נותן לו דמי כולו. אבל לענין צער ובושת שהיה לו בכל אחד מהם, נסתפקו בגמרא אם חייב לשלם. ואם נאמר שפטור, נסתפקו בגמרא אם כבר אמדוהו ועדיין לא שילם לו, אם צריך לשלם מה שאמדוהו או לא. ולא נפשט.

דף פ"ו ע"א

א. הכה לחבירו מכה שצריך לשבות ממלאכתו, וסופו להיות שלם כבתחילה, אבל אם היה בא לימכר עכשיו היו דמיו פוחתים, נחלקו אמוראים אם חייב לשלם לו גם נזק או שאינו משלם אלא שבת. לאביי משלם גם נזק, ולרבא פטור. ורבה נסתפק בדבר.

ב. המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהם חבורה, אינו נהרג, ולפיכך חייב בתשלומין. ופעמים צריך לשלם לו חמשה דברים, כגון אם סך לאביו סם המשיר את השיער ואינו חוזר, נותן לו נזק לפי שהפחיתו מכספו, וצער לפי שנעשו לו בקעים המכאיבים לו, וריפוי שצריך לרפאות את הבקעים, ושבת אם דרכו לרקד ולנדנד בראשו, ואינו יכול מחמת הבקעים שעליו, ובושת שאין לך בושת גדול מזה.

ה. אמר המזיק לניזק: אני ארפא אותך, אין שומעים לו, שאומר לו דמית עלי כאריה אורב. וכן אם אמר לו אביא לך רופא המרפא חינם, אין שומעין לו, שרופא המרפא בחינם שויו חינם. וכן אם אמר לו אביא לך רופא מרחוק המרפא בזול, אין שומעים לו, שלמחר ילך לדרכו ולא אכפת לו אם יעוור עינו של זה.

ו. אם אמר הניזק למזיק, שישלם לו דמים והוא ירפא את עצמו, אין שומעים לו, שיאמר לו תפשע בעצמך ותיטול ממני יותר. וגם אם קצץ לו דמים, יכול לומר איני חפץ שיקראו לי שור המזיק.

דף פ"ה ע"ב

א. כל ארבעה דברים משתלמים גם במקום נזק, וגם שלא במקום נזק. והיכן מצאנו שלא במקום נזק? צער, כוואו בשפוד ולא עשה בו חבורה. ריפוי, השקהו סם והפך את צבע עורו למראה צרעת. שבת, נעלו בחדר וביטלו ממלאכתו. בושת, רק לו בפניו.

ב. קטע את ידו, נותן לו שבת עד שיתרפא כאילו הוא שומר קישואים, ועל מה שביטלו ממלאכות אחרות לעולם, כבר נתן לו דמי ידו. קטע את רגלו, שאינו יכול לשמור קישואים לאחר שיתרפא, שצריך להלך סביב הגינה, נותן לו שבת כשומר הפתח. סימא את עינו, נותן לו נזק דמי עינו, ושבת רואים כאילו מטחינו בריחים. חירשו, נותן לו דמי כולו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

בכל אלו, וכדין המתכוין להרוג את זה והרג את זה, שהוא פטור ממיתה.

דף פ"ז ע"ב

המבייש את הערום פטור, כיון שאינו מקפיד לילך ערום בפני בני אדם אין לו בושת. ואם נשבה הרוח והרימה את בגדיו, ובא אחד והפשיטו יותר, חייב. וכן המבייש את חברו במרחץ, פטור, שבני אדם עומדים ערומים במרחץ ואין להם בושת. ואם ביישו על גב הנהר, חייב.

ב. המבייש את הישן, חייב. ואם ביישו כשהוא ישן, ומת לאחר מכן, ולא הכיר בבשתו שעשה לו זה, נסתפק רב זביד אם חייב לשלם (ליוורשו) או לא. ובביאור הספק נאמרו בגמרא שני דרכים: (א) אם חיוב התשלומין הוא על 'כיסופא' (חפיית פניו) או על 'זילותא' (שמזלזל בו בפני רבים). (ב) אם החיוב הוא על בושת שלו, או על פגם משפחה.

ג. ישן שבייש, פטור. וכן אם נפל מן הגג והזיק ובייש, חייב על הנזק ופטור על הבושת, שאין חיוב בושת עד שיהא מתכוין.

ד. המבייש את השוטה, פטור, שמאחר שהוא שוטה אין לך בושת גדולה מזו. המבייש את החרש, חייב. והמבייש את הקטן, אם הוא מצטער כשמזכירים לו את הבושת ומכלימים אותו בה, חייב. ואם לאו, פטור.

ה. החורש את אביו נהרג, שאי אפשר לחרישה בלא חבורה, שְׁטִיפַת דם נופלת לו באזנו.

ז. הקוטע יד עבד עברי של חברו, לאביי נותן נזק לעבד, ושבת לאדון. לרבא הכל ינתן לעבד, וקונים בהם קרקע, והרב אוכל את הפירות. ואם קטע את ראש אזנו או את ראש נחירו ולא ביטלו ממלאכתו, נותן הכל לעבד, שלא פחת לרבו כלום.

ה. המבייש את חברו, לרבי מאיר אין חילוק בין עשיר לעני, וכולם רואים אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב. לרבי יהודה שמין את הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו. ולרבי שמעון, עשירים רואים אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, ועניים כפחותים שבעניים.

ו. המבייש את הסומא, חייב. וסומא שבייש, לתנא שבמשנתו חייב, ולרבי יהודה פטור.

ז. נתכוון לבייש את העני ובייש את העשיר, נותן לעשיר דמי בשתו של עני. (לרבי יהודה שיש חילוק בין דמי בושת של עשיר לדמי בושת של עני). וכן אם נתכוין לבייש את הקטן (שיש לו צער כשמזכירים לו את הבושת ומכלימים אותו), ובייש את הגדול, נותן לגדול דמי בשתו של קטן. וכן אם נתכוין לבייש את העבד ובייש את בן חורין, נותן לבן חורין דמי בשתו של העבד. ולרבי שמעון פטור

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף פ"ז ע"א

ו. חרש שוטה וקטן פגיעתם רעה, כי החובל בהם חייב לשלם, והם שחבלו באחרים פטורים. וכן העבד והאשה פגיעתם רעה, שהחובל בהם חייב, והם שחבלו באחרים פטורים, שאין להם ממה לשלם. אבל אם נתגרשה האשה או נשתחרר העבד וקנו נכסים, חייבים לשלם על מה שהזיקו קודם לכן.

דף פ"ז ע"ב

א. החובל בבת קטנה של אחרים, לרב נותן דמי חבלה לעצמה, שלא זיכתה תורה לאב אלא שבח נעורים, כגון כסף קידושין. ולרבי יוחנן אם הפחיתה מכספה נותן דמי חבלתה לאביה, כיון שבידו למוכרה.

ודמי השִׁבָּת, אם היא סמוכה על שולחן אביה נותן לאביה, שמעשי ידיה עד שעת בגרות שלו. ואם אינה סמוכה על שולחנו, נותן לעצמה כשיעור מזונותיה, ואת העודף נותן לאביה.

ב. וכן האב שחבל בבתו קטנה, משלם לה דמי חבלתה. ודמי השִׁבָּת, אם היא סמוכה על שולחנו, פטור. ואם אינה סמוכה על שולחנו, חייב ליתן לו כשיעור מזונותיה, ומה שמעשה ידיה עודפים על מזונותיה, פטור.

ג. החובל בבנו של אחר, אם הוא גדול יתן לו מיד, ואם הוא קטן יעשה לו סגולה (י"מ ספר תורה, וי"א דקל שיאכל ממנו

א. סומא המבייש את אחר, לשיטת רבי יהודה פטור מלשלם. וכן אם הרג בשוגג פטור מגלות, וכן אם עבר על איסור שיש בו חיוב מיתה אינו נהרג, וכן אם עבר על לאו אינו לוקה. וכן היה רבי יהודה פטור מכל דיני ממון שבתורה, ומכל המצות האמורות בתורה.

ב. 'גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה'. רב יוסף היה סומא, והיה אומר כי מי שיאמר לו הלכה כרבי יהודה, יעשה יום טוב לחכמים, שאע"פ שלא נצטווה הוא מקיים מצוות. ומשמע מימרא זו, אמר להיפך, כי אם הוא מצווה ועושה יקבל יותר שכר.

ג. חומר באדם מבשור, שמשלם צער ריפוי שבת ובושת, ואם הכה אשה הרה משלם דמי ולדות. והשור פטור.

ד. המכה את אביו ואמו ולא עשה בהם חבורה, והחובל בחבירו ביום הכפורים, חייב לשלם חמשה דברים. אבל המכה אביו ואמו ועשה בהם חבורה, והחובל בחבירו בשבת, פטורים מלשלם, לפי שחייבים מיתה.

ה. החובל בעבד עברי, חייב בחמשה דברים. ואם הוא שלו, פטור משבת. החובל בעבד כנעני של אחרים, לתנא קמא חייב בחמשה דברים. ולרבי יהודה פטור מבושת. ואם חבל בעבד כנעני שלו, פטור מכולם.

סיכומי הדינים העולים ממשקנת הגמרא בדף היומי

ג. עבד וגר פסולים למלכות, שנאמר 'מקרב אחיך' ממובחר שבאחיך.

ד. עבד פסול לעדות, י"א שנלמד בצד השוה מגזלן ואשה או מגזלן וקטן. וי"א שנתמעט ממה שנאמר 'לא יומתו אבות על בנים', שלא יומתו על פי עדות של עבד שאין בנו מתיחס אחריו. אבל גר שבנו מתיחס אחריו, כשר לעדות, אע"פ שאינו מתיחס אחר אביו, ומה שנאמר 'לא יומתו בנים על אבות' בא למעט שהבן לא יומת על פי עדות של בנו, ולא ללמד שהעד צריך להתיחס אחר אביו.

דף פ"ח ע"ב

א. הכותב נכסיו לבנו מהיום ולאחר מותו, הגוף קנוי לבן מהיום, והאב אוכל פירות עד יום מותו. ולפיכך: הבן אינו יכול למוכרם (לגמרי), מפני שהאב יש לו בהם קנין פירות. והאב אינו יכול למוכרם לגמרי, מפני שהבן יש לו בהם קנין הגוף.

ב. ואם מכר האב, יש ללוקח קנין פירות עד שימות האב. ואם מכר הבן, כל זמן שהאב חי אין ללוקח כלום. ואם מת האב בחיי הבן, קנה לוקח לגמרי. ואם מת הבן ואחר כך מת האב, לריש לקיש קנה לוקח, כי 'קנין פירות' שיש לאב בנכסים, אינם כקנין הגוף, ולפיכך מכירת הבן מכירה היא. ולרבי יוחנן לא קנה, כי קנין פירות של האב חשוב כקנין הגוף, ומכירת הבן אינה מכירה. והלכה כריש לקיש.

תמרים). ואפילו אם הוא סמוך על שולחן אביו, אינו נותן לאביו, כיון שהבן מצטער בגופו על ידי החבלה, והמעות הגיעו לו ממקום אחר, אין האב מקפיד שיתנוהו לבן. אבל בן הסמוך על שולחן אביו שמצא מציאה, הרי היא של אביו, אע"פ שהגיע לו ממקום אחר, כיון שלא נצטער בגופו.

ד. ואם האב עצמו חבל בבנו הסמוך על שולחנו פטור, כי אע"פ שנצטער הבן בגופו, כיון שלא הגיע לו ממקום אחר, הרי הוא לאביו. ואם אינו סמוך על שולחנו, אם הוא גדול יתן לו מיד, ואם הוא קטן יעשה לו סגולה.

ה. יש אומרים שהאדון יכול לומר לעבדו הכנעני, עשה לי מלאכה, ואיני נותן לך מזונות, ובלילה תחזור על הפתחים לבקש אוכל. אבל לעבד עברי או לבתו, אינו יכול לומר כן.

דף פ"ח ע"א

א. המבייש עבד כנעני, לרבי יהודה פטור, שנאמר כי ינצו 'איש ואחיו', ועבד אין לו אחוה. ולחכמים חייב, שהוא אחיו במצוות.

ב. עדים שהעידו על העבד שהוא חייב מיתה, והוזמו, נהרגים גם לרבי יהודה. ואין ממעטים אותם ממה שנאמר כאשר זמם לעשות 'לאחיו', כיון שנאמר 'ובערת הרע מקרבך'.

דף פ"ט ע"ב

א. אשה שחבלה בבעלה, ויש לה כתובה יותר ממה שראוי לה מעיקר הדין (כגון שהיתה בתולה וכתב לה יותר ממאתים, או אלמנה שכתב לה יותר ממנה), מפריש מכתובתה כשיעור דמי חבלתה, עד שתגיע לשיעור שיש לה מעיקר הדין. ואם אין לה יותר ממנה או מאתים, לא הפסידה כתובתה. ואין אומרים שתמכור כתובתה לבעלה בטובת הנאה תמורת חבלה זו, שאסור לאדם להשהות את אשתו בלא כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. אבל אם לא תמכור לו, אין לחשוש שיוציאנה כדי לגבות ממנה, שלא יפסיד כל דמי כתובתה כדי להרויח דמי חבלה שהם מועטים.

ב. מי שהיו לו שתי נשים, וכתובת האחת גדולה משל חבירתה, ומתו שתיהן בחייו וירש אותן, ולאחר מכן מת הבעל, ויש לו בנים משתיהן, והם חולקים בנכסיו לאחר מותו, נוטלים אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם, והשאר חולקים בשוה. וכן הדין כשאחת מהן מתה בחיי בעלה, וירשה. ודין זה נקרא בלשון חכמים 'כתובת בנין דכרין'.

ג. ואם אותה שמתה מכרה את כתובתה בטובת הנאה לאחר או לבעלה, לא יוכלו בני הקיימת לומר אנו ניטול כתובת אמנו, ואתם לא, שהרי אם היתה קיימת היו הלקוחות או הבעל גובים את כתובתה

ג. אבל האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, אע"פ שאין לבעל בנכסיה יותר מקנין פירות, אם מתה, הבעל מוציא מיד הלקוחות, ותקנה היא שהתקינו חכמים באושא.

דף פ"ט ע"א

א. עדים שהעידו בשקר על אחד שגירש את אשתו ונתן לה כתובתה, והאשה יושבת תחת הבעל, והוזמו העדים, לא ישלמו כל כתובתה, שכל זמן שהיא תחתיו אין לה כלום. אלא נותנים לה טובת הנאת כתובתה, שיכולה למכור לאחר, שאם נתאלמנה או נתגרשה יקבל כתובתה, ואם מתה יירשנה בעלה.

ב. האשה שמכרה כתובתה לאחרים בטובת הנאה, הדמים שלה, ואין לבעל בהם כלום. כי פירות תקנו לו חכמים, ולא פירי פירות.

ג. אשה שחבלה באחרים, ויש לה נכסי מלוג, תמכור נכסי מלוג בטובת הנאה, ותשלם לנחבל. ואם אין לה נכסי מלוג, אינה משלמת כלום. ואין אומרים לה שתמכור כתובתה בטובת הנאה לאחר או לנחבל, כי לאחר המכירה וודאי תמחול לבעל את חיוב הכתובה, ואין מטריחים לבין דין בחינם.

ד. המוכר שטר חוב לחבירו, וחזר המלוה ומחלו ללוה, מחול. ואפילו יורש של המלוה יכול למחול.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ולא היא, שלא מכרה אלא מתוך אונסה שהיתה צריכה למעות.

דף צ' ע"א

א. בעל שהפיל את שן עבד שהוא מנכסי מלוג, או שסימא את עינו, לא יצא לחירות. ואם האשה הפילתו, לסובר קנין פירות כקנין הגוף, לא יצא, שהוא קנוי גם לאיש. ולסובר שאינו כקנין הגוף, קודם תקנת אושא יצא, שהוא קנין האשה ולא קנינו. ולאחר תקנת אושא, י"א שלא יצא, שחכמים השוו את כוחו לכוחה. וי"א שיצא, ששחרור העבד מפקיע את שעבודו של הבעל, ש'שחרור מפקיע מידי שעבוד'. (והחולק סובר שחכמים חיזקו שעבודו של בעל).

ב. המוכר את עבדו לאחר, ופסק עם הלוקח על מנת שישמשנו עוד שלשים יום, נחלקו תנאים מי מהם ישנו בדין שאמרה תורה על האדון המכה את עבדו, שאם עמד חי 'יום או יומיים' לאחר הכאה, אינו נהרג: לרבי מאיר הראשון ישנו בדין זה, שקנין פירות שלו כקנין הגוף. לרבי יהודה הלוקח ישנו בדין זה, כי קנין פירות שהשאיר המוכר לעצמו אינו כקנין הגוף. לרבי יוסי שניהם ישנם בדין זה, שנסתפק אם קנין פירות כקנין הגוף, וספק נפשות להקל. ולרבי אליעזר שניהם לא, שנאמר 'כספו' המיוחד לו.

ג. האיש והאשה שמכרו בנכסי מלוג, לרבי אליעזר לא עשו כלום, לפי שאינו מיוחד לא לזה ולא לזה.

ד. חציו עבד וחציו בן חורין, וכן עבד של שני שותפין, לרבי אליעזר אינם יוצאים בראשי אברים, שנאמר 'עבדו' המיוחד לו.

דף צ' ע"ב

א. התוקע לחבירו על אזנו, לתנא קמא נותן לו דמי בושת סלע, ולרבי יוסי הגלילי נותן לו מנה צורי שהוא כ"ה סלעים. סטרו על הלחי, נותן לו מאתיים זוז. סטרו לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. משך באזנו, תלש בשערו, רקק והגיע בו רוקו, העביר טליתו ממנו, פרע ראש האשה בשוק, משלם ארבע מאות זוז.

ב. לתנא קמא, משערים את המתבייש לפי כבודו, שאם הוא עני, פוחתים לו מן השיעור. ולרבי עקיבא, רואים גם את העני שבישראל כבן חורין שירד מנכסיו, ומשלמים לו ארבע מאות זוז כעשיר. (על פי סוגית הגמרא צא).

ג. החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי, פטור. ואם אחרים חבלו בו, חייבים. וכן הקוצץ נטיעותיו, אף על פי שאינו רשאי, פטור. ואחרים שקצצו את שלו, חייבים לשלם.

ד. סנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש, לרבי עקיבא כולם עדים הם, ואין עד נעשה דיין. לרבי טרפון, אם ראו ביום,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דנים על פי ראייתם ואינם צריכים לעדים. ואם ראו בלילה שאינו זמן בית דין, ובאים לדונו למחרת, מקצתם נעשו עדים ומקצתם דיינים. אבל העד עצמו, אינו נעשה דיין.

ה. המכה את חברו באבן, והרגו, לשמעון התימני צריך אומד בבית דין אם ראוי אבן זה לעשות חבלה זו או לא, שנאמר 'באבן או באגרוף', מה אגרוף מסור לעדה ועדים, כך גם האבן. ולפיכך אם נאבד האבן מיד העדים קודם שבא לבית דין, אינו נהרג. ולרבי עקיבא סומכים על אומדן העדים, ואין צריך אומד בבית דין. אבל אם נאבד האבן קודם שראו העדים אם יש בו כדי להמית, פטור.

דף צ"א ע"א

א. שור תם שהמית אדם, ואחר כך הזיק, דנים אותו דיני נפשות, ולא דיני ממונות, שהתם אינו משלם אלא מגופו, והרי הוא נסקל.

ב. שור מועד שהמית אדם והזיק, דנים אותו דיני ממונות, וחוזרים ודנים אותו דיני נפשות. קדמו ודנוהו דיני נפשות, לשמעון התימני אין דנים אותו דיני ממונות, שצריך אומד אם היה ראוי להזיק בנגיחה זו, ואין משהין אותו לאומדנא לאחר שנגמר דינו. ולרבי עקיבא שאינו צריך אומד, דנים אותו.

ג. ואם ברח בעל השור לאחר שהעידו בפניו, ולא השאיר נכסים, ועדיין לא דנוהו דיני נפשות, משכירים את השור לחרישה וגובים ממנו את המזון, ולאחר מכן דנים אותו לסקילה. אבל אם כבר דנוהו לסקילה, אין משהים אותו לשכירות לאחר שנגמר דינו. ואם הוא תם, אין משלמים משכירות, שאין זה נחשב מגופו אלא מן העליה.

ד. המזיק את חברו, או שממונו הזיק, בית דין אומדים את החפץ אם הוא ראוי לנזק שעשה או לא, ש'יש אומד לנזקין'. ולפיכך: שור שנפל לבור פחות מעשרה, אם מת פטור, שאין בו כדי להמית. ואם הוזק, אומדים אותו, ואם לפי גבהו היה ראוי לעשות נזק זה, בעל הבור חייב.

ה. אדון שהכה על עבדו בעינו וסמאה או באזנו וחירשה, חייב. הכה כנגד עינו ואינו רואה, או כנגד אזנו ואינו שומע, אינו יוצא לחירות, שהעבד הבעית את עצמו.

ו. המבעית את חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. כיצד? תקע באזנו וחירשו, פטור. אבל אם אחזו ותקע באזנו וחירשו, חייב.

ז. החובל בחברו, אומדים בית דין כמה צריך לשלם עבור חמשה דברים, ונותן לו מיד. וגם שבת וריפוי אומדים מתחילה כמה יהיה צריך לבטל ממלאכתו מחמת חולי זה וכמה יהיה צריך כדי לרפאותו, ונותן לו מיד. ואם אמדוהו, ולבסוף היה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ה. גם לסוברים שהאדם מותר לחבול בעצמו, אסור לו לקרוע את בגדיו, לפי שהוא הפסד שאינו חוזר.

ו. רבי יוחנן היה קורא לבגדים 'מכבדותא'.

ז. מי שיש לו שור העומד להריגה (כגון שהמית אדם) או אילן העומד לקציעה (של אשירה), אסור לאחר לחטוף ממנו את המצוה ולהרגו או לקצצו. ומעשה באחד ששחט, וקדם חבירו וכסה את דמו, וחייבו רבן גמליאל לשלם לשוחט עשרה זהובים.

ז. ואם חבירו הרג את השור העומד להריגה או קצץ את האילן העומד לקציעה, והבעלים אומרים אני רציתי לקיים המצוה, והלה אומר: אתה אמרת לי להרגו או לקצצו, פטור.

ח. דקל שיש בו קב תמרים, וזית שיש בו רובע הקב, אסור לקצצו. ואם דמי עציו יקרים לבנין יותר משבח פירותיו, מותר לקצצו. וכן אילן של מין אחד העומד בין אילנות של מין אחר, מותר לקצצו כדי שישתבחו הפירות של האילנות האחרות.

דף צ"ב ע"א

א. החובל בחבירו, אע"פ שנתן לו חמשה דברים, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו. וכן המבייש את חבירו ונתן לו דמי בשתו, אע"פ שהביא כל אילי נביות שבעולם, אין נמחל לו על הצער שדואג על בשתו. ואם לא מחל לו, הוא אכזרי.

מתנונה והולך והוצרך ליותר, אין נותנים לו אלא כפי שאמדוהו. וכן אם אמדוהו והבריא קודם לכן, נותנים לו כל מה שאמדוהו, שמן השמים ריחמו עליו.

ח. הרוקק בחבירו, והגיע הרוק בבגדו, וכן המבייש את חבירו בדברים, פטור.

ט. החובל בחבירו, מחייבים אותו לשלם דמי חבלה מיד, ואין נותנים לו זמן. חוץ מתשלומי בושת שנותנים לו זמן לפי שלא החסיר לו ממון.

דף צ"א ע"ב

א. י"א שהאדם רשאי לחבול בעצמו, וי"א שאינו רשאי, שנאמר בנזיר 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש', באיזה נפש חטא זה? אלא שציער עצמו מן היין. והלא דברים קל וחומר, מה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא, המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה. והכל מודים שהאדם רשאי לבייש את עצמו.

ב. הנשבע לחבול בעצמו ולא חבל, לסובר שמוותר לחבול בעצמו, חייב. נשבע לישב בתענית ולא ישב, חייב לדברי הכל.

ג. 'ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש', פירש רבי אלעזר, מיד נפשותיכם אדרש את דמכם, שאסור לאדם להרוג את עצמו.

ד. מקרעין על המת, ואין זה מדרכי האמורי. אבל המקרע על המת יותר מדאי, לוקה משום בל תשחית.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

הכרוב עמו ולוקה בשבילו. כלומר, שכיני רשע לוקין עמו.

ז. כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלים בארון מפני שנידהו יעקב על תנאי. עד שביקש משה רחמים לפי שיהודה גרם לראובן שיודה, ונתחברו העצמות למקומם. ועדיין לא הכניסוהו לרקיע, ביקש ואל עמו תביאנו. ועדיין לא ידע משאם ומתנם של חכמים, ביקש משה ידיו רב לו. ועדיין לא עלה בידו 'שמעתתא אליבא דהלכתא', ביקש משה ועזר מצריו תהיה.

ח. 'בתר עניא אזלא עניותא', שהעשירים מביאים ביכורים בקלות של זהב וכסף, והכהן מחזירם, ועניים מביאים בסלי נצרים של ערבה קלופה, ונותנים את הסלים לכהנים. וכן במצורע, שלא די לו נגעו, אלא שצריך לבייש את עצמו על כרחו ולקרוא 'טמא טמא'.

דף צ"ב ע"ב

חכמים שיבחו את האוכל פת שחרית, וכך אמרו: הַשֶּׁכֶם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה. שישים איש רצים, ולא יגיעו לאוכל שחרית. 'ועבדתם את ה' אלקיכם' זו קריאת שמע ותפילה, 'וברך [את] לחמך ואת מימך' זו פת במלח וקיתון של מים, מכאן ואילך והסירות מחלה מקרבך. מחלה זו מרה, ונקראת מחלה משום שיש בה שמונים ושלושה

ב. האומר לחבירו, סמא את עיני, קטע את ידי, שבור את רגלי, חייב, אפילו אם אמר לו על מנת לפטור. אמר לו, קרע את כסותי או שבור את כדי, חייב. ואם אמר על מנת לפטור, פטור. אמר לו, עשה כן לאיש פלוני, אפילו על מנת לפטור, חייב בין בגופו ובין בממונו.

ג. בן נח נהרג על שהיה לו ללמוד ולא למד, כמו שמצינו באבימלך שהיה לו ללמוד דרך ארץ, ששואלים לאכסנאי על עסקי אכילה ושתייה ולא על עסקי אשתו.

ד. דרשו חכמים: 'כִּי עָצַר עָצַר ה' בְּעַד כָּל רָחֵם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ'. שתי עצירות למה? "מ אחת באיש שכבת זרע, שתים באשה שכבת זרע ולידה. וי"מ שתים באיש שכבת זרע וקטנים, ושלושה באשה שני אלו ולידה. וי"מ שלש באיש שכבת זרע קטנים ופי טבעת, ארבעה באשה שלשה אלו ולידה. ואפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה, שנאמר בעד כל רחם.

ה. כל המבקש רחמים על חבירו וצריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה. יש שלמדוהו מאיוב שנאמר 'וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו'. וי"מ מאברהם שהתפלל על אבימלך, ונפקדה שרה.

ו. 'בהדי הוצא לקי כרבא', כאשר באים לעקור קוץ הגדל אצל כרוב, פעמים נעקר

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

י. אדם אומר לחבירו, אם תגביה המשווי עמי גם אני אשא, כלומר, שאין אדם רוצה ליכנס בסכנת היזק ממון ותחת עול דבר, אלא אם כן משתתף חבירו עמו.

יא. דרכם של בני אדם לומר: כשהיינו קטנים היינו חשובים כאנשים, עכשיו שהזדקנו, הננו שפלים כתינוקות.

יב. משוך עצים אחר בעל נכסים.

דף צ"ג ע"א

א. המוסר דין על חבירו לשמים כשיש לו בית דין בארץ, הוא נענש תחילה. ואוי לו לצועק יותר מן הנצעק, שממהרים לפרוע ממנו קודם. ולעולם יהא אדם מן הנרדפים ולא מן הרודפים, שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה, והכשירים הכתוב לגבי מזבח.

ב. לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך, שהרי אבימלך קילל את שרה שיהיה לה כסות עינים, ונתקיים בזרעה.

ג. האומר לחבירו 'סמא את עיני על מנת לפטור', חייב. אמר לו 'הכני פצעני על מנת לפטור', פטור. וטעם החילוק: י"מ משום שאין אדם מוחל על ראשי אבריו, אבל על צערו הוא מוחל. וי"א משום פגם משפחה, ובצער אין לנחבל פגם משפחה. ולשיטת רבי יוחנן, אם אמר הנחבל עצמו 'על מנת לפטור', החובל פטור בכל אופן, כי אדם מוחל על הכל. ואם אמר 'סמא את עיני' או 'הכני פצעני', ואמר לו החובל 'על

חלאין כמנין מחלה, וכולם פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלים.

ואלו מליצות שהיו אומרים חכמים, ומצאו להם סמך מן המקרא:

א. אם חברך קורא לך חמור, טול אוכף ושים אותו על גביך, כלומר הודה לדבריו ואל תענהו.

ב. דבר גנאי שיש בך, הקדם ותאמר אותה תחילה.

ג. מחמת ענותנותו של אדם, לא יהא בוש מלשאול דבר הצריך לו, בין לתורה בין לפרנסתו ולתבוע חובו.

ד. ששים כאבים באים לאדם ששומע קול חבירו שאוכל, והוא לא אוכל.

ה. היין הוא של המלך, והשותים אותו מחזיקים טובה לשר המשקה ולא למלך.

ו. כלב ברעבנו, בולע גם אבנים.

ז. דרכו של דקל רע לגדול בצד אילן סרק, דבר זה כתוב בתורה, שנוי בנביאים, ומשולש בכתובים, ונשנה במשנה, ובברייתא.

ח. קראת לחברך להוכיחו ולא ענך, הפל עליו כותל, כלומר הניחו ויפול ברשעו, דחהו בידים.

ט. בור ששתית ממנו, אל תשלך בו צרור, כלומר דבר הנצרך לך פעם אחת שוב לא תבזהו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מנת לפטור], חייב. ואם מתחילה הגיע ליד חבריו בתורת קריעה, פטור. ו. גבאי צדקה שהפקיד מעות עניים ביד אחר, ופשע בו, פטור, שנאמר 'לשמור' ולא לחלק לעניים. ואין עניים יכולים לתובעו, שיאמר לכל אחד אתנם לעני אחר. ואם יש קצבה לכל עני לקבל וכך וכך בכל שבת, חייב.

מנת לפטור', והשיב הנחבל הן בלשון תימה, חייב, כי הן בלשון תימה הוא לאו. ואם השיב הנחבל לאו בלשון תימה, הוא פטור, כי לאו בלשון תימה הוא הן.

ה. המוסר לחבירו את כסותו או כדו בתורת שמירה, ולאחר מכן אמר לו קרע את כסותי או שבור את כדי [ולא אמר על

הדרן עלך החובל
למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק הגוזל עצים למסקנא

ד. גזל פרה מעוברת וילדה, רחל טעונה וגזזה, משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז. גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה, רחל ונטענה אצלו וגזזה, משלם כשעת הגזילה. זה הכלל כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה.

ה. מי שלא הספיק ליתן ראשית הגז לכהן עד שצבעו בצבע שאינו חוזר, פטור, שקנאו בשינוי. ואם יכול להוריד את הצבע על ידי צפון, חייב. [וי"א שגם אם צבעו בצבע שאינו חוזר, חייב, כי צבע לא נקרא שינוי].

ו. ואם ליבנו ולא צבעו, לחכמים חייב, ולרבי שמעון, אם ליבנו באופן שחשוב שינוי [כפי שנתבאר לעיל], פטור.

דף צ"ד ע"א

א. הנותן לזונה חטים באתנן, ועשאתם סולת, או שנתן לה זיתים ועשאתם שמן,

א. הגוזל עצים שאינם משופים ושיפן, קנאם מן התורה בשינוי, לפי שאי אפשר להחזירו לכפי שהיה תחילה, ומשלם כשעת הגזילה. וכן אם עשה מהם כלי בשיפוי בלבד [כגון 'בוכאני'], קנאם מן התורה. וכן אם גזל אבנים וסתתן, קנאם. אבל אם גזל עצים משופים ועשה מהם כלי, שיכול להחזירם לכמות שהיו תחילה, לא קנאם אלא מדרבנן.

ב. הגוזל צמר טווי וארגו, שאפשר להחזירו לכמות שהיה, לא קנאו אלא מדרבנן. ואם עשה ממנה בגד הנקרא 'נמטי', שאינו חוזר עוד להיות כל נימא בפני עצמה כפי שהיה מתחילה, קנאו מן התורה.

ג. גזל צמר קודם ליבון, וליבנו, לשיטת חכמים לא נקרא שינוי ולא קנאו. ולשיטת רבי שמעון קנאו בשינוי. ודווקא כשליבנו במסרק, אבל אם ליבנו ביד לא קנאו. ויש אומרים שלא קנה אלא אם כן ליבנו יפה בגפרית.

דף צ"ד ע"ב

א. דבר תורה, גזילה שנשתנית בשינוי החוזר לברייתו, חוזרת בעיניה לנגזל, ולמה אמרו חכמים שהגזלן קנאו, מפני תקנת השבים.

ב. תקנת חכמים שהגזלנים ומלוי ברבית שהגזילה אינה קיימת אצלם והחזירו דמים, אין מקבלים מהם. אבל הם צריכים להחזיר לצאת ידי שמים. ותקנו כן משום מעשה שהיה באדם שבקש לעשות תשובה, ואמר לו אשתו, ריקה, אם אתה עושה תשובה אפילו דמי אבנט אינו שלך, ונמנע ולא עשה תשובה.

ג. ואם הגזילה קיימת אצלם, מקבלים מהם. ואם יש לגזלן הפסד כשיחזיר את הגזילה עצמה, כגון שגזל מריש (קורה) ובנאו בבירה, שאם יוציא את הקורה יפסיד את כל הבירה, יכול להחזיר דמים.

ד. יתומים שהניח להם אביהם מעות של רבית, אף על פי שהם יודעים שהם רבית, אין חייבין להחזיר. ואם הניח להם פרה וטלית וכל דבר מסויים, ועשה אביהם תשובה, אלא שלא הספיק להחזיר עד שמת, חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם. אבל אם לא עשה תשובה, אין צריכים להחזיר משום כבוד, לפי שאינו עושה מעשה עמך.

ה. הרועים והגבאים והמוכסים תשובתן קשה, ומחזירין למכירין. ושאין מכירין יעשה בהם צרכי ציבור, כגון בורות שיחין

ענבים ועשאתם יין, לבית הלל קנתה בשינוי, ומותרים להקרבה, שנאמר 'הם' ולא שינוייהם. ולבית שמאי אסורים, שנאמר 'גם' לרבות שינוייהם. לאביי סוברים ששינוי אינו קונה, ולרבא משום שהוא מאוס לגבוה.

ב. הגזול סאה של חטים, וטחנה, לשה ואפאה, והפריש ממנה חלה, לרבי אליעזר בן יעקב אינו מברך, ועל זה נאמר: בוצע ברך נאץ ה'. לאביי סובר ששינוי אינו קונה, ולרבא הוא משום מצוה הבאה בעבירה.

ג. גזל וכיחש, לרבי שמעון בן אלעזר אומר לו הרי שלך לפניך. לאביי גם בהכחשה שאינה חוזרת, ששינוי אינו קונה. ולרבא רק בהכחשה חוזרת. ואם השביח, נוטל הגזלן את שבחו מפני תקנת השבים.

ד. מצות פאה להפריש מן הקמה. לא הפריש מן הקמה, מפריש מן העומרים. לא הפריש מן העומרים, מפריש מן הכרי עד שלא מרחו. מרחו, מעשר תחילה, ולאחר מכן נותן פאה לעני. ואם עשאו עיסה, לתנא קמא קנאו בשינוי ופטור מפאה. ולרבי ישמעאל מפריש גם מן העיסה, לאביי ששינוי אינו קונה, ולרבא משום שנאמר 'תעזוב'.

ה. המפקיר כרמו, והשכים לבוקר ובצרו קודם שיבואו עניים לזכות מן ההפקר, חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, שנאמר 'תעזוב', ופטור מן המעשר.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

והוא ישלם לגזלן בדמים מחצה או שליש או רביע, כפי מנהג המדינה לשלם למקבלי בהמות להשביחם לזמן גדול כזה.

ב. הגזול שדה מחבירו, ומכרה לאחר, והשביחה הלוקח, ובא הנגזל להוציאה מתחת יד הלוקח, אם הלוקח ידע שקרקע אינה נגזלת, קנסוהו חכמים, ומוציא אותה עם שבחה ופירותיה, ולאחר מכן גובה הלוקח מן הגזלן את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח מנכסים בני חורין. ואם לא ידע הלוקח שקרקע אינה נגזלת, אין הנגזל מוציא ממנו את שבחה.

ג. שלשה שהשביחו בקרקע שניטלת מהם, נוטלים מהם את השבח, ומסלקים להם בדמים. ואלו הן:

א) בכור ופשוט שירשו קרקע מאביהם, והשביחוהו קודם חלוקה, ובשעת חלוקה נוטל בה הבכור פי שנים בקרקע אבל לא בשבח, ולפיכך אם השביח ב"ב זוז, נמצא שנטל הבכור מן השבח שמונה זוזים, וצריך להחזיר לפשוט שני זוזים, ואם רצה מסלק לו שבח זה בדמים, ולא יוכל הפשוט לומר לו, תן לי קרקע השוה שני זוזים.

ב) הלוקח קרקע מחבירו, והשביחה, ובא אחר לגבותה ממנו בשביל חוב שיש לו על המוכר כשיעור הקרקע בלא שבח, באופן שהלוקח אינו יכול לסלק אותו בדמים, כגון שהמוכר עשה לו קרקע זו אפותיקי

ומעורות. וכל זה כשהגזילה קיימת, אבל אם אינה קיימת, כבר תקנו חכמים שאין מקבלים מהם.

דף צ"ה

א. הגזול רחל וגזזה או פרה וילדה, נחלקו תנאים בדבר:

א) לרבי מאיר מחזיר לנגזל אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה (כל מה שנטל ממנה וכל מה שהשביחה), ואע"פ ששינוי קונה, קנסוהו חכמים שיחזיר הכל. ואם היה שוגג, כגון שקנה מן הגזלן ולא ידע שהיא גזולה, לא קנסוהו, ואינו משלם אלא כשעת הגזילה. וכן אם נתן צמר לצבע שיצבע לו אדום וצבעו שחור, נותן לו דמי צמרו בלא שבחו, שבשוגג לא קנסוהו.

ב) לדברי רב זביד: לשיטת רבי יהודה, אם גזזה וילדה, מחזירה כמות שהיא, ומוסיף לו דמים לפי מה שהיתה בשעת גזילה [אבל כל מה שהשביחה לאחר גזילה, אינו משלם]. ואם כל השבח עדיין עליה, כגון שגזלה ריקנית ונתעברה, או שנתמלאת בגיזה ועדיין לא גזזה, מחזירה לנגזל כמות שהיא. ולרבי שמעון, גם אם שבחה עדיין עליה, אינו משלם אלא דמים שהיתה שוה בשעת גזילה, לפי שקנאה בשינוי.

ג) לדברי רב פפא: לרבי יהודה, גם אם כל השבח עדיין עליה, משלם כפי מה שהיתה שוה בשעת גזילה ולא יותר. ולרבי שמעון, מחזיר את השבח לנגזל,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

נסתפקו בגמרא אם הלוקח האחרון נוטל מן השבח או לא.

ד. הגוזל דקל מחבירו וקצצו, והביאו לחצירו, לא קנאו, כי עדיין שמו עליו. וגם אם חתכו לחתיכות לא קנאו, שנקרא עדיין 'חתיכות של דקל'. ואם עשאן קורות, קנה. גזל קורות גדולות, וחתכן לקורות קטנות, לא קנה. ואם עשאם קרשים, קנה.

ה. הגוזל לולב מחבירו, ונתק עלה עלה מן השדרה, קנה. שמתחילה היה שמו לולב, ועתה נקרא עלים. וכן אם גזל עלים ועשאם מטאטא, קנה, שנשתנה שמו. ואין זה שינוי החוזר, שמנתק כל עלה לשנים. אבל אם גזל מטאטא ועשאו חבל, לא קנאו, שיכול להחזירו לכמות שהיה.

ו. גזל לולב, ונחלקה התיומת שלו, ללשון ראשון בגמרא נסתפקו אם קנאו, וללשון שני קנאו בשינוי, לפי שנפסל לנטילה בחג. ואם ניטלה התיומת, פסול לנטילה בחג.

דף צ"ו ע"ב

א. הגוזל עפר מחבירו, ועשאו לבינה, לא קנאו, שיכול להחזירו לעפרו. גזל לבינה ועשאו עפר, קנאו. ואע"פ שיכול לחזור ולעשותו לבינה, פנים חדשות באו לכאן. הגוזל כסף צרוף מחבירו ועשאו מטבע, לא קנאו, שיכול לחזור ולהתיכו. גזל מטבע והתיכו, קנאו, ואע"פ שיכול לחזור

ואמר לו שלא יהא לך פרעון אלא מזו, גובה הבעל חוב את כל הקרקע מן הלוקח עם שבחה, ומחזיר לו דמים כשיעור השבח. אבל אם המוכר חייב לו כשיעור קרקע ושבח, גובה הבעל חוב מן הלוקח גם את השבח, אפילו בשבח שמגיע לכתפים (פירוש שכבר גדלה התבואה כל צרכה).

ג) לזה שמת, ובא בעל חוב לגבות קרקע מן היתומים, והיתומים השביחו בקרקע, נוטל מהם את הקרקע עם השבח, ומחזיר להם דמים כשיעור השבח.

דף צ"ו ע"א

א. גזל והשביח, ומכרו לאחר, או שמת והורישו לבנו, מחזיר הלוקח או הורש את השבח לנגזל, והוא ישלם לו מחצה או שליש או רביע כדרך שמנהג המדינה ליתן למשביח. וי"מ שהלוקח או הורש נוטל את כל השבח מפני תקנת השבים.

ב. אם מכרו הגזלן לאחר, והשביחו הלוקח, נותן לו הנגזל למחצה לשליש או לרביע כמו שהיה נותן לגזלן, כי הגזלן מכר לו כל זכות שתבוא לידו.

ג. גוי שגזל והשביח, מחזיר לנגזל את כל השבח, שלא עשו תקנה לגוי. ואפילו אם מכרה הגוי לישראל, נוטל הנגזל את שבחו ואין ללוקח כלום, כיון שבא מכח הגוי. ואם גזל ישראל ומכרה לגוי, והשביחה הגוי, ומכרה לאחר מכן לישראל אחר,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ברשותי וזה אומר ברשותי, ישבע המוכר שברשותו ילדה, שהוא מודה במקצת ויפטר. ולסובר שהעבד כקרקע, אינו נשבע בשפחה, שאין נשבעים על הקרקעות.

דף צ"ז ע"א

א. התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה בשעת מלאכה, לסובר שעבד דינו כקרקע ואין בו קנין גזילה, חייב לשלם לבעלים שכר המלאכה. ואם תקפו שלא בשעת מלאכה, פטור, שנוח לו לאדם שלא יתבטל עבדו. ואם בעל העבד לוח מעות ממנו, חייב לשלם שכר המלאכה, כדי שלא יראה כרביית.

ב. הדר בחצר חבירו כשאינה עומדת להשכיר שלא מדעת בעל החצר, פטור. ואם הלוחו בעל החצר מעות, צריך להעלות לו שכר.

ג. התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה, אם אינה עשויה לשכר, שמיין כמה פחתה ומשלם. ואם היא עשויה לשכר, אם ירד בה בתורת שכירות, אם רצה בעל הספינה ליטול את שכר המלאכה, נוטל, ואם רצה ליטול את פחתה (כגון שהיא יותר משכר המלאכה), נוטל. ואם ירד בה בתורת גזל, נותן פחתה.

ד. גזל מטבע ונסדק, משלם כשעת הגזילה. ואם פסלתו מלכות ואינו יוצא כלל, י"א שדינו כמטבע נסדק, ומשלם

ולעשותו מטבע, פנים חדשות באו לכאן. גזל מעות ישנות וחדשם, לא קנה, שסופן לחזור ליושנם. גזל חדשות ועשאים ישנות, קנאם, שגם אם יחזור ויחדשם, יושנם ניכר עליהם.

ב. הגזל בהמה וחרש עמה וזרע בה, אינו מחזיר אלא מה שגזל. ואם הוחזק לגזול, קונסים אותו לשלם גם ממה שהשביח על ידה.

ג. גזל בהמה והזקינה, או שכחשה באופן שלא תחזור לברייתה, משלם כשעת הגזילה.

ד. גזל עבדים והזקינה, לתנא קמא משלם כשעת הגזלה, שדינים כמטלטלים וקנאם הגזלן. לרבי מאיר אומר לו הרי שלך לפניך, שדינים כקרקע שאינה נגזלת. ולשיטת רב, מוחלפת השיטה, ולהלכה דינים כקרקע, ואומר לו הרי שלך לפניך.

ה. גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, יין והחמיץ, משלם כשעת הגזלה, שהוא שינוי הניכר. אבל אם גזל מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה, או שנפסלה מעל גבי המזבח במום שאינו ניכר, או שהיתה יוצאה ליסקל, אומר לו הרי שלך לפניך.

ו. המחליף פרה בחמור, וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק, זכה בה. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע, יחלוקו. זה אומר

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מחללים עליהם. אבל אם מקפידות זו על זו, אע"פ שאינם מקפידות כל כך, אין מחללים עליהם, שאין לו דרך לאותו מקום, שהרי צריך להוציאם בירושלים.

ד. אין מחללין מעשר שני על מעות של ירושלים, אם המעות והבעלים מצויים בבבל, והמלכויות מקפידות זו על זו לגמרי, שאינו יכול להוציאם במקומו, ולא להביאם לירושלים. ואם יד ישראל תקיפה על אומות העולם ויכול להביאם לירושלים, מחללין. וכן מחללים על מעות של בבל אם הפירות המעות מצויים בבבל, כשיד ישראל תקיפה על אומות העולם. אבל אין מחללים על מעות של בבל שהם מצויים בירושלים.

ה. איזהו מטבע של ירושלים? דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר. ואיזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר.

דף צ"ח ע"א

א. המלוה את חברו על המטבע, והוסיפו עליו, ויש בשמונה מטבעות חדשות עשרה מן הישנות, נותן לו שמונה. ואם יש בשמונה פחות מעשרה, נותן לו מטבע היוצא באותה שעה.

ב. הזורק מטבע של חברו לים הגדול ולא נטלה בידו, אם היו המים צלולים, פטור, שאומר לו הרי שלך לפניך, ומה שצריך

כשעת הגזילה. וי"א שאומר לו הרי שלך לפניך, כיון שהמטבע לא נשתנה, והנזק אינו ניכר. ואם פסלתו מזדינה זו והיא יוצאה במדינה אחרת, הכל מודים שאומר לו הרי שלך לפניך.

דף צ"ז ע"ב

א. המלוה לחבירו פרקמטיא על המטבע, ונפסלה המטבע, לשיטת רב נותן לו מטבע היוצא באותה שעה. ולשמואל, אם המטבע שהתנה עמו יוצאה במקום אחר, והמלכויות אינם מקפידות זו על זו, ויכול להוליכם לאותו מקום, יכול הלואה ליתן לו מטבע שהתנה עמו, גם אם המלוה אינו צריך לילך לשם. ואם המלכויות מקפידות זו על זו, ואי אפשר להוליך את המטבע לאותו מקום, נותן לו מטבע היוצא באותה שעה. ואם אין מקפידין כל כך שיהיה בודקין ומחפשיין על דבר זה, אבל כשהם מוצאים אותו מקפידים, אזי אם המלוה צריך לילך לשם, יקבלם ויוציא לשם בסחורה. ואם אין לו דרך לשם, נותן לו מטבע היוצא.

ב. אין מחללים מעשר שני, על מעות שאינם יוצאות בירושלים, כגון מעות כוזביות ירושלמיות, או של מלכים הראשונים.

ג. ואם המעות יוצאים במדינה אחרת, והמלכויות אינם מקפידות זו על זו,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

השטר בכל מה שהשורף אומר שהיה כתוב בה, פטור השורף. ולסובר שדנים דיני 'גרמי', חייב.

ב. גזל חמץ לפני הפסח, ובא אחר ושרפו במועד, פטור שהכל מצווים לבערו. שרפו לאחר הפסח, לרבי שמעון חייב, לפי שעיקרו ממון והוא גורם לממון, שיכול להחזירו לנגזל. ולחכמים פטור, שדבר הגורם לממון אין דינו כממון.

ג. שור שהמית אדם ברשות השומר, והחזירו לבית בעליו קודם גמר דינו, מוחזר. החזירו לאחר גמר דינו, לרבי יעקב אומר לו הרי שלך לפניך. ולחכמים אינו מוחזר, שאומרים לו הבעלים, אילו החזרתו לי קודם גמר דין הייתי מבריחו, ולא היו גומרים דינו לסקילה שלא בפניו, כי 'כמיתת הבעלים כך מיתת השור'. ולרבי יעקב גומרים דינו שלא בפניו, שהשור אינו בר טענה.

ד. והכל מודים במי שגזל חמץ ועבר עליו הפסח, שאומר לו הרי שלך לפניך.

ה. גזל פירות והרקיבו כולם משלם לו דמים. הרקיבו מקצתם, אומר לו הרי שלך לפניך.

דף צ"ט ע"א

א. נתן לחי' שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר, ונעץ בהן מסמר ושיברם, חייבים לשלם. ואם נתן לו עצים לעשות שידה תיבה ומגדל, ועשה מהם שידה

לשלם לגוי שיוציאנו, אינו אלא גרמא. ואם היו המים עכורים בשעת התזה, חייב. וכן אם נטלו בידו וזרקו, חייב גם אם המים צלולים, לפי שגזלן הוא ונתחייב בהשבה.

ג. אין מחללים מעשר שני על מעות שיש לו במקום רחוק שסכנת דרכים לבוא שם ושיירות אינם מצויות, וכן על מעות שנפלו לים הגדול, שנאמר 'וצרת הכסף בידך', ואלו אינם מצויים בידו.

ד. השף מטבע של חבירו ונפחת צורתו, אם לא החסירו פטור, שאינו אלא גרמא. ואם החסירו חייב.

ה. המכה את עבדו על אזנו וחירשו, יצא לחירות, ולא חשוב גרמא, שאי אפשר לחרישה בלא חבורה, שטיפת דם נופלת לו באזנו.

ו. הצורם אוזן פרתו של חבירו (ופסלו למזבח משום מום), פטור. כי הפרה עומדת בעיניה, ולא כל השוורים עומדים להקריב על המזבח. וכן הצורם את אזנה של פרת חטאת, אע"פ שהנזק ניכר, פטור. אבל בדיני שמים חייב, וכן אם עשה בה מלאכה, אע"פ שהזיקו אינו ניכר, חייב בדיני שמים.

דף צ"ח ע"ב

א. השורף שטרו של חבירו, אם העדים יודעים מה היה כתוב בה, כותבים לו שטר אחר. ואם אינם יודעים, לסובר שאין בית דין דנים דיני 'גרמי', גם אם מאמינו בעל

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

והחזירו, עובר בעל הטלית משום בל תלין.

ו. קבלנות עובר עליו משום בל תלין. ולסובר אומן קונה בשבח כלי, אינו עובר אלא בדבר שאין בו שבח, כגון ששכרו להוליך לו איגרת למקום פלוני.

ז. האשה שאמרה לאחד, עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך, לרבי מאיר כיון שעשאן והגיעו לידה, מקודשת. ולחכמים אינה מקודשת עד שיתן לה ממון אחר. ונתבאר בגמרא כמה דרכים במה נחלקו: א) לרבי מאיר אינה לשכירות אלא לבסוף, ואינה מלוה. ולחכמים ישנה מתחלה ועד סוף, והוא מלוה. ב) שלא התנה להיות שכיר אלא קבלן, לרבי מאיר אומן קונה בשבח כלי, ומה שמשביח בכלי הוא שלו, וכשמחזירו לה הוא כמוכרו לה. ולחכמים אין אומן קונה בשבח כלי והוא מלוה. ג) שהוסיף לה נופך משלו, לרבי מאיר מקודשת כי מלוה ופרוטה דעתה על הפרוטה, ולחכמים דעתה על המלוה.

דף צ"ט ע"ב

א. אמר לאשה, התקדשי לי "בשכר שעשיתי עמך" אינה מקודשת, שהיא מלוה. "בשכר שאעשה עמך", י"א שמקודשת כי אינה לשכירות אלא לבסוף, וי"א שאינה מקודשת שישנה מתחילה ועד סוף, והוא מלוה. ואם הוסיף לה נופך משלו, י"א שאינה מקודשת, כי

תיבה ומגדל ושיברם, י"א שהוא פטור, כי האומן קונה בשבח כלי. (וי"א שאין אומן קונה בשבח כלי. ראה להלן).

ב. הבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל, ושיבר את האבנים או שהזיקם, חייב לשלם. היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר, פטור. ואם נפל מחמת המכה, חייב.

ג. הנותן צמר לצבֵע, והקדיחו יורה בשעת נפילה, שעדיין לא השביח הצמר, נותן לו דמי צמרו. הקדיחו לאחר נפילה, שכבר קלט הצמר את הצבע והשביח, י"א שנותן לו דמי צמרו ושבחו, וי"א שאין לו אלא דמי צמרו, כי האומן קונה בשבח כלי.

ד. היה הצמר והסמנים של בעל הבית, והצבֵע אינו אלא שכיר, שבעל הבית נותן לו שכר מלאכתו, והקדיחו בשעת נפילה, נותן לו דמי צמרו וסימנים. ואם הקדיח לאחר נפילה, נותן לו דמי צמרו ושבחו, שהשכיר אינו קונה בשבח כלי.

ה. הנותן טליתו לאומן, וגמרו, והודיעו, אבל עדיין לא החזירו, אפילו לאחר עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין. החזירו באמצע היום, אם יש שבח בטלית, י"א שאומן קונה בשבח כלי והוא כמוכרו לו, ואינו עובר משום בל תלין. וי"א שאינו קונה בשבח כלי, ומכיון ששקעה עליו החמה עובר משום בל תלין. ואם נתן לו לרכך בגד קשה, והתנה עמו סכום הדריכות, ועל כל דריכה נותן לו מעה,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

הוא ונמצא רע, בין אומן ובין הדיוט חייב לשלם, שסוברים כרבי מאיר שגרמיא חייב לשלם. ואם היה אומן כל כך שאינו צריך להתלמד כלל, וטעה משום שנפסל המטבע והעמידו צורה אחרת ועדיין לא היה בקי בה, פטור. והרוצה לעשות לפניו משורת הדין, ישלם.

ב. "וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָּהּ וְאֵת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן" והודעת להם - זה בית חייהם (תלמוד תורה). את הדרך - זו גמילות חסדים. ילכו - זו ביקור חולים, אע"פ שהוא בן גילו ונוטל אחד מששים בחליו. בה - זו קבורה, אע"פ שהוא זקן שאינו לפי כבודו. את המעשה - זה הדין. אשר יעשו - זו לפניו משורת הדין.

ג. דיין שדן את הדין, וזיכה את החייב בידים, כגון שנטל משכון מן המלוה והחזירו ללוה, או שחייב את הזכאי בידים, שנטל ביד ממון מן הנתבע, ושילם לתובע. או שטימא את הטהור בידים, שנטל שרץ וזרקו על הפירות כדי לטמאותו ולהחזיק דבריו, או שטיהר את הטמא, שנטל פירות טמאים ועירבם עם שאר פירות, מה שעשה עשוי, וישלם מביתו לפי שהזיק בידים.

ד. המסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו, התבואה נאסרת וחייב לשלם, משום שהזיק בידים.

ה. מחיצה העומדת בין כרם לשדה זרעים, זה סומך זרעים לגדר מכאן, וזה סומך את

מלוה ופרוטה דעתה על המלוה. וי"א שמקודשת, שדעתה על הפרוטה.

ב. הנותן בהמה לטבח שישחטנה, וניבלה, אם הוא הדיוט חייב. ואם הוא אומן, אם נותן לו שכר, חייב לשלם. ואם שחט לו בחינם, לרבי מאיר שהנתקל פושע חייב לשלם, ולחכמים פטור. ומכאן אמרו: "הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר".

ג. המוליך חטים לטחון אצל אדם הממונה על כך, ועליו ללותם במים ולכתוש במכתשת להסיר הקליפה החיצונה כדי שתהא סולת נקיה. אם לא לתתן ועשאן סובין או מורסן. וכן הנותן קמח לנחתום ועשאו פת ניפולין, מאחר שנותן להם שכר חייבים לשלם.

ד. השוחט שהגרים בין טבעת לטבעת, ושייר מלא החוט על פני רובה, לרבי יוסי ברבי יהודה כשר, ולחכמים פסול. רב נסתפק כמי ההלכה, ולפיכך טרף מוגרמת שבאה לידו, ואע"פ כן פטר את הטבח שהגרימה, כדי שלא יכשל בעל הבהמה בספק גזילה.

ה. דיין שיצא מבית דין, לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבים, אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי, ועל זה נאמר 'הולך רכיל מגלה סוד'.

דף ק' ע"א

א. המראה דינר לשולחני, לדעת אם טוב הוא ויקבלנו מחבירו או לא, ואמר לו יפה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לבעל העצים את הספסל, והוא יתן לו את היציאה אם השבח יותר, ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח. והכל מודים שאם נתן לו עצים לעשות מהם כסא נאה ועשה כסא כעור, לעשות ספסל נאה ועשה כעור, שנותן את הכסא לבעל העצים, והוא יתן לו את היציאה אם השבח הוא יותר, ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו דמי השבח.

ב. מי שגזל סממנים וכתשם, ושראם במים, וצבע בהם, קנה הסממנים בשינוי ומשלם דמיו. וכן אם גזל סממנים שרויים וצבע בהם, משלם את דמיו. ואין יכול לומר הרי הם לפניך על הצמר, אע"פ שיכול להסירה על ידי צפון, שאין זו השבה.

ג. גזל צמר וסממנים מאחד, וצבע את הצמר בצבע, והחזיר לו את הצמר, אם השבח שהושבח הצמר על ידי הצביעה שווה לדמי סממנים, הרי החזיר לו כל דמי הגזילה. אבל אם הוזל צמר צבוע בעולם, והשבח אינו מגיע לדמי סממנים, או שצבע בהם קוף שאינו משתבח על ידי צביעה, נסתפקו בגמרא אם יש שבח סממנים על גבי הצמר וכבר החזיר לו גם סממנים, או שאין שבח סממנים על גבי הצמר, וחייב לשלם לו דמי סממנים.

ד. וכן קוף שלקח צמר של אדם אחד, וסממנים של אחר, וצבע את הצמר בסממנים, נסתפקו בגמרא אם בעל

הגפנים לגדר מכאן. נפרצה המחיצה, אומר בעל הזרעים לבעל הכרם גדור, כדי שלא תוסיף התבואה אחד ממאתים ותאָסר. חזרה ונפרצה, אומר לו גדור. נתייאש בעל הכרם ולא גדרה, נאסרת התבואה, ולרבי מאיר הדן דיני גרמיא, חייב בעל הכרם לשלם.

דף ק' ע"ב

א. הנותן צמר לצָבֵעַ, והקדיחו יורה, נותן לו דמי צמרו.

ב. צבעו בשיירי צבע שנשתיירו ביורה, מחזיר את הצמר לבעליו, והוא יתן לו את היציאה אם השבח יתר על היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח יתן לו את השבח.

ג. נתנו לצבוע לו אדום וצבעו שחור, או שחור וצבעו אדום, לרבי מאיר קנה הצבע את הצמר עם שבחו בשינוי, ומשלם לבעל הצמר דמי צמר. ולרבי יהודה קנסו את הצבע שיהיה ידו על התחתונה, ומחזיר את הצמר, והלה יתן לו את היציאה אם השבח יתר על היציאה, ואם היציאה יתירה על השבח יתן לו את השבח.

דף ק"א ע"א

א. הנותן עצים לחרֵש לעשות מהם כסא ועשה מהם ספסל, ספסל ועשה מהם כסא, לרבי משלם החרש דמי עצים, והשבח שלו. ולרבי יהודה קנסוהו שיתן

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ק"ב ע"א

א. עצים שהנאתם וביעורם שוה, יש להם קדושת שביעית, שנאמר 'לאכלה', שיהיו דומים לאכילה. ולפיכך: עצים העומדים לצביעה, כגון ספיחי סטים וקוצה, יש להם קדושת שביעית, שבשעת רתיחת היורה השורש כלה וקולט הצבע. אבל עצים העומדים להסקה אין בהם קדושת שביעית, שהנאתם לאחר ביעורם.

ב. עלי קנים ועלי גפנים שליקטם לאכילה יש להם קדושת שביעית, ואם ליקטם לעצים (להסקה) אין להם קדושת שביעית. עצים המאירים כנר אבוקה לנושאם בידו, שהנאתם וביעורם שוה, י"א שאין להם קדושת שביעית, כי סתם עצים להסקה הם עומדים. וי"א שסתם עצים אין עומדים להסקה, ויש להם קדושת שביעית.

ג. לחכמים אסור לשרות פשתן ביין של שביעית, וכן אין מכבסין בגדים בפירות שביעית, שנאמר לאכלה ולא למשרה וכבוסה שהנאתם לאחר ביעורם. ולרבי יוסי מותר, שנאמר לכם לכל צרכיכם. אבל לא יעשה דברים שאינו שוה לכל אדם, כגון רפואה שאינו אלא לחולים, וזילוף שאינו אלא לאדם מעונג ומעודן.

ד. הלכה כרבי יהודה, שהנותן צמר לצָבֵעַ שיצבע לו שחור וצבעו אדום, לא קנה הצָבֵעַ בשינוי, ומקבל שבח או יציאה. לפי שהיא מחלוקת ואחר כך סתם, מחלוקת

הסממנים יכול לתבוע לבעל הצמר שיחזיר לו דמי סממנים שהם אצלו, או שאין שבח סממנים על גבי צמר ואין לו אצלו כלום.

ה. בגד שצבעו בקליפי ערלה, ידלק. כי גם אם 'חזותא לאו מילתא היא', התורה אסרה בערלה הנאה הנראה לעינים, שנאמר וערלתם ערלתו ערלים', לרבות שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר. וכן בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק, שנאמר תהיה בהויתה תהא.

דף ק"א ע"ב

א. רביעית דם שנבלעה בקרקע הבית, הכלים שהיו בו קודם שנבלעה, טמאים. והכלים שבאו לאחר שנבלעה, טהורים. וכן רביעים דם שנבלעה בכסות, והאהיל הבית עליו ועל הכלים, אם בתחילה נבלעה בו יותר מרביעית, וכשיכבסוהו במדה במים ימצאו רביעית דם, הכלים טמאים. ואם לאו הכלים טהורים. ואע"פ שיש מראה של רביעית דם בבגד או בבית 'חזותא לאו מילתא היא'.

ויש מעמידים כל זה בדם תבוסה (שיצא מן ההרוג רביעית, ספק כולה בחייו ספק כולה במותו), שאינו מטמא אלא מדרבנן. אבל בדם שמטמא מן התורה, גם הכלים שהיו בבית לאחר שנבלעה טמאים, וגם אם לא נבלע בכסות אלא רביעית, הכלים טמאים, ש'חזותא מילתא היא'.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

וי"מ משום שכל המקדיש אין דעתו על כסות אשתו ובניו, משום איבה. וי"מ שכל המקדיש נכסיו, נעשה כמי שהקנה מתחילה לאשתו ובניו את כסותם.

דף ק"ג

א. הלוקח שדה מחבירו, ואמר לו שקונה אותה עבור ריש גלותא, וכתב המוכר את שטר המכירה על שם ריש גלותא, אם הודיע הלוקח למוכר ולעדים שקנאה לעצמו, ולא כתב ריש גלותא רק בכדי להטיל אימה, הרי היא קנויה ללוקח. ואין כופים את ריש גלותא שיכתוב שטר מכירה שמכרה ללוקח. ואפילו אם אמר הלוקח למוכר על מנת שיכתוב לי ריש גלותא שטר אחר שמוכרו לי, אין כופים את ריש גלותא שיכתוב לו.

וכן אין כופין את המוכר שיחזור ויכתוב ללוקח שטר מכירה נוסף שהיא מכורה ללוקח (כדי שלא יערערו יורשי ריש גלותא לומר שהוא שלהם). אבל אם אמר למוכר על מנת שתחזור ותכתוב לי שטר נוסף על שמי, כופין את המוכר שיכתוב לו. וגם אם לא פירש שהמוכר יכתוב לו שטר אחר, רק שאמר לעדים בפניו של מוכר שרוצה שטר אחר, לא יוכל המוכר לומר חשבתי שכוונת הלוקח שזה שנכתב על שמו יתן לו שטר.

ב. הנותן מעות לחבירו על הפירות בשער הזול, ועדיין לא משכס, מותר לו לקבל את הפירות ממנו לאחר שהוקר השער,

בבבא קמא וסתם בבבא מציעא. או משום ששינינו כמותו בין הלכות פסוקות.

דף ק"ב ע"ב

א. הנותן מעות לשלוחו שיקח בהם חטים למחצית שכר, ולקח מהם שעורים, או ששלחו לקנות שעורים ולקח חטים: לשיטת רבי יהודה: לרבי יוחנן, אע"פ ששינה מדברי המשלח, לא קנה לעצמו, כי שינוי אינו קונה. ולפיכך אם הותירו מחלקים את הריווח ביניהם. אבל אם פחתו, יפסיד השליח, שלקלקל לא נעשה שלוחו. וי"א שמאחר שלא הודיע השליח למוכר שיִקְנֶה את החטים למשלח, והשליח לא היה שלוחו שהרי שינה משליחותו, לא קנה המשלח אלא השליח, ואפילו אם הותירו אינו אלא לעצמו.

ולשיטת רבי מאיר: לרבי יוחנן, כיון ששינה השליח מדברי המשלח, קנה לעצמו, ואפילו אם הותירו הרי הוא של שליח ואין למשלח בהם כלום. ולרבי אלעזר אם שלחו לקנות לאכילה, קנה השליח לעצמו. אבל אם שלחו לקנות לסחורה, המשלח מסכים בכל מה שיקנה, ואם הותירו מחלקים את הריווח ביניהם.

ב. המקדיש את נכסיו והמערך את עצמו, אין הגזבר נוטל מכסות אשתו ובניו, ולא בצבע שצבע עבורם, ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמם, ואע"פ שלא הודיע לצַבֵּעַ שיקנה את הצבע לאשה, והטעם: י"א משום שהוא שליח של אשתו ובניו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ואם נתמעט הקרן משוה פרוטה, אינו מוסיף חומש.

ז. גזל מחבירו, ולא נשבע לו על שקר, לרבי עקיבא צריך להוליכו אחריו למדי, ולרבי טרפון אינו צריך, ואע"פ שהודה לו, הרי הוא פקדון אצלו עד שיבוא הנגזל ויטלנו.

ח. גזל לאחד מחמשה ואינו יודע איזה מהם, ולא נשבע לו לשקר, לרבי טרפון מניח גזילה ביניהם ומסתלק. ולרבי עקיבא קנסוהו חכמים, וצריך לשלם לכל אחד ואחד. ואם קנה מאחד מהם ואינו יודע ממי, וכל אחד אומר ממני לקח, י"א שעדיין היא מחלוקת, וי"א שגם לרבי עקיבא מניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, שמאחר שלא עבר על איסור לא קנסוהו.

ט. ואם נשבע לשקר והודה, צריך לשלם גם לרבי טרפון לכל אחד ואחד, שנאמר לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו. וכן אם הודה ואמר לשנים גזלתי מאחד מכם מנה ואינו יודע איזה מכם, אע"פ שלא נשבע, צריך לצאת ידי שמים וליתן מנה לכל אחד.

דף ק"ד ע"א

א. ראובן שיש לו מעות ביד שמעון, ועשה שליח בעדים לקבלם ממנו, ונתנם שמעון לשליח, ונאנסו המעות בדרך, לרב חסדא המעות באחריותו של ראובן ושמעון פטור, שהעמידו בעדים כדי שייחשב

ואין בו משום רבית. אבל אסור לקבל ממנו דמים כערך הפירות של עכשיו, שמאחר שנתן לו שתים ונוטל ארבע, נראה כרבית. ואם משך את הפירות מן המוכר, ונשארו ביד המוכר, והלך ומכרם לאחר, נעשה המוכר גזלן ומשלם כפי שווים בשעה שמכרם לאחר.

ג. הגזל את חבירו שוה פרוטה, או שהפקיד אצלו פקדון, או שהלוהו, או שחייב לו שכר שכיר, ונשבע לו על שקר שאין לו אצלו כלום, והודה, משלם קרן וחומש ואשם.

ד. ואם הנגזל אינו כאן, צריך להוליכו אחריו למדי, שנאמר לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו. ולא יתנהו לבנו של נגזל או לשלוחו, שאם יאבד בדרך הוא באחריות הגזלן עד שתבוא ליד הנגזל. ואם היו הוצאות הדרך יתירים על הקרן, תקנו חכמים מפני תקנת השבים שיתן קרן וחומש לשליח בית דין. ואם מת הנגזל, יחזיר ליורשיו.

ה. אם כבר נתן לנגזל את הקרן או שמחל לו, אבל לא נתן לו את החומש, אינו צריך להוליך אחריו במדי. וכן אם נתן לו את הקרן חוץ מפחות משוה פרוטה. אבל אם נתן לו את החומש, או שמחל לו, ולא נתן לו את הקרן, או שנתן לו חוץ משוה פרוטה שבקרן, צריך להוליכו אחריו.

ו. נתן לו את הקרן, ונשבע לשקר על החומש, והודה, מוסיף חומש על החומש.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פטור, ואם מינה אותו הגזלן חייב. ואם שלח הנגזל שליח, ונטל את שלו מיד שליח בית דין, ונאנסו בדרך, הגזלן פטור לדברי הכל.

דף ק"ד ע"ב

א. ראובן שהיה לו פקדון ביד שמעון, ומסר לשליח סימנים, וכתב לו חותמו באגרת, ומסרה לו, ואמר לו לך והתראה לשמעון ויתן לך מעות שיש לי בידו, אין משלחים עמו את המעות. ואם עדים חתומים עליה י"א שאין משלחים עמו, וי"א שמשלחים עמו.

ב. ואם כתב ראובן לשליח כתב של 'התקבלתי' שימסרנו ביד שמעון, ומסרו השליח לשמעון ונתן לו שמעון את הפקדון, הרי הוא באחריות ראובן. ואם מת ראובן קודם שמסר השליח את הכתב ליד שמעון, הפקדון באחריות שמעון גם לאחר שהגיע ליד השליח, שהרי יורשי ראובן לא שלחו את הכתב לשמעון, ואינו שליח שלהם. ולפיכך הרוצה למנות שליח שיקבל פקדון מיד חבירו ושיהיה באחריות השליח, יקנה לו את הפקדון בקנין אגב קרקע כדי שיהיה שלו, והשליח יכתוב למפקיד התקבלתי.

ג. חיוב חומש של מי שנשבע לשקר והודה הוא ממון, ולפיכך, אם מת הנשבע לאחר שהודה, יורשיו משלמים חומש.

שלוחו ויעמדו המעות ברשותו. ולרבה שמעון חייב, שלא נתכוין ראובן אלא לומר לשמעון שהוא איש נאמן, ויוכל לסמוך עליו אם ירצה, אבל לא שיהיה שלוחו, ולפיכך המעות באחריותו של שמעון.

ב. הרוצה לשאול את הפרה, ושילחה לו המשאיל ביד בנו או ביד עבדו או ביד שכירו (ששכרו המשאיל לשמשו) ולקיטו (שלקטו לדור אצלו), או ביד בנו או עבדו או שכירו ולקיטו של שואל, ומתה בדרך, השואל פטור, שעדיין לא הגיעה לרשותו. ואם השואל עשה שליח בעדים לקבל את הפרה מיד המשאיל, ומתה אצל שליח בדרך, לרב חסדא השואל חייב, ולרבה פטור.

ג. הגוזל את חבירו, ונשבע לשקר שאין לו אצלו כלום, והודה, צריך להוליכו אחריו למדי. נתנו ליד שליח שעשה הנגזל בעדים, ונאנסו המעות בדרך, לרב חסדא פטור ולרבה חייב. נתנו לשליח שלו, או לשכירו ולקיטו של נגזל (כשלא מינה אותם לקבל מעות אלו), או שהמציא לו הנגזל שליח, שאמר לאחד יש לי מעות אצל פלוני ושמא אין לו עם מי לשלחו, ונתנו לו הנגזל, ונאנסו המעות בדרך, חייב לדברי הכל.

ד. ואם נתנו לשליח בית דין, י"א שבין שמינה אותו הגזלן ובין שמינה אותו הנגזל, פטור. וי"א שאם מינה אותו הנגזל

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ג. גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהם, גזילה אין כאן, שהרי השאיר בידו פחות מפרוטה, אבל מצות השבה לא קיים.

ד. נזיר שגילח ושייר שתי שערות, לא עשה ולא כלום. ואם גילח אחת משתי השערות ששייר, אע"פ שנשרה השניה לאחר מכן, קיים מצות גילוח. אבל אם נשרה אחת מן השתים, ולאחר מכן גילח את השניה, אע"פ ששָׁעַר אין כאן, מצות גילוח אין כאן.

ה. חבית שניקבה וסתמוה שמרים, ונתנוה על פי הארובה, ומירחו יפה סביבותיה, וטומאה בבית, מצלת על העלייה כולה מלבוא בה שום טומאה. ואם אין שם שמרים, ופקקה בזמורה, אע"פ שעתה אין בה שיעור נקב, כיון שהזמורה לא תעמוד שם בלא מירוח, אינה מצלת מפני הטומאה עד שימרח סביבותיה. ואם הכניס שתי זמורות, ימרח מן הצדדים ובין זמורה לחבירתה. סתם חצי מן הנקב בסתימה העומדת, ועדיין יש בה נקב פחות מכשיעור, נסתפקו בגמרא אם היא מצלת, כיון שעתה אין בה נקב כשיעור, או שאינה מצלת לפי שלא סָתַם שיעור סתימה.

דף ק"ה ע"ב

א. גזל חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך. ואם נשבע לשקר שלא גזלו, ולאחר מכן הודה, לרבה מביא קרבן

ד. ואם לא הודה האב, והודה הבן, והבן לא נשבע לשקר, אינו משלם חומש. ואם נשבע הבן והודה, אם הגזילה קיימת, והוא היה יודע שהגזילה בידו, ונשבע לשקר, משלם חומש על שבועה שלו. אבל אם אינו יודע מהגזילה, כגון שהיתה מופקדת ביד אחרים, פטור מחומש. ואם הגזילה אינה קיימת, אם לא עמד אביו בדין, פטור מקרן, שגם אם הניח אביו קרקעות, מלווה על פה אינו גובה מן היורשים. ואם עמד אביו בדין, חייב לשלם קרן. אבל חומש לא ישלם אע"פ שנשבע, שאין משלמים חומש על כפירת שעבוד קרקעות, שחייב החומש הוא מכח השבועה, ואין נשבעים על הקרקעות.

דף ק"ה ע"א

א. הגוזל מחבירו ונשבע לשקר, והודה, והחזיר לו את הקרן חוץ מפחות משהו פרוטה, והגזילה אינה קיימת, אין צריך להוליכה אחריו למדי. ואם הגזילה קיימת, י"א שצריך להוליכה אחריו למדי שמא תייקר, וי"א שאין חוששים שמא תייקר ואינו צריך להוליכה אחריו.

ב. גזל שלש אגודות בשלש פרוטות, והוזלו ועמדו על שתים, והחזיר לו שתי אגודות, חייב להחזיר לו את השלישית אע"פ שאין בה שוה פרוטה, כיון שאם אינה בעין צריך להחזיר לו פרוטה כמו שהיתה שוה בשעת הגזילה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

שבועה, אע"פ שאינו אלא עפר בעלמא, כיון שאם יגנב חייב לשלם לו דמים שהיה שווה לפני הפסח, נמצא שכפר לו ממון. ורובא נסתפק אם מביא קרבן שבועה.

ב. הרואה את שורו ביד חבירו, ואומר לו שורי גנבת, והוא אומר לא גנבתי, שאל לו מה טיבו אצלך? השיב הלה: שומר חנם אני עליו, ולאחר מכן הודה שגנבו, לשיטת רבה, אם היה השור באגם חייב קרבן שבועה, שהרי פטר עצמו אם יהיה גניבה ואבידה. וכן אם אמר שומר שכר אני עליו חייב, שפטר עצמו משבורה ומתה. וכן אם אמר שואל אני עליו, שפטר עצמו ממתה מחמת מלאכה. ואע"פ שכאשר השור קיים חייב בין כך להחזירו, מאחר שאם יגנב או יאנס חייב לשלם, והוא רצה לפטור את עצמו, יש כאן כפירת ממון.

דף ק"ו ע"א

א. הכופר בפקדון, והעידו עדים שהיה בידו בשעת הכפירה, נעשה עליו גזלן וחייב באונסים, ופסול לעדות ולשבועה. ואם היה הפקדון באגם, אפשר שנתכוין להשתמט ממנו עד שיביאו, ולא נעשה כגזלן, ואינו פסול לעדות ולשבועה. ואם נשבע שאין לו בידו כלום, פסול לעדות ולשבועה.

ב. הכופר במלוה ולא נשבע, ובאו עדים שהוא חייב, כשר לעדות, שמלוה להוצאה ניתנה, ואפשר שאין לו לשלם עתה, ורוצה לדחותו עד שתשיג ידו. ואם נשבע שאינו חייב לו, פסול לעדות.

ג. התובע לחבירו מנה, והלה אומר אין לך בידי כלום, וחייבוהו בית דין שבועה, ונשבע, ואחר כך באו עדים שהוא חייב לו, לשיטת רב פטור מלשלם, שנאמר 'ולקח

ג. אבל אם השור עומד לפניו ואומר לו הילך, לא כפר לו ממון, ופטור. וכן אם השיבו מכרתו לי ועדיין לא שילמתי לך דמיו, או נתתו לי במתנה או אביך נתנו לי בתנאי ולא קיימתיו, או אחר פרתי רץ, או מאליו בא אצלי, או שמצאתיו תועה בדרך ולא ידעתי שהיא שלך שאחזירנה לך, ואומר לו הילך, פטור מקרבן שבועה, ועל זה אמרו 'וכחש בה' פרט למודה בעיקר שהוא פטור.

ד. האומר לעד אחד ראית את שורי שאבד ממני, והלה אומר לא ראיתי, ונשבע, ולאחר מכן הודה שראה אותה מהלכת

ה. האומר לעד אחד ראית את שורי שאבד ממני, והלה אומר לא ראיתי, ונשבע, ולאחר מכן הודה שראה אותה מהלכת

ה. האומר לעד אחד ראית את שורי שאבד ממני, והלה אומר לא ראיתי, ונשבע, ולאחר מכן הודה שראה אותה מהלכת

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ק"ו ע"ב

א. הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל, ואם טבח ומכר, משלם תשלומי ארבעה וחמשה כדין הגנב עצמו.

ב. בית דין שאמרו לגנב 'צא תן לו', ולאחר מכן טבחו ומכרו, פטור מד' וה'. שמכיון שנפסק דינו חשוב כגזלן שאינו משלם ארבעה וחמשה. אבל אם אמרו לו 'חייב אתה ליתן לו' עדיין חשוב כגנב, ואם טבח ומכר חייב..

ג. הטוען טענת גנב באבידה, משלם תשלומי כפל.

ד. קטן שהפקיד אצל אחר, אין נשבעים על טענתו, ואפילו אם תובע כשהוא גדול וטוען שהנתבע אכל את פקדונו כשהיה קטן, פטור משבועה [וכן מכפל, אם טען שנגנבה]. אבל אם תבעו כשהוא גדול וטוען שאכלו כשהוא גדול, י"א שנשבע על ידו, וחייב כפל אם נשבע לשקר שנגנב ממנו, כדין אבידה. וי"א שאינו נשבע, לפי שלא בא מכח בן דעת כאבידה.

דף ק"ז ע"א

א. הטוען טענת גנב בפקדון, לרבי חייא בר אבא אינו חייב שבועה עד שיודה במקצת, שנאמר 'כי הוא זה'. וכן אמר רמי בר חמא, שכל ארבעה שומרים אינם חייבים שבועה אלא בכפירה במקצת והודאה במקצת.

בעליו ולא ישלם, כיון שקיבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון. ואפילו אם תובע לו חבירו פקדון שיש לו אצלו, ונשבע שאין בידו כלום, או שאבדו, ובאו עדים שהוא בידו פטור, אע"פ שהפקדון עומד ברשות הבעלים בכל מקום שהוא. ולרב המנונא נדחו דברי רב.

ד. ואם נשבע הנתבע שהפקדון נגנב מידו, ובאו עדים שהוא עצמו גנבו, מודה רב שחייב לשלם, שהרי התורה חייבתו גם בכפל. וכן אם הודה הנתבע לאחר שנשבע לשקר, חייב לשלם גם אם כפר שאבדו, שהרי התורה חייבתו קרן וחומש ואשם.

ה. וכן אם נשבע חוץ לבית דין, או שקפץ ונשבע בבית דין קודם שהשביעוהו, ואחר כך באו עדים שהוא אצלו, חייב לשלם גם לשיטת רב.

ו. כל הנשבעים שבתורה 'נשבעים ולא משלמים', פירוש שהנתבע ישבע ויפטור, ולא שהתובע ישבע ויטול, שנאמר 'ולקח בעליו ולא ישלם'.

ז. המשביע לחבירו חמשה פעמים שיש לו בידו מלוה או פקדון, והלה כפר, בין אם השביעו בפני בית דין ובין שלא בפני בית דין, חייב על כל אחת ואחת חומש ואשם, הואיל ויכול לחזור ולהודות, נמצא שכפר ממון בכל שבועה.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ק"ח ע"א

א. שומר שטען שנגנב ממנו פקדונו, ונשבע, וחזר וטען שנאבד ממנו, ונשבע, והעידו עדים שבשעת טענתו הראשונה היה הפקדון ברשותו, ולאחר מכן הודה השומר שהטענה השניה שנאבד לשקר היתה, משלם כפל על שבועתו הראשונה, ופטור מחומש, מאחר שממון זה מחייבו כפל, פוטרנו מחומש.

ב. אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת (ולא היה שומר עליו), והוא אומר לא גנבתי, משיביעך אני ואמר אמן, והעדים מעידים אותו שגנבו, משלם כפל (משום גנב, גם אם לא היה נשבע). ואם הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם. ואם הודה לאחר שבאו עדים, פטור מחומש, כי הממון שמחייבו כפל פוטרנו מחומש.

ג. מסר שורו לשני בני אדם, וטענו שניהם שהוא נגנב, אחד נשבע והודה שגנבו, והשני נשבע ובאו עדים שגנבו, נסתפק בגמרא אם זה שהודה ישלם חומש והשני כפל לפי ששני בני אדם הם, או שאין משלמים על אותו ממון חומש וכפל גם בשני בני אדם.

ד. שומר שטען טענת אבד, ונשבע, והודה שהיא אצלו ולשקר נשבע, וחזר וטען טענת אבד, ונשבע, והודה, משלם שני חומשין, שנאמר 'וחמישיתו יוסיף עליו', התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת. וכן אם טען טענת גנב ונשבע, ובאו

ולשיטת רבי חייא בר יוסף, חייב השומר שבועה גם אם כפר בכולו, שמעיז לכפור במפקיד, כיון שלא עשה לו טובה. ולא אמרה תורה 'כי הוא זה' אלא על מלך, שאינו נשבע אלא אם הודה במקצת, לפי שמשתמט עד שיהיה לו לשלם, והטילה עליו תורה שבועה כדי שיודה בכולו. אבל אם כפר בכולו, אינו נשבע, כי בוודאי האמת עמו, שאין אדם מעיז פניו לכפור במלך שעשה לו טובה.

דף ק"ז ע"ב

א. הטוען טענת גנב בפקדון, לרבי חייא בר יוסף אינו חייב כפל עד שישלח בה יד (שיעשה בה מלאכה). ולשיטת רבי חייא בר אבא ורב ששת, אם לא שלח בה יד, חייב. ואם שלח בה יד, לרב ששת פטור. ולרבי חייא בר אבא נסתפקו בגמרא אם פטור משום שכבר נעשה עליו גזלן וברשותו הוא, או שחייב בכפל.

ב. הטוען טענת אבד ונשבע, וחזר וטען טענת גנב ונשבע, ובאו עדים שהוא עצמו גנבו, פטור. "א משום שמשבועה הראשונה נעשה עליו גזלן וקנאו, וי"א משום שכבר יצא ידי בעלים בשבועה הראשונה.

ג. שומר חנם שאומר שנגנב הפקדון, משיביעים אותו שלש שבועות, שלא פשע בה, שלא שלח בה יד, ושאינה ברשותו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

עדים, וחזר וטען טענת גנב ונשבע, ובאו עדים, משלם כפל שני פעמים.

ה. המפקיד אצל שומר חנם בהמה או כלים, ונגנבו או שאבדו, ושילם השומר ולא רצה לישבע וליפטר, ונמצא הגנב, משלם כפל לשומר. ואם טבח או מכרו, משלם לו וארבעה וחמשה, שהבעלים הקנו לו את הכפל. ואם נשבע השומר שנגנבה ממנו ולא רצה לשלם, ונמצא הגנב, משלם כפל וד' וה' לבעל הפקדון.

ו. תבעוהו הבעלים לשומר, ונשבע, ולאחר שנפטר על ידי שבועתו שילם, והוכר הגנב, לאביי משלם כפל לבעלים, שמכיון שהטריחו בשבועה, לא הקנה לו את הכפל. ולרבא משלם לשומר, שמכיון ששילם הקנה לו את הכפל.

דף ק"ח ע"ב

א. תבע בעל הפקדון לשומר שיחזיר לו פקדונו, ונשבע השומר שנגנבה, והוכר הגנב, ותבע השומר לגנב והודה, ותבעוהו גם הבעלים וכפר בו, והביא עדים שגנבו, אם נמצא ששבועת השומר שנגנבה באונס באמת היתה, נפטר הגנב מכפל בהודאתו לשומר, כי בוודאי שאם היה נמצא הפקדון היו הבעלים מפקידים אותו ביד השומר שהוא נאמן, ולפיכך מוטל על השומר לחזר אחריה ותביעתו תביעה, והודאת הגנב לתביעתו הודאה היא ופוטרתו מכפל. ואם נשבע לשקר, י"א שהגנב לא נפטר מכפל במה שהודה

לשומר, כיון שנשבע לשקר לא היו הבעלים מסכימים להפקידו בידו מעתה, ותביעתו אינה תביעה. ואם עמד לישבע לשקר ולא הניחוהו, הדבר ספק אם הגנב נפטר מכפל או לא. וי"א שגם אם כבר נשבע השומר לשקר הדבר מוטל בספק אם הגנב נפטר מכפל או לא.

ב. תבעוהו בעלים לשומר, ושילם ולא רצה לישבע, והוכר הגנב, תבעוהו בעלים והודה לו, ותבעו השומר וכפר, והביא עדים שגנבו, נסתפקו בגמרא אם הגנב נפטר מכפל בהודאתו לבעלים, כי אע"פ שהכפל יהיה לשומר, תביעת הבעלים חשובה תביעה, לפי שרוצה להחזיק טובה לשומר על מה ששילם לו, או שלא נפטר הגנב בהודאתו לבעלים, לפי שכבר קיבל דמיו מן השומר ונסתלק מן הפקדון.

ג. נגנב הפקדון באונס, ועדיין לא נשבע השומר לבעלים, והוכר הגנב, אם שומר שכר הוא, עושה השומר דין עם הגנב בבית דין להוציאה מידו, שעליו מוטל לחזר אחר הפקדון ולהחזירה לבעלים. ואם שומר חנם הוא, לאביי אם רצה עושה דין עם הגנב ומחזירה לבעלים, ואם רצה נשבע לבעלים ונפטר ממנו, והבעלים יעשה דין עם הגנב. ולרבא דינו כשומר שכר. ורק אם כבר נשבע לבעלים קודם שהוכר הגנב, יכול לעמוד בשבועתו והבעלים יעשו דין עם הגנב אם ירצה, או לעשות דין עם הגנב ולהחזירה לבעלים.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

יהנה משלו בחייו ובמותו, ומת, לא ירשנו. ויתן את חלקו בירושה לשאר בני אביו, ואם אין לו בן חוץ ממנו, יתן לאחי אביו. ואם אין לו מה יאכל, לזה מאחרים ואוכל, והם באים ונפרעים מן הירושה.

ד. גזל מן הגר, ונשבע לו, והודה לו בחייו שנשבע לשקר, ולאחר מכן מת הגר, נחלקו תנאים בדבר:

לרבי יוחנן: לשיטת רבי יוסי הגלילי זכה הגזלן, שלאחר שמת הגר ואין לו יורשים, זכה הגזלן בדמי הגזילה לעצמו, והוא מוחל לעצמו. ולא אמרה תורה שגזל הגר יהיה לכהנים אלא אם הודה לאחר מיתת הגר, שאז קנאו ה' ונתנו לכהנים. ולשיטת רבי עקיבא, אינו מוחל לעצמו דמי הגזילה, ונותנו לכהנים. ואפילו אם פגע הגזלן באותו הגר, וזקפן עליו במלוה, ומת הגר, משלם לכהנים. ואע"פ שהזקיפה במלוה חשובה כמחילה, שההנגזל מוחל לו על דמי הגזילה תמורת המלוה, צריך לשלם, שאין המחילה פוטרת מקרן וחומש.

לשיטת רב ששת: אם לא זקפן הגר במלוה, משלם לכהנים, שאין יכול למחול לעצמו דמי הגזילה. ואם זקפן במלוה, לרבי יוסי הגלילי פטור, שמחילת הנגזל פוטרת. ולרבי עקיבא משלם לכהנים, שגם מחילת הנגזל אינה פוטרת מקרן וחומש.

ד. נגנב הפקדון באונס, והחזירו גנב בבית שומר ומתה בפשיעה, נסתפקו בגמרא אם לאחר שנגנבה באונס כבר כלתה שמירתו ופטור, או שחזר להיות שומר וחייב לשלם על פשיעתו.

דף ק"ט ע"א

א. מפקיד התובע לשומר את הפקדון שהפקיד בידו, והשיב לו שאבד, ונשבע, והעידו עדים שהשומר אכלו, משלם קרן. ואם הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם. השיב לו השומר שנגנב ונשבע, ועדים מעידים שגנבו, משלם כפל. ואם הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם.

ב. בן שגזל את אביו, ונשבע לו לשקר, ומת והניח בנים, משלם קרן וחומש ואשם לאחיו (שהם בני אביו), ואינו מנכה את חלקו שירש. ואם לא הניח אביו בנים חוץ ממנו, משלם את הגזילה לאחי אביו. לא מצא יורשים לאביו, יתנהו לארנקי של צדקה, ויאמר זה גזל אבי. ואם אין לו לשלם, או שאינו רוצה, לזה מאחרים כשיעור הגזילה, ובעלי חוב באים ונפרעים מחלקו שיש לו בירושה. וי"א שלשיטת רבי עקיבא, הבן אינו צריך לשלם את חלקו (ואם אין לו בנים חוץ ממנו פטור לגמרי), שלאחר שירש את אביו הוא חייב לעצמו, ויכול למחול לעצמו את דמי הגזילה.

ג. האומר לבנו קונם שאין אתה נהנה משלי, ומת, ירשנו בנו. אמר לו קונם שלא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. ואם הוא בעל מום שאינו ראוי לעבודה, אינו יכול למנות שליח להקרבה, אלא נותנה לבני המשמר והם יקריבוהו. ועורה ובשרה שלו, לפי שהוא ראוי לאכילה (וי"א שהוא לאנשי משמר לפי שהם הקריבוהו).

ג. היה הכהן זקן או חולה, ויכול לעשות עבודה או לאכול על ידי הדחק, נותנה לכל כהן שירצה שיקריבנה בשבילו, שעבודה על ידי הדחק עבודה היא, והוא ראוי להקרבה, ומשום כך יכול למנות כהן אחר. אבל בשרה ועורה לאנשי משמר, שאכילה גסה לא שמה אכילה, ונמצא שאינו ראוי לאכילה, ואינו יכול למנות שליח עליה.

ד. היה הכהן טמא, והביא קרבן צבור, אם יש כהנים טהורים באותו משמר, יקריבוהו אנשי משמר, שהוא עצמו אינו יכול להקריב בטומאה כשיש כהנים טהורים, ולכך אינו יכול למנות שליח. ואם אין שם כהנים טהורים, יכול ליתנה לכהן אחר שיהא שלוחו, כמו שהוא עצמו יכול להקריב. והקרבן אינו נאכל, שקרבן ציבור אינו נאכל בטומאה. ואם יש בעלי מומים טהורים באותו משמר, בשרה ועורה שלהם.

ה. היה כהן גדול אונן, יתנה לכל כהן שירצה, שמאחר שהוא עצמו יכול להקריב, יכול גם למנות שליח. אבל

לשיטת רבא: אם זקפן הגר במלוה, פטור, שמחילת הנגזל פוטרת. ואם לא זקפן במלוה, לרבי יוסי הגלילי פטור, שגם מחילת עצמו פוטרת. ולרבי עקיבא נותן לכהנים.

דף ק"ט ע"ב

א. הגוזל את הגיורת, ונשבע לה, ומתה, נותן קרן וחומש לכהנים.

ב. גזל מגר קטן ומת, אין צריך לחזור אחריו אם יש לו יורשים, ונותן קרן וחומש לכהנים, כי הקטן אינו יכול להוליד.

ג. הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הגר, נותן קרן וחומש לכהן שבאותו משמר, שנאמר מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו, למי שניתן האשם לזה ניתן קרן וחומש.

ד. כהן שגזל את הגר, וכשהגיע משמר שלו בא והודה לאחר מיתת הגר, גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים, שלמדים משדה אחוזה, שאם גאלה אחד מן הכהנים, יוצאה מתחת ידו ביוכל ומתחלקת לכל אחיו הכהנים.

דף ק"י ע"א

א. הכהן יכול להקריב קרבנותיו בכל עת שירצה, אפילו במשמר שאינו שלו, שנאמר ובא בכל אות נפשו ושרת. ובשרה ועורה שלו, שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו. ויכול גם למנות כהן אחר שהוא רוצה בו, שיהיה שלוחו ויקריבנה בשבילו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

עד שיהיה פרוטה לכל אחד, שנאמר האשם המושב, עד שיהא השבה לכל כהן.

י. אם אין במעות שגזל שוה פרוטה לכל כהני משמרת יהויריב, ויש בו לכל כהני משמרת ידעיה, ונתנו לכהני ידעיה בשעת משמרת יהויריב, נסתפקו בגמרא אם מאחר שאין בו כשיעור ליהויריב הוא עומד מתחילה לידעיה ויצא, או לא.

דף ק"י ע"ב

א. כהנים אינם חולקים גזל הגר כנגד גזל הגר, שהתורה קראתו 'אשם'.

ב. גזל חמץ מן הגר, ועבר עליו הפסח, י"א שצריך לשלם דמים לכהנים, שהתורה נתנה להם גזל הגר במתנה, וחמץ שעבר עליו הפסח עפר הוא ואינו מתנה. וי"א שנותן להם מה שגזל, שזה אמרה תורה ליתן להם.

ג. כהן שנפל לו עשר בהמות בגזל הגר, פטור ממעשר בהמה, כדין המקבל מתנה.

ד. עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו, וכל המקיימן, כאילו מקיים כל התורה כולה שניתנה לדרוש בכלל ופרט וכלל, וכאילו קיים כל הקרבנות שניתנה בהן ברית מלח. ואלו הן: **עשר במקדש**: א. חטאת בהמה, ב. חטאת העוף, ג. אשם ודאי, ד. אשם תלוי, ה. זבחי שלמי צבור, ו. לוג שמן של מצורע, ז. מותר העומר, ח. שתי הלחם, ט. לחם

הבשר והעור לאנשי משמר, כי כהן גדול אינו אוכל בקדשים כשהוא אונן.

ו. הגוזל את הגר, ונשבע לו, ומת הגר, משלם קרן וחומש לכהנים, ואשם למזבח. היה מעלה את הכסף ואת האשם לירושלים, ומת בדרך, הכסף ינתן לבניו של הגזלן, שמשעה שמת הגר זכה בו, אלא שצריך לעשות השבה לכפר על שבועתו, וכיון שמת אין לו כפרה. והאשם ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה. ואם כבר נתן את הכסף לאנשי משמר קודם מיתתו, אין היורשין מוציאים מידם, שהכסף מכפר מחצה, ולפיכך אינם יכולים לומר שלא נתנו אביהם אלא על דעת שיתכפר לו.

ז. נתן את הכסף לכהני משמר 'יהויריב', ואחר כך נתן את האשם למשמר 'ידעיה', יצא. אבל אם הקדים והביא את האשם ליהויריב, ואחר כך נתן את הכסף לידעיה, אם האשם קיים יקריבוהו בני ידעיה, ואם לא, יחזיר ויביא אשם אחר, שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא, אבל המביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא. ואם נתן את הקרן, אע"פ שלא נתן את החומש, אין החומש מעכב, ויכול להביאו לאחר הקרבת האשם.

ח. גזל הגר שהחזירו בלילה, או שהחזירו חצאין, לא יצא, שהתורה קראתו 'אשם'.

ט. גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן, לא יצא ידי חובתו, וצריך להשלים משלו

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

משמרת יהויריב, אם האשם קיים, ועדיין לא יצאה משמרתם של בני יהויריב, קונסים את בני ידעיה שיחזירו את הכסף לכהני יהויריב. ואם כבר יצא משמרתם של יהויריב, ולא תבעו את הכסף מבני ידעיה, מחלו בני יהויריב לבני ידעיה, ויחזירו להם גם את האשם. ואם יצא גם משמרתם של ידעיה ולא תבעו את האשם מבני יהויריב, מחלו גם הם, ויחזירו את הכסף לבני יהויריב, והם יקריבו את האשם כשיחזור משמרתם.

ב. ואם הקריבו בני יהויריב את האשם במשמרתם קודם שנתן את הכסף, יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה, ובני יהויריב זכו בעור של האשם הפסול שיש בידם.

ג. הנהנה מן ההקדש, משלם קרן שמעל, וחומש, ואשם. ואם הביא מעילתו ולא הביא אשמו, או שהביא את אשמו ולא את מעילתו, לא יצא. ואם הביא את אשמו קודם מעילתו, לא יצא. אבל אם הביא את הקרן ולא הביא את החומש, יצא.

הפנים, י. שירי מנחות. **ארבע בירושלים:** א. הבכורה, ב. הביכורים, ג. המזורם מתודה (ושלמים) ואיל נזיר, ד. עורות קדשים. **עשרה בגבולין:** א. תרומה, ב. תרומת מעשר, ג. חלה, ד. ראשית הגז, ה. המתנות, ו. פדיון הבן, ז. פדיון פטר חמור, ח. שדה אחוזה, ט. שדה חרמים, י. גזל הגר.

ה. חטאת שמתו בעליה, אע"פ שעל דעת כן לא הפרישה בעליה, הלכה היא שהולכת למיתה. וכן אשם שמתו בעליה תרעה עד שתסתאב, שכל שבחטאת מתה באשם תרעה.

דף ק"א ע"א

א. נתן הגזלן את האשם לכהנים של יהויריב במשמרתם, ואת הכסף לכהני ידעיה, לשיטת חכמים קונסים את בני יהויריב שקיבלו את האשם קודם הכסף, ויחזירו את האשם לבני ידעיה שהכסף בידם. ולדברי רבי יהודה, אם נתן את הכסף לידעיה בשעת משמרתם, כל אחד זכה בשלו, ואם נתן להם את הכסף בשעת

הדרן עלך הגוזל
עצים למסקנא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

פרק הגוזל ומאכיל למסקנא

קנו אותה היוורשים, שאין כאן שינוי רשות, וצריכים להחזירה. ואם אכלו אותה, וכבר נתיאש הנגזל קודם שבא לידם, פטורים מלשלם. (אבל אם לא נתיאש, חייבים לשלם לרב חסדא). ואם הניח להם אביהם נכסים שיש בהם אחריות כגון קרקעות, גובה הנגזל חובו של אביהם מנכסים אלו.

דף ק"ב ע"א

א. מי שקיבל מעות של ריבית מחבירו, ומת, והניחם ליורשיו, אע"פ שיודעים שהם של רבית, אין חייבים להחזיר. והטעם: י"א משום שרשות יורש כרשות לוקח (וקנו בייאוש ושינוי רשות), וי"א שגם אם אינה כרשות לוקח, לא הזהירה תורה להחזיר ריבית אלא למלוה עצמו ולא ליורשיו.

ב. הגוזל מחבירו ומת, והניח גזילה קיימת לבניו, אם היו גדולים חייבים לשלם. (לרמי בר חמא אם לא נתיאש הגוזל, ולרבא גם אם נתיאש). ואם אמרו

א. גזל ולא נתיאשו הבעלים, ובא אחר ואכלו ממנו, לשיטת רב חסדא אם ירצה הנגזל גובה מן הגזלן, ואם ירצה גובה מן השני שאכלו, לפי שקודם ייאוש עדיין ברשות בעליו הוא, ונמצא שהראשון גזלו מן הבעלים. ולרמי בר חמא השני פטור. (רש"י קיב. ד"ה לפני).

ב. הגוזל ומאכיל את בניו:

לשיטת רמי בר חמא רשות יורש כרשות לוקח, ולפיכך: אם כבר נתיאש הנגזל קודם שמת אביהם, אפילו אם הגזילה קיימת ביד היוורשים, פטורים מלשלם, שקנו אותה בשינוי רשות וייאוש. וי"א שאם היה ניכר לרבים, כגון פרה וחורש בה או חמור ומחמר אחריו, חייבים להחזירה מפני כבוד אביהם. ואם לא נתיאש הנגזל, אם הגזילה קיימת צריכים להחזירה. ואם אכלוה, פטורים. (ולרב חסדא חייבים).

לשיטת רבא רשות יורש אינה כרשות לוקח, ולפיכך: אם הגזילה קיימת, גם אם כבר נתיאש הנגזל קודם שמת אביהם, לא

דף קי"ב ע"ב

א. תינוק שתקף בעבדיו של אחר, או שירד לתוך שדהו, ואמר שלי הוא, אין אומרים נמתין עד שיגדיל משום שאין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין (והקטן חשוב שלא בפניו), אלא מוציאים מידו מיד, ולכשיגדיל יביא עדים, ונראה אם שלו הוא. אבל אם יש לקטן חזקת אבות, כגון שהיה הבית של אביו ומת, אע"פ שיש לאחר עדים שהחזיק בה שלש שנים בחיי אביו, אין מוציאים את הבית מיד הקטן עד שיגדיל.

ב. אין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין. ואם היה התובע חולה, או שהיו העדים חולים וחוששים שימותו, או שהעדים מבקשים לילך למדינת הים, ושלחו לנתבע ולא בא, מקבלים את העדים שלא בפניו.

ג. התובע את חברו, יכול הלה לומר לבית דין הגדול שבירושלים אני רוצה לילך, גם אם כבר פתחו בדינו. ואם יש לחבירו אגרת מבית דין הגדול ששלחו לבית דין שבעירו שיכופו לדון אותו, ופתחו בדינו, ושלחו לו ולא בא, מקבלים את העדים שלא בפניו.

ד. י"א שמקיימין את השטר שלא בפני בעל דין, וי"א שאין מקיימין אותו, שנאמר והועד בבעליו ולא ישמרנו, אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו. ולהלכה מקיימין.

היורשים, יודעים אנו שחישב אבינו עמך ושילם לך הדמים, פטורים. היו הבנים קטנים, לחכמים מוציאים מידם, ולסומכוס אין מוציאים מידם עד שיגדלו.

ג. מי שמת, והניח לבניו פרה שאולה, משתמשים בה כל ימי שאלתה. ואם מתה, אין היורשים חייבים באונסיה, שלא קיבלו עליהם שמירה. ואם הניח להם אביהם קרקעות, י"א שהמשאיל מוציא מן הנכסים, כי אביהם קיבל עליו אחריות אונסים משעת שאלה. וי"א שלא קיבל עליו אלא משעת אונסים, וכיון שנאנסה לאחר מיתתו, פטור.

ד. אם היו הבנים סבורים שהיא של אביהם, וטבחוה ואכלוה, משלמים דמי בשר בזול, אבל לא פרעון שלם, שאם היו יודעים שאינו שלהם לא היו אוכלים בשר. ואם הניח להם אביהם אחריות נכסים, חייבים לשלם פרעון שלם.

ה. גנב פרה מערב שבת, וטבחה בשבת, חייב לשלם, שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת. (ומשלם גם ד' וה', שאין פטור על תשלומי קנס משום קים ליה בדרכה מיניה). אבל השואל פרה מערב שבת, וטבחה בשבת, לרב פפא פטור, שלא נתחייב באונסים אלא משעת האונס, ואיסור שבת וגניבה באים כאחד, וקים ליה בדרכה מיניה. וי"א שחייב, שמשעת שאלה נתחייב אם יהיה בה אונס, ונמצא מתחייב קודם איסור שבת.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ממנו, ויש שיירות מצויות למקום שנמצא הלוה, ממתנים שיודיעו לו עד י"ב חודש.

ח. שליח בית דין שהלך להזמין בעל דין, ואומר שאינו רוצה לבוא, מאמינים לו, ומנדים את הבעל דין. אבל אין כותבים עליו 'שטר שמתא', שהרי יוציאו ממנו דמי השטר לסופר, ועד אחד אינו נאמן להוציא ממון.

דף קי"ג ע"א

א. בעל דין שלא היה בעיר, מזמינים אותו לדין על פי אשה ההולכת אצלו לפי דרכה, או על פי שכיניו, ואומרים להם כשישוב פלוני אמרו לו שיבוא לבית דין, ואם חזר לביתו באותו היום ולא בא לבית דין, סומכים על שליחות זו ומשמתים אותו.

ב. ופעמים שאין סומכין על שליחות זו: א. אם בעל הדין נמצא בעיר, שהאשה והשכנים סומכין בשליח בית דין ימצאהו ויזמינהו. ב. אם הדרך לחזור ממקום מוצאו לביתו עוברת דרך פתח בית דין, שהאשה והשכנים יסמכו שיאמרו לו בית דין כשיעבור נגד פתחם. ג. אם חזר ביום אחר, שמא שכחו מהשליחות.

ג. מי שכתבו עליו נידוי על שלא בא לדין, אין קורעים אותו עד שיבוא לדין. ואם משום שהיה מסרב לציווי של בית דין, י"א שאין קורעים אותו עד שיקיים ציווי בית דין, ולהלכה, מכיון שאמר הריני

ה. גם אם הנתבע עומד וצווח שהשטר מזויף ולא יקיימוהו, מקיימין אותו. ואם אמר תנו לי זמן להביא עדים שיעידו שהשטר מזויף, נותנים לו. ואם לא הגיע, ממתנים לו שני חמישי ושני, ואם לא בא כותבים עליו שטר שמתא עד שיפרע. ועדיין אין יורדים לנכסיו תשעים יום, שלשים הראשונים שמא טורח ללוות מעות, אמצעים שמא לא מצא ללוות וטורח למכור נכסים, ושלשים האחרונים שמא הלוקח שקונה ממנו טורח להביא מעות. לא הגיע לפרוע עד אחר תשעים יום, כותבים 'אדרכתא' (פסק דין למלוה שיכול לירד לנכסיו). וכל זה כשאומר אני בא, אבל אם מתחילה אמר איני רוצה לבוא, כותבים אדרכתא מיד. ובפקדון כותבים בכל אופן מיד.

ו. כותבים 'אדרכתא' לירד לקרקעותיו של הלוה, אבל לא למטלטלים שלו, שמא יאכלם המלוה, וכשיביא הלוה עדים שהשטר מזויף, לא יוכלו להוציא ממנו. וגם אם יש למלוה קרקעות, חוששים שמא יפחתו מדמיהם.

ז. אם הלוה עומד קרוב לעיר כשכותבים אדרכתא על נכסיו, ויוכל שליח בית דין לצאת ביום שלישי להודיעו, ולחזור ביום רביעי, ויעמדו בדין ביום חמישי, מודיעים אותו. אבל אם נמצא במקום רחוק יותר אין מודיעים אותו. ואם המלוה הוא 'גבר אלם', ויש לחשוש שלאחר שיבוא אדרכתא לידו לא נוכל לחזור ולהוציא

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מקיים מה שיאמרו לי בית דין, קורעים אותו.

ד. קובעים זמן לבעל דין שיבוא ביום שני בשבת, ואם לא בא מזמנים אותו ליום חמישי, לא בא מזמנים אותו ליום שני, וממתינין לו כל היום, לא בא כותבים לו נידוי למחר. ואם הוא מצוי בעיר, כגון אשה שאינה טרודה לצאת, אפילו אם הזמינו אותו בבוקר ולא בא, כותבים לו נידוי בערב.

ה. אין מזמנים אדם לדין בניסן ובתשרי שהן זמן קציר ובציר, ולא בערב שבת או בערב יום טוב. ושולחים בניסן להזמינו לאחר ניסן, וכן בתשרי, אבל אין שולחים בערב שבת להזמינו ליום אחר, לפי שהוא טרוד בהכנת צרכי שבת.

ו. מי שהגיע לשמוע הדרשה של שבת, אין מזמנים אותו לבוא לדין ביום שני, שמא ימנע ולא יבוא לדרשה. וכן מי שבא לשמוע הלכות הרגל שלשים יום קודם הרגל. ואם חוששים לרמאות, מותר להזמינו.

ז. יתומים שהניח להם אביהם פרה שהוא חורש בה, חמור ומחמר אחריו, מיטה ומיסב עליה, שולחן ואוכל עליו, חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם. (וראה עוד לעיל קיא:).

ח. מוכס שאין לו 'דינא דמלכותא' כגון שעמד מאליו, או שאין לו קצבה, אין פורטים ממעות שיש לו בתיבה או מכיס

של גבאי המכס, ואין נוטלין ממנו צדקה. אבל נוטלים ממעות של המוכס עצמו שיש לו בביתו או בשוק. ואם חייב למכס פרוטות שוה חצי דינר, ואין לו פרוטות, נותן לו דינר כסף, ומקבל ממנו פרוטות בשוה חציו, שהוא כמציל מידו.

ט. המקבל מכס עבור המלך בדבר קצוב לשנה, אינו גזלן, ש'דינא דמלכותא דינא', ואם עמד מאליו, או שאין לו קצבה ונוטל ככל חפצו, גזלן הוא.

י. י"א שלא ילבש אדם כלאים אפילו על גבי עשרה בגדים כדי להבריא בו את המכס (כשאין לו כח של דינא דמלכותא), אע"פ שאינו מתכוין להנאת לבישה. וי"א שמאחר שאינו מתכוין מותר.

יא. נודרים להורגים ולגזלנים ולמוכסים שאין בהם דינא דמלכותא, על פירות שהם תרומה, או שהם של בית המלך, אע"פ שאינם תרומה ולא של בית המלך.

דף קי"ג ע"ב

א. גזל הגוי אסור, שנאמר בעבד עברי הנמכר לגוי, 'אחרי נמכר גאולה תהיה לו', שלא יוציאווהו בית דין אלא בגאולה, שגופו קנוי לגוי, ואסור לגזול אותו ממנו.

ב. אבל הפקעת הלוואתו מותרת, ולפיכך: מוכס כנעני שהעמידו המלך, מותר לכזב לו ולומר על פירות שהם של תרומה כדי שלא יטול ממנו מכס, באופן שאין בו חילול השם.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לפרוע את המס עבור בעלי השדות, ואם גבו ממנו הגבאים בשביל האחרים, הוא גזל בידם.

ח. גבאי המלך, רשאי למשכן את אחד מבני העיר, ולגבות ממנו את מס הקרקע או מס הנגבה לכל גולגולת שחבירו מאותה העיר חייב לשלם בשנה זו (והוא יגבה מחבירו), שכן הוא דינא דמלכותא. אבל אינו יכול למשכנו על מס של שנה שעברה, לפי שהגבאי כבר שילם למלך את כל המס מהשנה שעברה, ומעתה יהיה המס שלו ולא עבור המלך.

ט. גויים המגדלים בהמות בתוך התחום, ומוכרים זבל שלהם לבעלי השדות, אסור לקנות מהם בהמה, שמא התערבו ביניהם בהמות של ישראל. אבל בחוץ לתחום לוקחים מהם, שאין מתערבים שם בהמות של ישראל. ואם יש ישראל שנאבד לו בהמה והוא רודף אחריה, אסור לקנות מהם גם מחוץ לתחום.

דף קי"ד

א. ישראל שהעיד בבית דין של גויים בני כפר, נגד ישראל חבירו שהוא חייב מעות לגוי, מנדים אותו, שהם מוציאים ממון על פי עד אחד. ואם שני ישראלים העידו, אין משמטים אותם. ובבית דין של שלטון, גם לאחד אין משמטין, שאין מוציאים על פי עד אחד אלא שבועה. ואם הוא אדם חשוב, נסתפקו בגמרא אם לא יעיד לפי שסומכים עליו כשנים ויוציאו ממון על

ג. וכן ישראל וגוי שבאו לדין, אם אפשר לזכות את הישראל בדיני ישראל, מזכים אותו ואומרים לגוי 'כך דינינו'. ואם אפשר לזכות את הישראל בדיני כנענים, מזכים אותו ואומרים לגוי 'כך דינכם'. ואם אי אפשר לזכותו, י"א שבאים על הגוי בחכמה עד שפוטרים את הישראל, שהפקעת הלוואתו הוא. וי"א שאין באים עליו בעקיפין מפני קידוש השם. ובאופן שאין קידוש השם, מותר.

ד. אבידת הגוי מותרת, וגם לאחר שבאה לידו, אין צריך להחזירה, שנאמר לכל אבידת אחיך ולא אבידת הגוי. ובמקום שיש חילול השם, אבידתו אסורה.

ה. טעות עכו"ם מותרת, כגון אם קונה ממנו מזרק של זהב בחזקת של נחושת, או שמטעה אותו בחשבון.

ו. שליח המלך שעוקר דקלים ועושה ממנו גשרים, מותר לעבור עליהם, ש'דינא דמלכותא דינא'. ואע"פ שהמלך ציוה לו לעקור מכמה שדות, והוא עקר את כולם משדה אחת, הרשות בידו לעשות כרצונו כמו המלך עצמו.

ז. ארבעה שהיו שותפים בגורן, ושלשה מהם הביאו כבר את חלקם לביתם, והרביעי נשאר בגורן, וגבו גבאי המס מן הרביעי, צריכים כל הארבעה לשלם לו את חלקם, ואין יכולים לטעון שהמס היה רק עליו. ואם זה שנשאר בשדה הוא אריס ואין לו חלק בגוף הקרקע, אינו צריך

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

אינו קונה, וצריך להחזירו לבעלים הראשונים אע"פ שנתיאש). ולשיטת חכמים, צריך להחזירו לבעלים הראשונים, כי מן הסתם לא נתיאשו הבעלים. ואם ידוע שהבעלים נתיאשו, תלוי במחלוקת הנ"ל, אם גם בידוע לא נתיאשו הבעלים.

ואם נטלו לסטים את כסותו, ונתנו לו כסות אחרת, אם גויים הם, למסקנת הגמרא לא נתיאשו הבעלים, לפי שהגויים דנים בזרוע והבעלים סומך על כך שיתבענו בדיניהם. ואם ישראל הם, דינם כגנב, ולחכמים בעל הכסות נתיאש, ומותר ליטלו. ולרבי שמעון אסור. ואם שמעו שהבעלים נתיאש, תלוי במחלוקת הנ"ל אם גם בידוע לא נתיאשו הבעלים. ואם היה לסטים מזוין דינו כגזלן, ולרבי שמעון מותר ליטלו ממנו.

ולשיטת רבי, בין במוכס ובין בלסטים נתיאשו הבעלים, ומותר ליטול ממנו.

ו. המציל מן הנהר או מן הגייס, אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו. המציל מלסטים גויים, אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו, ואם לא שמע שנתיאשו, צריך להחזירו, כי מן הסתם לא נתיאשו. המציל מלסטים ישראל, אע"פ שלא שמע שנתיאשו הבעלים, אנו תולים שנתיאש והרי אלו שלו. (לשיטת חכמים בסתם לסטים, ולשיטת רבי שמעון בלסטים מזוין שדינו כגזלן).

פיו, או שיעיד, משום שאינו יכול להשתמט מהם מחמת חשיבותו.

ב. אע"פ שאין דין 'בר מצרא' בישראל שמכר לגוי קרקע שיש לו על מיצר ישראל חבירו, משמטים את המוכר עד שיקבל עליו כל אונסים שיבוא מן הגוי הקונה לבעל המיצר.

ג. לשיטת חכמים, בסתם גניבה אנו תולים שנתיאש הבעלים, שאינו יודע מי גנבו. ובסתם גזילה אנו תולים שלא נתיאש, שידוע מי הוא ויתבענו בדין. ולרבי שמעון חילוף הדברים, כי מן הגזלן שהוא אֵלם הוא מתיאש, ומגנב אינו מתיאש, שסובר שימצאנו. ולשיטת רבי בעל הבית מתיאש בשניהם.

ד. י"א שחכמים ורבי שמעון נחלקו בסתם, אבל אם שמעו את הבעלים שהוא מתיאש, לדברי הכל קנו גם הגנב וגם הגזלן. וי"א שעדיין היא מחלוקת, שלשיטת חכמים הבעלים לא התיאש בגזילה גם אם הוא אומר בפירוש שנתיאש, וכן לרבי שמעון בגנב.

ה. מוכס הוא גזלן, ולסטים (ישראל, שאינו מזוין) הוא גנב. ולפיכך:

אם נטל מוכס את חמורו, ונתן לו חמור אחר, לשיטת רבי שמעון מותר לו ליטול את החמור השני שנתן לו, כי מן הסתם בעל החמור נתיאש ממנו. ואם הוא חסיד ואומר אי אפשי בממון שאינו שלי, מחזירו לבעלים הראשונים. (וי"א שייאוש

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב"ד הוא, ועל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ.

דף קט"ו ע"א

א. המכיר את כליו וספריו ביד אחר, ויצא לו שם גניבה בעיר, שבאו בני אדם בתוך ביתו, והפגין בלילה ואמר נגנבו כליו, ומחתרת חתורה בביתו, ובני אדם שלנו בביתו יצאו וחבילות של כלים על כתפיהם, והכל אומרים נגנבו כליו וספריו של פלוני, והללו כליו והללו ספריו, ועדיין לא נתיאש מהם, ישבע הלוקח לנגנב כמה שילם על הכלים, ויטול ממנו הדמים משום תקנת השוק, ויחזיר לו את כליו. ואם בעל הבית אינו עשוי למכור כליו, אין צריך שיאמרו כלי וספר פלוני.

ב. אם מתחילה נכנסו הגנבים דרך מחתרת, קנו את הכלים, לפי שמסרו עצמם למיתתה, והקונה מהם אינו צריך להחזירם לנגזל.

ג. הקונה חפץ מן הגנב, ואחר כך הוכר שגנבו, ובאו הבעלים לתבוע: אם כבר נתיאשו הבעלים כשהיה ביד גנב, קנאו הלוקח בייאוש ושינוי רשות, ותביעתו של הבעלים על הגנב בלבד.

קנאו הלוקח מן הגנב קודם ייאוש, לרב חסדא דינו של בעל הבית עם הלוקח, כדין הגוזל מחבירו ואחר אכלו ממנו לפני ייאוש, שאם רצו הבעלים גובים מן השני. ולדברי החולקים על רב חסדא, דינו של בעל החפץ על הגנב בלבד.

ז. עורות של בעל הבית, משחשב עליהם לדבר שראוי לו בלא חסרון מלאכה, מקבלין טומאה מיד. אבל של עבדן העומד למכור, אין מחשבתו מטמאתם, שמה ימלך למכרו לאחר, והלה יעשה מהם מנעלים, ונמצא שעדיין לא נגמרה מלאכתו. עורות של גנב, לחכמים שסתם גניבה ייאוש בעלים מחשבה מטמאתם, ושל גזלן אין מחשבה מטמאתם. ולרבי שמעון להיפך.

ח. המציל נחיל של דבורים של חבירו, אם נתיאשו הבעלים הרי אלו שלו. ואם לא נתיאשו, חייב להחזירו, אע"פ שאינו קנוי לו אלא מדרבנן מפני דרכי שלום.

ט. אשה או קטן המסיחים לפי תומם, נאמנים בדין דרבנן, או בעדות אשה לומר שמת בעלה, או בשבויה שהיא ספק והקילו בה. ולפיכך: נאמנת אשה או קטן לומר לפי תומם 'מכאן יצא נחיל זה של דבורים' כשהבעלים מרדפים אחריהם, שהוא קנוי לו רק מדרבנן. וכן נאמן לומר שהטבילוהו בהיותו קטן לאכול תרומה דרבנן. וכן נאמן לומר על אמו שנשבת עמו, שבכל עת היה דעתו עליה.

י. מותר לאדם להלך בשדה חבירו להציל את נחילו, ואם הזיק משלם מה שהזיק. אבל אם נתישבו הדבורים על ענף באילן של חבירו, לתנא קמא לא יקוץ על מנת ליתן לו דמים. ולרבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא קוצץ ונותן את הדמים שתנאי

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

הדמים שנתן לגנב. ואם הוא מפורסם ברעתו ולא בגניבותיו, עשו לו תקנת השוק.

ו. מי שגנב ופרע עם הגניבה את חובו, או הקיפו, ובעל החפץ מוציא את שלו מן המלוה, לא עשו בו תקנת השוק, שלא הלוה לגנב דמים על סמך חפץ זה. המלוה לגנב מאה זוז, ולקח ממנו חפץ שוה מאתיים שגנבו, ובא בעל החפץ לגבותו מן המלוה, עשו בו תקנת השוק וישלם למלוה מאה. ואם הלוה לו מאה על חפץ שוה מאה, י"א שלא עשו בו תקנת השוק, שאין דרך להלוות על המשכון כל שויו, ובודאי האמינו ולא הלוהו על סמך משכון זה. וי"א שעשו בו תקנת השוק. לוקח שקנה חפץ בשויו, עשו בו תקנת השוק. קנה שוה מאה במאתיים, י"א שעשו בו תקנת השוק, וי"א שלא עשו בו. ולהלכה עשו בכולם תקנת השוק. חוץ מגנב ופרע בחובו או בהיקפו.

ז. המלוה לאחד ארבע זוז, וגנב הלוה בגד מאחר ופרעו למלוה, ושוב הלוה לו עוד ארבע זוז, ותבעו בעל הבגד, י"א שהוא משכון על ההלוואה השניה, ובעל הבגד ישלם לו מעות שהלוה לגנב משום תקנת השוק, וי"א שהוא פרעון על הלוואה ראשונה, והלוואה שניה הלוהו בנאמנות, ומאחר שהגנב פרע בו חובו לא עשו בו תקנת השוק, ונוטלו בעל הבגד בלא דמים. וכן הלכה.

לשיטת רב חסדא שהבעלים תובע את החפץ מן הלוקח, נחלקו אמוראים אם יש תקנת השוק שישלם הבעלים ללוקח מעות ששילם, שי"א שאינו משלם לו, שמכיון שהוכר הגנב, יחזר הלוקח אחריו ויתבע ממנו דמים שנתן לו. וי"א שעשו בו תקנת השוק, וישלם הבעלים ללוקח דמים ששילם לגנב. והכל מודים בגנב שאי אפשר להשתלם ממנו, שעשו תקנת השוק למי שקנה ממנו, אע"פ שמכירים אותו.

אם לא נתייאשו הבעלים ביד גנב, ונתייאשו ביד לוקח, י"א ששינוי רשות ואחר כך ייאוש קונה, וקנאו לוקח לגמרי, והבעלים תובע רק את הגנב. וי"א שאינו קונה, ויכול לתבוע את הלוקח.

ד. האומר לטבח, מכור לי מעיה של פרה, והיו בה מתנות (זרוע לחיים וקיבה), נותנם הלוקח לכהן, ואינו מנכה מן הדמים שצריך ליתן למוכר, כי מן הסתם מכר לו מעיים בלא מתנות. ואם לקח ממנו במשקל, אם שקל לעצמו, נותנם לכהן ומנכה למוכר מן הדמים, והכהן אינו תובע מן הטבח כלום. אבל אם שקל לו הטבח, הכהן יכול לתבוע את הטבח, שמתנות כהונה נגזלות והוא גזלו ממנו ומכרו ללוקח. ולרב חסדא יכול לתבוע גם את הלוקח, כיון שלא נתייאש מן המתנות.

ה. הקונה מגנב מפורסם, לא עשו לו תקנת השוק שישלם לו הבעלים את

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

אינו יכול להציל, לא אמר כלום. ואם יכול להציל על ידי הדחק, דבריו קיימים.

ה. לוי שהיו לו עשר חביות של יין טמא הטבול לתרומת מעשר, ונשברה אחת מהן באופן שהולכת לאיבוד, והפרישה לתרומת מעשר, לא אמר כלום. ואם אינה הולכת לאיבוד, כגון שעקל בית הבד כרוך עליה, או שנתגלתה ויכול לתקנה על ידי מסננת לשיטת רבי נחמיה, שיניח בגד על פי החבית וישפכנה לאט שלא יתערב הארס ביין, אם הוא יין חדש שאין ריחו חזק ואינו ראוי כל כך לזילוף, יכול לעשות כן, שאין הכהן מפסיד אלא מעט. (ואינו יכול לישנו, משום תקלה שמא יבוא לשתות) ולרבי נחמיה אין עושים כן אלא בדמאי, שאין תורמים מטמא על הטמא). ואם הוא יין ישן שראוי לזילוף, או חביות של שמן שראויים להדלקה, לא יעשה כן, מפני הפסד כהן.

ו. מים שנתגלו, לא ישפכם ברשות הרבים, שלא יעבור עליהם אדם יחף ויכנס ארס של נחש ברגלו, ולא יגבל בהם טיט, ולא ירביץ בהם את הבית, ולא ישקה מהם בהמתו או בהמת חבירו.

ז. מסננת, והוא כלי על גבי כלי, ונותנים השמרים בעליון שהוא ככברה, והיין מסתנן מאליו, התחתון יש בו משום גילוי וצריך לכסותו. והעליון, לתנא קמא צריך לכסותו, ואף על פי שהיין מסתנן והולך, חוששים שיעבור ארס הנחש עם היין

ח. גנב ספר, ומכרו בשמונים, ומכרו הלוקח לחבירו במאה ועשרים, ובא בעל הספר ותבע את שלו, י"א שהבעלים נותן ללוקח השני שמונים, ולוקח שני יתבע מלוקח ראשון ארבעים. וי"א שהבעלים ישלם ללוקח שני מאה ועשרים, ויתבע ארבעים מלוקח ראשון, ושמונים מן הגנב.

דף קמ"ו ע"ב

א. זה בא בחביתו של יין וזה בכדו של דבש, נסדקה חבית של דבש ומנטף מעט מעט, ושפך זה יינו להציל את הדבש, אין לו אלא שכר הכלי ושכר פעולה. ואם אמר אציל את שלך ותתן לי דמי היין, חייב לשלם לו. ואם נשברה באופן שהדבש הולך לאיבוד, הרי הוא הפקר וזכה בעל היין בכולו.

ב. שטף נחל חמורו וחמור חבירו, שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים, והניח את שלו והציל את של חבירו, אין לו אלא שכרו. אמר לו אציל את שלך ואתה נותן לי את שלי, חייב ליתן לו.

ג. מי שהיה טעון כדי יין וכדי שמן, וראה שהן משתברות והולכים לאיבוד, ואמר הרי זה תרומה ומעשר על פירות שיש לי בתוך ביתי, לא אמר כלום, לפי שהם הפקר ואינם שלו.

ד. מי שבא בדרך, ומעות בידו, ואנס כנגדו, לא יאמר הרי פירות שיש לי בתוך ביתי מחוללים על מעות הללו. ואם אמר, אם

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דגים מן הים, ואמר לו טול דינר שתפסיד בשעה שלא תעשה מלאכתך, חייב לשלם לו דינר.

ב. שטף נחל חמורו וחמורו חבירו, שלו שוה מנה ושל חבירו מאתיים, אמר לחבירו הרי אני מציל את שלך ואתה תשלם את שלי, ועלה חמור שלו מאליו, חייב חבירו לשלם לו, והוא זכה בשלו. ירד חבירו להציל ולא הציל, אינו מקבל אלא שכרו, כיון שלא עשה שליחותו.

ג. ארי שהיה הולך אחר שיירא, והסכימו ביניהם שבכל לילה ישלח לו אחר את חמורו, שלח אחד את חמורו בלילה שלו, והניחו הארי ולא אכלו, אין אחר יכול לזכות בו, שלא הפקירו אלא על דעת הארי ולא לכל העולם.

דף קמ"ז ע"ב

א. השוכר את הפועל להביא כרוב ודורמסקנין לחולה, והלך ומצאו שמת או שהבריא, נותן לו שכרו משלם, שהרי עשה שליחותו.

ב. שיירא שהיתה מהלכת במדבר, ועמד עליה גייס לבוזה, ונתפשרו עמהם בממון, מחשבים לפי ממון שיש לכל אחד, ולא לפי נפשות. שכרו תייר שילך לפניהם, מחשבין גם לפי נפשות, שטעות הדרך סכנת נפשות היא. ולא ישנו ממנהג החמקנים, שאם נהגו לחשב רק לפי ממון או רק לפי נפשות, יעשו כמנהגם.

לתוך הכלי, ולרבי נחמיה אין בו משום גילוי, שהארס צף ועומד במקומו. ואם עירבו אדם, יש בו משום גילוי, שהארס מתערב עם היין ויוצא דרך המסננת.

ח. תורמים מן הטמא על הטמא, ומן הטהור על הטהור, ומן הטמא על הטמא, אבל לא מן הטמא על הטהור. ולרבי נחמיה לא התירו גם מן הטמא על הטמא אלא בשל דמאי.

ט. המוצא יין בזול, כגון לוג בסלע, יקח. ולזלף שהנאה גדולה היא, יקח אפילו אם הלוג בשתי סלעים.

י. חבית של יין של תרומה שנטמאת, לבית שמאי תשפך ולא יעשה בה זילוף, שמא יבוא לידי תקלה עד שיביאנה לביתו. ולבית הלל תעשה זילוף ואין חוששים לתקלה. רבי ישמעאל ב"ר יוסי הכריע, שבבית תעשה זילוף, ובשדה תשפך. ומאחר שהיא 'הכרעה שלישית', שהזכיר טעם עצמו ולא דברי אחד מהם, ששניהם לא הזכירו בית ושדה, אינה מכרעת. ושמן טמא מותר להדלקה לדברי הכל, שיניחנו בכלי מאוס שלא יבוא לידי תקלה.

דף קמ"ז ע"א

א. מי שהיה בורח מבית האסורין, והיתה מעבורת לפניו, ואמר לו טול דינר והעבירני, אין לו אלא שכרו, שיכול לומר לו משטה אני בך. ואם היה צייד השולה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ו.אם אמר הריני מציל לעצמי, כגון זה, חולק את השותפות שלא לדעת חבירו, ומעכב מה שהציל לחלקו.

ז. היה המציל פועל של בני השיירה, אע"פ שלא יכלו להציל, כל אחד נוטל את שלו, שהציל בעבורם. ואם אמר אציל לעצמי, זכה במה שהציל, שהפועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום.

ח. אם בני השיירה יכלו להציל על ידי הדחק, והמציל לא אמר כלום, כל אחד נוטל את שלו. ואם אמר אציל לעצמי, ושתקו הבעלים, גילו דעתם שנתיאשו מחלקם, וזכה המציל במה שהציל.

ט. הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין, אם מכת מדינה היא, שנטלו את כל הקרקעות, אומר לו הגזלן הרי שלך לפניך. נטלו רק קרקעותיו של גזלן, חייב להעמיד לנגזל שדה אחר. ואם שמע שבית המלך מבקשים לגזול שדות, והראה להם טלו קרקע זו של פלוני, חייב להעמיד לו שדה אחר. וכן אם אנסו גויים לגזלן ואמרו לו הראה לנו את קרקעך, והראה להם שדה של חבירו בין קרקעותיו, חייב לשלם.

דף קי"ז ע"א

א. בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חייב לשלם, אבל המדמע (שעירב חולין בתרומה), פטור, שחששו להפסד מרובה

ג. רשאים החמרים להתנות ביניהם שכל מי שתאבד ממנו חמורו יעמידו לו חמור אחר, ואם אבד שלא בפשיעה חייבים להעמיד לו, אבל אבד בפשיעה פטורים. ואם אבד אחד את חמורו שלא בפשיעה, ואמר: תנו לי דמיה ואיני רוצה ליקח חמור, והריני שומר עמכם, אין שומעים לו, אלא מעמידין לו חמור אחר, כדי שיזדרז עצמו וישמור את בהמתו. ואפילו אם יש לו חמור אחר בשיירה, שיותר ימסור את נפשו לשמור על שנים.

ד. ספינה שהיתה מהלכת בים, ועמד עליה נחשול לטובעה, והקילו ממשאה, מחשבין לפי משאוי ולא לפי ממון. ולא ישנו ממנהג הספנים.

ה. רשאים הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמידו לו ספינה אחרת, ואם אבדה לו שלא בפשיעה מעמידים לו, אבדה בפשיעה אין מעמידין לו. וכן אם פירש למקום הספינות אין הולכים בניסן, אע"פ שהולכים שם בתשרי, אין מעמידים לו.

ו. שיירה שהיתה מהלכת במדבר, ועמד גייס וטרפה, ועמד אחד מהם והציל, אם שאר בני השיירה לא יכלו להציל, זכה במה שהציל. ואם יכלו להציל, כל אחד נוטל את שלו. היו שותפים, אע"פ שלא יכלו להציל, נוטל כל אחד את שלו, שדרכו של שותף לטרוח גם בחלק חבירו.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ב. מי שהפקידו אצלו מעות של פדיון שבויים, ובאו עליו גנבים, וקדם והציל את עצמו במעות אלו, פטור, שאין לך פדיון שבויים גדול מזה.

ג. הרודף אחר חבירו להורגו, ושיבר כלים של נרדף או של אחר, פטור, שמתחייב בנפשו ו'קים ליה בדרכה מיניה'. נרדף ששיבר כלים של רודף, פטור, שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו. שיבר כלים של אחר, חייב, שאסור להציל עצמו בממון חבירו. מי שהיה רודף אחר רודף להציל את הנרדף, ושיבר כלים, בין של נרדף בין של כל אדם פטור. ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן, אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף.

ד. הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר, לרבי אלעזר חייב להעמיד לו שדה אחר, שדורש ריבוי ומיעוט, ולא נתמעט מגזילה אלא שטרות. ולחכמים אומר לו הרי שלך לפניך, שדרשו כלל ופרט וכלל למעט קרקעות, ועבדים שהוקשו לקרקעות, ושטרות שאין גופן ממון.

ה. גזל שדה מחבירו והיתה פרה רבוצה בו, ולא משכה, ושטפה נהר, לרבי אלעזר חייב על השדה ועל הפרה, שהקרקע נגזלת, ואת הפרה קנה באגב קרקע. ולחכמים פטור, שקרקע אינה נגזלת, ולא קנה לא את הקרקע ולא את הפרה.

ולא להפסד מועט (שימכרנו לכהנים בדמי תרומה). חזרו לומר שגם המדמע חייב. וי"א שמתחילה אמרו המטמא והמדמע חייב לשלם, אבל המנסך שמתחייב בנפשו, פטור. חזרו לומר שגם מנסך חייב, שבשעת הגבהה כבר קנה, ואינו מתחייב בנפשו אלא בשעת ניסוך.

ב. ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים, והראה ממון חבירו, פטור. ואם נטל ונתן ביד, חייב. ואם מתחילה העמידוהו על ממון זה והראהו להם, ולאחר מכן נטל בידו, פטור. ואם הגוי עומד על גבי הנהר מצד זה, והוא עומד ליד הממון בצד אחר, ואמר לו הגוי הושט לי חפץ זה, והושיט לו, חייב לשלם.

ג. אם לא אנסוהו, ומעצמו הראה ממון חבירו לגוי, חייב גם אם לא נשא ונתן ביד.

ד. חפץ ששנים מתקוטטים עליה, ומסרה אחד מהם למלכות, אינו יכול לומר את שלי מסרתי, אלא משמתין אותו עד שיביאנו ויעמוד עם חבירו בדין.

דף קי"ז ע"ב

א. המפקיד אצל חבירו כוס של כסף, ובאו עליו גנבים, וקדם ונתן להם את הכוס כדי להציל את עצמו, רואים אם הוא אמוד בנכסים, חייב לשלם, שחזקתו שבגללו באו הגנבים, והרי הציל עצמו בממון חבירו. ואם אינו אמוד, חזקתו שלא באו אלא על הפקדון, ופטור.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף ק"ח ע"א

א. הגוזל את חברו, או שלוח ממנו, או שחבירו הפקיד לו בישוב, לא יחזיר לו במדבר בעל כרחו, לפי שאינו מקום שימור. ואם הוא תובע ממנו במדבר, מלוה חייב לשלם לו. אבל אבידה ופקדון, לא ניתנו ליתבע אלא במקומן.

ב. ואם הלוח לו על מנת לצאת למדבר, אע"פ שלא התנה בפירוש, אלא שאמר לו המפקיד שיהיה מופקד אצלך לפי שאני יוצא במדבר, והשיב לו הנפקד גם אני יוצא למדבר ואם ארצה אחזירנו לך שם, יכול להחזיר לו במדבר.

ג. האומר לחבירו גזלתך, הלויתני, הפקדת אצלי, ואיני יודע אם החזרתי לך. אם הלה תבעו (שטוען ברי), חייב לשלם. ואם אינו תבעו (שאינו יודע), חייב לצאת ידי שמים.

ד. ואם אמר לו איני יודע אם גזלתך אם הלויתני אם הפקדת אצלי, אם הלה תבעו (שטוען ברי), י"א שחייב לשלם, וי"א שבדיני אדם פטור, ובבא לצאת ידי שמים חייב. ואם הלה אינו יודע, פטור אפילו מלצאת ידי שמים.

ה. הגונב טלה מן העדר, והחזירו שלא מדעת בעלים, ומת או נגנב, נחלקו אמוראים בדבר:

לשיטת רב: אם גנבה לדעת (שידעו הבעלים שנגנבה), צריך להחזירה לדעת, אבל אם החזירה שלא לדעת, אע"פ שמנו

הבעלים את הצאן וראו שהיא שלימה, חייב הגנב באחריותו. ואם גנבה שלא לדעת (שלא ידעו הבעלים שנגנבה), והחזירה שלא לדעת, אם מנו הבעלים את הצאן ושלימה היא, פטור. ואם גנב טלה מנומר, שניכר בגניבתו וניכר לרועה בחזירתו, אין צריך לא דעת ולא מנין.

לשיטת שמואל: בין שגנבה לדעת, ובין שגנבה שלא לדעת, אע"פ שהחזירו שלא לדעת, אם מנו הבעלים ושלימה היא, פטור. ואם לא מנו, חייב.

לשיטת רבי יוחנן: אם גנבה לדעת, המנין פוטר. ואם גנבה שלא לדעת, יכול להחזירה שלא לדעת, ואפילו מנין אינו צריך.

לשיטת רב חסדא: אם גנבה לדעת, המנין פוטר. ואם גנבה שלא לדעת, צריך להחזירו לדעת, אבל אם החזירה שלא לדעת, גם המנין אינו פוטר. כי מאחר שלמדה לצאת, צריכה שימור יפה, וכשלא ידע הבעלים שנגנבה לא יזהר בה, לכך צריך להודיעו שנגנבה והחזירה. אבל אם ידע שנגנבה, בין כך יזהר בה.

דף ק"ח ע"ב

א. שומר שגנב טלה מן העדר שהפקידו הבעלים ברשותו, והחזירה, ולא ידעו הבעלים לא בגניבתה ולא בחזירתה, לשיטת רב חסדא שהגונב שלא לדעת צריך להחזירה לדעת, נחלקו תנאים אם צריך להודיע לבעלים, לרבי עקיבא צריך

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

במדבריות, אבל אם הם בייתיות לוקחים מהם גם שתים. כללו של דבר: כל שהרועה מוכר ובעל הבית מרגיש בו, לוקחין מהם. ואם אינו מרגיש בו, אין לוקחין מהם.

דף ק"ט ע"א

א. אין לוקחים משומרי פירות עצים ופירות, שמא גנבו אותם מבעל הבית. ואם הם יושבים ומוכרים בפרהסיא, והסלים והמאזנים לפניהם, מותר. ואם אמרו הטמן, אסור. לוקחים מהם מפתח הגינה, אבל לא מאחורי הגינה. ומן האריס מותר לקנות בכל אופן, לפי שיש לו חלק בהם ואנו תולים שמכר משלו.

ב. לשיטת רב אין קונים דבר מהגזלן, עד שיהא רוב ממזנו משלו. ולשמואל קונים ממנו גם אם מיעוט ממזנו משלו.

ג. ממזנו של מסור, י"א שמותר לאבדו ביד, שלא יהא ממזנו חמור מגופו. וי"א שאסור, שמא יהיה לו זרע כשר ויירשנו, שנאמר יכין רשע וצדיק ילבש.

ד. 'פִּי מַה תִּקְנֶה חֲנָף כִּי יִבְצַע כִּי יִשָּׁל אֱלֹהֶי נַפְשֹׁי', י"מ נפשו של גזלן, שהגזלן ממנו מחבירו כאילו הוא גזלן את נפשו. וי"מ נפשו של גזלן, שהקב"ה ישליך את נפשו.

ה. כל הגזלן מחבירו שוה פרוטה, כאילו נוטל נשמתו ממנו, וגם נפש בניו ובנותיו. ואפילו אם נותן לו דמים. ואפילו לא גזלו

להודיעו, שמאחר שגנב שוב אינו נאמן למפקיד, וכלתה לו שמירתו. ולרבי ישמעאל לא כלתה לו שמירתו, ואין צריך להודיע לבעלים.

ב. הגזלן את חבירו והבליע לו בחשבון, לסוברים שמנין אינו פוטר, לא יצא. לסוברים שמנין פוטר, י"א שיצא גם אם לא ראה שמנאם, שאדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה. וי"א שלא יצא, שאין אדם עשוי למשמש בכל שעה. ואם הניחו בידו של גזלן ולא הניחו בכיסו, לדברי הכל לא יצא, שאין כאן מנין. וכן אם הניחו בכיסו, ועירבו הבעלים עם מעות אחרות שהיו בו, לדברי הכל לא יצא.

ג. אין לוקחים מן הרועים עזים, גדיים, ולא צמר, לא גיזין ולא תלושים. אבל לוקחין מהם תפורים, שגם אם גנבוהו קנאום בשינוי. ואין לוקחים מהם חלב וגבינה בישוב, אבל במדבר לוקחים מהם. (דין הקונה משומרי פירות, והקונה מן הנשים, יבואר להלן קיט.). ולוקחים עגלים מן הרועים בשרון, לפי שמוכרים בפרהסיא. ולוקחים ביצים ותרנגולים מכל מקום. וכולן שאמרו להטמין, אסור לקנות מהם.

ד. ולוקחין מהם ארבעה צאן כחושות מתוך חמשה וכן גיזין. וי"א שלוקחים ארבעה מעדר קטן וחמשה מעדר גדול. ואם הם בריאות, לוקחים מהם גם שלש, שעינו של בעל הבית תמיד עליהם, ומרגיש בשלש. ולרבי יהודה כל זה

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

מועט ובעל הבית אינו מקפיד עליו, וגם אם מקפיד אין זה קפידא. אבל מוכין שהסורק מוציא שהוא דבר חשוב, הם של בעל הבית.

י. הכובס נוטל שלשה חוטין ממין אחר שאורגים בסוף הבגד כדי לייפותו, והם שלו. ואם היו יותר משלשה, הם של בעל הבית. ובחוטים גסים לא יטול אלא אם היו שנים. אם היה החוט שחור וארגו בבגד לבן, רשאי ליטול את הכל, שהשחור מגנה את הלבן. החייט ששייר מן החוט כמלא מחט וחוצ' למחט כמלא מחט, או ששייר מטלית שהיא שלש אצבעות על שלש, הם של בעל הבית. שייר פחות מכאן, בזמן שבעל הבית מקפיד עליהם, הם של בעל הבית. ובזמן שאינו מקפיד עליהם, הם של חייט.

יא. תָּרַשׁ המחליק את הנסרים לאחר בקבלנות, ומוציא במעצד חתיכות קטנות, הרי אלו שלו. והחתיכות הגסות שמוציא בכשיל, הם של בעל הבית. היה שכיר אצל בעל הבית, גם הנסורת שהוא דק מאד, הם של בעל הבית.

דף קי"ט ע"ב

א. דרכו של הסורק לתחוב לולאות בחלק העליון של הבגד כדי לתלותו, ומותח אותו בשעת הסריקה וחובטו במקלות, ובגלל המתיחה נמתח קצה הבגד כלפי

אלא על ידי גרמא. שנאמר 'אֶל שְׂאוֹל וְאֶל בֵּית הַדְּמִים עַל אֲשֶׁר הָמִית אֶת הַגִּבְעוֹנִים', וכי היכן מצינו שהרג שואל את הגבועונים? אלא מתוך שהרג את נוב עיר הכהנים שהיו מספיקים להן מים ומזון, מעלה עליו הכתוב כאילו הרגם.

ו. לוקחים מן הנשים כלי צמר ביהודה, וכלי פשתן בגליל, שזו היא מלאכתן, ולדעת בעליהן הוא. אבל אין קונים מהם יינות ושמונים וסלתות, וכן מעבדים ומתינוקות. לאבא שואל אשה מוכרת בארבעה וחמשה דינר, כדי לעשות כפה לראשה. וכולן שאמרו להטמין, אסור.

ז. גבאי צדקה לוקחים מן הנשים דבר מועט, אבל לא דבר מרובה. ומנשיהם של עשירים לוקחים שרשראות זהב וצמידים, שלהם הוא דבר מועט.

ח. בעלי בית הבד הסוחרים בשמן, לוקחים מן הנשים זיתים ושמן במדה, כלומר דרך מכירה בפרהסיא ודבר מרובה, שאין יכולה לגנוב כל זאת ולעשות בצינעא, אבל לא במועט, שיכולה לעשות בצינעא ולא ירגיש בעלה. לרשב"ג לוקחים מנשים זיתים במועד בגליל העליון, שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו, ונותן לאשתו ומוכרת.

ט. מוכין שהכובס מוציא מבגד צמר על ידי שטיפה, הרי אלו שלו, שהוא דבר

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ד. אין לוקחין מן הצֶפֶע אותות (שחותך מעט מבגד שהביא לו לצבוע לפני בעליו לידע אם יקלוט את הצבע, ופעמים שמעכבו אצלו ושכחו בעלים) או דוגמאות (שמביאין לו הבעלים מעט צמר צבוע, ואומר כזה צבע לי), ולא תלושים של צמר (שתלשוהו מן הגיזה מעט מעט). אבל לוקחים מהם בגד צבוע (שמסתמא לא גנב בגד שלם, וגם אם גנבו קנאו בשינוי), או דוגמאות שטוואן, או שעשה מהם בגדים אפילו בלא טווייה.

ה. הנותן עורות לעבדן, הקיצועין שמקצע מן העור סביב, וצמר התלוש מן העור, הם של בעל הבית, וצמר העולה ומשטף במים, הרי אלו שלו.

ו. שלשה חוטים היוצאים מן הבגד, שלא קצרם הכובס, עולים למדת מלא קשר גודל שצריך להרחיק את תכלת של ציצית משפת הבגד. ויש מי שהקפיד עליהם ונטלם.

ז. חתיכות גדולות שהחרש מוציא במעצד (ובלשון התנא במשנתנו נקרא 'כשיל'), והנפסק במגירה, הרי אלו של בעל הבית. והיוצא מתחת מקדח ומתחת רהיטני והנגרר במגירה שהוא דק, הרי הוא שלו.

ח. המרבעים ומחליקים את האבנים, אין בהם משום גזל. מפסגי אילנות וגפנים, שקוצצים ענפים כשיש בהם יותר מדאי, מנקפי היגי, מנכשי זרעים, ועודרי ירקות,

חוץ במקומות שתחב את הלולואות, והוא נוטל את הקצוות הבולטות לעצמו. ולפיכך לא יטיל בבגד יותר משלשה לולאות. ונסתפקו בגמרא אם ההולכה וההובאה חשובים כאחד, ויוליך ויביא שלשה פעמים, או שהם חשובים כשנים. ולא יסרוק טלית העשוי לכל יום לשְתִיּוֹ אלא לערבו, כדי שלא יקרע. ואם הוא עשוי לכבוד ולנוי, סורקו לשתי שיהיה נאה יותר. ונוטל במספרים את מקום הבליטות שנמתח, אפילו אם הרצועות רחבות עד טפח. והטלית משויהו לארכו, והאבנט לרחבו.

ב. אין לוקחין מוכין מן הסורק, מפני שאינו שלו. ובמקום שנהגו להיות שלו, לוקחים. ובכל מקום לוקחין מהם כר וכסת מלאים מוכין, שקנה אותם בשינוי.

ג. אין לוקחין מן האורג 'אירין' (צמר שדרכו להניח בקנה של ערב, כדי שלא יצא הערב מן הקנה לכאן ולכאן), ולא 'נירין' (קצות החוטים הקשורים בקנה השתי), ולא 'פונקלין' (שעושים ליריעות הנארגות מעומד), ולא 'שיורי פקיעות' (חוטים), שכל אלו של בעל הבית. אבל לוקחים מהן בגד אע"פ שהוא מנומר (ורגלים לדבר שגנבו מן הבגדים שארג), שקנה אותו בשינוי. וכן לוקחים מהם חוטי ערב ושתי שטוואם, או שארגם אפילו בלא טווייה, שקנה אותם בשינוי.

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

ט. כשות ושחת, אין בהם משום גזל.
ובמקום שמקפידים עליהם, יש בהם
משום גזל.

בזמן שבעל הבית מקפיד על מה שעקרו,
יש בהם משום גזל. בזמן שאינו מקפיד
עליהם, הרי אלו שלו.

הדרן עלך
הגזול בתרא

וסליקא לה מסכת בבא קמא למסכנא